

5

**VESTFJARÐAVEGUR (60):
Milli Bjarkalundar og Skálaness
í Reykhólahreppi**

**MAT Á UMHVERFISÁHRIFUM
MATSSKÝRSLA
VIÐAUKI XXV – FYLGISKJÖL 22-44**

febrúar 2017

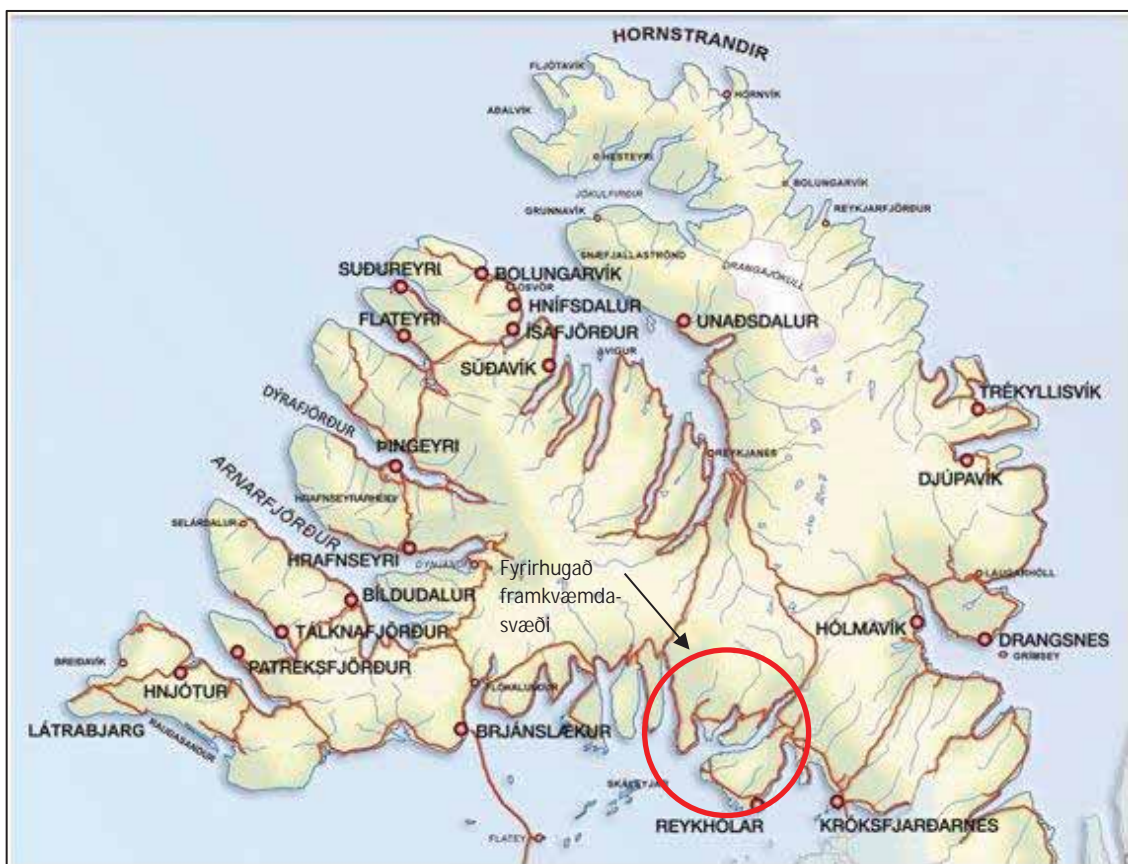
Flokkun gagna innan Vegagerðarinnar

Flokkur	Efnissvið	Einkenni (litur)
1	Lög, reglugerðir, og önnur fyrirmæli stjórnvalda	Svartur
2	Stjórnunarleg fyrirmæli, skipurit, verkefnaskipting, númeraðar orðsendingar	Gulur
3	Reglur, alm. verklýsingar, sérskilmálar	Rauður
4	Handbækur, leiðbeiningar	Grænn
5	Greinargerðir, álitserðir, skýrslur, yfirlit	Blár
Ú	Útboðslýsingar	

Vestfjarðavegur (60) milli Bjarkalundar og Skálaness í Reykhólahreppi

Mat á umhverfisáhrifum
matsskýrsla

Viðauki XXV – Fylgiskjöl 22-44

Hönnunardeild

febrúar 2017

FYLGISKJÖL

22. Umsögn Samgöngustofu, dags. 09. nóvember 2016.
23. Umsögn Fiskistofu, dags. 15. nóvember 2016.
24. Umsögn Heilbrigðiseftirlits Vestfjarða, dags. 16. nóvember 2016.
25. Umsögn Breiðafjarðarnefndar, dags. 21. nóvember 2016.
26. Umsögn Skógræktar ríkisins, dags. 22. nóvember 2016.
27. Umsögn Reykhólahrepps, dags. 28. nóvember 2016.
28. Umsögn Ferðamálastofu, dags. 1. desember 2016.
29. Umsögn Hafrannsóknastofnunar, dags. 1. desember 2016.
30. Umsögn Minjastofnunar Íslands, dags. 1. desember 2016.
31. Umsögn Umhverfisstofnunar, dags. 1. desember 2016.
32. Umsögn Náttúrufræðistofnunar Íslands, dags. 14. desember 2016.
33. Athugasemdir Stefáns Skafta Steinólfssonar, dags. 1. desember 2016.
34. Athugasemdir Gunnlaugs Péturssonar og fólks frá Gröf í Þorskafirði, dags. 5. desember 2016.
35. Athugasemdir landeiganda að Kinnarstöðum, dags. 6. desember 2016.
36. Athugasemdir Sveins Hallgrímssonar f.h. eigenda Skálanes, dags. 7. desember 2016.
37. Athugasemdir Óskars Leifs Arnarsonar, dags. 8. desember 2016.
38. Athugasemdir Fuglaverndar, dags. 8. desember 2016.
39. Athugasemdir landeigenda Hallsteinsness, dags. 8. desember 2016.
40. Athugasemdir Landverndar, dags. 8. desember 2016.
41. Athugasemdir Starfsmannafélags Landhelgisgæslunnar, dags. 8. desember 2016.
42. Athugasemdir Reynis Bersveinssonar, dags. 8. desember 2016.
43. Fundargerð frá kynningarfundi um frummatsskýrslu, dags. 8. nóvember 2016.
44. Botndýr, fiskseiði og marhálmur. Greinargerð frá RORUM um umsögn Hafrannsóknastofnunar, dags. 23. janúar 2017.

Skipulagsstofnun

Laugavegi 166
150 Reykjavík

Reykjavík, 09.11.2016
16101076 / RS

Efni: Skipulagsmál - Vestfjarðarveg milli Bjarkalundar og Skálanes - Beiðni um umsögn

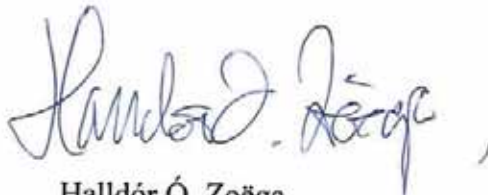
Með bréfi dagsettu þann 24. október s.l. óskaði Skipulagsstofnun eftir umsögn Samgöngustofu um frummatsskýrslu Vegagerðarinnar um mat á umhverfisáhrifum ofangreindrar framkvæmdar.

Samgöngustofa gerir engar athugasemdir við frummatsskýrslu um mat á umhverfisáhrifum framkvæmdarinnar.

Virðingarfyllst

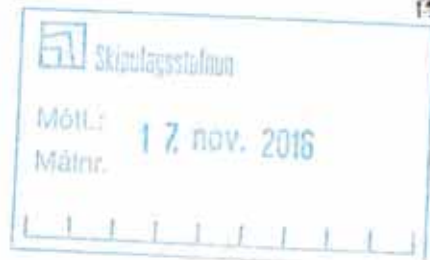

Reynir Sigurðsson

Halldór Ó. Zoëga

Skipulagsstofnun
Sigmar Arnar Steingrímsson
Laugavegi 166
150 Reykjavík

F I S K I S T O F A

Dalshrauni 1 220 Hafnarfirði
S: 569 7900 F: 569 7990
fiskistofa@fiskistofa.is
www.fiskistofa.is

Hafnarfjörður, 15.11.2016
Tilv. 0020/2016 - 2. 9

Efni: Varðar Vestfjarðarveg (60) - Milli Bjarkarlundar og Skálaness í Reykhólahreppi

Í bréfi dagsettu 24. október sl. leitar Skipulagsstofnun umsagnar Fiskistofu varðandi frummatsskýslu Vestfjarðarveg (60) - Milli Bjarkarlundar og Skálaness í Reykhólahreppi.

Lax- og silungsveiðihagsmunir á áhrifasvæði fyrirhugaðrar framkvæmdar eru einkum í Þorskafjarðará, Músará, Djúpadalsá og Gufudalsá. Vert er að nefna að Gufudalsá er meðal 10 aflahæstu bleikjuveiðisvæða á landinu¹, en bleikjuveiði hefur minnkað mikið á undaförnum árum á Íslandi. Fram kemur í skýrslu Náttúrustofu Vestfjarða (2005) að veiði kunnir að vera vanskrað á landsvæðinu og því hugsanlega vannýttir möguleikar þar sem nýta mætti til að efla ferðapjónustu².

Frummatsskýrslan er afar viðamikil og fjallað er um þá þætti sem gætu varðað veiðihagsmuni á fullnægjandi hátt að mati Fiskistofu. Fram kemur í frummatsskýrslunni að neikvæð áhrif kunnir að verða af því að ár innan áhrifasvæðis fyrirhugaðra framkvæmda færast úr alfaraleið. Það telur Fiskistofa ekki vera líklegt og að líklegra sé að það muni frekar hafa jákvæð áhrif, þar sem þeir sem leggja stund á veiðimennsku sækist eftir kyrrð í náttúrunni eins og einnig er reifað í skýrslunni. Fram kemur að allar þveranir yfir firði verði með fullum vatnsskiptum. Það er afar mikilvægt að það gangi eftir, því breytingar á sjávarföllum og seltu getur haft veruleg áhrif á lífríki fjarðanna³ og fæðuslóðir laxfiska á svæðinu, einkum sjóbleikju. Rannsókn fyrir og eftir þverun Dýrafjarðar sýnir að engar augljósar breytingar hafi átt sér stað sem rekja mætti til þverunar fjarðarins⁴. Það sýnir að þverun, með fullum vatnsskiptum, hefur takmörkuð áhrif á lífríkið innan þverunar og mikilvægi þess að standa þannig að máli til að draga úr hugsanlegum neikvæðum áhrifum framkvæmda. Ef vatnsskipti verða óskert, eins og fullyrt er að verði, þá er ekki líklegt að framkvæmdin muni hafa veruleg áhrif á fæðustöðvar laxfiska á svæðinu og að því leiti hafi framkvæmdin ekki áhrif á viðkomu stofna laxfiska á svæðinu.

Efnistaka úr árfarvegum getur raskað búsvæðum og haft haft bein áhrif á afkomu laxfiska, bæði til lengri og skemmri tíma. Fjallað er um þau áhrif sem efnistaka kann að hafa vegna fyrirhugaðra framkvæmda og vegabóta. Gert er ráð fyrir að áhrifin af efnistöku verði nokkuð neikvæð á framkvæmdatímanum en að að framkvæmdum loknum verði áhrifin óveruleg. Fram kemur að framkvæmdin getur haft áhrif á Múlaá og Djúpadalsá, en það fer eftir því hvaða leið verður valin. Mögulegt er að efni yrði tekið úr áreyrum Múlaár og ein skoðaðra leiða (leið D2) þverar Djúpadalsá. Fram kemur að náma 103 í Múlaá er skilgreind sem varanáma vegna framkvæmda á leiðum D2, H1 og Þ-H. Ekki liggja fyrir rannsóknir á lífríki

Múlaár og bendir Fiskistofa á að rannsaka þyrfti lífríki hennar áður en ákveðið yrði að nýta efni úr áreyrum Múlaár. Komast mætti hjá því með því að taka efni úr öðrum námum eða með því að standa þannig að efnistökkunni að sýnt væri fram á að neikvæð áhrif efnistökkunnar á lífríki árinna yrðu lítil eða engin.

Vegabætur á svæðinu munu hjálpa til við að gera Vestfirði aðgengilegri fyrir ferðamenn og munu bæta aðgengi að vannýttum veiðimöguleikum. Að því leiti telur Fiskistofa að vegabæturnar geti almennt haft jákvæð áhrif á veiðihagsmuni á landsvæðinu

Fiskistofa bendir á að efnistaka úr árfarvegum og eyrum og allar framkvæmdir í og við veiðivötn (s.s. gerð ræsa) eru háð leyfi Fiskistofu, sbr. 33. gr. laga nr. 61/2006 um lax- og silungsveiði.

Virðingarfyllst,
Fiskistofa

Guðni Magnús Eiríksson
Sviðsstjóri lax- og silungsveiðisviðs

¹Guðni Guðbergsson, 2015. Lax- og silungsveiðin 2013. VMST/16026

²Sigurður Már Einarsson, Þorleifur Eiríksson og Böðvar Þórisson, 2005. Rannsóknir á Þorskafjarðará, Músará, Djúpadalsá og Gufudalsá vegna framkvæmda á Vestfjarðavegi nr. 60, NV nr. 05-05.

³Böðvar Þórisson og Þorleifur Eiríksson, 2011. Greinagerð um fjarðapveranir og rannsóknir fram til ársins 2011.

⁴Þorleifur Eiríksson, Böðvar Þórisson og Guðmundur Víðir Helgason, 2015. Samanburður á fjöru- og botndýralífi fyrir og eftir þverun Dýrafjarðar. Náttúrufræðingurinn 85 (1–2), bls. 74–85

HEILBRIGÐISEFTIRLIT VESTFJARÐA

Aðalstræti 21-23, 415 Bolungarvík, s. 456-7087, hevf.is

Bolungarvík 16. nóvember 2016

Skipulagsstofnun
Sigmar Arnar Steingrímsson
Laugavegi 166
150 Reykjavík

Umsögn um frummatsskýrslu Vestfjarðavegur (60) Bjarkarlundur- Skálanes.

Heilbrigðiseftirlit Vestfjarða gerir ekki athugasemdir við framkomna frummatsskýrslu, enda er tryggt að vatnsból verða ekki fyrir mengun og framkvæmdaraðili sækir um starfsleyfi til Heilbrigðisnefndar.

Heilbrigðiseftirlit veitir starfsleyfi, skv. lögum um hollustuhætti og mengunarvarnir nr. 7/1998, skv. reglugerð nr. 941/2002 um hollustuhætti fyrir vinnubúðir, skv. reglugerð 785/1999 um atvinnurekstur sem haft getur í för með sér mengun s.s. vinnslu jarðefna, farandsalerni, verkstæðisaðstöðu, Oliubirgðir skv. reglugerð nr. 35/1994. Eldhúsaðstöðu skv. lögum um matvæli nr. 93/1995, reglugerð nr. 106/2010 um gildistöku reglugerðar Evrópuþingsins og ráðsins (EB) nr. 882/2004 frá 29. apríl 2004 um opinbert eftirlit til að staðfesta að lög um fæður og matvæli og reglur um heilbrigði og velferð dýra séu virt, auk áorðinna breytinga. Um neysluvatn skv. reglugerð 536/2001 um Neysluvatn.

Með kveðju

Anton Helgason
Heilbrigðisfulltrúi

Skipulagsstofnun
Laugavegi 166
150 Reykjavík

Stykkishólmi 21. nóvember 2016

Tilvísun : 201605060/5.3

Efni: Vestfjarðarvegur milli Bjarkalundar og Skálaness – beiðni um umsögn

Breiðafjarðarnefnd hefur tekið fyrir ósk Skipulagsstofnunar, skv. 10. gr. laga nr. 106/2000, um umsögn nefndarinnar um mat á umhverfisáhrifum framkvæmdarinnar við Vestfjarðaveg.

Sem fyrr tekur umsögn Breiðafjarðarnefndar fyrst og fremst til þess hluta framkvæmdar sem er á starfssviði nefndarinnar, og varðar þær veglínur sem fara um fjörusvæði, sker og hólma og þvera firði. Framkvæmdir á landi sem eru ofan fjörukambs, þ.m.t. vegagerð, eru ekki á starfssviði nefndarinnar. Byggir þetta á skilgreiningu 2. gr. laga nr. 54/1995 um vernd Breiðafjarðar, sbr. 10. gr. laga nr. 106/2000 og 22. gr. reglugerðar nr. 1123/2005 um mat á umhverfisáhrifum.

Breiðafjarðarnefnd ítrekar þá áherslu sem nefndin hefur lagt á að við þverun fjarða sé brýnt að ávallt sé gert ráð fyrir því að sem næst full vatnsskipti verði tryggð í tíma og rúmi, þannig að leirur og fjörur innan þverana verði ekki fyrir teljandi áhrifum af vegagerðinni.

Með bestu kveðjum,

Fh. Breiðafjarðarnefndar

Halla Steinólfsdóttir,
formaður Breiðafjarðarnefndar

Skipulagsstofnun,
Sigmar A Steingrímsson, sigmar@skipulag.is,
Hólmfríður Bjarnadóttir, holmfridur@skipulag.is
Laugavegi 166,
150 Reykjavík.

Akureyri, 22.11.2016

Efni: Umsögn Skógræktarinnar um frummatsskýrslu vegna Vestfjarðavegar (60) milli Bjarkarlundar og Skálaness.

Með bréfi dagsettu 24. október 2016 óskar Skipulagsstofnun eftir umsögn Skógræktarinnar um tillögu að frummatsskýrslu en þar er fjallað um fimm mismunandi veglínur sem allar valda skógareyðingu á leiðinni milli Bjarkarlundar og Skálaness.

Í eftirfarandi umsögn Skógræktarinnar er eingöngu fjallað um áhrif vegagerðar á náttúrulegan birkiskóg og með hvaða hætti megi draga úr hugsanlegri skógareyðingu. Fjallað er um hvernig beita megi mótvægisáðgerðum vegna óhjákvæmilegrar skógareyðingar sem hlýst af framkvæmdum við Vestfjarðaveg á fyrrgreindu svæði. Umsögn þessi er í samræmi við 24. gr. reglugerðar 660/2015 um mat á umhverfisáhrifum.

Um skóga á Vestfjörðum

Birkikjarr er víða að finna í vestfirskum fjörðum og dölum. Eitt helsta einkenni þess er þéttleiki og lágur vöxtur, 1,5-2,0 m, sem helgast m.a. af hafrænu loftslagi, aldalangri vetrarheit og hugsanlegri erfðamengun birkis og fjalldrapa. Samkvæmt nýjum upplýsingum úr birkiskógakönnun Skógræktar ríkisins frá 2014 er heildarflatarmál birkis á Vestfjörðum talið vera 30.900 ha. Stærsti samfelldi skógur á Vestfjörðum er Teigsskógur en um hann liggur ein af þeim veglínunum, leið Þ-H, sem kynntar eru í frummatsskýrslu. Samkvæmt nýjum mælingum Rannsóknarstöðvar Skógræktarinnar er Teigsskógur talinn vera um 667 ha. Í frummatsskýrslu Umhverfisstofu Vestfjarða frá 2005 er flatarmál hans talið vera um 400 ha og hefur flatarmál hans því aukist um 267 ha. Þessi mikla flatarmálsaukning skóga í vestanverðum Þorskafirði orsakast að einhverju leyti af nýjum skilgreiningum á skógi ásamt betri mælitækni. Birkiskógakönnunin gefur þó ótvírætt til kynna að birkiskógar á sunnanverðum Vestfjörðum hafi verið að breiðast út á síðustu árum. Þessar mælingar staðfesta að Teigsskógur skipar sess með stærstu skóg- og kjarrlendum landshlutans. Telja má að skógurinn nái frá Þórisstöðum um Gröf og langleiðina að gömlum túngarði við bæinn Hallsteinsstaði yst á skaganum, sem gengur fram milli Þorskafjarðar og Djúpafjarðar

Fyrirhuguð framkvæmd við Vestfjarðarveg milli Bjarkarlundar og Skálaness

Skógræktin hefur frá árinu 2005 veitt umsagnir um fyrirhugaðar framkvæmdir við Vestfjarðaveg nr. 60 og tekið þátt í að finna þær veglínur sem minnst myndu spilla skógi við

lagningu Vestfjarðavegar. Skógræktin hefur áður lagt til við Vegagerðina að mótvægisáðgerðir fari í auknum mæli fram sem næst þeim svæðum þar sem skógi er eytt og ráðist verði í þær strax eftir að jarðraski lýkur. Í þessari frummatsskýrslu er gert ráð fyrir að aukin áherslaverði lögð á gróðursetningu á framkvæmdastað.

Í frummatsskýrslu eru kynntar fimm veglínur sem allar valda eyðingu á skógi. Í töflu 6.6.5. kemur fram að tímabundin skerðing birkiskóga og birkikjarrs er frá 3,8 ha. upp í 29,4 ha þar sem mest er (leið Þ-H um Teigsskóg) Gert er ráð fyrir að uppgræðsla á framkvæmdasvæði vega verði veruleg eða frá 2,7 ha upp í allt að 18,3 ha. (leið Þ-H um Teigsskóg). Vegagerðin telur að skóg megi rækta upp að nýju á hinu raskaða framkvæmdasvæði svo fremi það skerði ekki umferðaröryggi. Í kafla 6.6.4. segir að ekkert sé því til fyrirstöðu að rækta birkiskóg innan öryggissvæða að því tilskildu að skógurinn skerði ekki vegsýn. Vegagerðin telur að rækta megi birkiskóg og kjarr að nýju nánast að vegöxl svo fremi nauðsynleg vegsýn sé tryggð. Skógræktin veur athygli á því að sú vegagerð sem lýst er í frummatsskýrslu er á snjóbungu svæði þar sem snjóruðningur kann að hafa veruleg neikvæð áhrif áhrif á uppgræðslu svo nærri vegi.

Í nýrri frummatsskýrslu Vegagerðarinnar (október 2016) um Vestfjarðaveg eru kynntar 5 veglínur. Allar myndu þær orsaka skógareyðingu. Varanleg skerðing yrði frá 1,1 ha upp í allt að 11,1 ha.

Tafla 6.6.5. Skerðing á flatarmáli birkis (Vegagerðin, 2016)

	Eining	Leið A1	Leið D2	Leið H1	Leið I	Leið Þ-H
Flatarmál birkikjarrs sem skerðist tímabundið	ha	3,8	14,5	16,0	14,2	29,4
Varanleg skerðing	ha	1,1	6,9	5,3	4,7	11,1
Grætt upp með fram vegi	ha	2,7	7,6	10,7	9,5	18,3
Flatarmál Teigsskógar sem skerðist tímabundið	ha	0,0	2,0	5,2	3,7	18,9
Endurheimt Teigsskógar	ha	0,0	1,1	3,3	2,3	11,1
Varanleg skerðing Teigsskógar	ha	0,0	0,9	1,9	1,4	7,8

Umfjöllun um einstakar veglínur, skógareyðingu og mótvægisáðgerðir:

Leið A1: Liggur um sunnanverðan Þorskafjörð með þverun frá Reykjanesi yfir á Skálanes.

Tímabundin skógareyðing er 3,8 ha en varanleg skógareyðing er áætluð 1,1 ha. Endurgróðursetning getur farið fram á framkvæmdasvæðinu og öðrum nærliggjandi svæðum í samræmi við samninga sem gerðir yrðu um mótvægisáðgerðir.

Leið D2: Liggur um jarðgöng og síðan með vegi fyrir botn Djúpafjarðar yfir Ódrjúgsháls, um Gufufjörð að Skálanesi. Tímabundin skógareyðing er talin vera 14,5 ha en varanleg skógareyðing er áætluð 6,9 ha.

Endurgróðursetning getur farið fram með fram veglínunni um Djúpafjörð og Gufufjörð eða í samræmi við samninga um mótvægisáðgerðir við skógræktendur á svæðinu.

Leið H 1: Veglínunni þverar Þorskafjörð og liggur síðan um jarðgöng yfir í Djúpafjörð út með Djúpafirði og yfir á Grónes, þverar Gufufjörð, liggur um Melanes og endar við Skálaneshraun. Tímabundin skógareyðing er talin nema um 16,0 ha en varanleg skógareyðing 5,3 ha. Mótvægisáðgerðir mætti framkvæma með fram veglínunni austan Djúpafjarðar eða í samstarfi við skógræktendur á svæðinu.

Leið I: Leiðin liggur út með Þorskafirði austanverðum og þverar Þorskafjörð milli Laugalands og Hallsteinsnes, þaðan yfir í Djúpafjörð, fer síðan um Grónes, þverar Gufufjörð að Melanesi og liggur loks að Skálanesi um Skálneshraun.

Tímabundin skógareyðing vegna þessarar framkvæmdar er í heild talin vera 14,7 ha. en varanleg um 4,7 ha.

Mótvægisáðgerðir mætti framkvæma með fram framkvæmdasvæði í austanverðum Þorskafirði eða í samvinnu við skógræktendur á svæðinu.

Leið Þ-H: Þessi veglína liggur um vestanverðan Þorskafjörð um Gröf, Grímkelsstaði og út á Hallsteinsnes. Hún fer um hluta Teigsskógar og ylli samtals um 29,4 ha tímabundinni skógareyðingu en 11,1 ha varanlegri skógareyðingu.

Mótvægisáðgerðir vegna skógareyðingar á leið Þ-H yrðu því umfangsmiklar. Skógræktin hefur áður fjallað um vegagerð um Teigsskóg og mælti þá með þessari leið sem orsakaði mun minni skógareyðingu en aðrar leiðir sem kynntar höfðu verið vegna vegagerðar um Teigsskóg. Telja verður að hönnun veglínu Þ-H sé jákvæð breyting frá fyrri hugmyndum um veg um skóginn. Þessi veglína liggur fyrir ofan Teigsskóg til að byrja með, lækkar síðan og liggur um Hallsteinsnes, að mestu á skóglausu svæði.

Skógræktin telur að erfitt kunni að reynast að rækta upp um 18,3 ha skóglendis á framkvæmdasvæði þessarar veglínu vegna þess að skeringar og fláar kunna að verða mun brattari en orðið hefðu ef aðrir veglínuvalkostir hefðu orðið fyrir valinu. Á nokkrum stöðum þar sem veglínan liggur um Teigsskóg yrðu bæði klappa- og bergskeringar sem tæplega yrðu heppilegar til ræktunar. Ef svo reynist verður að ráðast í mótvægisáðgerðir fjær framkvæmdasvæðunum.

Mótvægisáðgerðir vegna skógareyðingar eru í samræmi við Lög um skógrækt 1955 nr.3 6.mars með síðari tíma breytingum.

Samkvæmt skógræktarlögum (II. kafla 6. gr.) um meðferð skóga og kjarrs má engum skógi eyða nema með samþykki Skógræktarinnar og því aðeins að sýnt sé fram á mótvægisáðgerðir. Samkvæmt framangreindum lögum er kveðið svo á:

II. kafli. Um meðferð skóga, kjarrs, lyngs o.fl.

6. gr. *Í skógum eða kjarri má hvorki höggva tré né runna á annan hátt en þann, að höggvið sé innan úr, þannig, að skógurinn eða kjarrið sé grisjað, enda sé það gert í samráði við skógarvörð. Ekkert svæði má rjóðurfella nema með samþykki skógræktarstjóra, og þó því aðeins, að sá, sem heggur, skuldbindi sig til þess að breyta landinu í tún eða græða upp skóg að nýju á öðru jafnstóru svæði og hafa byrjað á því innan tveggja ára.*

7. gr. *Viðarrætur má ekki rífa upp eða skerða á neinn hátt. Ekki má rífa lyng, fjalldrapa, víði, mel eða annan hlífðargróður, heldur klippa eða skera. Skógræktarstjóra og skógarvörðum er heimilt að banna allt skógarhögg og hrístekju og að banna að skerða hvers konar gróður þar sem ætla má, að slíkt geti valdið uppblæstri eða landspjöllum. Bannað er að stinga upp og flytja á brott tré og hvers konar ungvíði án leyfis skógræktarstjóra eða skógarvarða.*

Sú skógareyðing sem hér um ræðir á jafnt við um náttúrulegan skóg og skóg sem stofnað hefur verið til með gróðursetningu eða sáningu, það er ræktaðan skóg.

Vöktun framkvæmda og verklag

Með vöktun framkvæmda við lagningu Vestfjarðavegar má gera ráð fyrir að lágmarka megi skógareyðingu. Þetta á þó sérstaklega við um veglínu Þ-H í gegnum Teigsskóg. Lagt er til að skógurinn á framkvæmdasvæðinu verði felldur áður en stórvirkum vinnuvélum verður hleypt inn á svæðið. Einnig er vakin athygli á að tryggja þarf með góðum fyrirvara að framleiddar verði í gróðrarstöð birkiplöntur af þeim efniviði sem best hentar aðstæðum á framkvæmdasvæðinu.

Niðurstaða

Skógræktin gerir ekki athugasemdir við frummatsskýrslu eins og hún er kynnt í greinargerð hönnunardeildar Vegagerðarinnar dagsett í október 2016 og telur hana í samræmi við samgönguáætlun nr. 33/2008. Skógræktin telur að skógareyðingu megi að mestu leyti bæta með mótvægisáðgerðum í samræmi við skógræktarlög. Skógræktin gerir þó athugasemdir við uppgræðslu á framkvæmdasvæði með fram vegi á leið Þ-H um Teigsskóg vegna brattra skeringa og vegfláa á stöku stað.

Virðingarfyllt,
f.h. Skógræktarinnar,

Hallgrímur Indriðason, skipulagsfulltrúi

Skipulagstofnun
Laugavegi 166
150 Reykjavík

28.11.2016

1509016 IBE

s. 1/4

Varðar: Umsögn Reykhólahrepps um frummatsskýrslu Vegagerðarinnar um Vestfjarðaveg (60) milli Bjarkarlundar og Skálaness í Reykhólahreppi, nóvember 2016.

Í bréfi Skipulagsstofnunar dags. 24. október 2016 er óskað umsagnar Reykhólahrepps um frummatsskýrslu Vegagerðarinnar um Vestfjarðaveg (60) milli Bjarkarlundar og Skálaness í Reykhólahreppi. Meðfylgjandi er umsögn Reykhólahrepps, í umsögninni er tekið mið af 24. gr. reglugerðar um mat á umhverfisáhrifum nr. 660/2015.

Fyrirhuguð framkvæmd

Reykholahreppur telur að gerð sé grein fyrir fyrirhugaðri framkvæmd og þeim valkostum sem þar eru til umfjöllunar á fullnægjandi hátt og gerir ekki athugasemdir við þá framkvæmdalýsingu.

Í frummatsskýrslu Vegagerðarinnar kemur fram að núverandi vegur uppfyllir ekki kröfur um umferðaröryggi. Þar eru meðal annars fjórar einbreiðar brýr, krappar beygjur, brattar brekkur, hæðir og lægðir. Einnig kemur fram að Vegagerðin telji óbreytt ástand í samgöngumálum á svæðinu ófullnægjandi miðað við núgildandi kröfur til umferðarmannvirkja. Í umfjöllun um valkosti eru skoðaðar fimm mismunandi leiðir (A1, D2, H1, I og Þ-H). Vegagerðin leggur til að nýr vegur verði lagður samkvæmt leið Þ-H. Reykhólahreppur tekur undir með Vegagerðinni um að nýr vegur verði lagður skv. leið Þ-H.

Umhverfi

Reykholahreppur gerir ekki athugasemd við val umhverfisþátta sbr. umsögn Reykhólahrepps um tillögu að matsáætlun (dags. 13.10 2016). Þó hefði Reykhólahreppur talið æskilegt að fjallað hefði verið um samfélag sem einn af þeim umhverfisþáttum sem framkvæmdin hefur áhrif á sbr. upptalningu í kafla 5.3 í frummatsskýrslu.

Umhverfisáhrif

Landnotkun

Fyrirhuguð veglagning samkvæmt valkosti Þ-H er í samræmi við gildandi aðalskipulag Reykhólahrepps 2006-2018. Aðrir kostir sem Vegagerðin leggur fram í frummatsskýrslu eru ekki

s. 2/4

Í samræmi við aðalskipulag Reykhólahrepps. Breyting á vegstæði eins og hún er kynnt skv. leið Þ-H í frummatsskýrslu er í samræmi við markmið aðalskipulagsins en þar segir meðal annars að leggja skuli áherslu á:

Að leita hagkvæmstu lausna í vegagerð og stuðla að umferðar- og rekstraröryggi, samtengingu byggðar, m.a. vegna skólaaksturs og atvinnu utan þéttbýlis.

(bls. 8 í greinargerð aðalskipulags 2006-2018).

Samgönguáætlun

Þá er fyrirhuguð veglagning skv. leið Þ-H í samræmi við stefnu stjórnvalda í samgöngumálum sbr. þingsályktun um samgönguáætlun fyrir árin 2011-2022 hvað varðar markmið um greiðar og hagkvæmar samgöngur. Aðrir kostir falla síður að markmiðum um hagkvæmar samgöngur enda mun dýrari í framkvæmd en leið Þ-H.

Atvinna og samfélag

Í frummatsskýrslu Vegagerðarinnar kemur fram að ferðapjónusta á svæðinu sé ekki mikil og takmarkist að miklu leyti við sumartímann. Hins vegar sé mikið gegnumstreymi ferðafólks sem er á leið áfram vestur. Í spá Isavia um fjölgun ferðamanna til ársins 2030 er gert ráð fyrir að fjöldi erlendra ferðamanna verði um 3,5 milljónir. Sumarið 2015-2016 sóttu um 14% ferðamanna Vestfirði og haldi sú þróun áfram má gera ráð fyrir að um 500 þúsund ferðamenn sækji Vestfirði heim árið 2030. Sé litið til þessarar þróunar og stefnu stjórnvalda um að stuðla að því að ferðamenn fari sem víðast um landið er nauðsynlegt að styrkja vegi á svæðinu bæði með tilliti til umferðaröryggis og greiðfærni.

Erfiðir og illfærir vegir draga úr samkeppnishæfni svæðisins m.t.t. ferðapjónustu. Hagkvæmasta leiðin til þess að styrkja samgöngur á svæðinu og um leið styðja við þann fjölda ferðamanna sem búast má við að heimsæki svæðið er að mati Reykhólahrepps samkvæmt tillögu Vegagerðarinnar um leið Þ-H. Þrátt fyrir að aðrar leiðir Vegagerðarinnar miði að því að bæta greiðfærni og öryggi þá telur Reykhólahreppur þær síðri valkosti en leið Þ-H m.t.t. hagkvæmni, samræmi við gildandi skipulag og umferðaröryggi.

Mikil íbúafjölgun hefur átt sér stað í Gufudal og nú búa þar fjórar fjölskyldur með samtals níu börn á grunnskólaaldri. Gert er ráð fyrir áframhaldandi fjölgun barna á skólaaldri í Gufudal. Þessar fjölskyldur nýta þjónustu skólabíls tvisvar á dag 9 mánuði á ári. Í ljósi þess og markmiða samgönguáætlunar um jákvæða byggðapróun þá vill Reykhólahreppur leggja áherslu á að afleggjarinn inn Gufufjörð að Gufudal vestanmegin verði lagfærður um leið og ráðist verði í lagfæringar á Vestfjarðarveg (60) milli Bjarkalundar og Skálaness. Slíkt er mikið hagsmunamál fyrir íbúa sveitarfélagsins og styrkir um leið byggð í uppbyggingu í Gufudal.

Reykjólahreppur tekur undir mat Vegagerðarinnar um að bættar samgöngur muni hafa veruleg jákvæð áhrif á samfélagið á Vestfjörðum. Búsetuskilyrði íbúa á sunnanverðum Vestfjörðum munu breytast til batnaðar, óháð leiðarvali. Þá er framkvæmdin í samræmi við markmið samgönguáætlunar 2011-2022 um jákvæða byggðapróun þar sem m.a. er kveðið á um að:

við forgangsröðun framkvæmda verði tekið mið af þörfum einstakra svæða fyrir bættar samgöngur til að efla sveitarfélög, styrkja hvert svæði og landið allt.

Í samgönguáætlun kemur einnig fram að til að ná markmiðum um jákvæða byggðapróun þá verði enn fremur unnið að styttingu flutningaleiða.

Náttúrufar og náttúruverndarlög

Í frummatsskýrslu Vegagerðarinnar kemur fram að veglagning muni meðal annars skerða votlendi, sjávarfitjar og birkikjarr sem njóta verndar skv. 61.gr. náttúruverndarlaga nr. 60/2013. Svæði nr. 303 á náttúruminjaskrá mun verða fyrir áhrifum af framkvæmdum. Í frummatsskýrslunni kemur einnig fram að með mótvægisáðgerðum sé dregið úr áhrifum skerðingar þessara vistkerfa og meðal annars verði haft samráð við Skógrækt ríkisins um uppgræðslu til að bæta fyrir það birkikjarr sem tapast.

Í 37. gr. laga um náttúruvernd nr. 60/2013 segir:

Forðast ber að raska svæðum eða náttúrumyndunum sem skráðar hafa verið á C-hluta náttúruminjaskrár nema almannahagsmunir krefjist þess og annarra kosta hafi verið leitað.

Reykjólahreppur telur að með veglagningu skv. valkosti Þ-H sé best komið á móts við sameiginlega hagsmuni allra enda um brýna samgöngubót að ræða og sú leið fullnægjandi með tilliti til umferðaröryggis. Þá er valkostur Þ-H sá hagkvæmasti og að mati Vegagerðarinnar fæst mest arðsemi af þeirri leið sem rímar vel við markmið samgönguáætlunar um hagkvæmni við uppbyggingu samgöngukerfisins.

Reykjólahreppur leggur ríka áherslu á að framkvæmdum verði hagað á þann hátt að viðkvæm svæði skerðist ekki umfram það svæði sem fer undir veg. Einnig að stuðlað verði að endurheimt þeirra vistgerða sem tapast.

Mótvægisáðgerðir

Reykjólahreppur tekur almennt undir mótvægisáðgerðir Vegagerðarinnar en leggur áherslu á að áður en framkvæmdir hefjast þá liggi fyrir hvar, hvernig og hver muni framfylgja þeim mótvægisáðgerðum sem lagðar eru til í frummatsskýrslu og hvenær þeim muni ljúka.

s. 4/4

Reykholahreppur áréttar einnig mikilvægi þess að friðhelgi arnarhreiðra verði virt á framkvæmdatíma og tekur undir þær mótvægisáðgerðir sem lagðar eru til í frummatsskýrslu.

Vöktun

Varðandi vöktun umhverfisþátta sem fjallað er um í frummatsskýrslu þá gerir Reykholahreppur athugasemd við að ekki liggi fyrir ítarlegri vöktunaráætlun á þeim umhverfisþáttum sem tilteknir eru í skýrslunni. Orðalag Vegagerðarinnar um vöktun umhverfisþátta gefur tilefni til að ætla að það sé alls óvíst hvort ráðist verði í vöktun umhverfisþátta að framkvæmdum loknum. Í vöktunaráætlun ætti að koma fram:

- ✓ hvaða þátt/þætti verið er að vakta,
- ✓ af hverju þessi þættir eru vaktaðir,
- ✓ hvaða áhrifaþættir stuðla að vöktun þessara þátta,
- ✓ hver ber ábyrgð á framfylgd vöktunar,
- ✓ nákvæm tímasetning vöktunar

Einnig þarf að koma fram hvernig niðurstöður vöktunar verða kynntar.

Leyfi

Framkvæmdin Vestfjarðavegur (60), milli Bjarkalundar og Skálaness er, óháð valkostum, er háð framkvæmdaleyfi Reykholahrepps skv. skipulagslögum nr. 123/2010 og reglugerð nr. 772/2012 um framkvæmdaleyfi.

Virðingafyllt,

Ingibjörg B. Erlingsdóttir
sveitarstjóri
SVEITARSTJÓRI
sveitarstjori@reykholar.is

Skipulagsstofnun
Sigmar Arnar Steingrímsson
Laugavegur 166
150 Reykjavík

Reykjavík 1. desember 2016
Tilvísun: FMS1611244 / 05.00

Efni: Umsögn um Vestfjarðarveg milli Bjarkalundar og Skálaness.

Með bréfi dagsett 24. október 2016 hefur Ferðamálastofa borist til umsagnar frummatsskýrsla vegna lagningar Vestfjarðavegar milli Bjarkalundar og Skálaness.

Almenn umsögn:

Ferðamálastofa telur af framlögðum göngum máls að vandað hafi verið til verka við gagnaöflun og gerð frummatsskýrslu. Ekki eru gerðar athugasemdir við þá þætti skýrslunnar sem varða ferðaþjónustu og útivist.

Forsendur umsagnar:

Forsendur Ferðamálastofu: Ferðamálastofa byggir umhverfisstefnu sína á sjálfbærri og ábyrgri ferðamennsku. Náttúra Íslands er sú auðlind sem ferðaþjónustan á Íslandi byggir á til framtíðar. Í kynningu og ímyndarsköpun hefur ferðaþjónustan á Íslandi lagt áherslu á hreinleika og lítt snortna náttúru landsins en skv. könnunum er náttúra Íslands helsta forsenda heimsóknar um 80% erlendra ferðamanna til Íslands. Styrkur Íslands sem ferðamannalands felst því einkum í sérstakri og lítt raskaðri náttúru landsins. Náttúra Íslands er varan sem íslensk ferðaþjónusta er að selja og ákaflega mikilvægt að henni sé ekki spillt. Þegar farið er af stað með áætlanir og framkvæmdir á ferðamannastöðum er mikilvægt að þær séu byggðar á vandaðri greiningu og rannsóknum og unnar af varkárni og virðingu fyrir viðkvæmri náttúru Íslands, samfélagsins og sögu.

Virðingarfyllt,

Ólöf Ýrr Atladóttir, ferðamálastjóri

Skipulagsstofnun
Sigmar Arnar Steingrímsson
Laugavegi 166
150 Reykjavík

Reykjavík, 01.12.2016
Tilv. 2016-0124 - 20.01.01/VES
SG/mþ

Málefni: Vestfjarðarvegur nr. 60 milli Bjarkalundar og Skálaness – beiðni um umsögn

Skipulagsstofnun óskar í bréfi frá 24. október 2016 eftir umsögn Hafrannsóknastofnunar, ráðgjafa- og rannsóknarstofnunar hafs og vatna, um ofangreint erindi sem er frummatsskýrsla Vegagerðarinnar vegna ofangreindrar framkvæmdar. Niðurstaða Hafrannsóknastofnunar beinist fyrst og fremst að leið Þ-H sem er einn af mörgum leiðum sem gefinn er kostur á en sú leið sem Vegagerðin aðhyllist.

Hafrannsóknastofnun hefur farið yfir erindið og kemur álit hennar fram í itarlegri greinargerð sem fylgir hér á eftir.

Helstu niðurstöður hennar eru að:

- Framkvæmdin mun hafa áhrif á göngur ferskvatnsfiska. Því er mikilvægt að framkvæmdir samkvæmt leið Þ-H, ef af verður, taki tillit til þessa. Einnig þarf að vanda til við gerð ræsa svo ferskvatnsfiskar komist leiðar sinnar í og úr sjó. Líkur eru á að efnistaka úr árósum leiði til tímabundinna neikvæðra áhrifa.
- Kornastærðarmælingar af botnseti fjarðanna hafa ekki verið gerðar en eru nauðsynlegar til að meta hugsanlegar breytingar á botnseti innan þverana ef af framkvæmdum verður.
- Engar rannsóknir eru til eða hafa verið gerðar á botndýralífi innan fyrirhugaðra þverana fjarðanna og að mjög litlu leiti utan þeirra. Þrátt fyrir það er fullyrst í frummatsskýrslu að óveruleg áhrif verði á lífríkið innan þverunar fjarðanna. Rökstuðning og þekkingu vantar fyrir þessum fullyrðingum.
- Fullyrst er að tryggt verði að sjávarföll verði eðlileg eftir þverun. Þau verða þó engan veginn með sama hætti og án þverunnar.
- Mjög takmarkaðar rannsóknir liggja fyrir á botndýrum og búsvæðum þeirra og nauðsynlegt að þær fari fram í fjórðunum áður en framkvæmdir verða hugsanlega heimilaðar.
- Mjög litlar rannsóknir liggja til grundvallar hvað varðar útbreiðslu fiskseiða og fiskungviðis og því nauðsynlegt að þær fari fram áður en ráðist verður í hugsanlega framkvæmd.
- Í frummatsskýrslu Vegagerðarinnar er fullyrst að áhrif þverana á lífríkið verði óveruleg. Hafrannsóknastofnun telur að ekki hafi verið sýnt fram á að svo sé og leggst eindregið gegn framkvæmdinni.

F.h. Hafrannsóknastofnunar, rannsókná- og ráðgjafarstofnunar hafs og vatna,

Sigurður Guðjónsson

Greinargerð (umsögn) Hafrannsóknastofnunar um frummatsskýrslu Vegagerðarinnar vegna Vestfjarðavegar nr. 60 milli Bjarkalundar og Skálaness.

Lífkön til að meta vatnsskipti

Í kafla um vatnsskipti í fjörðum á blaðsíðu 29 í skýrslunni er því haldið fram að einn samanburður á mældum straumi í Faxaflóa og straumi í líkaninu sé nægilegur til þess að réttlæta notkun þess á öðrum stöðum án samanburðarmælinga. Slík alhæfing sem þarna kemur fram á engan veginn við um firði á Íslandi, þó að í tilfelli Vestfjarðavegar hafi ekki verið farið fram á straummælingar, vegna sérstakra aðstæðna í fjörðunum sem hér um ræðir (grunnir firðir). Það er almennt viðurkennt að hvaða straumlíkan sem er þarf að styðjast við mælingar á viðkomandi stað til þess að sannreyna það. Í þessu tilfelli er ekki rétt að miða við reynslu framkvæmdaraðila varðandi þetta mál og allra sist þegar hún leiðir til alhæfinga af þessu tagi.

Áhrif framkvæmdarinnar á ferskvatn.

Göngufiskar

Benda verður á að í ánum eru stofnar sjögöngufiska laxfiska, einkum lax og bleikju, en urriði kemur einnig fyrir. Göngutími þessara tegunda er að vori fram á haust, en tímasetning göngu fylgir umhverfisaðstæðum, einkum vatnshita og vatnsrennsli. Bleikja og urriði nýta beitarsvæði nærri landi og yfirleitt ekki mjög langt frá sinni heimaá og er dvalartími í sjó nokkrar vikur á sumri, en getur spannað tímann frá því snemma vors og fram á haust eftir lífsskeiðum fiska, þar sem kynþroska fiskar ganga almennt fyrr til sjávar og fyrr aftur í ferskvatn en ókynþroska fiskar síðar. Út frá hagsmunum göngufiska er mikilvægt að við þveranir séu vatnsskipti tryggð með nægilega breiðum brúaropum og að ekki verði röskun á lífríki innan og utan brúa. Til að lágmarka möguleg umhverfisáhrif á göngufiska er æskilegt að framkvæmdir við þveranir eigi sér stað utan göngutíma göngufiska.

Ræsi

Árið 2005 var gerð úttekt á búsvæðum, smádýra – og fiskframleiðslu á tveimur stöðvum í Djúpadalsá og Gufudalsá auk þess sem Þorskafjarðará var lítillaga könnuð (Náttúrustofa vestfjarða 2005). Í þeirri úttekt voru smærri ár/lækir ekki athugaðir. Telja verður út frá lífríki í ferskvatni að svo hefði þurft að vera og væri æskilegt að úr því sé bætt. Reikna má með að flestir þeirra séu stutt fiskgengir og með takmarkaða fiskframleiðslu. Engu að síður getur verið um slíkt að ræða. Ætlun Vegagerðarinnar er að setja smærri ár og læki í ræsi. Það á einnig við um vikur sem lokast af vegna veglínu til að tryggja vatnsskipti. Gæta verður þess að ræsi ráði við það vatnsmagn sem þau eiga að flytja, auk þess sem hæð þeirra og staðsetning sé þannig að fiskgengt sé um ræsin bæði fiskseiðum og stærri fiski. Í tilfellum þegar hæð ræsa er ekki vel skilgreind eða vatnsop eru of þröng getur rof máttur vatns skolað frá neðri endum ræsa og valdið hæðarmun sem er ekki gengur fiskum. Telja verður betra út frá lífríki að ræsi séu með opnum botni en lokuðum og að ræsi sem eru viðari að neðan séu æskilegri en sívöl. Ef rof verða á samfellu og gönguleiðum í farvegum vegna framkvæmda getur þurft að fara í mótvægisáðgerðir til að upphefja það síðar. Eindregið er því mælt með því að þessum þætti hönnunar og framkvæmda verði gefinn gaumur sérstaklega.

Benda verður á að líkt og fjallað er um meðferð efna og eldsneytis í nágrenni vatnsfalla, getur efni eins og sement í steypuvatni verið hættulegt fyrir lífríki í vatni. Vatn mengað steypu ætti

ekki að berast í vatn og má þar til nefna steypu á ræsum og brúm sem og við blöndun efnis og skolun tækja.

Efnistaka

Í frummatsskýrslu Vegagerðarinnar er fjallað um efnistöku úr ám og sagt að vegna neikvæðra umhverfisáhrifa verði ekki tekið efni úr árfarvegum nema í neyð og þá leitast við að lágmarka umhverfisáhrifin sem mest. Í ljósi sögunnar vill Hafrannsóknastofnun fagna þessu sérstaklega. Það malarnám úr árfarvegum sem um ræðir er í Múlaá sem er á aurkeilu með allnokkrum framburði. Miðað við umfjöllun og viðmið Vegagerðarinnar sem tilgreind eru í frummatsskýrslu eru líkur til að ef af efnistaka fer fram leiði hún til tímabundinna neikvæðra áhrifa.

Botndýr – Botnlífriki

Fullyrft er að tryggt verði að sjávarföll verði eðlileg eftir þverun. Einnig er fullyrft er að óveruleg áhrif verði á lífríkið innan þverunar fjarðanna. Rökstuðning vantar fyrir þessum fullyrðingum. Engar rannsóknir eru til á botndýralífi innan fyrirhugaðra þverana og að mjög litlu leiti utan þeirra.

Fram kemur er að við þverun skerðist svæði sem lendir undir fyllingum, sem er rétt. Hins vegar er látið að því liggja að önnur áhrif verði ekki þar sem tryggt er að sjávarföll verði óbreytt eftir þverun. Því mætti ætla að búið sé að gera nægilegar grunnrannsóknir til að meta núverandi ástand og að gert sé ráð fyrir að það eigi að vakta svæðin svo hægt sé að sýna fram á að þessi fullyrðing standist. Ekki er að sjá að svo sé og ekki er hægt að finna rökstuðning fyrir henni. Þá er ekki fjallað um hvað á að gera ef þessi fullyrðing stenst ekki.

Því er margoft haldið fram í skýrslunni að áhrif af framkvæmdinni verði staðbundin. Enginn rökstuðningur er þó á bakvið fullyrðinguna.

Rannsóknir á áhrifum þverana

Í frummatsskýrslu segir m.a.: „Við þverun Gilsfjarðar var tekin ákvörðun um að skerða vatnsskipti, þ.e. í 5% af fullum vatnsskiptum og þar varð mikil breyting á lífríki sjávar. Líffræðistofnun Háskóla Íslands hefur fylgst með breytingunum. Við aðrar fjarðaþveranir á landinu hefur verið notuð sams konar aðferðarfræði og notuð yrði við þverun Þorskaðfjarðar, Djúpaðfjarðar og Gufufjarðar. Við þær þveranir er hægt að rekja óverulegar breytingar á lífríki sjávar eða fjara til þverananna (kafla 2.9).“

Um þetta er ekki hægt að fullyrða. Litlar sem engar rannsóknir hafa verið gerðar á botndýralífi eða á búsvæðum fiskungviðis í þeim fjörðum sem hér eru taldir til. Einungis hafa verið gerðar athuganir á þremur fjörðum; Gilsfirði, Dýrafirði og Borgarfirði, fyrir og eftir að þveranir hafa verið gerðar. Í Gilsfirði voru áhrif á lífríki veruleg. Við þverun í Dýrafirði komu í ljós breytingar á samsetningu botndýra innan þverunar en tekið fram að þær hafi ekki verið miklar og ekki af hennar völdum. Sú rannsókn er takmörkuð einkum þar sem ekki var gerð kornastærðargreining á botnseti sem nauðsynleg er við rannsóknir á botndýrasamfélögum. Auk þess voru engin sýni tekin utan þverunar og þar af leiðandi ekki hægt að fullyrða um að breytingar hafi átt sér stað á botnlífriki í öllum firðinum eða rekja breytingar til þverunar fjarðarins. Engar upplýsingar liggja fyrir um samanburð á straumum og botndýralífi í Dýrafirði og fjörðunum á Barðaströnd eða hvað þá upplýsingar um fiskungviði. Þá er ekki

gerð tilraun til þess að draga fram líkindi með væntanlegum þverunum á Barðaströnd og Dýrafirði að öðru leiti. Fullyrt er að þverun Borgarfjarðar hafi haft í för með sér litlar breytingar og er þar vísað í rannsókn Agnars Ingólfssonar og Arnþórs Garðarssonar (2000) á lífríki við Borgarnes. Höfundar þeirrar rannsóknar taka hinsvegar fram í skýrslu sinni: „*Nákvæmur samanburður milli úttekta 1973 (Gísli Már Gíslason, 1973) og 2000 er erfiður vegna þess hversu fáar kannaðar stöðvar eru og vegna notkunar á misgrófum sigtum.*“ Umfangsmikil rannsókn sem gerð var árið 2006 (Hrafnhildur Tryggvadóttir, 2006) og ekki er minnst á í frummatsskýrslu, bendir hinsvegar til þess að miklar breytingar hafi orðið á lífríki Borgarfjarðar innan þverunar. Fullyrðingar í frummatsskýrslu um að litlar breytingar verði á lífríki sjávar vegna þverana eru órökstuddar.

Dorskaftjörður

Athugun var framkvæmd af Náttúrustofu Vestfjarða – 18. september 2012 (NV nr. 05-16, Böðvar Þórisson og Cristian Gallo, 2016)

Þessi athugun er gerð áður en Þ-H leiðin er tekin inn. Sýnataka miðast við leið I. Þar af leiðandi mun þessi sýnataka ekki svara spurningum um hvað gerist við botndýralíf innan við brúarstæði, eða nálægt því ef af leið Þ-H verður. Því er skýrslan ekki marktæk ef sú leið verður farin.

Skýrsla Náttúrustofu Vestfjarða sýnir fram á að þær fjórar stöðvar sem skoðaðar voru hafa ólíka tegundasamsetningu þegar litið er til algengustu tegunda. Hins vegar eru ekki unnið með upplýsingarnar þannig að þær gefi mynd af því hversu ólíkar þessar stöðvar eru í heild og hvort þær séu það ólíkar að greina megi mismunandi botndýrasamfélög á svæðinu. Sýnin eru öll tekin fyrir miðbik fjarðarins á mjúkum botni og endurspeglar því ekki lífríkið nema að hluta.

Kornastærð var athuguð af Vegagerðinni og voru sýni tekin 2016 við brúarstæðið í Þorskafirði. Þar voru botnsýni tekin á fjórum stöðvum og unnið úr þeim. Á fimmtu stöðinni náðist ekki í efni, líklega var botn of harður. Botnefni var grófur sandur yfir í grófa möl á öllum stöðvunum.

Botnefni virðist því vera ólíkt því sem er utar í firðinum skv. skýrslu NAVE (sýni A, C, D, E og F) en þar var um leðjubotn að ræða. Ennfremur kemur fram í skýrslu NAVE að á stöð B, sem er nokkurn veginn þar sem fyrirhugað vega eða brúarstæði skv. leið Þ-H á að vera, var smágrýti, en ekki var unnið úr því sýni.

Djúpijörður

Engin skýrsla er í fylgigögnum um botndýralíf í þessum firði. Því er ekki hægt að segja nokkuð um það. Ekkert verður hægt að hafa í höndunum sem viðmið eða grunnildi fyrir þennan fjörð.

Kornastærð var skoðuð af Vegagerðinni á brúarstæði árið 2016. Á þremur stöðvum náðist efni í greip en á sex stöðvum náðist slíkt ekki og er það talið vegna þess að botn er of harður. Þar sem sýni náðust var um möl, grófan sand/möl og sand að ræða. Þarna er því um að ræða fjölbreytta botngerð, klöpp/harðan botn þar sem ekki náðust sýni og allt frá möl yfir í sand.

Þetta bendir til að botndýralíf gæti verið ólíkt á þessum stöðvum. En engar upplýsingar eru til um það.

Gufufjörður

Engin rannsókn/skýrsla er til um botndýralíf í þessum firði. Því er ekki hægt að segja nokkuð um það. Engar upplýsingar verða því tiltækar sem viðmið eða grunnildi fyrir þennan fjörð.

Kornastærð var skoðuð af Vegagerðinni á brúarstæði árið 2016. Á fjórum stöðvum af fimm fengust sýni. Á þessum stöðvum var um að ræða ýmist mól eða fjörugrjót. Botn við brúarstæðið er því nokkuð harður. Ekki er til neitt um botnlífrikið.

Niðurstaða botndýra:

Það er ljóst að það vantar fullkomlega að gera grein fyrir botndýralífi í þeim fjörðum þar sem þveranir eru fyrirhugaðar. Ein athugun fór fram í Þorskafirði, en þar sem forsendur virðast hafa breyst frá því að sú athugun var gerð, varðandi brúarstæði, þá nýtist sú athugun ekki nema að litlu leiti til að varpa ljósi á það lífríki sem mun verða í hættu og hljóta beinan skaða af. Ekki verður hægt að meta áhrif þverananna á lífríkið fyrir innan brúarstæðið né við það. Einnig þarf að hafa í huga að rannsóknir á botndýralífi þurfa að miðast við botngerð og beita þarf réttum sýnatökutækjum til að afla upplýsinga um það lífríki sem þar er að finna. Það er engin leið að segja neitt um áhrif af fyrirætluðum þverunum á lífríki fjarðanna og það mun ekki verða hægt að skoða áhrifin af þessum framkvæmdum í því ljósi.

Búsvæði fiska og fiskungviðis

Greinargerð, þar sem fjallað er um mikilvægi grunnsævis í lífsferli margra nytjastofna, er að finna í umsögn Hafrannsóknastofnunar dags. 16.2.2015, um endurupptöku á úrskurði um Vestfjarðaveg.

Með vísun í kafla hér á undan um rannsóknir á áhrifum þverana kemur fram að allar þær rannsóknir sem þar er minnst á eiga það sameiginlegt að ekki hafa verið rannsökuð hugsanleg áhrif þverana á búsvæði og afkomu fiskungviðis í þessum fjörðum. Niðurstöður úr forkönnun Hafrannsóknastofnunar frá árinu 2015 gefa til kynna að töluvert er af fiskungviði, þar með talin seiði nytjafiska, í fjörðunum þremur. Athugunin leiðir jafnframt í ljós að þörf er á mun umfangsmeiri rannsókn til þess að hægt sé að leggja mat á útbreiðslu, magn og þéttleika svo vel sé. Fyrir verður ekki hægt að fylgjast með og meta hugsanleg áhrif framkvæmdanna á lífríkið ef af þeim verður.

Setflutningar eru háðir straumum og öldufari. Óhjákvæmilegt er að straumamynstur breytist í fjörðunum með tilkomu þverana og eins getur öldmynstur breyst þar sem úthafsalda nær ekki lengur inn í firðina. Botngerð getur skipt sköpum varðandi fæðuöflun fiskungviðis. Nauðsynlegt er að fyrir liggi kornastærðarmæling og kortlagning á botngerð fjarðanna. Ekki er nægilegt að slíkt hafi eingöngu verið framkvæmt í og við fyrirhugað þverunarop heldur þarf sýnataka að ná inn fjörðinn allan.

Í frummatsskýrslu er tekið fram að áhrif skerðingar búsvæða fiskungviðis á sjávarbotni séu staðbundin og ekki stór í samanburði við stærð sjávarbotns á nálægum svæðum. Í skýrslunni er hinsvegar ekki lagt mat á hversu víðáttumikil þessi svæði eru í samanburði við sambærileg

svæði t.d. í Breiðafirði. Agnar Ingólfsson (1976) hefur bent á að fjörur í Þorskafirði, Djúpaafirði og Gufufirði séu mjög víðáttumiklar og með lífmeiri fjörum við landið.

Í fylgiskjali með frummatsskýrslu er vísað í rannsókn á áhrifum þverana á þorskungviði sem gerð var í Mjóafirði eftir að sá fjörður var þveraður. Hafrannsóknastofnun taldi í umsögn um tillögu að matsskýrslu að sú rannsókn væri með öllu ófullnægjandi og í ákvörðun að matsáætlun tók Skipulagsstofnun undir það sjónarmið. Um var að ræða einn stakan samanburð á tveimur ólíkum fjörðum, en ekki samanburður fyrir og eftir þverun. Net eins og þau sem notuð voru í þessari rannsókn í Mjóafirði eru óheppileg veiðarfæri til að meta magn, auk þess sem seiði ákveðinna tegunda eins og skarkola eru ólíkleg til að veiðast í net. Auk þessara vankanta er tölfræðilegt afl rannsóknarinnar mjög takmarkað, þar sem endurtekning er engin og einungis um einn stakan samanburð að ræða. Áhrif þverana á fiskungviði er því alls óþekkt hér á landi. Einnig er vert að minnast á að töluvert fannst af ungvíði skarkola og sandkola (1-3 ára fiskur) í norðanverðum Breiðafirði í flatfiskaralli Hafrannsóknastofnunar haustið 2016 sem bendir til að firðirnir á Barðaströnd séu uppvaxtarsvæði fyrir 0-grúppuseiði þessara tegunda sem síðan leita út á meira dýpi.

Ungvíði margra nytjastofna nýtir sér strauma, t.a.m. sjávarfallastrauma, til þess að fíkra sig af djúpu vatni inn á uppeldissvæði í fjörum og grunnsævi. Ungvíðið fíkrar sig í átt að landi með aðfalli og leitar í skjól niður á botn þegar fellur út. Þveranirnar, eins og þeim er lýst er í frummatsskýrslunni, hafa í för með sér verulega aukinn straupunga sem getur haft áhrif á sundhegðun fisklirfa og -seiða. Þegar fjarðaropið hefur verið þrengt stórlega, er allsendis óvíst hvaða áhrif það hefur á þann fjölda einstaklinga sem nær að komast inn á grunnsævið innan þrengingar. Þá er ekkert vitað um það hvort hrygning nytjafiska eigi sér stað inni á þessum fjörðum og að sama skapi ekkert vitað um hvort svo miklar þrengingar hafi þá hugsanlega neikvæð áhrif á far fiska inn á hrygningarsvæði. Framkvæmdirnar geta þannig hugsanlega haft neikvæð áhrif á nýliðun viðkomandi tegunda ef botntaka á sér stað á dýpra vatni fyrir vikið þar sem minna skjól er fyrir afræningjum og minna fæðuframboð.

Vegagerðin tekur fram í frummatsskýrslu: „*Áður en framkvæmdir hefjast, þ.e. vorið 2017 verður farið þess á leit við Hafrannsóknastofnun að hún kanni nánar útbreiðslu og þéttleika fiskungviðis á fyrirhuguðu framkvæmdasvæði. Gert er ráð fyrir að niðurstöðum yrði skilað vorið 2018. Að loknum framkvæmdum verður mögulegt að endurtaka rannsóknirnar til að meta raunveruleg áhrif framkvæmdarinnar á lífríki sjávar.*“ Vegagerðin hefur ekki haft samband við Hafrannsóknastofnun varðandi frekari rannsóknir á fiskungviði. Þessar rannsóknir eru áætlaðar eftir að hugsanlega hefur verið ákveðið að þvera firðina og hugsanleg áhrif verða því óafturkræf.

Krafa um vistfræðilega nálgun við stjórn fiskveiða verður sífellt háværi. Eitt af lykilatriðum þeirrar nálgunar er bera kennsl á, varðveita og endurreisa mikilvæg búsvæði ungvíðis nytjastofna. Grunnsævi við Ísland er mikilvæg en takmörkuð auðlind og lítt rannsökuð eða kortlögð. Frá því um miðja síðustu öld hafa víðáttumikil svæði á grunnsævi landsins orðið fyrir raski með einum eða öðrum hætti s.s. þverana, efnistöku, sjókvíaeldis og landfyllinga. Hugsanleg áhrif framkvæmda á búsvæði ungvíðis helstu nytjastofna við Ísland hafa hins vegar aldrei verið metin.

Marhálmur

Í fylgiskjali með frummatsskýrslu segir: „*Setflutningar eru háðir straumum og öldufari. Óhjákvæmilegt er að straummynstur breytist í fjörðunum með tilkomu fjarðaþverana og þá aðallega í og við vegfyllingar og brúarop. Einnig getur öldumynstur breyst þar sem úthafsalda nær ekki lengur inn fyrir þverun. Hvoru tveggja hefur áhrif á setflutninga en þó munu breytingar á straumum hafa töluvert meiri áhrif en breyting á öldumynstri (Verkfræðistofan Vatnaskil, 2011).*“ Í skýrslunni er því haldið fram að bein skerðing á marhálmsvæðum sé mjög lítil (bls XII). Samkvæmt skýrslu Náttúrustofu Vestfjarða nr. 13-16, sést á mynd 9 að töluvert mikið er af marhálmi og jafnframt mælist þekja hans allt upp í 75% á nokkuð stóru svæði innan brúarstæðis í Þorskafirði.

Á hörðum leirum í fjarðarbotni í Djúpafríði og Þorskafirði var ekki marhálmur. Ef þverun mun hafa þau áhrif að botngerð breytist er hugsanlegt að svæði innan þverunar muni þorna meira og þá er ekki ólíklegt að þar verið meira af hörðum leirum sem myndi þýða að marhálmur myndi hverfa. Eins og fram kemur einnig í skýrslu NV nr. 13-16 þá sást fiskungviði á marhálms svæðum. Ekki kemur nægjanlega skýrt fram hversu stór þessi svæði eru (sbr. mynd 6.10.13 og 6.10.14). Þá er alger óvissa um það hversu stór svæði gætu orðið fyrir áhrifum af völdum breyttra setflutninga.

Marhálmur er á lista OSPAR yfir tegundir sem ber að huga að og gæta að ekki sé gengið á útbreiðslu þeirra eða svæði þeirra skert. Marhálmur er mjög mikilvæg planta í vistkerfinu, plantan sjálf bindur set og minnkar rof, hún er uppspretta lífrænna efna. Hún er mikilvæg fyrir fiskungviði, smádýr og fugla. Skoða þarf sérstaklega þessi svæði og meta hvaða áhrif aukinn straumhraði og þar með breyttir setflutningar geta haft á þau. Þá er ljóst að rannsaka þarf og kortleggja botndýralíf í fjörðunum og rannsókn á setgerð (kornastærð botnsins) við og innan við þveranastæðin þarf nauðsynlega að eiga sér stað. Þekkt er að setgerð er ráðandi þáttur fyrir ýmsar botnlífverur, bæði fiskungviði og botnhryggleysingja. Því þarf að gera grein fyrir áhrifum framkvæmdarinnar þar á. Sýnt hefur verið fram á að jafnvel mjög takmörkuð þverun sem hefur lítil sem engin áhrif á sjávarstöðu innan við hana getur haft veruleg áhrif á samsetningu sjávargróðurs, s.s. marhálms og botndýrafánu (Coles og fl., 2005).

Ekki kemur fram í matsskýrslu hvort tekin hafi verið sýni til kornastærðarmælinga sem hægt verður að bera saman við ástand botnsins ef af þverunum verður. Ljóst er að taka verður sýni víðsvegar í hverjum firði fyrir sig. Ekki er nægjanlegt að taka sýni við og í þverunaropi.

Lokaorð

Í frummatsskýrslu Vegagerðarinnar er fullyrt að áhrif þverana á lífríkið verði óveruleg. Hafrannsóknastofnun telur að ekki hafi verið sýnt fram á að svo sé og leggst eindregið gegn framkvæmdinni. Þá er nauðsynlegt að rannsóknir á botndýrum og búsvæðum og útbreiðslu fiskungviðis fari fram í fjörðunum áður en framkvæmdir verða hugsanlega heimilaðar.

Hafsteinn Guðfinnsson, Héðinn Valdimarsson, Björn Gunnarsson, Guðjón Sigurðsson, Guðni Guðbergsson, Steinunn Hilma Ólafsdóttir

Heimildir

Agnar Ingólfsson og Arnþór Garðarsson, 2000. Rannsóknir á lífríki við Borgarnes: leirur, fitjar, og gróður á landi og fuglar. Líffræðistofnun háskólans. Fjölrit nr. 53.

Coles, R., McKenzie, L., Campell, S., Yoshida, A., Edward, A., Short, F. 2005. The effect of causeway construction on seagrass meadows in the Western Pacific – a lesson from the ancient city of Nan Madol, Madolenihmw, Pohnpei, FSM. *Pacific Conserv. Biol.*, 11: 212-220

Gísli Már Gíslason. 1973. Fjörulíf í Borgarfirði. Könnun í maí 1973. Háskóli Íslands.

Hrafnhildur Tryggvadóttir. 2011. Áhrif Borgarfjarðarbrúar á lífríki og kornastærð í Borgarfjarðarfjörum. BS - Ritgerð. Landbúnaðarháskóli Íslands. Umhverfiseild.

Minjastofnun
Íslands

The Cultural
Heritage Agency
of Iceland

Umhverfis- og skipulagssvið

Suðurgata 39
101 Reykjavík

(354) 570 13 00

www.minjastofnun.is

Kennitala: 440113-0280

Kristinn Magnússon
Verkefnastjóri
kristinn@minjastofnun.is

Skipulagsstofnun
Sigmar Arnar Steingrímsson
Laugavegur 166
150 Reykjavík

Reykjavík 1. desember 2016
MÍ201610-0101/ 6.07 / K.M.

Efni: Vestfjarðarvegur milli Bjarkalundar og Skálaness.

Minjastofnun Íslands hefur mótttekið bréf Skipulagsstofnunar frá 24. okt. s.l. þar sem óskað er eftir umsögn um mat á umhverfisáhrifum ofangreindrar framkvæmdar.

Margrét Hrönn Hallmundsdóttir fornleifafræðingur hjá Náttúrustofu Vestfjarða skráði fornleifar vegna fyrirhugaðrar vegagerðar og efnistöku. Niðurstöður skráningarinnar liggja fyrir í skýrslu náttúrustofnunnar, *Fornleifarannsókn vegna veglagningar frá Bjarkalundi að Skálanesi*, sem gefin var út á þessu ári. Fyrir liggja tvær aðrar skýrslur náttúrustofnunnar um skráningu fornleifa á svæðinu. Annars vegar skýrsla frá 2005, *Fornleifaskráning í Reykhólahreppi, A-Barðastrandasýslu. Vegna ný- og endurlagningar Vestfjarðarvegur nr. 60*. Og hins vegar skýrsla frá 2008 sem tekin var saman vegna könnunar á matsskyldu vegtengingar villi Hallsteinsness og Djúpadals í Djúpaflói, *Fornleifakönnun vegna vegaf framkvæmda í Djúpaflói í Reykhólahreppi*.

Í frummatsskýrslu kemur fram að alls voru skráðar 270 minjar á 11 jörðum vegna fyrirhugaðrar vegagerðar milli Bjarkalundar og Skálaness. Helmingur minjanna, eða um 135 þeirra, byggja á skráningu úr heimildum um horfna minjastaði eða eru minjar sem liggja utan áhrifasvæðis fyrirhugaðrar framkvæmdar.

Í frummatsskýrslu er fjallað um hverja leið fyrir sig og verður sami háttur hafður á í þessari umsögn. Í fornleifaskráningarskýrslu er í fæstum tilfellum gefið upp hversu langt frá veglínu fornleifarnar liggja. Í töflum í frummatsskýrslu er fjarlægð frá miðlínu vegar gefin upp og miðast hún við loftlínu sem mæld er út á kortum.

Leið A1.

Leið A1 liggur um jarðirnar Hlíð, Laugaland, Stað og Skálanes. Í fornleifaskráningarskýrslu frá 2016 er gerð grein fyrir skráningu 67

Vakin er athygli á því að skv. 51 gr. laga um menningarmínjar nr. 80/2012 eru ákvarðanir Minjastofnunar Íslands skv. 20., 23., 24., 28., 42. og 43 gr. sömu laga endanlegar á stjórnslustigi og ekki kærnlegar til aðra stjórnvalds. Jafnframt er vakin athygli á því að skv. 21. gr. stjórnslulaga nr. 37/1993 getur aðili máls óskað eftir skriflegum rökstuðningi stjórnvalds fyrir ákvörðun hafi slíkur rökstuðningur ekki fylgt ákvörðuninni þegar hún var tilkynnt. Beiðni um rökstuðning fyrir ákvörðun skal bera fram innan 14 daga frá því að aðila var tilkynnt ákvörðunin og skal stjórnvald svara henni innan 14 daga frá því hún barst.

fornleifa á þessum jörðum. Hluti þessara fornleifa liggur í og í nágrenni vegstæðisins og er fjallað um þær fornleifar hér að neðan. Grípa þarf til mótvægisáðgerða vegna eftirtalinna fornleifa vegna leiðar A1. Skáletraður texti er tekin úr skýrslu Náttúrustofu Vestfjarða frá 2016:

Hlíð 1788-52. Rúst. Rústin er í miklu þýfi og greinilega mjög gömul. Rústin er fast upp við Kotlæk sem rennur niður túnið... Þrjú greinileg hólf eru á rústinni og liggja hólfín í hnapp en hleðslur eru mjög grónar og lágar aðeins 20-30 cm. Stærð hennar er 14 m á lengd og 12 metrar á breidd. Rústin er í vegstæðinu. Minjastofnun Íslands telur að rannsaka þurfi rústina með fornleifauppgreftri áður en framkvæmdir hefjast.

Hlíð 1788-51. Stekkur/rétt. Ofarlega á Kottúni eru klettur. Við þessa kletta er stekkur með lítilli rétt... Stekkurinn hefur tvö hólf og myndar kletturinn aðra langhlíð hans. Við stekkin er svo lítil hlaðin rétt. Rústin er mikið gróin en þó sér í hleðslur. Hleðslur eru hæstar um 0,7 m. Stekkurinn er að utanmáli 11 m á lengd og 7 m á breidd. Réttin framan við er mun lægri eða um 0,4 m og er stærð hennar að utanmáli 7 m að lengd og 4 m að breidd. Rústirnar eru í 58 m fjarlægð frá miðlínu vegar. Minjastofnun Íslands telur að merkja þurfi minjarnar á meðan á framkvæmdum stendur til að koma í veg fyrir að þær raskist af vangá.

Hlíð 1788-49. Bæjarstæði. Við Hlíð er stórt gil þar sem rennur á og foss steypist niður kletta. Hinumegin við þetta gil er svæði sem heiti Kottún. Á þessu svæði hefur áður staðið býli en í örnefnaskrá Hlíðar segir: „Hlíðarkot, þar var síðast búið um 1780.“ Nokkrar rústir eru í túninu og eru töluvert sokknar og greinilega nokkuð gamlar. Ekki er auðvelt að gera sér grein fyrir hvaða rúst er bæjarrústin... Þó er eitt svæði með rúst á sem er mun grænni en umhverfið í kring. Hugsanlega er það bæjarstæðið. Erfitt er að gera sér grein fyrir herbergjaskipan vegna þess að rústin er í kargabýfi, en um allt má þó greina veggjastubba og dældir sem hafa verið rými í húsunum. Bæjarhús eru nokkuð stór en veggir mjög lágir og hæstir um 0,4 m. Bæjarstæðið er í 39 m fjarlægð frá miðlínu vegar skv. frummatsskýrslu. Eins og fram kemur í lýsingunni hér að ofan er um nokkrar rústir að ræða og því hlýtur umfang minjasvæðisins að vera nokkurt. Því kunna einhverjar rústir að liggja enn nær veglínunni. Minjastofnun Íslands telur að girða þurfi rútasvæðið af á meðan á framkvæmdum stendur. Verði ekki komist hjá raski á minjunum þarf að rannsaka þær með fornleifauppgreftri.

Hlíð 1788-50. Rústahóll. Um 35 m suðvestur af bæjarhólnum er rústabunga með mjög ógreinilegri rúst... Hóllinn stendur upp úr umhverfinu í kring og er mun grænni og flest bendir til að þarna hafi staðið útihús. Ekki var hægt að mæla veggj eða sjá hvernig húsið sem þarna stóð hefur litið út. Rústahóllinn er 42 m frá miðlínu vegar.

Minjastofnun Íslands telur að merkja þurfi rústahólinn á meðan á framkvæmdum stendur til að koma í veg fyrir að hann raskist af vangá.

Hlíð 1788-39. Rétt/aðhald. *Við hlið rústarinnar [1788-38] er hleðsla sem myndar rétt við húsið. Líklega er rústin stekkur og við hlið hans aðhald. Í örnefnaskrá er talað um Nátthaga og Nátthagakletta. Líklega er þetta aðhald umræddur nátthagi... Hleðslan er nokkuð greinileg en vel gróin. Hún er í boga og er 35 m á lengd. Réttin er 92 m frá miðlínu vegar. Minjastofnun Íslands telur að gera þurfi verktökum grein fyrir staðsetningu réttarinnar til að koma í veg fyrir að hún raskist af vangá.*

Hlíð 1788-38. Rúst. *Við slóðann sem liggur heim að túninu í Hlíð, þar rétt við er afleggjari niður túnið sem kallað er Kottún. Þar við veginn er grjóthlaðin rúst... Rústin er ílöng og grjóthlaðin og ekki sér í torf. Rústin er að utanmáli 10 m á lengd og 5 m á breidd. Rústin er 89 m frá miðlínu vegar. Minjastofnun Íslands telur að gera þurfi verktökum grein fyrir staðsetningu rústarinnar til að koma í veg fyrir að hún raskist af vangá.*

Hlíð 1788-36. Rúst. *Um 100 m suðvestur af bæjarhól, vestanmegin við læk sem rennur í gegnum túnið er ferköntuð rúst... Tveir veggir eru greinilegir og er hæð þeirra um 40 cm. Rústin er mjög gróin. Rústin er 62 m frá miðlínu vegar. Minjastofnun Íslands telur að gera þurfi verktökum grein fyrir staðsetningu rústarinnar til að koma í veg fyrir að hún raskist af vangá.*

Hlíð 1788-43. Dys. *Í friðlýsingarskrá segir: „Haugur forn á Stekkjarnesi, bæjarmegin við múrardrag, sem liggur eftir nesinu; -grasi gróinn hóll. Þinglýst 1931“... Á Stekkjanesi er umrætt múrardrag og eins og lýsingin segir er þar grasigróinn hóll sem hæstur er í miðju. Það sem er athyglisvert er að hóllinn er alveg hringlaga með bungu í miðju sem bendir sterklega til að hann sé manngerður. Hringurinn er 15x15 m. Dysin er 111 m frá miðlínu vegar. Í 22. gr. laga um menningarminjar, nr. 80/2012, segir að fornleifum sem friðlýstar eru skal fylgja 100 metra friðhelgað svæði út frá ystu sýnilegu mörkum þeirra og umhverfis nema annað sé ákveðið. Vegurinn er því utan friðhelgunarsvæðisins.*

Hlíð 1788-44. Dysjar. *Í friðlýsingarskrá segir: „Hlíð í Þorskafirði a. Dysjar sex úti undir Stórahrauni“... Dysjar þessar fundust ekki við vettvangskönnun. Vegur er fyrirhugaður þar sem þessar dysjar eiga að vera. Verði vegur lagður þarna verður að fara í frekari könnun á svæðinu þar sem um friðlýstar fornleifar er að ræða. Minjastofnun Íslands tekur undir það að kanna þarf svæðið betur til að staðsetja dysjarnar. Í 22. gr. laga um menningarminjar, nr. 80/2012, segir að fornleifum sem friðlýstar eru skal fylgja 100 metra friðhelgað svæði út frá ystu sýnilegu mörkum þeirra og umhverfis nema annað sé ákveðið. Óheimilt er að raska friðlýstum fornleifum og því þarf að ákveða*

endanlega legu vegarins þannig að tryggt verði að framkvæmdir raski ekki fornleifunum.

Hlíð 1788-42. Stekkur. Í örnefnaskrá er talað um Stekkjarvík og Stekkjarnes. Örnefnin benda sterklega til þess að þar hafi verið stekkur... Ekki sést til neinna rústa en á miðju nesinu er gróin hóll sem eru hugsanlega leifar af þeim stekki sem nesið er kennt við. Stekkurinn 178 m frá miðlínu vegar og honum ætti því ekki að stafa hættu af framkvæmdunum. Búið er að skrá stekkin og telur Minjastofnun Íslands það fullnægjandi mótvægisáðgerð.

Hlíð 1788-41. Hlíðarsel. Á milli bæjanna Laugaland og Hlíðar er dalur sem ber nafnið Grísadalur, hann er einskonar óbeinshólmi milli tveggja hraunbreiða sem hafa runnið niður hlíðina. Þar liggur lítill lækur í gróinni lægð. Í örnefnaskrá segir: „Hlíðarsel þar er gömul selstaða. Munnmæli herma að þar hafi verið byggð um tíma,... Rústin er eitt hólf og illa greinileg og greinilega mjög gömul. Hún er um 10 m á lengd og 5 m á breidd að utanmáli og stendur nærri læknum en aðeins upp í brekkunni. Þetta svæði er mjög hentugt til að staðsetja sel. Líklega er þetta sel frá Hlíð enda kallað Hlíðarsel. Rústin er mjög gróin og hverfur næstum í gróður og ekki er auðvelt að sjá hana á vettvangi en hún kemur nokkuð vel fram á loftmyndum. Rústin er 63 m frá miðlínu vegar. Minjastofnun Íslands telur að gera þurfi verktökum grein fyrir staðsetningu rústarinnar til að koma í veg fyrir að hún raskist af vangá.

Laugaland 1788-13. Mógrafir. Í örnefnaskrá Laugaland segir: „Mógrafir voru niður af hjöllumunum. Búið er að fylla þær upp, og þar er nú tún. Þarna var tekinn mór á árunum 1940-1945, jafnvel eitthvað lengur. Theódór kom að Laugalandi 1940 og tók upp mó fyrstu árin. Guðmund minnir, að hann hafi talað um 11 stungur þarna, en jarðvegur er djúpur"... Horfið undir tún. Mógrafirnar munu hafa verið í um 88 m fjarlægð frá miðlínu vegar og inni á svæði sem afmarkað er fyrir vinnubúðir verktaka. Mógrafirnar eru horfnar en vitneskja um þær hefur verið skráð og telur Minjastofnun Íslands það fullnægjandi mótvægisáðgerð.

Laugaland 1788-4. Rúst. Um 150 m suðaustur af bænarhúsinu á Laugalandi eru tvær rústir hlið við hlið. Rústirnar eru við fjöruborðið í túnjaðri Laugaland... Rústin sem er nær bænum er 6 m á lengd og 5 m á breidd og eru hleðslur 1 m á hæð. Rústin er hlaðin úr torfi og grjóti og nær kassalaga og er hrun í inngangi sem hefur vísað norður. Rústin er nálægt svæði sem afmarkað er fyrir vinnubúðir verktaka. Minjastofnun Íslands telur að merkja þurfi rústina á meðan á framkvæmdum stendur til að koma í veg fyrir að hún raskist af vangá.

Laugaland 1788-5. Rúst. Fast við hlið rústar [4] er önnur rúst... Rústin er grjóthlaðin og 9 m á lengd og 6 m á breidd að utanmáli. Rústin er ílöng og opin í norður út á fjörðinn. Rústin er mun lægri en

sú við hliðina eða aðeins 30 cm og nokkuð gróin. Rústin er nálægt svæði sem afmarkað er fyrir vinnubúðir verktaka. Minjastofnun Íslands telur að merkja þurfi rústina á meðan á framkvæmdum stendur til að koma í veg fyrir að hún raskist af vangá.

Laugaland 1788-18. Kvíar. Í örnefnaskrá segir: „rétt við Kvíarvog er stakur steinn“... Kvíarvogur er líklega lítill vogur við túnið. Staðurinn er 90 m frá miðlínu vegar. Minjastofnun Íslands telur að skráning hans sé fullnægjandi mótvægisáðgerð.

Laugaland 1788-17. Fjós. Í örnefnaskrá segir: „Fjós aflöt hefur verið fjós áður en Guðmundur veit ekki hvar það stóð“... Líklegt er að Fjós aflöt sé upp af Kvíarvogi þar er nú gamalt tún en ekki sést til rústa þar. Líklegt að leifar af fjósi séu undir sverði á svæðinu. Hnit tekið á miðju svæðinu. Hnitið er 72 m frá miðlínu vegar. Minjastofnun Íslands telur að skráning staðarins sé fullnægjandi mótvægisáðgerð.

Laugaland 1788-15. Útihús. Á túnakorti frá því fyrir 1920 eru teiknuð tvö útihús. Þessi hús stóðu þar sem í dag stendur hús sem skráð er sem verkstæði... Ekki sjást leifar af þessum húsum í dag. Staðurinn er í 80 m fjarlægð frá miðlínu vegar. Minjastofnun Íslands telur að skráning hans fullnægjandi mótvægisáðgerð.

Laugaland 1788-16. Útihús. Á túnakorti frá því fyrir 1920 eru teiknuð tvö útihús eða kálgarðar. Þessi hús/garðar stóðu þar sem í dag stendur hús sem skráð er sem verkstæði... Ekki sjást leifar af þessum húsum/kálgörðum í dag. Staðurinn er í 80 m fjarlægð frá miðlínu vegar. Minjastofnun Íslands telur að skráning hans fullnægjandi mótvægisáðgerð.

Laugaland 1788-21. Heit laug. Nafnið Laugaland er tilkomið vegna þess að í landinu er að finna heitar laugar. Í örnefnaskrá segir: „Lind Ytri (80) (75°) er nær bæ nú og væri í rauninni réttara að nefna hana Heimri. Hún er rétt við íbúðarhúsið, og er tekið vatn úr henni í húsið. Lindin hefur líklega einhvern tíman verið kölluð Prettur og minnst Guðmundur þess að hafa séð það nafn einhverstaðar á prenti e.t.v. í Árbók Barðastrandarsýslu. Heit lindin sem kölluð var laug af Guðmundi og hans fólki, hefur samgang við sjó og hækkar í henni um flóð. Úr Lind heimri sem ekki var kölluð neinu sérstöku nafni, var tekið vatn í sundlaug sem Theódór gerði rétt við lindina. Heitar lindir eru í fjörunni niður af bænum eða aðeins utar, en þær hafa engin sérstök nöfn. Þetta eru mörg augu eða uppsprettur og eru heitari en laugarnar heima“... Hnit var tekið við gömlu laugina sem er steinsteypt. Laugin er 37 m frá miðlínu vegar og sennilega álíka langt frá nýrri vegtengingu. Minjastofnun Íslands telur að gera þurfi verktökum grein fyrir staðsetningu laugarinnar til að koma í veg fyrir að hún raskist af vangá.

Laugaland 1788-11. Túngarður. Utan um túnið á Laugalandi er

gamall túngarður... Garðurinn er hlaðinn úr grjóti og er um 1 m á breidd og 180 m á lengd. Garðurinn er greinilegur en nokkuð sokkin í sinu. Túngarðurinn fer undir veginn. Minjastofnun Íslands telur að þurfi fornleifafræðing til að grafa skurð þvert á garðinn eða skoða snið hans þar sem hann verður rofinn til að kanna gerð hans og aldur.

Laugaland/Staður 1788-24. Varða. *Á hæð út við sjóinn, ekki langt frá naustinu er varða... Varðan stendur á klöpp og er um 1 m á hæð. Varðan er 33 m frá miðlínu vegar. Minjastofnun Íslands telur að merkja þurfi vörðuna á meðan á framkvæmdum stendur til að koma í veg fyrir að hún raskist af vangá.*

Laugaland 1788-19. Naust. *Um 2,8 km vestur af Laugalandi á svæði sem heitir Skútunaust er mjög gamalt naust... Naustið er í lengra lagi eða 15 m á lengd að utanmáli og 11 m á breidd. Naustið er hlaðið úr grjóti en nokkuð gróið eru hleðslur um 40 cm. Í frummatsskýrslu segir að naustið sé 20 m frá miðlínu vegar en í fornleifaskráningarskýrslu að naustið lendi undir veginum. Ef hægt er að varðveita naustið þarf að merkja það á meðan á framkvæmdum stendur til að koma í veg fyrir að það raskist af vangá. Ef ekki verður komist hjá raski á naustinu þarf að rannsaka það með fornleifauppgreftri.*

Laugaland 1788-20. Rústabunga. *Upp í hliðinni ofan við þar sem túnin á Laugalandi enda er ógreinileg rústabunga... Veggir eru lágir og ógreinilegir og eru þeir mjög grónir. Á loftmyndum sést að þetta er líklega ferköntuð rúst eða rétt sem er 12x12 m. Rústabungan lendir í vegstæðinu. Minjastofnun Íslands telur að grafa þurfi könnunarskurði í bunguna til að ganga úr skugga um hvort hún geymir gamalt mannvirki. Niðurstöður rannsóknarinnar kunna að leiða til þess að ráðast þurfi í frekari rannsóknir á staðnum.*

Laugaland/Staður 1788-27. Varða. *Á milli Laugalands og Staðar en mun nærri Stað og Árbæ eru nokkrar vörður... Um 1 m á hæð. Varðan er 67 m frá miðlínu vegar. Minjastofnun Íslands telur að gera þurfi verktökum grein fyrir staðsetningu vörðunnar til að koma í veg fyrir að hún raskist af vangá.*

Staður/Árbær 1788-30. Hraunstaðir. *Hraunstaðir er fornt býli sem áður tilheyrði Stað en er núna í landi Árbæjar. Keyrt er framhjá Árbæ og beygt í áttina að Laugalandi. Þar er slóði til vinstri í átt að grænni bogalaga byggingu sem notað er sem skjól fyrir fé. Rústir á Hraunstöðum standa um 170 m frá sjó og allt í kring eru tún sem eru nytjuð og slegin. Bærinn hefur staðið upp á grjóthrygg og eru túnin nokkuð neðar... Erfitt er að gera sér grein fyrir því hvort um eina eða þrjár rústir er að ræða en húsín standa mjög þétt á grjóthrygg. Rústin er skráð hér sem ein rúst þar sem veggir eru allir jafn háir og líklegt að byggingarnar hafi verið í notkun samtímis. Stærsta rýmið er neðst og hefur inngang í suð austur þar eru greinileg tvö rými. Þar við hliðina*

er annað rými með dyr á sömu hlið og efst er rúst sem er með dyr út að sjó í norðvestur. Hæð hleðsla er hæst um 1 m og flestir veggirnir eru í þeirri hæð. Rústirnar eru grónar en sér í hleðslur. Við hliðina á klettinum eða grjóthryggnum sem rústirnar standa á, rennur lækur. Útlit og staðsetning rústanna benda til að þetta hafi verið sel en oft var búið í seljum eftir notkun þeirra. Ekki virtust nein merki um önnur hús í kring. Hraunastaðir eru í 55 m fjarlægð frá miðlínu vegar. Minjastofnun Íslands telur að merkja þurfi rústirnar á meðan á framkvæmdum stendur til að koma í veg fyrir að þær raskist af vangá.

Laugaland/Staður 1788-25. Varða. Varða nokkuð nálægt sjó á náttúrulegri klöpp... Varðan er um 1,50 m á hæð og skófum vaxin. Frá þessari vörðu sést í tvær aðrar. Varðan er 115 m frá miðlínu vegarins. Minjastofnun Íslands telur að skráning vörðunnar sé fullnægjandi mótvægisáðgerð.

Laugaland/Staður 1788-26. Varða. Á milli Laugalands og Staðar en mun nærri Stað og Árbæ eru nokkrar vörður... Varðan er um 1 m á hæð og skófum vaxin. Varðan er 126 m frá miðlínu vegarins. Minjastofnun Íslands telur að skráning vörðunnar sé fullnægjandi mótvægisáðgerð.

Skálanes 1788-247. Sjávarsel. „Hún (Fagrahlíð) nær út að Kötlum, sem er rétt ofanvert við Selið. En það er í lægð utan við Melanesið, efst upp undir hliðinni. Niður af Fögruhlíð er framhald af Börðunum, sem fyrr eru talin frá Rauðkuholti og að Kolholti. Kolholt er suðaustur af Selinu, rétt neðan við það, og liggur gatan yfir það. Nafnið Kolholt er þannig til komið eftir því sem Jón best veit, að þar var gert til kola eins og títt var áður fyrr. Beint niður af Kolholti, niður við sjóinn, heita kleifar. Niður við sjóinn er mjög gamalt sel, nefnt Sjávarsel. Það er fast við Krakána rétt áður en hún fellur í sjó. Þar eru mjög gamlar tættur.“... Rústin er alveg við ósa Krakár og er hlaðið úr grjóti og nokkuð gróin en þó sér vel í hleðslur. Rústin er fjögur hólf eða rými. Veggir eru hæstir um 60 cm og nokkuð hrundir. Rétt fyrir framan rústina er svo hlaðin rétt. Greinilegt er að um er að ræða fornar rústir eins og selið sem er ofna vegar. Seljarústirnar eru 44 m frá miðlínu vegar. Minjastofnun Íslands telur að merkja þurfi rústirnar á meðan á framkvæmdum stendur til að koma í veg fyrir að þær raskist af vangá.

Leið D2.

Leið D2 liggur m.a. um jarðirnar Þórisstaði, Brekku og Skálanes. Í fornleifaskráningarskýrslu frá 2016 er gerð grein fyrir skráningu 50 fornleifa á þessum jörðum. Hluti þessara fornleifa liggur í og í nágrenni vegstæðisins og er fjallað um þær fornleifar hér að neðan.

Grípa þarf til mótvægisáðgerða vegna eftirtalinna fornleifa vegna leiðar D2. Skáletraður texti er tekin úr skýrslu Náttúrustofu Vestfjarða frá 2016:

Þórisstaðir 1788-69. Bústaður. "Þórður Þorsteinsson, sem eitt sinn bjó á Þórisstöðum, byggði lítinn bæ yfir sig og konu sína frammi í túni, en nú hefur hann verið sléttaður. Á.A. man ekki, hvað bær þessi eða kofi var kallaður, en segir hann hafa eitthvert nafn. Á.A. segir, að byrgi Gull-Þóris hafi fundist í neðstu flötinni í túninu sem nú nær alveg niður að vegi, fyrir nokkrum árum." ... Ekki er vitað nákvæmlega hvar þessi bær stóð enda hefur verið sléttað yfir þar. Það er líklegt að svæðið sé í túninu þar sem vegurinn á að vera. Minjastofnun Íslands telur að grafa þurfi könnunarskurði á því svæði þar sem talið er að bærinn hafi staðið til að ganga úr skugga um hvort leifar bæjarins leynast þar undir sverði. Niðurstöður rannsóknarinnar kunna að leiða til þess að ráðast þurfi í frekari rannsóknir á staðnum.

Þórisstaðir 1788-67. Dysjar. „Skammt fyrir utan Kringlu, nær Birgistanga, er Deddulaut. Birgistangi er mjög blásin sandeyri, sem gengur fram í sjóinn nokkuð utan við Kringlu. Þar var lambabyrgi (og líka naust, S.Á.A). Þetta mun vera Búlkárnes, sbr. Þorsfirðingasögu. Þarna á sandinum eru fjórir reitir um 6 feta langir og allir eins í laginu, e.t.v. leifar forndysja (Á.A.man eftir dysjum á Búlkáreyri, en ekki á Birgistanga; telur þó, að þær geti vel verið þar líka).“ Í Barðstrendingabók segir: „Í Búlkárnesi ruddi Gull Þórir skip sitt, er hann fluttist að Þórisstöðum. Þá börðust þeir þar á eyrinni Þórir og Hallur frá Hofi. Féllu þar fjórir og munu þeir þar grafnir. Til skamms tíma mun hafa sést til þess merki. Nú er eyrin brotin af nokkru og kölluð Birgistangi, en enginn vafi er á því, að það er Búlkárnes sem sagan greinir frá.“ ...Hinar meintu dysjar fundust ekki við vettvangsathugun en svæðið er mjög skógi vaxið. Miðað við lýsingu er þetta utan veglínu og námu en fara þarf gætilega á þessu svæði. Dagana 24.-25. ágúst 1974 skoðuðu fornleifafræðingarnir Guðmundur Ólafsson og Mjöll Snæsdóttir svæðið og fundu engar vísbendingar um hinar meintu grafir. Minjastofnun Íslands telur að grafa þurfi könnunarskurði á því svæði þar sem talið er að dysjarnar séu til að ganga úr skugga um hvort leifar þeirra leynast þar undir sverði. Niðurstöður rannsóknarinnar kunna að leiða til þess að ráðast þurfi í frekari rannsóknir á staðnum.

Þórisstaðir 1788-73. Túngarður. Túngarður hlaðinn úr grjóti er sýnilegur bæði vestan og sunnan megin við bæjarstæðið. Túngarðurinn nær niður fyrir þjóðveg og hverfur svo... Garðurinn er grjóthlaðinn og mismunandi hár og er oftast um 1 m á breidd. Túngarðurinn fer undir veginn. Minjastofnun Íslands telur að fá þurfi fornleifafræðing til að grafa skurð þvert á garðinn eða skoða snið hans þar sem hann verður rofinn til að kanna gerð hans og aldur.

Þórisstaðir 1788-74. Rúst. Í u.þ.b. 50 m vestur af bæjarstæðinu er lítil torfhláðin ferhyrnd rúst sem stendur vestan við rúst... Rústin er lítill eða um 4x2 m að innanmáli. Hæð veggja er 1 m. Ekki er langt síðan rústin var í notkun því inn í henni er fallið þak úr bárujárnri. Rústin er 74 m frá veginum en inni á svæði sem afmarkað er fyrir

aðstöðu fyrir verktaka. Minjastofnun Íslands telur að merkja þurfi rústina á meðan á framkvæmdum stendur til að koma í veg fyrir að hún raskist af vangá. Verði ekki komist hjá því að raska rústinni vegna framkvæmda verktaka á svæðinu þarf að grafa könnunarskurð í rústina til kanna gerð hennar og aldur og til að ganga úr skugga um hvort eldri minjar leynist undir henni. Niðurstöður rannsóknarinnar kunna að leiða til þess að ráðast þurfi í frekari rannsóknir á staðnum.

Pórisstaðir 1788-70. Garðlag. Rétt neðan við veginn upp Hjallaháls... Í túninu rétt neðan við þjóðveginn er garðlag. Garðurinn er um 1 m á breidd og 30 cm á hæð og með öllu ógróinn. Garðurinn er 72 m á lengd. Garðurinn er 56 m frá miðlínu vegar. Minjastofnun Íslands telur að gera þurfi verktökum grein fyrir staðsetningu garðsins til að koma í veg fyrir að hann raskist af vangá.

Pórisstaðir 1788-75. Rétt. Í u.þ.b. 350 metra suður af bæjarstæði Pórisstaða er ferhyrnd rétt. Réttin er alveg við enda á syðsta túninu... Rústin er 15x10 m að ummáli. Sér vel í grjóthleðslur á langhlið en aðrar hliðar eru grónar. Tvö op eru á réttinni og hugsanlega er annað þeirra vegna hruns. Veggir eru hæstir um 0,7 m. Réttin er 21 m frá miðlínu vegar. Minjastofnun Íslands telur að merkja þurfi réttina á meðan á framkvæmdum stendur til að koma í veg fyrir að hún raskist af vangá.

Brekka 1788-259. Naust. „Nafnlausir hvammar eru upp með ánni, en utanvert við hana er Naustanes fram í fjörðinn. Þar eru heygðir þrír reiðhestar í seinni tíð. Fram af Naustanesi er Tjaldsker, lágt sker, sem tjaldurinn verpir í." ... Við Naustanes sem er lítill vogur er naust. Naustið er 12 m á lengd og 5 m á breidd og eru veggir lágir og grónir. Naustið lendir undir veginum/fyllingu. Minjastofnun Íslands telur að rannsaka þurfi naustið með fornleifauppgreftri.

Skálanes 1788-255. Rúst. Um 70 m ofan við þjóðveginn rétt við Skálanessel er fjárhús... Fjárhúsið er mjög stórt og er 6 rými. Fjárhúsið er með hlöðnum gördum og aftan við það er hlaða og er innangengt úr báðum rýmum í hlöðuna. Við hlið fjárhússins eru svo þrjú lítill rými og virðast liggja göng inn í tvö þeirra og eitt er opið með sér inngangi. Hleðslur eru mjög háar eða allt að 2 m en grónar. Húsið er mjög sérstakt. Hlaðan aftan við og hæð veggja benda til þess að rústin sé ekki mjög gömul en rýmin við hliðina eru sérstök og minna helst á bæ. Hugsanlegt miðað við gerð rústanna að einhvern tíman hafi verið hafist þarna við. Rústin er 17x13 m. Rústin er 62 m frá miðlínu vegar. Minjastofnun Íslands telur að gera þurfi verktökum grein fyrir staðsetningu rústarinnar til að koma í veg fyrir að hún raskist af vangá.

Leið H1.

Leið H1 liggur um jarðirnar Pórisstaði, Barm, Hallsteinsnes, Grónes, Melsnes og Skálanes. Í fornleifaskráningarskýrslu frá 2016 er gerð grein

fyrir skráningu 166 fornleifa á þessum jörðum. Hluti þessara fornleifa liggur í og í nágrenni vegstæðisins og er fjallað um þær fornleifar hér að neðan.

Grípa þarf til mótvægisáðgerða vegna eftirtalinna fornleifa vegna leiðar H1. Skáletraður texti er tekin úr skýrslu Náttúrustofu Vestfjarða frá 2016:

Þórisstaðir 1788-69. Bústaður. Sjá umfjöllun um leið D2.

Þórisstaðir 1788-67. Dysjar. Sjá umfjöllun um leið D2.

Þórisstaðir 1788-73. Túngarður. Sjá umfjöllun um leið D2.

Þórisstaðir 1788-74. Rúst. Sjá umfjöllun um leið D2.

Þórisstaðir 1788-70. Garðlag. Sjá umfjöllun um leið D2.

Þórisstaðir 1788-75. Rétt. Sjá umfjöllun um leið D2.

Barmur 1788-222. Rúst. „*Neðan Bæjarhólsins stóð allengi fjárhús kallað Lambahús. Út og niður af Bæjarhólnum er gömul, vallgróin tótt á hólbungu, sem nefnd er Húshóll“... Húsið er lítið og er tvö rými. Annað þeirra er hlaða aftan við og er sér inngangur í hana. Rústin stendur á hól og er bratt niður af honum. Hleðslur eru grónar og um 0,30 m á hæð. Lengd rústarinnar er 8 m og breidd 6 m. Í frummatsskýrslu kemur fram að rústin er í 22 m fjarlægð frá miðlínu vegar en að hluta í skeringu. Þá er rústin nærri svæði sem afmarkað er fyrir aðstöðu verktaka. Erfitt er að ímynda sér annað en rústin raskist vegna framkvæmda. Minjastofnun Íslands telur að grafa þurfi könnunarskurð í rústina til kanna gerð hennar og aldur og til að ganga úr skugga um hvort eldri minjar leynist undir henni. Niðurstöður rannsóknarinnar kunna að leiða til þess að ráðast þurfi í frekari rannsóknir á staðnum.*

Barmur 1788-223. Gerði. „*Neðan Bæjarhólsins stóð allengi fjárhús kallað Lambahús. Út og niður af Bæjarhólnum er gömul, vallgróin tótt á hólbungu, sem nefnd er Húshóll.“... Fast við rústina er garðlag eða gerði það er L-laga og liggur meðfram rústinni og beygir svo til suðurs. Garðurinn er gróinn og um 40 cm á hæð. Lengd hans er 32 m. Í frummatsskýrslu kemur fram að gerðið er í 19 m fjarlægð frá miðlínu vegar en að hluta í skeringu. Þá er gerðið nærri svæði sem afmarkað er fyrir aðstöðu verktaka. Erfitt er að ímynda sér annað en gerðið raskist vegna framkvæmda. Minjastofnun Íslands telur að grafa þurfi könnunarskurð í gerðið til kanna gerð þess og aldur.*

Barmur 1788-238. Útihús. *Neðan við hæðina sem bærinn stóð á er tún með rústum útihúsa... Í 60 m norðvestur frá bæjarhólnum standa tvær rústir og er önnur greinilega fjárhús. Gróin tvíhólfa rúst, hlaðin*

úr torfi og grjóti. Hleðslur standa í um 50 cm og er byggingin 12x7 m að stærð að utanmáli. Útihúsið er í veglínunni. Minjastofnun Íslands telur að grafa þurfi könnunarskurð í rústina til kanna gerð hennar og aldur og til að ganga úr skugga um hvort eldri minjar leynist undir henni. Niðurstöður rannsóknarinnar kunna að leiða til þess að ráðast þurfi í frekari rannsóknir á staðnum.

Barmur 1788-239. Útihús. *Bæjarstæði Barms stendur í austanverðum Djúpafirði á litlum grösugum bletti milli fjalls og fjöru. Bæjarstæðið er í nokkrum halla og eru tún lítil... Í norðvestur frá bæjarhólnum standa tvær rústir og er önnur greinilega fjárhús. Fjárhúsið er 11x8 m að stærð og hlaðið úr torfi og grjóti. Húsið er ílangt og eru 3 hólf og um 30 cm á hæð. Í frummatsskýrslu kemur fram að rústin er í 17 m fjarlægð frá miðlínu vegar og fast við fyllingu. Minjastofnun Íslands telur að grafa þurfi könnunarskurð í rústina til kanna gerð hennar og aldur og til að ganga úr skugga um hvort eldri minjar leynist undir henni. Niðurstöður rannsóknarinnar kunna að leiða til þess að ráðast þurfi í frekari rannsóknir á staðnum.*

Barmur 1788-231. Brunnhús. *„Þessi Hálsvegur, sem svo var nefndur á Barmshálsi eða -fjalli, lá þvert á Grafarhálsveg og Þórisstaðahálsveg austan Krossgils, er síðar getur, og lá allt fram á Hjallahálsveg, sem þarna var og er alfaraleið. Undan grasgeira í hlíðinni rétt innan Skarðsins kemur lækur undan hlíðarfótum, heitir Brunnlækur og/eða Bæjarlækur. Brunnhús var byggt yfir kaldavermslu í túninu miklu nær bæ.“... Brunnhúsið er 30 m norður af bæjarhúsunum. Húsið er með tvö rými og rennur bæjarlækurinn í gegnum annað þeirra. Hitt er líklega geymsla þar sem matvöru hefur verið haldið kaldri. Veggirnir eru hlaðnir úr grjóti og eru um 1 m á hæð. Húsið er 7 m á lengd og 7 m á breidd. Brunnhúsið er 42 m frá miðlínu vegar. Minjastofnun Íslands telur að merkja þurfi brunnhúsið á meðan á framkvæmdum stendur til að koma í veg fyrir að það raskist af vangá.*

Barmur 1788-218. Kúahlaða. *„Á Bæjarhólnum stóðu öll bæjarhúsin. Er ljóst, að þar hafi þau staðið frá fyrstu tíð. Yst í húsaröðinni stóð baðstofan, með stofu undir lofti í suðurenda, er ég man fyrst eftir, þá næst breið og löng, hellulögð bæjardyrög með búi inn af, svo hlóðaeldhús; var innangengt í það úr bæjardyrum. Svo kom fjós og skemma, en hesthús nyrst í húsaröðinni. Hellulögð gangstétt var fyrst öllum bæjarhúsum, nefnd Bæjarstéttin. Kúahlaða stóð að húsabaki, aðeins fráskilin hinum húsunum. Fram af bænum er Bæjarhóllinn hár mjög og þverbrattur, og að miklu myndaður af bæjarösku í aldanna rás, sem og jafnan tíðkaðist til sveita.“... Kúahlaða stendur rétt við bæinn og er aðeins um 1 m á milli. Um er að ræða fjós með lítilli hlöðu. Veggir eru greinilegir og sér vel í hleðslur. Hæð þeirra er um 110 cm. Utanmál rústarinnar er 19 m á lengd og 7 metrar á breidd. Innanmál fjóshlutans er 8x3 m og hlaðan er 5x3 m að innanmáli. Hrunið er fyrir dyr á fjósinu. Mikið af bárujarni er inn í*

rústinni sem bendir til þess að húsið hafi haft bárujárnsþak á síðasta búsetuskeiði á Börmum. Kúahlaða er 47 m frá miðlínu vegar. Minjastofnun Íslands telur að merkja þurfi hlöðuna á meðan á framkvæmdum stendur til að koma í veg fyrir að hún raskist af vangá.

Barmur 1788-216. Bæjarhóll. „Á Bæjarhólnum stóðu öll bæjarhúsin. Er ljóst, að þar hafi þau staðið frá fyrstu tíð. Yst í húsaröðinni stóð baðstofan, með stofu undir lofti í suðurenda, er ég man fyrst eftir, þá næst breið og löng, hellulögð bæjardyrögng með búri inn af, svo hlóðaeldhús; var innangengt í það úr bæjardyrum. Svo kom fjós og skemma, en hesthús nyrst í húsaröðinni. Hellulögð gangstétt var fyrst öllum bæjarhúsum, nefnd Bæjarstéttin. Kúahlaða stóð að húsabaki, aðeins fráskilin hinum húsunum. Fram af bænum er Bæjarhóllinn hár mjög og þverbrattur, og að miklu myndaður af bæjarösku í aldanna rás, sem og jafnan tíðkaðist til sveita.“... Bæjarhóllinn á Barmi er mjög greinilegur. Hann er sporöskjulaga og um 80x40 metrar að stærð. Á bæjarhólnum standa rústir bæjarins sem hefur verið þar síðast og lýst er hér að ofan. Hleðslur eru greinilegar og hæð veggja um 120 cm. Bærinn er a.m.k. 4 rými. Bæjarrústirnar eru 18 m á lengd og 14 m á breidd. Í frummatsskýrslu er Barmurbýli/bæjarhóll sagður verða í 42 m fjarlægð frá miðlínu vegar. Hvort þar er átt við bæjarrústina sjálfa eða bæjarhólin er ekki fullljóst. Eins og fram kemur í lýsingunni hér að ofan er bæjarrústin 18 x 14 m en bæjarhóllinn 80 x 40 m. Bæjarhúsin eru sögð hafa staðið á sama stað frá fyrstu tíð en til eru heimildir um Barm frá því á 13. öld. Miklar líkur eru því til að bæjarhóllinn geymi leifar mannvirkja og mannvistarlög frá 13. öld og fram á okkar daga. Ef raska þarf bæjarhólnum vegna vegaframkvæmda þarf að rannsaka hann með fornleifauppgreftri en rannsóknir á bæjarhólum eru með flóknustu og tímafrekustu rannsóknum sem ráðist er í. Mikilvægt er að gengið verði úr skugga um hvort bæjarhóllinn nær inn á framkvæmdasvæðið. Ef svo er og ekki er hægt að hnika veglínunni fjær honum þarf að rannsaka hólinn með fornleifauppgreftri. Ef bæjarhóllinn er utan framkvæmdasvæðisins þarf að girða hann af á meðan á framkvæmdum stendur til að koma í veg fyrir að hann raskist af vangá.

Barmur 1788-217. Bæjarstétt/leið. „Á Bæjarhólnum stóðu öll bæjarhúsin. Er ljóst, að þar hafi þau staðið frá fyrstu tíð. Yst í húsaröðinni stóð baðstofan, með stofu undir lofti í suðurenda, er ég man fyrst eftir, þá næst breið og löng, hellulögð bæjardyrögng með búri inn af, svo hlóðaeldhús; var innangengt í það úr bæjardyrum. Svo kom fjós og skemma, en hesthús nyrst í húsaröðinni. Hellulögð gangstétt var fyrst öllum bæjarhúsum, nefnd Bæjarstéttin. Kúahlaða stóð að húsabaki, aðeins fráskilin hinum húsunum. Fram af bænum er Bæjarhóllinn hár mjög og þverbrattur, og að miklu myndaður af bæjarösku í aldanna rás, sem og jafnan tíðkaðist til sveita.“... Bæjarstéttin er horfin í gróður en hnit var tekið þar sem hún var. Bæjarstéttin er í 44 m fjarlægð frá miðlínu vegar. Hún er hluti af

bæjarhólnun og fellur því undir umfjöllun um hann, sjá hér að ofan (1788-216).

Barmur 1788-244. Rúst. *Um 10 m frá suðvesturhorni bæjarrústanna á Barmi er rúst... Rústin er eitt hólf og er opin til suðurs. Hún er að hluta til niðurgrafin í hólinn og er að öllum líkindum útihús. Rústin er 7 m á lengd og 5 m á breidd og eru hleðslur um 40 cm. Í frummatsskýrslu segir að rústin sé 37 m frá miðlínu vegar en í fornleifaskráningarskýrslu er hún sögð lenda undir veglínu. Veglínunni kann að hafa verið hnikað til frá því fornleifaskráningin var gerð. Rústin er 10 m frá suðvesturhorni bæjarrústanna (1788-216) og því á bæjarhólnum. Vísað er í umfjöllun um bæjarrústirnar og bæjarhólinn hann hér að ofan.*

Barmur 1788-224. Kálgarður. *„Neðan Bæjarhólsins stóð allengi fjárhús kallað Lambahús. Út og niður af Bæjarhólnum er gömul, vallgróin tótt á hólbungu, sem nefnd er Húshóll. Yst í Bæjarhólnum, í halllendi mót sól og suðri, má enn sjá uppgrónar leifar af litlum matjurtagarði, löngu aflagður, mest vegna þess, að hann minnkaði tónið.“ ... Kálgarðurinn er á sléttu svæði við hliðina á bæjarrústinni. Hann er tvískiptur. Hleðslur eru mjög lágar eða 20 cm. Samanlögð stærð garðsins er 10x10 m. Í frummatsskýrslu segir að kálgarðurinn sé 38 m frá miðlínu vegar. Í lýsingunni hér að ofan er kálgarðurinn sagður yst í bæjarhólnum (1788-216). Vísað er í umfjöllun um bæjarrústirnar og bæjarhólinn hann hér að ofan.*

Barmur 1788-219. Langhús/fjárhús. *„Vendum nú okkar kvæði í kross og hverfum heim að Barmi: Ari Gíslason segir: "Neðarlega í tóni eru þrjú smáhólar, sem nefndir eru Þríhólar." Heimán til við Bólið, yst í tóninu, er brattlendi, sem nefnist Bólbrekka. Hún nær niður undir fjárhústótt, sem hét Langhús. Þar nokkru neðar, nær túnjaðri, stóð annað fjárhús, nefnt Neðrahús. Rétt neðan túnsins þarna í litlum hvammi var fjárréttin, hlaðin úr kvíahnaus, kölluð Réttin eða Fjárréttin.“ ... Um 80 m suður af bæjarhólnum er gróin tvíhólfa rúst, hlaðin úr torfi og grjóti. Hleðslur standa í um 30 cm og er byggingin 12x7 m að stærð að utanmáli. Í frummatsskýrslu kemur fram að rústin fer að hluta undir fyllingu. Minjastofnun Íslands telur að grafa þurfi könnunarskurð í rústina til kanna gerð hennar og aldur og til að ganga úr skugga um hvort eldri minjar leynist undir henni. Niðurstöður rannsóknarinnar kunna að leiða til þess að ráðast þurfi í frekari rannsóknir á staðnum.*

Barmur 1788-220. Neðrahús/fjárhús. *„Vendum nú okkar kvæði í kross og hverfum heim að Barmi: Ari Gíslason segir: „Neðarlega í tóni eru þrjú smáhólar, sem nefndir eru Þríhólar.“ Heimán til við Bólið, yst í tóninu, er brattlendi, sem nefnist Bólbrekka. Hún nær niður undir fjárhústótt, sem hét Langhús. Þar nokkru neðar, nær túnjaðri, stóð annað fjárhús, nefnt Neðrahús“... Rústin er um 40 cm á hæð. Tveir hlaðnir garðar eru inn í fjárhúsinu og aftan við það er hlaða.*

Innangengt er úr fjárhúsi yfir í hlöðu og líka er hægt að ganga að utan inn í hlöðuna. Framan við fjárhúsið er svo hlaðin rétt, líklega til að auðvelda innrekstur. Rústin er 38 m frá miðlínu vegar og mjög nærri svæði sem afmarkað er fyrir verktaka. Minjastofnun Íslands telur að merkja þurfi fjárhústóftina á meðan á framkvæmdum stendur til að koma í veg fyrir að hún raskist af vangá.

Barmur 1788-221. Rétt. „Vendum nú okkar kvæði í kross og hverfum heim að Barmi: Ari Gíslason segir: „Neðarlega í túni eru þrír smáhólar, sem nefndir eru Þríhólar.“ Heiman til við Bólið, yst í túninu, er brattlendi, sem nefnist Bólbrekka. Hún nær niður undir fjárhústótt, sem hét Langhús. Þar nokkru neðar, nær túnjaðri, stóð annað fjárhús, nefnt Neðrahús. Rétt neðan túnsins þarna í litlum hvammi var fjárréttin, hlaðin úr kvíahnaus, kölluð Réttin eða Fjárréttin.“... Réttin er ferhyrnd, um 10 x 9 metrar að stærð og hlaðin úr grjóti. Réttin er 67 m frá miðlínu vegar. Minjastofnun Íslands telur að gera þurfi verktökum grein fyrir staðsetningu réttarinnar til að koma í veg fyrir að hún raskist af vangá.

Barmur 1788-243. Stekkur. Farið er í suðurátt frá Barmi. Landslagið á þessu svæði samanstendur af bröttum brekkum upp af fjörunni og síðan taka við aflíðandi brekkur upp að fjallsrótum... Í u.þ.b. kílómetra fjarlægð frá bæjarstæði Barms. Stendur rétt við gamla veginn milli Barms og Hallsteinsness. Ógreinilegar rústir. Rústin er tvö hólf og hefur líklega verið stekkur. Hleðslur eru grónar og um 0,20 m háar. Rústin er 10 m á lengd og 5 m á breidd. Stekkurinn er 59 m frá miðlínu vegar. Minjastofnun Íslands telur að gera þurfi verktökum grein fyrir staðsetningu stekkjans til að koma í veg fyrir að hann raskist af vangá.

Barmur 1788-227. Hraunstekkur. „Neðan undir innra hraunhorninu, á skjólsælum grasbekk, er Hraunstekkur. Veggir traustir, hlaðnir úr grjóti. Tvöfaldur grjótgarður gengur frá efri stekkjavegg út og upp að hraunjaðrinum, um 12-15 metra langur, augljóslega til að halda við innrekstur þarna. Lambakró er, eins og einatt var, í innri enda tóttarinnar.“... Stekkurinn er 11 m á lengd og 4 m á breidd. Stekkurinn er 40 m frá miðlínu vegar. Minjastofnun Íslands telur að merkja þurfi stekkin á meðan á framkvæmdum stendur til að koma í veg fyrir að hann raskist af vangá.

Barmur 1788-241. Stekkur. Farið er í suðurátt frá Barmi. Landslagið á þessu svæði samanstendur af bröttum brekkum upp af fjörunni og síðan taka við aflíðandi brekkur upp að fjallsrótum... Í u.þ.b. kílómetra fjarlægð frá bæjarstæði Barms. Stendur við gamla veginn milli Barms og Hallsteinsness, í u.þ.b. 30 m norðan við veginn. Ógreinilegar rústir. En greina má eitt, hugsanlega tvö hólf. Hleðslur um 20 cm á hæð. Stekkurinn er 55 m frá miðlínu vegar. Minjastofnun Íslands telur að gera þurfi verktökum grein fyrir staðsetningu stekkjans til að koma í veg fyrir að hann raskist af vangá.

Barmur 1788-242. Rúst. *Farið er í suðurátt frá Barmi. Landslagið á þessu svæði samanstendur af bröttum brekkum upp af fjörunni og síðan taka við aflíðandi brekkur upp að fjallsrótum... Í u.þ.b. kílómetra fjarlægð frá bæjarstæði Barms. Stendur rétt við gamla veginn milli Barms og Hallsteinsness. Ógreinilegar rústir. Rústirnar eru ferkantaðar og erfitt að gera sér grein fyrir hvað þetta hefur verið en líklega einhverskonar rétt eða stekkur. Hugsanlega tvö hólf. Rústin er 24 m frá miðlínu vegar. Minjastofnun Íslands telur að merkja þurfi rústina á meðan á framkvæmdum stendur til að koma í veg fyrir að hún raskist af vangá.*

Hallsteinsnes 1788-137. Sólheimar/býli. *„Rétt norður af Háakletti er gamalt túnstæði, eða ef til vill akurgerði, heitir Sólheimar. Sést garður mjög greinilegur í kring, en nú að nokkru hulinn birkiskógi, en lítt sjást húsarústir, þó finnanlegar í skógarkjarri. Sólheimaklettur og Sólheimaurð nefnast klettarnir og urðin ofan túnsins. Pétur Jónsson frá Stökkum segir í Barðstrendingabók bls. 38: "Vestan við túnið gengur fram lítið nes, sem nefnist Sólheimatangi. Þar eru fornar bæjarrústir. Hét kotið Sólheimar. Þar sér enn fyrir túngarði.".. Túngarðurinn fannst ekki við vettvangsathugun. Minjastaðurinn er 216 m frá miðlínu vegar og stafar honum engin hætta af fyrirhuguðum framkvæmdum við veglínu H1.*

Hallsteinsnes 1788-138. Túngarður. *„Lítið eitt innar en Sólheimatangi er smámelholt, og sunnan undir því er grasi gróin, hringlaga brekka, sem líkist túnstæði með hlöðnum, vallgrónum garði í kring. Brekka þessi heitir Gerði."... Greinilegt túnstæði með mjög ógreinilegu garðlagi, mjög útflöttu. Túngarðurinn er 118 m frá miðlínu vegar og stafar honum engin hætta af fyrirhuguðum framkvæmdum við veglínu H1.*

Hallsteinsnes 1788-134. Hjallur. *„Fram og vestur af Skipatanga er stór og hár grashólmi með mjög háu klettariði að norðvestan og norðan, en mun lægri austan til; sá hólmi heitir Fótbalður. Hann er austanvert í Fótbalðursund, sem er í mynni Djúpafljóðar. Lágt grjótrif tengir Fótbalður við vesturenda Skipatanga, en heitir Fótbalðursrif; fer jafnan í kaf um flæðar. Norðaustan klettana í Fótbalðri er lág grasgrund, nefnd Fótbalðursgrund. Upp á hólmanum, rétt austar en þar, sem hann er hæstur, er lítil tóft, trúlega leifar af fornum fiskhjalli.".. Ógreinileg tóft, sem stendur við klettana, grjóthlaðin ferhyrnd. Hleðslur um 20 cm á hæð. Hjallurinn er 149 m frá miðlínu vegar og stafar honum engin hætta af fyrirhuguðum framkvæmdum við veglínu H1.*

Grónes 1788-204. Naust. *„Út af Litlabergi er Naustahvammur, og þar utanvert er svo Skipatangi, og er þá komið fremst á Gróunesið. " Svo til beint í suðurátt frá bæjarstæðinu, um 300 m í suður og yst á Gróunesinu sjálfu... Tvö naust standa þar með litlu millibili. Minna*

naustið er 5x3 m að utanmáli. Bæði naustin eru útflött og vel gróin. Nausið lendir undir veginum. Minjastofnun Íslands telur að rannsaka þurfi naustið með fornleifauppgreiftri.

Grónes 1788-203. Naust. „Út af Litlabergi er Naustahvammur, og þar utanvert er svo Skipatangi, og er þá komið fremst á Gróunesið. " Svo til beint í suðurátt frá bæjarstæðinu, um 300 m í suður og yst á Gróunesinu sjálfu... Tvö naust standa þar með 1,5 m millibili. Stærra naustið er 10x5 m að utanmáli. Hleðslur eru um 40 cm. Nausið lendir undir veginum. Minjastofnun Íslands telur að rannsaka þurfi naustið með fornleifauppgreiftri.

Grónes 1788-206. Garðlag. „Neðan undir túninu á Gróunesi er grasigróið svæði, nefnt Garðar. Er nafnið dregið af mörgum garðlögum, er þar voru í hvamminum, t.d. þrír garðar í hvamminum næst við tangann. Víða sjást þessar gömlu hleðslur. Guðmundur Jónsson heyrði þetta nefnt Þrælavirki, og fylgdi því sú skýring, að húsbændur hafi látið þræla sína hafa land til ræktunar og skildu þeir eiga afraksturinn. "...Minjar þessar eru all sérstakar, garðarnir standa í skjólsælum hvammi mót suðri neðan við túnið á Gróunesi. Þeir eru þrjú nokkuð stór hólf og er innangengt í tvö þeirra. Veggir eru grónir og töluvert háir eða um 1,20 m. Svo virðist sem garðarnir (samkvæmt heimildum) hafi verið byggðir löngu fyrir tíma kálgarða sem byrjað var að nota á 18. öld. Þetta virðast vera einhverskonar ræktunargarðar miðað við staðsetningu. Garðarnir gætu verið fornir korngarðar. Garðarnir eru 27 m á breidd og 14 m á lengd. Garðarnir eru 19 m frá miðlínu vegar. Minjastofnun Íslands telur að merkja þurfi garðana á meðan á framkvæmdum stendur til að koma í veg fyrir að þeir raskist af vangá.

Grónes 1788-207. Byrgi. Niður við sjó vestur af túni Gróunes er hlaðið byrgi eða rétt... Byrgið er hlaðið úr grjóti og stendur upp við klett sem myndar eina hlið þess. Byrgið er 4 m á lengd og 2 m á breidd og eru veggir um 1m á hæð. Byrgið er 21 m frá miðlínu vegar. Minjastofnun Íslands telur að merkja þurfi byrgið á meðan á framkvæmdum stendur til að kom í veg fyrir að það raskist af vangá.

Grónes 1788-209. Byrgi/rétt. „Upp af túni var brekkan kölluð Bólbrekka. En austan við brekkuna Byrgisklettur, og niður af þeim var Byrgið, sem þeir drógu nafn sitt af."... Neðan við klettana er hlaðinn rétt. Inn af henni er hólf sem líka er hlaðið. Er líklegt að þarna sé um að ræða nátthaga eða kvíar. Stærð réttarinnar eða nátthagans er 43 m á lengd og 23 m á breidd frá klettunum sem mynda eina langhliðina. Litla réttin sem byggð er við klettana innan þeirrar stóru er 4x2 m. Réttin lendir inni í námu 118. Minjastofnun Íslands tekur að skráning réttarinnar sé fullnægjandi mótvægisáðgerð.

Grónes 1788- 210. Garður. Við hliðina á réttinni [1788-209] sem stendur við Byrgiskletta er grjóthlaðið garðlag. Garðurinn liggur

austur af veginum sem liggur niður Gróunesið... Garðurinn er grjóthlaðin og sér vel í hleðslur, er líklega til að króa af fé sem hefur verið að koma meðfram fjallinu og verið að fara með í nátthagann eða réttina. Garðurinn lendir inni í námu 118. Minjastofnun Íslands tekur að skráning garðsins sé fullnægjandi mótvægisáðgerð.

Melanes 1788-251. Rúst. *Við flugvöllinn á Melanesi eru tvö slétt tún. Milli þessara túna er ferköntuð hleðsla... Ekki er gott að segja hvort þetta er hús eða rétt af einhverju tagi. Hugsanlega eru þetta leifar af býlinu Kiðabergi [248] sem heimildir greina að hafi verið á þessu svæði. Hleðslan er 34 m að ummáli og hæð hleðsla um 40-50 cm. Breidd þeirra er um 3 m. Greinilega fornar hleðslur. Rústin er inni í námu 113. Minjastofnun Íslands telur að grafa þurfi könnunarskurði í rústina til kanna gerð hennar og aldur og til að ganga úr skugga um hvort eldri minjar leynist undir henni. Niðurstöður rannsóknarinnar kunna að leiða til þess að ráðast þurfi í frekari rannsóknir á staðnum.*

Melanes 1788-248. Kiðaberg/býli. *„Ofan götu, rétt utan við þar sem fyrst sér inn á Hofstaðahlíð, þegar komið er utan frá, er einstakt klettberg, sem nefnt er Kiðaberg. Í Jarðabók Árna Magnússonar og Páls Vídalíns frá 1710 segir að þar sé fornt eyðiból og að þar sjáist ljós merki byggðar, tóftir og túngarðaleifar, en byggð hafi ekki verið þar frá gamalli tíð.“* *"Kiðaberg. Fornt eyðiból hjer í landinu, milli Hofstaða og þessarar jarðar. Þar sjást ljós byggginga merki frá gamallri tíð. Ekki má hjer byggja því túnið er í hrjóstur og skóg komið. Þar með heyskapur enginn.“*... *Líklegt er að hér sé um að ræða svæði sem núna eru slétt tún við enda gömlu flugbrautarinnar, ein rúst er þar sjáanleg. Hinsvegar má greina líklegar rústir á loftmyndum sem koma fram sem breytingar í gróðri. Líkur eru á að býlið hafi verið sléttað þegar þessi tún voru gerð en gera verður könnunarskurði á svæðinu til að skoða hvort minjar séu undir sverði. Hnit er tekið þar sem greina má breytingar undir túninu. Kiðaberg er ekki talið upp í töflu 6.5.3 í frummatsskýrslu. Í fornleifaskráningarskýrslu segir staðurinn sé innan námusvæðis 113. Ef ekki er hægt að komast hjá raski á þessu svæði telur Minjastofnun Íslands að grafa þurfi könnunarskurði á svæðinu til að ganga úr skugga um hvort leifar býlisins leynast undir sverði. Komi það í ljós þarf að rannsaka rústir býlisins með fornleifauppgreiftri.*

Skálanes 1788-245. Sel. *„Hún (Fagrahlíð) nær út að Kötlum, sem er rétt ofanvert við Selið. En það er í lægð utan við Melanesið, efst upp undir hlíðinni. Niður af Fögruhlíð er framhald af Börðunum, sem fyrr eru talin frá Rauðkuholti og að Kolholti. Kolholt er suðaustur af Selinu, rétt neðan við það, og liggur gatan yfir það. Nafnið Kolholt er þannig til komið eftir því sem Jón best veit, að þar var gert til kola eins og títt var áður fyrr. Beint niður af Kolholti, niður við sjóinn, heita kleifar. Niður við sjóinn er mjög gamalt sel, nefnt Sjávarsel. Það er fast við Krakána rétt áður en hún fellur í sjó. Þar eru mjög gamlar tættur.“*... *Selið við árósin er utan svæðis. Selið er hátt upp úr brekkunni og sjást grjóthleðslur þess greinilega, þó ekki háar. Selið er byggt við stóran*

stein sem notaður er sem hluti af vegg. Rústin er tvö hólf annað ílangt og aftast í því rými er annað minna til hliðar. Hleðslur eru um 30 cm. Selið er 144 m frá miðlínu vegar og ætti því ekki að stafa hættu af framkvæmdum við veglínu H1.

Leið I.

Leið I liggur um jarðirnar Hlíð, Laugaland, Hallsteinsnes, Grónes og Melsnes. Í fornleifaskráningarskýrslu frá 2016 er gerð grein fyrir skráningu 160 fornleifa á þessum jörðum. Hluti þessara fornleifa liggur í og í nágrenni vegstæðisins og er fjallað um þær fornleifar hér að neðan.

Grípa þarf til mótvægisáðgerða vegna eftirtalinna fornleifa vegna leiðar I. Skálettraður texti er tekin úr skýrslu Náttúrustofu Vestfjarða frá 2016:

Hlíð 1788-52. Rúst. Sjá umfjöllun um leiða A1.

Hlíð 1788-51. Stekkur/rétt. Sjá umfjöllun um leiða A1.

Hlíð 1788-49. Bæjarstæði. Sjá umfjöllun um leiða A1.

Hlíð 1788-50. Rústahóll. Sjá umfjöllun um leiða A1.

Hlíð 1788-39. Rétt/aðhald. Sjá umfjöllun um leiða A1.

Hlíð 1788-38. Rúst. Sjá umfjöllun um leiða A1.

Hlíð 1788-36. Rúst. Sjá umfjöllun um leiða A1.

Hlíð 1788-43. Dys. Sjá umfjöllun um leiða A1.

Hlíð 1788-44. Dysjar. Sjá umfjöllun um leiða A1.

Hlíð 1788-42. Stekkur. Sjá umfjöllun um leiða A1.

Hlíð 1788-41. Hlíðarsel. Sjá umfjöllun um leiða A1.

Laugaland 1788-13. Mógrafir. Sjá umfjöllun um leiða A1.

Laugaland 1788-4. Rúst. Sjá umfjöllun um leiða A1.

Laugaland 1788-5. Rúst. Sjá umfjöllun um leiða A1.

Laugaland 1788-21. Heit laug. Sjá umfjöllun um leiða A1.

Laugaland 1788-11. Túngarður. Sjá umfjöllun um leiða A1.

Hallsteinsnes 1788-123. Mógrafir. „Innan við Hærritjörn er klettarni, sem gengur í sjó fram og upp undir innanverðan Stekkinn.

Þetta eru flatir klapparásar og nefndir Stekkjarásar. Þeir eru tveir, sá innri er styttri. Hormór heitir mýrarfláki efst í Grenitrésnesinu, inn af tjörnunum; þar er léleg slægja og beit. Í Hormó eru mógrafir en mór lélegur."... Ekki eru greinileg merki um mógrafir lengur á svæðinu. Mógrafirnar munu hafa verið fast við vegstæðið. Mógrafirnar eru horfnar en vitneskja um þær hefur verið skráð og telur Minjastofnun Íslands það fullnægjandi mótvægisáðgerð.

Hallsteinsnes 1788-126. Torfrista. *„Í Krossanesi er mýri, sem heitir Steinmýri. Hún er kennd við einstakan stein í mýrinni, sem er u.þ.b. metri á hvorn veg, en fer þó stundum á káf, þegar mýrin bólgnar upp í frosthörkum. Í mýrarjöðrunum var lögnum dágóð torfrista og mikið notað." Staðurinn er fast við skeringu vegarins. Minjastofnun Íslands telur að skráning hans sé fullnægjandi mótvægisáðgerð.*

Hallsteinsnes 1788-135. Garðlag. *„Litlu vestan við tjörnina (Skipatangatjörn) er klettahjalli með lárétu stuðlabergi og smástalli eða skúta upp undir slútandi brún, heitir Hrafnastallur; þar hefur og hrafn orpið. Nokkru vestar við sjóinn er (blágrýtis-) hamarhjalli eða klettur, og nefnist Háiklettur. Undir honum er garðlag og grasflöt."... Garðurinn er ekki hár og er 28 m á lengd, á honum er brú. Garðurinn virðist vera göngugarður yfir blautt svæði. Garðlagið fer undir veginn. Minjastofnun Íslands telur að fá þurfi fornleifafræðing til að grafa skurð þvert á garðlagið eða skoða snið þess þar sem það verður rofinn til að kanna gerð þess og aldur.*

Hallsteinsnes 1788-136. Lending. *Í u.þ.b. 470 m suðvestur af bænum við Skipatanga... Þarna var lending, grjótt fjarlæggt til að auðvelda aðkomu báta. Lendingin fer undir vegstæðið. Minjastofnun Íslands telur að skráning hennar sé fullnægjandi mótvægisáðgerð.*

Hallsteinsnes 1788-184. Varða. *Í u.þ.b. 490 m suðvestur af bæjarstæðinu á litlum hól. Klappir í miðju lyngrónu svæði. Tvær vörður standa með 4 m millibili og eru báðar jafnstórar. Vörðurnar eru fast við vegstæðið, í fyllingu. Minjastofnun Íslands telur að reyna ætti að komast hjá raski á vörðunum og merkja þær á meðan á framkvæmdum stendur. Ef ekki verður komist hjá raski á þeim telur Minjastofnun Íslands að skráning varðanna sé fullnægjandi mótvægisáðgerð.*

Grónes 1788-203. Naust. Sjá umfjöllun um leið H1.

Grónes 1788-204. Naust. Sjá umfjöllun um leið H1.

Grónes 1788-206. Garðlag. Sjá umfjöllun um leið H1.

Grónes 1788-207. Byrgi. Sjá umfjöllun um leið H1.

Grónes 1788-209. Byrgi/rétt. Sjá umfjöllun um leið H1.

Grónes 1788- 210. Gardur. Sjá umfjöllun um leið H1.

Melanes 1788-251. Rúst. Sjá umfjöllun um leið H1.

Melanes 1788-248. Kiðaberg/býli. Sjá umfjöllun um leið H1.

Leið Þ-H.

Leið Þ-H liggur um jarðirnar Þórisstaði, Gröf, Hallsteinsnes (Flókavelli), Grónes og Melsnes. Í fornleifaskráningarskýrslu frá 2016 er gerð grein fyrir skráningu 157 fornleifa á þessum jörðum. Hluti þessara fornleifa liggur í og í nágrenni vegstæðisins og er fjallað um þær fornleifar hér að neðan.

Grípa þarf til mótvægisáðgerða vegna eftirtalinna fornleifa vegna leiðar Þ-H. Skálettraður texti er tekin úr skýrslu Náttúrustofu Vestfjarða frá 2016:

Þórisstaðir 1788-69. Bústaður. Sjá umfjöllun um leið D2.

Þórisstaðir 1788-67. Dysjar. Sjá umfjöllun um leið D2.

Þórisstaðir 1788-73. Túngarður. Sjá umfjöllun um leið D2.

Þórisstaðir 1788-74. Rúst. Sjá umfjöllun um leið D2.

Þórisstaðir 1788-70. Garðlag. Sjá umfjöllun um leið D2.

Þórisstaðir 1788-75. Rétt. Sjá umfjöllun um leið D2.

Gröf 1788-101. Leið. „Nokkuð neðan við Krókholt eru Hærri-Ferðamannagötur og Lægri-Ferðamannagötur. Þessar götur eru samhliða. Hærri-Ferðamannagötur voru líka nefndar Miðgötur og hinar Neðrigötur. Miðgötur voru fyrir þá, sem komu að Gröf og voru gangandi, Neðrigötur fyrir þá, sem fóru lengra og komu ekki við. Fjargötur (sjá síðar) voru ofar. Allt svæðið milli gatna frá Kerlingargili og heim að bæ er skógur og melur. Nýi vegurinn liggur um Neðrigötturnar.“ Leiðin lendir í vegstæðinu. Minjastofnun Íslands telur skráningu leiðarinnar fullnægjandi mótvægisáðgerð.

Gröf 1788-105. Stekkur. „Hjallar tveir, sem hvor um sig heitir Bekkur eru fyrir ofan bílveginn að Gröf. Annar er út við Kerlingargil, á móts við Leyni, en hinn fyrir innan Stekk og Stekkjarhamar. Ofan við Bekkinn móti Leyninum er mýri, sem heitir Stekkjarmýri.“... Stekkurinn er þrískiptur, annarsvegar hólf fyrir ær og innan af því er lambakró. Fyrir framan er svo bogadregin rétt. Stekkurinn með réttinni er 17x11 m og er opin í átt að fjalli. Hleðslur eru nokkuð háar í stekknunum eða um 1,5 m og ógrónar en réttin framan við er lægri og

gróin. Stekkurinn er 182 m frá miðlínu vegar og honum ætti því ekki að stafa hættu af framkvæmdum við veginn.

Gröf 1788-90. Þúst. *Um 19 metra frá rúst [89] er þúst... Þústin er mun grænni en umhverfið í kring og líklegt að þarna hafi staðið útihús. Ekki sér móta fyrir neinum veggjum eða hleðslum á þústinni sem er 23 m í ummál. Þústin er 73 m frá miðlínu vegar. Minjastofnun Íslands telur að gera þurfi verktökum grein fyrir staðsetningu þústarinnar til að koma í veg fyrir að hún raskist af vangá.*

Gröf 1788-89. Útihús. *Í örnefnaskrá segir: „Húsflatir eru í túni, ofan við Miðgötur. Á þeim stóðu húsin, Fremstahús, Leighús og Lambhús.“ Rústin er tvö hólf og er annað mun minna í enda. Veggir rústarinnar eru mjög háir en mikið grónir. Rústin er með op út á fjörðinn. Fast við þessa rúst er önnur. Hæð veggja er hæst um 1,7 m. Hugsanlega er um að ræða lambhúsið sem getið er um í örnefnaskrá og minna hólf til að skilja lömb frá ám. Við hliðina er annað hús sem skráð er hér með vegna þess að rústirnar eru næstum alveg samhliða. Ekki var hægt að mæla hina rústina að innan vegna þess að tré hafði verið plantað í hana miðja. Rústin er 78 m frá miðlínu vegar. Minjastofnun Íslands telur að gera þurfi verktökum grein fyrir staðsetningu rústarinnar til að koma í veg fyrir að hún raskist af vangá.*

Gröf 1788-88. Útihús. *Í örnefnaskrá segir: „Húsflatir eru í túni, ofan við Miðgötur. Á þeim stóðu húsin, Fremstahús, Leighús og Lambhús.“ Upp í brekkunni, beint ofan við núverandi íbúðarhús í Gröf eru nokkur útihús í röð. Húsið sem líklega er það sem kallað er Leighús er 21 m frá Fremstahúsi... Húsið er fjárhús með hlöðu að aftan. Framan við hlöðuna eru tvö rými og garður á milli, hlaðinn úr grjóti. Innangengt hefur verið úr báðum rýmum inn í hlöðuna. Veggir eru mjög grónir en sér í grjót. Veggir eru um 1 m á hæð þó smá hluti sé 1,50 m. Tímurgasfl hefur verið á húsinu. Rústin er 70 m frá miðlínu vegar. Minjastofnun Íslands telur að gera þurfi verktökum grein fyrir staðsetningu rústarinnar til að koma í veg fyrir að hún raskist af vangá.*

Gröf 1788-87. Útihús. *Í örnefnaskrá segir: "Húsflatir eru í túni, ofan við Miðgötur. Á þeim stóðu húsin, Fremstahús, Leighús og Lambhús. Upp í brekkunni, beint ofan við núverandi íbúðarhús í Gröf eru nokkur útihús í röð. Fremsta húsið sem hefur verið næst gamla bænum er líklega það sem í örnefnaskrá er kallað Fremstahús... Rústin er úr torfi og grjóti en aðeins grjóthleðslur í veggnum sem snúa inn í rústina. Tveir grjóthlaðnir garðar eru inn í rústinni. Hæstir eru veggirnir um 150 cm. Framan við rústina er trjálundur með 4-5 m háum trjám sem þrífast vel í jarðvegi sem hefur verið útmokstur úr fjárhúsunum. Rústin er 67 m frá miðlínu vegar. Minjastofnun Íslands telur að gera þurfi verktökum grein fyrir staðsetningu rústarinnar til að koma í veg fyrir að hún raskist af vangá.*

Gröf 1788-81. Smiðja. „Gamli bærinn stóð á Bæjarhól. Enn neðar er álíka hóll, með brekku móti austri, sem nefndur er Smiðjuhóll. Út og niður í túninu, talið frá gamla bænum hafði verið bænahús. Markaði þar fyrir garðlagi. Frá Smiðjuhól og að hesthúsatóft, sem var neðst í túninu, var Smiðjuvöllur, og samhliða honum, heldur neðar, var túnstykki, sem metið var á tuttugu álnir og nefnt var Fimmauri."... Smiðjan sést ekki á yfirborði og hefur líklega verið sléttað yfir hana. Staðurinn þar sem smiðjan stóð lendir í vegstæðinu. Minjastofnun Íslands telur að grafa þurfi könnunarskurði á svæðinu til að ganga úr skugga um hvort leifar smiðjunnar leynast undir sverði. Komi það í ljós þarf að rannsaka smiðjuna með fornleifauppgreftri.

Gröf 1788-79. Bænhús. Í örnefnaskrá segir: „Þar var komið bænhús fyrir 1238, og messað var þar öðru hverju fram yfir 1840. Var tekið af með konungsbréfi 1847". Í athugasemdum Sigurborgar Hjartardóttur við örnefnaskrá segir einnig: „á milli smiðjutóttar og baðstofugafslsins var ógreinileg tótt, sem sennilega er bænhústóttin." „Í beinni stefnu frá bænhústóttinni voru nokkrar þúfur, sem allar sneru frá austri til vesturs, og mun það hafa verið grafreitir frá bænhúsinu, man ekki hversu margar þær voru, en alltaf fimm til átta." Í jarðabók Árna og Páls segir "Hálfkirkja eður bænhús er hjer, og messað þá heimamenn gánga til altaris."... Enginn merki sjást um bænhúsið eða kirkjugarð en samkvæmt lýsingu þá gæti bænhúsið hafa verið 20 m austan við bæjarhólinn. Staðurinn þar sem bænhúsið stóð lendir í vegstæðinu. Minjastofnun Íslands telur að rannsaka þurfi bænhúsið með fornleifauppgreftri.

Gröf 1788-80. Kirkjugarður. "Í beinni stefnu frá bænhústóttinni voru nokkrar þúfur, sem allar sneru frá austri til vesturs, og mun það hafa verið grafreitir frá bænhúsinu, man ekki hversu margar þær voru, en alltaf fimm til átta."... Hefur verið sléttað. Engin merki sjáanleg eftir kirkjugarðinn á yfirborði. Staðurinn þar sem kirkjugarðurinn var lendir í vegstæðinu. Minjastofnun Íslands telur að rannsaka þurfi kirkjugarðinn með fornleifauppgreftri.

Gröf 1788-78. Bæjarhóll. „Gamli bærinn stóð á bæjarhól. Enn neðar er álíka hóll, með brekku móti austri, sem nefndur er Smiðjuhóll. Út og niður í túninu, talið frá gamla bænum hafði verið bænahús. Markaði þar fyrir garðlagi. Frá Smiðjuhól og að hesthúsatóft, sem var neðst í túninu, var Smiðjuvöllur, og samhliða honum, heldur neðar, var túnstykki, sem metið var á tuttugu álnir og nefnt var Fimmauri." „Bærinn var með fjórum burstapíljum mót suðri. Austast var skemma með heilum þilgafli, næst kom búr með hálfu þili og tveggja rúðu glugga á stafni. Þar næst komu bæjardyr með heilu þili og glugga upp yfir dyrunum, því þar var dyraloft. Þar næst kom baðstofan með þilgafli, sem náði ekki alveg niður að jörð, var smábekkur, sem hægt var að sitja á. Sex rúðu gluggi var á þilinu niðri og fjöggra rúðu uppi. Við hlið baðstofunnar kom svo mjótt sund, sem hægt var að ganga eftir, og þar næst eldiviðakofi. Því næst kom annað sund, sem var

breiðara, og var það farið með hesta og kýr. Því næst kom kálgarður allstór, en fyrir neðan hann var gamall kálgarður ekki minni, sem var bara tótt, sá fyrri veggjum og beðum."... Gamli bærinn stóð vestar en núverandi íbúðarhús. Hann hefur verið rifinn og sléttað yfir staðinn. Sést ekki til fornleifa. Mjög líklegt að eldri minjar séu undir sverði þar sem aðeins þær yngstu voru sléttadar. Staðurinn þar sem bærinn stóð lendir í vegstæðinu. Minjastofnun Íslands telur að rannsaka þurfi bæjarhólinn með fornleifauppgreftri.

Gröf 1788-82. Hesthús. „Gamli bærinn stóð á Bæjarhól. Enn neðar er álíka hóll, með brekku móti austri, sem nefndur er Smiðjuhóll. Út og niður í túninu, talið frá gamla bænum hafði verið bænahús. Markaði þar fyrir garðlagi. Frá Smiðjuhól og að hesthúsatóft, sem var neðst í túninu, var Smiðjuvöllur, og samhliða honum, heldur neðar, var túnstykki, sem metið var á tuttugu álnir og nefnt var Fimmauri."... Sést ekki lengur á yfirborði en hefur líklega verið nærri vegstæði. Í frummatsskýrslu segir að staðsetning sé óviss og í fornleifaskráningarskýrslu segir að hesthúsið hafi líklega verið nærri fyrirhuguðu vegstæði. Minjastofnun Íslands telur að grafa þurfi könnunarskurði á svæðinu til að ganga úr skugga um hvort leifar hesthússins leynast undir sverði. Komi það í ljós þarf að rannsaka hesthúsið með fornleifauppgreftri.

Gröf 1788-83. Fjánhús. „Út frá bæ var kálgarður og lægð utan við hann, sem hét Kálgarðslaut. Utan við þessa laut út að urðunum utan túns, er síðar getur, var Urðarhúshóll, dálítið hár og langur hóll. Á Urðarhúshól var tóft eftir hús, sem hafði verið kallað Urðarhús. Þetta hafði verið fjánhús og hlaða, en var aðeins tóft þegar Sigurborg man eftir, þá stundum notað sem rétt. Tóftin var alveg út við urðina undir Bæjarfellinu, en þó innan túns. Annað hús hafði löngu fyrr verið fyrir neðan þetta, en var aðeins gróin tóft. Urðarhúshóll náði að götu, sem lá fyrir neðan hólinn og út í urðina."... Rústin hefur verið fjánhús og hlaða en hús hefur verið byggt í rústina síðar og er það hús að hruni komið. Sjá má rústina allt í kringum þennan kofa. Veggir eru hæstir 140 cm. Veggir eru gerðir úr torfi og grjóti. Nokkuð slétt svæði er fyrir framan rústina í annars mjög þýfðu landi. Rústin er eina húsið sem enn stendur á bæjarhólnum. Rústin er í vegstæðinu. Eins og fram kemur í lýsingunni hér að ofan stendur rústin á bæjarhólnum. Hana þarf því að rannsaka sem hluta af rannsókn á bæjarhólnum, sbr. 1788-78.

Gröf 1788-84. Fjánhús. „Út frá bæ var kálgarður og lægð utan við hann, sem hét Kálgarðslaut. Utan við þessa laut út að urðunum utan túns, er síðar getur, var Urðarhúshóll, dálítið hár og langur hóll. Á Urðarhúshól var tóft eftir hús, sem hafði verið kallað Urðarhús. Þetta hafði verið fjánhús og hlaða, en var aðeins tóft þegar Sigurborg man eftir, þá stundum notað sem rétt. Tóftin var alveg út við urðina undir Bæjarfellinu, en þó innan túns. Annað hús hafði löngu fyrr verið fyrir neðan þetta, en var aðeins gróin tóft. Urðarhúshóll náði að götu, sem

lá fyrir neðan hólinn og út í urðina."... Ekki fundust merki um þessa grónu tóft sem þarna er lýst og gæti hún hafa verið sléttuð eða horfin í þúfur. Staðurinn þar sem fjárhúsið stóð er í vegstæðinu. Staðinn þarf að rannsaka sem hluta af rannsókn á bæjarhólnum, sbr. 1788-78.

Gröf 1788-85. Leið. *„Út frá bæ var kálgarður og lægð utan við hann, sem hét Kálgarðslaut. Utan við þessa laut út að urðunum utan túns, er síðar getur, var Urðarhúshóll, dálítið hár og langur hóll. Á Urðarhúshól var tóft eftir hús, sem hafði verið kallað Urðarhús. Þetta hafði verið fjárhús og hlaða, en var aðeins tóft þegar Sigurborg man eftir, þá stundum notað sem rétt. Tóftin var alveg út við urðina undir Bæjarfellinu, en þó innan túns. Annað hús hafði löngu fyrr verið fyrir neðan þetta, en var aðeins gróin tóft. Urðarhúshóll náði að götu, sem lá fyrir neðan hólinn og út í urðina."... Ekki sáust merki um þessa leið en hnit tekið þar sem líklegt er að hún hafi verið samkvæmt lýsingu. Svæðið þar sem leiðin lá lendir undir vegstæði. Minjastofnun telur skráningu leiðarinnar fullnægjandi mótvægisaðgerð.*

Minjastofnun Íslands telur að líta beri á bæjarhólinn (1788-78) og umhverfi hans sem eina minjaheild sem bænhúsið (1788-79), kirkjugarðurinn (1788-80), smiðjan (1788-81), hesthúsið (1788-82) og fjárhúsin tvö (1788-83 og 84) falli undir. Rannsaka þarf þessar fornleifar sem eina heild og rannsóknarsvæðið þar af leiðandi að ná utan um allt það svæði sem minjarnar eru á.

Flókavellir 1788-115. Túngarður. *Í Örnefnaskrá segir „Fjallsbrúin fyrir ofan Seltúnið kallast Selklettur, og nefnist Selskriða neðan við klettana, niður að Seltúni. Á túninu sjást greinilega allar byggingatóftir, svo túngarðar torfhleðslan stendur vel, grjóthleðslan miður." Þar segir einnig „Selið var býli sem að fornu hét Flókavellir. Á Flókavöllum var haft í seli um síðustu aldamót, og þar hafðir sauðir að vetrum og látnir liggja fyrir opnu húsi sem allalgengt var með sauði. Um 1880 hokruðu gömul hjón á Flókavöllum, Þorbjörg Einarsdóttir langamma mín og hennar maður Björn Jónsson. Búskapasaga þeirra varð mjög stutt þarna.“... Allt í kring um túnið á Flókavöllum er hlaðinn túngarður og er hann skeifulaga og mynda klettarnir sem túnið stendur við hluta af túnaarðinum. Garðurinn er 203 m að lengd og að mestu hlaðinn úr grjóti. Hann er 1-3 m að breidd eftir því hversu mikið hruninn hann er. Túngarðurinn er fast við vegstæðið, skeringu. Túngarðurinn og fornleifarnar sem skráðar eru innan hans, þúst (1788-114), sel (1788-112), fjárhús (1788-113) og býli (1788-111) mynda merkilega minjaheild sem ekki ætti að raska. Mjög líklega geymir jörðin innan túngarðsins, gamla túnið, einnig merkar mannvistaleifar. Minjastofnun Íslands telur að hnika eigi veginum frá túngarðinum og girða svæðið í heild sinni af á meðan á framkvæmdum stendur. Vakin er athygli á að friðhelgað svæði umhverfis fornleifar sem ekki eru friðlýstar skal vera 15 metrar, sbr. 22. gr. laga um menningarminjar.*

Flókavellir 1788-114. Þúst. Í Örnefnaskrá segir „Fjallsbrúin fyrir ofan Seltúnið kallast Selklettur, og nefnist Selskriða neðan við klettana, niður að Seltúni. Á túninu sjást greinilega allar byggingatóftir, svo túngarðar torfhleðslan stendur vel, grjóthleðslan miður. " Þar segir einnig „Selið var býli sem að fornu hét Flókavellir. Á Flókavöllum var haft í seli um síðustu aldamót, og þar hafðir sauðir að vetrum og látnir liggja fyrir opnu húsi sem allalgengt var með sauði. Um 1880 hokruðu gömul hjón á Flókavöllum, Þorbjörg Einarsdóttir langamma mín og hennar maður Björn Jónsson. Búskapasaga þeirra varð mjög stutt þarna. "... Við hliðina á bænum er gróin þúst eða rústabunga, mun grænni en umhverfið í kring og nokkuð há. Líklegt er að þarna séu leifar af eldri byggingum á Flókavöllum. Rústabungan en 41 m í ummál. Sjá umfjöllun um 1788-115.

Flókavellir 1788-112. Sel. Í Örnefnaskrá segir „Fjallsbrúin fyrir ofan Seltúnið kallast Selklettur, og nefnist Selskriða neðan við klettana, niður að Seltúni. Á túninu sjást greinilega allar byggingatóftir, svo túngarðar torfhleðslan stendur vel, grjóthleðslan miður. " Þar segir einnig „Selið var býli sem að fornu hét Flókavellir. Á Flókavöllum var haft í seli um síðustu aldamót, og þar hafðir sauðir að vetrum og látnir liggja fyrir opnu húsi sem allalgengt var með sauði. Um 1880 hokruðu gömul hjón á Flókavöllum, Þorbjörg Einarsdóttir langamma mín og hennar maður Björn Jónsson. Búskapasaga þeirra varð mjög stutt þarna. "... Ekki er öruggt að segja til um hvort að þær minjar sem sjáanlegar eru á yfirborði séu minjar eftir selið. Líklega eru minjarnar leifar eftir búsetu hjóna þar á 19. öld sem höfðust þar við í stuttan tíma. Líklegt er að bærinn hafi verið byggður úr rústum selsins en rústirnar eru greinilega leifar frá síðustu ábúendum. Bærinn er tvö rými sem hafa verið eldhús og baðstofa tengd saman með göngum. Veggir eru töluvert háir eða 1,5 m og mjög grónir. Stærð hans er 9x9 m. Sjá umfjöllun um 1788-115.

Flókavellir 1788-113. Fárhús. Í Örnefnaskrá segir „Fjallsbrúin fyrir ofan Seltúnið kallast Selklettur, og nefnist Selskriða neðan við klettana, niður að Seltúni. Á túninu sjást greinilega allar byggingatóftir, svo túngarðar torfhleðslan stendur vel, grjóthleðslan miður. " Þar segir einnig „Selið var býli sem að fornu hét Flókavellir. Á Flókavöllum var haft í seli um síðustu aldamót, og þar hafðir sauðir að vetrum og látnir liggja fyrir opnu húsi sem allalgengt var með sauði. Um 1880 hokruðu gömul hjón á Flókavöllum, Þorbjörg Einarsdóttir langamma mín og hennar maður Björn Jónsson. Búskapasaga þeirra varð mjög stutt þarna. "... Beint framan við bæinn er fjárhús. Fjárhúsið er tvö rými annað rýmið er með hlöðum garða. Aftan við fjárhúsið er hlaða og er innangengt úr fjárhúsum yfir í hlöðuna. Veggir eru háir eða um 1,5 m á hæð og grónir. Lengd er 15 m og breidd 9 m. Sjá umfjöllun um 1788-115.

Flókavellir 1788-111. Býli. Í Örnefnaskrá segir „Fjallsbrúin fyrir ofan Seltúnið kallast Selklettur, og nefnist Selskriða neðan við klettana,

niður að Seltúni. Á túninu sjást greinilega allar byggingatóftir, svo túngarðar torfhleðslan stendur vel, grjóthleðslan miður. " Þar segir einnig „Selið var býli sem að fornu hét Flókavellir. Á Flókavöllum var haft í seli um síðustu aldamót, og þar hafðir sauðir að vetrum og látnir liggja fyrir opnu húsi sem allalgengt var með sauði. Um 1880 hokruðu gömul hjón á Flókavöllum, Þorbjörg Einarsdóttir langamma mín og hennar maður Björn Jónsson. Búskapasaga þeirra varð mjög stutt þarna.“ ... "Flókastader. Fornt eyðiból hjer í landinu á hliðinni við Þorskafjörð, þar sem venjulega hefur brúkast selstaða frá jörðunni, og eru þar sýnileg byggingamerki af tóftarústum og byggingaleifum, en þó hefur þetta eyðiból ekki byggt hafa verið í 200 ár eður lengur. Ekki þykir mönnum líkegt að þetta megi byggjast, því tústæði er mjög lítið, og heyskapurinn í sama máta þar nálægt nærri enginn.“ ... Á Flókavöllum er grjóthlaðinn túngarður í kring um lítið tún. Á túninu eru rústir af tveimur húsum, annað er fjárhús með hlöðu og hitt virðist vera lítill bær. Við hliðina á þessum rústum er töluvert stór þúst, sem er mikið grænni en umhverfið í kring og þar hafa líklega einhvern tímann staðið hús. Hugsanlegt er að fleiri og eldri minjar séu að finna innan túngarðs en túnið er mjög stórþýft í dag. Sjá umfjöllun um 1788-115.

Hallsteinsnes 1788-123. Mógrafir. Sjá umfjöllun um leið I.

Hallsteinsnes 1788-126. Torfrista. Sjá umfjöllun um leið I.

Hallsteinsnes 1788-135. Garðlag. Sjá umfjöllun um leið I.

Hallsteinsnes 1788-136. Lending. Sjá umfjöllun um leið I.

Hallsteinsnes 1788-184. Varða. Sjá umfjöllun um leið I.

Grónes 1788-204. Naust. Sjá umfjöllun um leið H1.

Grónes 1788-203. Naust. Sjá umfjöllun um leið H1.

Grónes 1788-206. Garðlag. Sjá umfjöllun um leið H1.

Grónes 1788-207. Byrgi. Sjá umfjöllun um leið H1.

Grónes 1788-209. Byrgi/rétt. Sjá umfjöllun um leið H1.

Grónes 1788- 210. Garður. Sjá umfjöllun um leið H1.

Melanes 1788-251. Rúst. Sjá umfjöllun um leið H1.

Melanes 1788-248. Kiðaberg/býli. Sjá umfjöllun um leið H1.

Á teikningu 10 (mynd 3) í teikningahefti sem fylgdi frummatsskýrslu eru sýndar tvær veglínur á jörðinni Gröf sem merktar eru sem „möguleg færsla vegna fornleifa“. Báðar liggja þær fjær fornleifunum á gamla

bæjarstæði Grafar, sérstakleg sú sem liggur nær ströndinni. Þessar veglínur hefðu að öllum líkindum mun minni áhrif á fornleifar en aðal veglínan en skrá þyrfti fornleifar í nágrenni þeirra til að fá endanlega úr því skorið hver áhrifin yrðu.

Tenging við Djúpadal.

Fyrirhugaður tengivegur við Djúpadal liggur um jarðirnar Hallsteinsnes og Barm. Í fornleifaskráningarskýrslu frá 2016 er gerð grein fyrir skráningu 107 fornleifa á þessum jörðum. Hluti þessara fornleifa liggur í og í nágrenni vegstæðisins og er fjallað um þær fornleifar hér að neðan.

Grípa þarf til mótvægisáðgerða vegna eftirtalinna fornleifa vegna tengingar við Djúpadal. Skáletraður texti er tekin úr skýrslu Náttúrustofu Vestfjarða frá 2016:

Hallsteinsnes 1788-134. Hjallur. „Fram og vestur af Skipatanga er stór og hár grashólmi með mjög háu klettariði að norðvestan og norðan, en mun lægri austan til; sá hólmi heitir Fótbalður. Hann er austanvert í Fótbalðursund, sem er í mynni Djúpafjarðar. Lágt grjótrif tengir Fótbalður við vesturenda Skipatanga, en heitir Fótbalðursrif; fer jafnan í kaf um flæðar. Norðaustan klettana í Fótbalðri er lág grasgrund, nefnd Fótbalðursgrund. Upp á hólmanum, rétt austar en þar, sem hann er hæstur, er lítil tóft, trúlega leifar af fornum fiskhjalli.“. Ógreinileg tóft, sem stendur við klettana, grjóthlaðin ferhyrnd. Hleðslur um 20 cm á hæð. Hjallurinn er 47 m frá miðlínu vegar. Minjastofnun Íslands telur að merkja þurfi hjallinn á meðan á framkvæmdum stendur til að kom í veg fyrir að hann raskist af vangá.

Barmur 1788-242. Rúst. Farið er í suðurátt frá Barmi. Landslagið á þessu svæði samanstendur af bröttum brekkum upp af fjörunni og síðan taka við aflíðandi brekkur upp að fjallsrótum... Í u.þ.b. kílómetra fjarlægð frá bæjarstæði Barm. Stendur rétt við gamla veginn milli Barm og Hallsteinsness. Ógreinilegar rústir. Rústirnar eru ferkantaðar og erfitt að gera sér grein fyrir hvað þetta hefur verið en líklega einhverskonar rétt eða stekkur. Hugsanlega tvö hólf. Rústin er 24 m frá miðlínu vegar. Minjastofnun Íslands telur að merkja þurfi rústina á meðan á framkvæmdum stendur til að kom í veg fyrir að hún raskist af vangá.

Barmur 1788-241. Stekkur. Sjá umfjöllun um leið H1.

Barmur 1788-227. Hraunstekkur. Sjá umfjöllun um leið H1.

Barmur 1788-243. Stekkur. Sjá umfjöllun um leið H1.

Barmur 1788-219. Langhús/fjárhús. „Vendum nú okkar kvæði í kross og hverfum heim að Barmi: Ari Gíslason segir: "Neðarlega í túni eru þrjár smáhólar, sem nefndir eru Þríhólar." Heimán til við Bólið, yst í

túninu, er brattlendi, sem nefnist Bólbrekka. Hún nær niður undir fjárhústótt, sem hét Langhús. Þar nokkru neðar, nær túnjaðri, stóð annað fjárhús, nefnt Neðrahús. Rétt neðan túnsins þarna í litlum hvammi var fjárréttin, hlaðin úr kvíahnaus, kölluð Réttin eða Fjárréttin."... Um 80 m suður af bæjarhólnum er gróin tvíhólfa rúst, hlaðin úr torfi og grjóti. Hleðslur standa í um 30 cm og er byggingin 12x7 m að stærð að utanmáli. Rústin er 41 m frá miðlínu vegar. Minjastofnun Íslands telur að merkja þurfi rústina á meðan á framkvæmdum stendur til að kom í veg fyrir að hún raskist af vangá.

Barmur 1788-224. Kálgarður. „Neðan Bæjarhólsins stóð allengi fjárhús kallað Lambahús. Út og niður af Bæjarhólnum er gömul, vallgróin tótt á hólbungu, sem nefnd er Húshóll. Yst í Bæjarhólnum, í halllendi mót sól og suðri, má enn sjá uppgrónar leifar af litlum matjurtagarði, löngu aflagður, mest vegna þess, að hann minnkaði tínið."... Kálgarðurinn er á sléttu svæði við hliðina á bæjarrústinni. Hann er tvískiptur. Hleðslur eru mjög lágar eða 20 cm. Samanlögð stærð garðsins er 10x10 m. Kálgarðurinn er í vegstæðinu. Í lýsingunni hér að ofan er kálgarðurinn sagður yst í bæjarhólnum (1788-216). Vísað er í umfjöllun um bæjarrústirnar og bæjarhólinn (1788-216).

Barmur 1788-244. Rúst. Um 10 m frá suðvesturhorni bæjarrústanna á Barmi er rúst... Rústin er eitt hólf og er opin til suðurs. Hún er að hluta til niðurgráfin í hólinn og er að öllum líkindum útihús. Rústin er 7 m á lengd og 5 m á breidd og eru hleðslur um 40 cm. Rústin er í vegstæðinu. Rústin er 10 m frá suðvesturhorni bæjarrústanna (1788-216) og því á bæjarhólnum. Vísað er í umfjöllun um bæjarrústirnar og bæjarhólinn (1788-216).

Barmur 1788-217. Bæjarstétt/leið. „Á Bæjarhólnum stóðu öll bæjarhúsin. Er ljóst, að þar hafi þau staðið frá fyrstu tíð. Yst í húsaröðinni stóð baðstofan, með stofu undir lofti í suðurenda, er ég man fyrst eftir, þá næst breið og löng, hellulögð bæjardyrögng með búri inn af, svo hlóðældhús; var innangengt í það úr bæjardyrum. Svo kom fjós og skemma, en hesthús nyrst í húsaröðinni. Hellulögð gangstétt var fyrst öllum bæjarhúsum, nefnd Bæjarstéttin. Kúahlaða stóð að húsabaki, aðeins fráskilin hinum húsunum. Fram af bænum er Bæjarhóllinn hár mjög og þverbrattur, og að miklu myndaður af bæjarösku í aldanna rás, sem og jafnan tíðkaðist til sveita."... Bæjarstéttin er horfin í gróður en hnit var tekið þar sem hún var. Bæjarstéttin er fast við skeringu. Hún er hluti af bæjarhólunum og fellur því undir umfjöllun um hann, sjá hér að ofan (1788-216).

Barmur 1788-216. Bæjarhóll. „Á Bæjarhólnum stóðu öll bæjarhúsin. Er ljóst, að þar hafi þau staðið frá fyrstu tíð. Yst í húsaröðinni stóð baðstofan, með stofu undir lofti í suðurenda, er ég man fyrst eftir, þá næst breið og löng, hellulögð bæjardyrögng með búri inn af, svo hlóðældhús; var innangengt í það úr bæjardyrum. Svo kom fjós og skemma, en hesthús nyrst í húsaröðinni. Hellulögð

gangstétt var fyrst öllum bæjarhúsum, nefnd Bæjarstéttin. Kúahlaða stóð að húsabaki, aðeins fráskilin hinum húsunum. Fram af bænum er Bæjarhóllinn hár mjög og þverbrattur, og að miklu myndaður af bæjarösku í aldanna rás, sem og jafnan tíðkaðist til sveita."... Bæjarhóllinn á Barmi er mjög greinilegur. Hann er sporöskjulaga og um 80x40 metrar að stærð. Á bæjarhólnum standa rústir bæjarins sem hefur verið þar síðast og lýst er hér að ofan. Hleðslur eru greinilegar og hæð veggja um 120 cm. Bærinn er a.m.k. 4 rými. Bæjarrústirnar eru 18 m á lengd og 14 m á breidd. Í frummatsskýrslu er Barmurbýli/bæjarhóll sagður verða í 21 m fjarlægð frá miðlínu vegar og fast við skeringu. Hvort þar er átt við bæjarrústina sjálfa eða bæjarhólin er ekki fullljóst. Eins og fram kemur í lýsingunni hér að ofan er bæjarrústin 18 x 14 m en bæjarhóllinn 80 x 40 m. Bæjarhúsin eru sögð hafa staðið á sama stað frá fyrstu tíð en til eru heimildir um Barm frá því á 13. öld. Miklar líkur eru því til að bæjarhóllinn geymi leifar mannvirkja og mannvistarlög frá 13. öld og fram á okkar daga. Ef ekki er hægt að hnika veglínunni fjær bæjarhólnum þarf að rannsaka hólinn með fornleifauppgræftri.

Barmur 1788-232. Leið. „Fjallshlíðin innan frá Höfðagili og út og upp af Næstahvarfi eða út undir tún er með öllu gróðurlaus sandskriða, enda ber hún nafnið Sandskriða. Nú á seinni árum var lagður bílvegur af Höfðagilsbrún, skerðing út og niður Sandskriðuna út undir Barmstún og áfram með hlíðarrótum fyrir ofan túnið um Bólið og áfram út að Hallsteinanesi, sem fyrr segir. Áður lá umferðagatan eða leiðin með hlíðarrótum niðri."... Líklega núverandi vegur. Leiðin er í 73 m fjarlægð frá miðlínu vegar. Minjastofnun Íslands telur skráningu leiðarinnar fullnægjandi mótvægiságerð.

Barmur 1788-218. Kúahlaða. Sjá umfjöllun um leið H1.

Barmur 1788-231. Brunnhús. Sjá umfjöllun um leið H1.

Barmur 1788-223. Gerði. „Neðan Bæjarhólsins stóð allengi fjárhús kallað Lambahús. Út og niður af Bæjarhólnum er gömul, vallgróin tótt á hólbungu, sem nefnd er Húshóll."... Fast við rústina er garðlag eða gerði það er L-laga og liggur meðfram rústinni og beygir svo til suðurs. Garðurinn er gróinn og um 40 cm á hæð. Lengd hans er 32 m. Gerðið er 25 m frá miðlínu vegar. Minjastofnun Íslands telur að merkja þurfi gerðið á meðan á framkvæmdum stendur til að kom í veg fyrir að það raskist af vangá.

Barmur 1788-222. Rúst. „Neðan Bæjarhólsins stóð allengi fjárhús kallað Lambahús. Út og niður af Bæjarhólnum er gömul, vallgróin tótt á hólbungu, sem nefnd er Húshóll"... Húsið er lítið og er tvö rými. Annað þeirra er hlaða aftan við og er sér inngangur í hana. Rústin stendur á hól og er bratt niður af honum. Hleðslur eru grónar og um 0,30 m á hæð. Lengd rústarinnar er 8 m og breidd 6 m. Rústin er 30 m frá miðlínu vegar. Minjastofnun Íslands telur að merkja þurfi

rústina á meðan á framkvæmdum stendur til að kom í veg fyrir að hún raskist af vangá.

Barmur 1788-238. Útihús. *Neðan við hæðina sem bærinn stóð á er tún með rústum útihúsa... Í 60 m norðvestur frá bæjarhólnum standa tvær rústir og er önnur greinilega fjárhús. Gróin tvíhólfa rúst, hlaðin úr torfi og grjóti. Hleðslur standa í um 50 cm og er byggingin 12x7 m að stærð að utanmáli. Útihúsið er í veglínunni. Minjastofnun Íslands telur að grafa þurfi könnunarskurð í rústina til kanna gerð hennar og aldur og til að ganga úr skugga um hvort eldri minjar leynist undir henni. Niðurstöður rannsóknarinnar kunna að leiða til þess að ráðast þurfi í frekari rannsóknir á staðnum.*

Barmur 1788-239. Útihús. *Bæjarstæði Barms stendur í austanverðum Djúpafrði á litlum grösugum bletti milli fjalls og fjöru. Bæjarstæðið er í nokkrum halla og eru tún lítil... Í norðvestur frá bæjarhólnum standa tvær rústir og er önnur greinilega fjárhús. Fjárhúsið er 11x8 m að stærð og hlaðið úr torfi og grjóti. Húsið er ílangt og eru 3 hólfa og um 30 cm á hæð. Í frummatsskýrslu kemur fram að rústin er í 9 m fjarlægð frá miðlínu vegar og að hluta undir fyllingu. Minjastofnun Íslands telur að grafa þurfi könnunarskurð í rústina til kanna gerð hennar og aldur og til að ganga úr skugga um hvort eldri minjar leynist undir henni. Niðurstöður rannsóknarinnar kunna að leiða til þess að ráðast þurfi í frekari rannsóknir á staðnum.*

Á teikningu 12 (mynd 1) í teikningahefti sem fylgdi frummatsskýrslu eru sýnd veglína á jörðinni Barmi sem merkt er sem „möguleg færsla vegna fornleifa“. Leiðin liggur fjær fornleifunum á og í kringum bæjarstæði Barms en aðalleiðin. Minjastofnun Íslands mælir eindregið með því að þessi veglína verði valin verði farið í vegagerð á svæðinu.

Námur.

Fjallað er um fornleifar í námum 105, 113 og 118 hér að ofan. Í fornleifaskráningarskýrslu er minnst á fornleifar í fleiri námum. Minjastofnun Íslands tekur undir þær mótvægisáðgerðir sem þar eru lagðar til:

Náma 109, Miðhúsamelur

Fornleifar: *Námusvæðið er innan svæðis utan túns við jörðina Miðhús, gæta verður þess að fara ekki inn á túnið þar sem minjar eru innan túns.*

Náma 132, Skálaneshraun

Fornleifar: *Við hlið hraunsins er lítið grasigróið gil. Þar er að finna þrjár fornleifar [252] sem er garðlag [253] sem eru óljósar rústir hugsanlega af skála og [254] sem er útihús, sem og [249] sem eru akrar. Mikilvægt er að tryggja að þessar minjar verði ekki fyrir*

skemmdum af völdum námuwinnslu í hrauninu við hliðina. Merkja þarf minjarnar vel og girða minjasvæðið af.

Í fornleifaskráningarskýrslu kemur fram að ekki lágu fyrir upplýsingar um tvær námur, námu 130 (Miðjanes) og námu 131 (tangi innan Galtarár) þegar fornleifaskráningin var gerð. Minjastofnun Íslands telur að skrá þurfi fornleifar á þessu svæðum áður en efnistaka hefst. Niðurstöður skráningarinnar þarf að leggja fyrir stofnunina sem þá ákveður til hvaða mótvægisáðgerða beri að grípa.

Samantekt.

Allar leiðir sem til skoðunar eru í mati á umhverfisáhrifum munu hafa áhrif á fornleifar. Fornleifarnar sem verða fyrir áhrifum eru mismargar eftir leiðum. Tegundir fornleifar eru einnig mismunandi sem hefur áhrif á kröfur Minjastofnunar Íslands um mótvægisáðgerðir. Ljóst er til dæmis að bæjarstæði sem raska þarf vegna vegagerðar kalla á mun umfangsmeiri rannsóknir en einfaldar rústir eða garðlög sem kunna að hverfa undir veg.

Leið A1. Hér að ofan er fjallað um 28 minjastaði á leið A1. Í 9 tilfellum eru fornleifar utan hættusvæðis eða að skráning þeirra er talin nægileg mótvægisáðgerð. Gera þarf verktökum grein fyrir staðsetningu 6 fornleifa. 9 fornleifar þarf að merkja á meðan á framkvæmdum stendur. Á tveimur stöðum þarf að grafa könnunarskurði. Í öðru tilfallinu gætu niðurstöður þeirrar rannsóknar leitt til þessa að ráðast þyrfti í frekari rannsóknir. Eina rúst (1788-52) þarf að rannsaka með fornleifauppgreftir. Þá er mögulegt að rannsaka þurfi bæjarstæði Hlíðarkots (1788-49) og naust (1788-19) ef ekki verður komist hjá raski á þessum minjum. Vakin skal athygli á að uppgröftur á bæjarhól er mjög umfangsmikil og tímafrek rannsókn. Í landi Hlíðar eru friðlýstar fornleifar (1788-44). Í friðlýsingarskjali segir: *Dysjar sex úti undir Stórahrauni, framan í barði á melbrún, rjett ofan við fjöruna.* Dysjarnar fundust ekki við fornleifaskráningu. Kanna þarf svæðið betur til að staðsetja dysjarnar. Í 22. gr. laga um menningarminjar, nr. 80/2012, segir að fornleifum sem friðlýstar eru skal fylgja 100 metra friðhelgað svæði út frá ystu sýnilegu mörkum þeirra og umhverfis nema annað sé ákveðið. Óheimilt er að raska friðlýstum fornleifum og því þarf að ákveða endanlega legu vegarins þannig að tryggt verði að framkvæmdir raski ekki fornleifunum.

Leið D2. Fjallað er um 8 minjastaði á leið D2. Gera þarf verktökum grein fyrir staðsetningu tveggja fornleifa. 2 fornleifar þarf að merkja á meðan á framkvæmdum stendur. Á þremur stöðum þarf að grafa könnunarskurði. Í tveimur tilfallinu (1788-69 og 67) gætu niðurstöður þeirrar rannsóknar leitt til þessa að ráðast þyrfti í frekari rannsóknir. Þessar rannsóknir gætu orðið umfangsmiklar þar sem um er að ræða hugsanlegt bæjarstæði Þórisstaða (1788-69) og mögulegar dysjar (1788-67). Rúst (1788-74) er á svæði sem afmarkað er fyrir aðstöðu fyrir

verktaka. Ef ekki verður komist hjá raski á þessari rúst þarf að grafa könnunarskurði í hana og jafnvel að rannsaka hana að fullu. Naust (1788-259) þarf að rannsaka með fornleifauppgreftri.

Leið H1. Umfjöllun um leið H1 nær til 34 minjastaða. Í 5 tilfellum eru fornleifar utan hættusvæðis eða að skráning þeirra er talin nægileg mótvægisáðgerð. Gera þarf verktökum grein fyrir staðsetningu 4 fornleifa. 13 fornleifar þarf að merkja á meðan á framkvæmdum stendur. Þar af eru 4 fornleifa, bæjarhóll Barms (1788-216) og rústir tengdar honum (1788- 217, 244 og 224) sem hugsanlega verður ekki forðaða frá raski. Ef raska þarf þessum fornleifum þarf að rannsaka þær með fornleifauppgreftri. Eins og áður er nefnt eru rannsóknir á bæjarstæðum umfangsmiklar og tímafrekar rannsóknir. Grafa þarf könnunarskurði í 10 fornleifar. Á sjö af þessum stöðum gætu niðurstöðurnar leitt til þess að ráðast þyrfti í frekari rannsóknir. Rannsaka þarf tvö naust (1788- 204 og 203) með fornleifauppgreftri. Eina af þeim 13 fornleifum sem talið er að þurfi að merkja vegna vegagerðar er á svæði sem afmarkað er fyrir aðstöðu fyrir verktaka. Þetta er rúst 1788-74. Ef ekki verður komist hjá raski á þessari rúst þarf að grafa könnunarskurði í hana og jafnvel að rannsaka hana að fullu.

Leið I. Fjallað er um 29 minjastaði á leið I. Friðlýstur haugur á Stekkjarnesi (1788-43) er utan áhrifasvæðis framkvæmdarinnar. Skráning 8 fornleifa er talin fullnægjandi mótvægisáðgerð. Gera þarf verktökum grein fyrir staðsetningu 5 fornleifa. 7 fornleifar þarf að merkja á meðan á framkvæmdum stendur. Í einu tilfelli er um að ræða bæjarstæði Hlíðarkots (1788-49) sem ekki liggur ljóst fyrir hvort mögulegt er að forða frá raski. Verði það ekki hægt þarf að rannsaka bæjarhólinn með fornleifauppgreftri. Grafa þarf könnunarskurði á 4 stöðum. Á tveimur af þessum stöðum gætu niðurstöðurnar leitt til þess að ráðast þyrfti í frekari rannsóknir. Í öðru tilfallinu er hugsanlega um að ræða bæjarstæði Kíðabergs (1788-248) sem lendir innan námu 113. Ef leifar bæjarstæðisins leynast undir sverði á þessum stað gæti rannsókn þá þeim orðið umfangsmikil. Rannsaka þarf tvö naust (1788-203 og 204) og rúst (1788-52) með fornleifauppgreftri.

Leið Þ-H. Fjallað er um 38 minjastaði á leið Þ-H. Stekkur (1788-105) er utan áhrifasvæðis framkvæmdarinnar. Skráning 8 fornleifa er talin fullnægjandi mótvægisáðgerð. Gera þarf verktökum grein fyrir staðsetningu 5 fornleifa. Merkja þarf 4 fornleifar á meðan á framkvæmdum stendur. Þar af er ein rúst (1788-74) á svæði sem afmarkað er fyrir aðstöðu fyrir verktaka. Ef ekki verður komist hjá raski á þessari rúst þarf að grafa könnunarskurði í hana og jafnvel að rannsaka hana að fullu. Grafa þarf könnunarskurði á 8 stöðum. Niðurstöður þeirra rannsókna geta leitt til þess að rannsaka þurfi nánar 6 staði. Sumar þessar rannsóknir gætu orðið umfangsmiklar þar sem um er að ræða hugsanlegt bæjarstæði Þórisstaða (1788-69) og mögulegar dysjar (1788-67) og mögulega bæjarstæði Kíðabergs (1788-248). Rannsaka þarf 7 fornleifar með fornleifauppgreftri. Þar á meðal er gamla

bæjarstæði Grafar (1788-78), bænhús (1788-79), kirkjugarður (1788-80) og tvö fjárhús (1788-83 og 84) en allar þessar minjar eru á gamla bæjarhólnum eða í nágrenni hans og þyrfti því að rannsaka svæðið í heild sinni. Rannsókn á þessu svæði yrði gríðarlega umfangsmikil og mjög tímafrek.

Minjar Flókavalla (1788-111-115) eru skýrt afmarkaðar af túngarði (1788-115) en hinar fornleifarnar liggja innan hans. Um er að ræða minjaheild sem hefur mikið varðveislugildi. Vegurinn liggur upp við túngarðinn. Í frummatsskýrslu er gerð tillaga um að veglínunni verði hnikað frá túngarðinum. Minjastofnun Íslands telur að hnika eigi veginum frá túngarðinum og girða svæðið í heild sinni af á meðan á framkvæmdum stendur. Vakin er athygli á að friðhelgað svæði umhverfis fornleifar sem ekki eru friðlýstar skal vera 15 metrar, sbr. 22. gr. laga um menningarminjar.

Á teikningu 10 (mynd 3) í teikningahefti sem fylgdi frummatsskýrslu eru sýndar tvær veglínur á jörðinni Gröf sem merktar eru sem „möguleg færsla vegna fornleifa“. Báðar liggja þær fjær fornleifunum á gamla bæjarstæði Grafar, sérstakleg sú sem liggur nær ströndinni. Þessar veglínur hefðu að öllum líkindum mun minni áhrif á fornleifar en aðal veglínan en skrá þyrfti fornleifar í nágrenni þeirra til að fá endanlega úr því skorið hver áhrifin yrðu.

Tenging við Djúpadal. Fjallað er um 17 minjastaði vegna tengingar við Djúpadal. Skráning einnar fornleifar er talin fullnægjandi mótvægisáðgerð. Gera þarf verktökum grein fyrir staðsetningu 2 fornleifa. Merkja þarf 8 fornleifar á meðan á framkvæmdum stendur. Í tvær fornleifar (1788-238 og 239) þarf að grafa könnunarskurði. Niðurstöður þeirra rannsókna gætu leitt til þess að kanna þyrfti fornleifarnar nánar.

Að óbreyttu eru miklar líkur á að bæjarhól Barms (1788-216) og minjum honum tengdum (kálgarði 1788-224, rúst 1788-244 og leið 1788-217) verði raskað við lagningu vegarins. Á teikningu 12 (mynd 1) í teikningahefti sem fylgdi frummatsskýrslu eru sýnd veglína á jörðinni Barmi sem merkt er sem „möguleg færsla vegna fornleifa“. Leiðin liggur fjær fornleifunum á og í kringum bæjarstæði Barms en aðalleiðin. Minjastofnun Íslands mælir eindregið með því að þessi veglína verði valin verði farið í vegerð á svæðinu.

Námur. Sjá umfjöllun hér að framan.

Í umfjöllun um fornleifar í frummatsskýrslu er vitnað í lokaorð í fornleifaskráningarskýrslu Náttúrustofu Vestfjarða frá 2016 þar sem m.a. segir að þegar ákvörðun liggur fyrir um leiðarval er mikilvægt að gott samstarf verði á milli Vegagerðarinnar, Minjastofnunar og fornleifafræðings um áframhald verksins. Minjastofnun Íslands tekur heilshugar undir þessi orð.

Í kafla 6.5.6 í frummatsskýslu er fjallað um aðgerðir á framkvæmdatíma. Eins og þar kemur m.a. fram er mikilvægt að varast að hafa vinnuskúra og efnisgeymslur of nálægt fornleifum.

Minjastofnunar Íslands gerir ekki frekari athugasemdir við mat á umhverfisáhrifum ofangreindrar framkvæmdar. Bent skal á að í 21. gr. laga um menningarminjar (Nr. 80/2012) stendur m.a.: *Fornleifum, sbr. 3. mgr. 3. gr., jafnt þeim sem eru friðlýstar sem þjóðminjar og þeim sem njóta friðunar í krafti aldurs, má enginn, hvorki landeigandi, ábúandi, framkvæmdaraðili né nokkur annar, spilla, granda eða breyta, hylja, laga, aflaga eða flytja úr stað nema með leyfi Minjastofnunar Íslands. Og á 2. mgr. 24. gr. sömu laga sem hljóðar svo: Ef fornminjar sem áður voru ókunnar finnast við framkvæmd verks skal sá sem fyrir því stendur stöðva framkvæmd án tafar. Skal Minjastofnun Íslands láta framkvæma vettvangskonun umsvifalaust svo skera megi úr um eðli og umfang fundarins. Stofnuninni er skylt að ákveða svo fljótt sem auðið er hvort verki megi fram halda og með hvaða skilmálum. Óheimilt er að halda framkvæmdum áfram nema með skriflegu leyfi Minjastofnunar Íslands.*

Virðingarfyllt,
f.h. Minjastofnunar Íslands

Kristín Huld Sigurðardóttir
Forstöðumaður

Kristinn Magnússon
Verkefnastjóri

Skipulagsstofnun
Sigmar A. Steingrímsson
Laugavegi 166
150 Reykjavík

UMHVERFISSTOFNUN

Reykjavík 1. desember 2016
UST201610-194/B.S.
10.05.03

Efni: Mat á umhverfisáhrifum - Vestfjarðavegur milli Bjarkalundar og Skálaness. Umsögn um frummatsskýrslu

Vísað er til bréfs Skipulagsstofnunar dags. 24. október sl. þar sem óskað er umsagnar Umhverfisstofnunar um mat á umhverfisáhrifum ofangreindrar framkvæmdar.

Fimm leiðir eru lagðar fram við mat á umhverfisáhrifum framkvæmdarinnar og kallast þær: A1, D2, H1, I og Þ-H.

Leið A1 liggur um austanverðan Þorskafjörð frá Bjarkalundi að Skálanesi og þverar Þorskafjörð í mynni fjarðarins. Leið I liggur einnig um austanverðan Þorskafjörð en þverar fjörðinn milli Laugalands og Hallsteinsness, leiðin fellur svo saman við leiðir Þ-H og H um mynni Djúpafjarðar og Gufufjarðar að Skálanesi. Leið Þ-H þverar Þorskafjörð nærri Kóngsvökum, liggur um vesturströnd Þorskafjarðar og Teigsskóg og fellur saman við leiðir I og H þar sem þessar línur þvera Djúpafjörð og Gufufjörð. Leið H fylgir leið Þ-H um Þorskafjörð en liggur í jarðgöngum frá Búlká að Barmi á 4,3 km löngum kafla, þaðan liggur leiðin út Djúpafjörð að austanverðu og fellur saman við þveranir leiða Þ-H og I að Skálanesi. Ef vegur verður lagður skv. leiðum Þ-H og I mun verða lagður tæplega 6 km langur tengivegur frá Hallsteinsnesi að Djúpadal. Leið D2 liggur frá Bjarkalundi og þverar Þorskafjörð á sama stað og leiðir Þ-H og H. Skammt utan við Búlká liggur leið D2 í 4,5 km löngum jarðgöngum. Þaðan liggur leiðin um botn Djúpafjarðar og út með firðinum að vestanverðu. Farið er yfir Ódrjúgsháls í samfelldri brekku. Þaðan um Brekkudal og er Gufufjörður þveraður skammt utan við eyðibýlið Hofstaði. Þaðan liggur leiðin út með firðinum og sameinast núverandi vegi rétt innan flugbrautar á Melanesi.

Fyrirhuguðu mannvirki er lýst á eftirfarandi hátt í frummatsskýrslu: „Vegurinn verður breiðari en núverandi vegur með breiðu bundnu slitlagi sem nær vel út í kantana. Beygjuradiusar verða mun stærri en á núverandi vegi, vegfláar verða miklu flatari, langhalli minni og sjónlengdir lengri. Hann verður vel uppbyggður í landinu og með breiðum vegskurðum, þar sem þörf er talin á, svo hætta á snjósöfnun verði ekki mikil.“

Eins og fram kemur í frummatsskýrslu þarf að breyta landslagi töluvert til að koma slíku mannvirki fyrir og mest þar sem undirlendi er lítið og hliðarhalli mikill. Þessir þættir eru ráðandi þegar kemur að sjónrænum áhrifum framkvæmdarinnar og áhrif hennar á landslag sem er mjög mismunandi eftir hvaða leið er valin.

Verndarsvæði

Allar leiðir sem lagðar eru fram við mat á umhverfisáhrifum fara um ýmist um svæði á náttúruminjaskrá skv. eldri lögum um náttúruvernd, sbr. 2. tölulið í ákvæði til bráðabirgða í lögum nr. 60/2013, liggja innan verndarsvæðis Breiðafjarðar og raska vistkerfum sem njóta sérstakrar verndar skv. lögum nr. 60/2013 um náttúruvernd og forðast beri að raska nema brýna nauðsyn beri til.

Helst verða áhrifin innan svæðis nr. 303 á náttúruminjaskrá; **Norðurströnd Þorskafjarðar og fjörur í Djúpafirði.** (1) Fjörur, fitjar og sjávartjarnir frá Teigsskógum að Grónesi. Auk þess skóglendi á norðurströnd Þorskafjarðar milli Teigsskóga og Hallsteinsness. (2) Víðlendar og lífauðugar fjörur með miklu fuglalífi. Þéttur skógur og gott sýnishorn af landslagi við norðanverðan Breiðafjörð.

Skv. 61. gr. laga nr. 60/2013 um náttúruvernd er ákvæði um sérstaka vernd tiltekinna vistkerfa meðal þeirra eru votlendi 2 ha að stærð eða stærri, tjarnir 1000 m² að flatarmáli eða stærri, leirur og einnig sérstæðir eða vistfræðilega mikilvægir birkiskógar eða leifar þeirra þar sem eru m.a. gömul tré. Að áliti Skógræktar ríkisins er Teigsskógur sérstakt vistkerfi. Eins og áður hefur komið fram þá raska allar veglínur að einhverju marki öllum ofangreindum vistkerfum sem njóta verndar.

Að auki liggja allar leiðir að einhverju marki innan þess svæðis sem verndað er með lögum nr. 54/1995 um vernd Breiðafjarðar. Tilgangur laganna er að stuðla að verndun landslags, jarðmyndana, lífríkis og menningarminja á svæðinu. Umrædd verndun nær til allra eyja, hólma, skerja og fjara á fyrirhuguðu framkvæmdasvæði.

Nokkrar leiðanna liggja nærri varpstöðum arna, en ernir njóta verndar samkvæmt lögum nr. 64/1994 um vernd, friðun og veiðar á villtum fuglum og villtum spendýrum.

Leirur í botni Gufufjarðar eru taldar hafa alþjóðlegt mikilvægi fyrir rauðbrystinga sem hafa viðkomu þar til fæðuöflunar. Einnig er víða á fyrirhuguðu framkvæmdasvæði að finna marhálms sem að mati OSPAR er mikilvægt vistkerfi fyrir lífríki á grunnsævi auk þess að vera mikilvæg fæða fyrir álfir. Þéttum marhálmsbreiðum verður einungis raskað á þeim leiðum sem þvera Þorskafjarðar neðan við Hjallaháls og nærri Melanesi á leið A1.

Umhverfisstofnun bendir einnig á að í 3. gr. laga um náttúruvernd eru verndarmarkmið fyrir jarðminjar, vatnasvæði, landslag og víðerni og skal því m.a. stefnt að því að varðveita landslag sem er sérstætt og fágætt.

Umhverfisáhrif mismunandi leiða

Leið A1 og leið I

Þessar leiðir liggja báðar um austanverða strönd Þorskafjarðar sem á hluta leiðarinnar er mjög brött sérstaklega þar sem leiðirnar fara um berghlaup, en einnig er farið yfir votlendi á nokkuð löngum kafla. Þessa línur liggja um sama svæði á strönd Þorskafjarða, en við leið I bætist nýr Reykhólasveitarvegur frá Hamralandi að Hranastöðum. Liggur sá vegur sem og leið A1 á nokkrum kafla um friðlýst æðarvarp. Leið I þverar Þorskafjörð innar en leið A1 og mun skerða fjörur, sjávarfitjar, leirur og sjávartjarnir sem eru stærri en 1000 m² og njóta sérstakrar verndar skv. lögum. Talið er að þessar tvær leiðir hafi meiri neikvæð áhrif á lífríki í fjörum og leirum en aðrar leiðir. Talið er að þessar leiðir hafi talsvert neikvæð áhrif á landslag. Á strönd Þorskafjarðar liggja þessar leiðir um svæði sem bera engin merki mannvirkjagerðar af því tagi sem hér um ræðir.

Álit

Umhverfisstofnun telur að leið I hafi að sumu leyti meiri neikvæð áhrif í för með sér en lína A1. Sá ávinningur sem næst við að þvera Þorskafjörð innar en lína A1 „tapast“ vegna lagningar Reykhólasveitarvegar þar sem lína I hefur í för með sér rask í fjörum bæði á austanverðri og vestanverðri strönd Þorskafjarðar. Lína I sameinast línu Þ-H á Hallsteinsnesi og hefur þar neikvæð áhrif á Teigsskóg, þverar Djúpafjörð og Gufufjörð á sama stað og lína Þ-H auk þess sem línunni fylgir ný heimreið að Djúpadal. Efni vegna þessara leiða mun koma ýmist úr námum eða skeringum.

Umhverfisstofnun telur að leið A1 geti haft verulega neikvæð áhrif í för með sér vegna nýlagningar vegar um áður óraskað eða lítt raskað svæði sem kallar á miklar breytingar á landslagi til að unnt verði að koma veginum fyrir á strönd með litlu undirlendi og miklum landhalla. Skeringar verða afar áberandi þar sem vegurinn liggur um berghlaup sem og þar sem vegurinn tekur land á Skálanesi. Leiðinni fylgir

óvissa um botnrof við brýr sökum meiri straumhraða en gert er ráð fyrir við aðrar þveranir. Á leiðinni verður raskað votlendi 2 ha eða stærri eða allt að 17,9 ha. Þverunin mun hafa neikvæð áhrif á landslag, hólma, eyjar og sker innan verndarsvæðis Breiðafjarðar.

Leið I er lengsta leiðin eða um 32,8 km með tengivegum. Áhrif leiðarinnar á austurströnd Þorskafjarðar verða sambærileg og vegna línu A1. Við leið I mun skerðast um 19,3 ha af vernduðu votlendi. Á Hallsteinsnesi mun leið I skerða fjörur og tjarnir og Teigsskóg sem talinn er vistfræðilega mikilvægur birkiskógur. Leið I mun skerða sjávarfitjar og leirur sem njóta verndar mest af þeim leiðum sem til skoðunar eru. Tæplega 32 km leiðarinnar liggja um svæði sem bera ekki merki umfangsmikillar mannvirkjagerðar nema ef vera skyldi leiðin milli Hamralands og Hranastaða. Leið I gæti haft neikvæð áhrif á arnarvarp á Hallsteinsnesi vegna truflunar sem fylgir aukin umferð, en línan er þó utan við skilgreint bannsvæði.

Umhverfisstofnun telur að leið I muni hafa umtalsverð umhverfisáhrif í för með sér.

Leið H1

Umfjöllun um jarðgangaleiðir eru háðar óvissu vegna skorts á rannsóknum þannig að t.d. staðsetning gangamunna sem fram kemur í frummatsskýrslu er ónákvæm. Leið H1 þverar Þorskafjörð og er ráðgert að nýta efni úr göngunum í fyllinguna. Í Þorskafirði eru ýmis ummerki nútíma mannvirkjagerðar s.s. vegir og háspennulína. Jarðgöngin liggja frá Búlká í Þorskafirði að Barmi í Djúpafirði. Þaðan liggur leiðin út Djúpafjörð og sameinast leiðum Þ-H og I á Hallsteinsnesi. Frá Barmi liggur vegurinn á kafla í nokkrum landhalla sem kallar á skeringar og fyllingar. Þetta svæði má kallast lítt raskað því einungis liggur þarna mjög ófullkomin slóð. Umferð á þessari leið að þverun á Hallsteinsnesi gæti haft truflanir á arnarvarpi í för með sér.

Álit

Umhverfisstofnun telur að leið H1 tapi þeim ávinningi sem felst í að leggja veginn í jarðgöngum með veglagningu út Djúpafjörð og tengingu við þverun yfir Djúpafjörð og Gufufjörð. Umhverfisstofnun telur að leið H1 hafi verulega neikvæð áhrif í för með sér vegna veglagningar um verndarsvæði Breiðafjarðar og landslagsáhrif sem felast í vegagerð út Djúpafjörð.

Leið D2

Leið D2 þverar Þorskafjörð á sama stað og leiðir Þ-H og H1. Eins og fyrr segir ber það svæði merki nútíma mannvirkjagerðar. Við gangamunna nærri Búlká mun leiðin skerða Teigsskóg á um 800 m löngum kafla. Á þessari leið nýtist efni úr jarðgöngum til fyllinga bæði í Þorskafirði og í Djúpafirði. Vegurinn liggur um ósa Djúpafjarðarár og raskar þar sjávarfitjum á um 200 m löngum kafla. Vegurinn liggur um Ódrjúgsháls í miklum skeringum. Á leiðinni um Brekkudal raskast birkikjarr í Djúpafirði er farið nánast utan við leirur í botni Gufufjarðar sem eru mikilvægur áfangastaður rauðbrystinga.

Álit

Vegagerðin kemst að þeirri niðurstöðu að leið D2 hafi minnst umhverfisáhrif af þeim leiðum sem til skoðunar eru. Umhverfisstofnun telur einnig leið D2 besta kostinn m.t.t. umhverfisáhrifa. Leiðin liggur að vísu um Teigsskóg á stuttum kafla og skerðir sjávarfitjar og leirur sem njóta sérstakrar verndar, en þessar skerðingar eru minni en á öðrum leiðum. Í grófum dráttum má segja að leið D2 liggi um sama svæði og núverandi Vestfjarðavegur en helst er vikið af núverandi leið um Brekkudal og Gufufjörð. Umhverfisstofnun vill benda á að á löngum köflum liggur leiðin um hallalítið land þar sem unnt er að koma mannvirkjum fyrir án þess að breyta landslagi verulega. Þar sem þannig háttar til er vegurinn alfarið byggður á fyllingu þannig að þar sem leiðin liggur t.d. um birkikjarr takmarkast áhrifin við breidd vegfyllingar. Þetta á við um botna Djúpafjarðar og Gufufjarðar og í Brekkudal. Umhverfisstofnun telur að helstu neikvæðu áhrif leiðar D2 verði vegna skeringa í Ódrjúgshálsi sem munu hafa nokkuð neikvæð áhrif á landslag. Umhverfisstofnun vill benda á að leið D2 liggur á stystem kafla um svæði sem telst óraskað. Leiðinni fylgja engir tengivegir. Þrátt fyrir að leið D2 hafi nokkuð neikvæð áhrif á landslag og verndarsvæði, sem og vistkerfi sem njóta verndar telur Umhverfisstofnun þessa leið besta af þeim kostum sem til umfjöllunar eru við mat á umhverfisáhrifum framkvæmdarinnar.

Leið Þ-H

Leiðin þverar Þorskafjörð eins og jarðgangaleiðirnar sem fjallað er um. Leiðin liggur út Þorskafjörð að vestanverðu í gegnum Teigsskóg á rúmlega 7 km löngum kafla. Leiðin liggur að hluta í talsverðum landhalla þannig að til að koma veginum fyrir þarf að breyta landslagi verulega með skeringum og fyllingum.

Utan við Teigsskóg fer leiðin um fjörur og tjarnir á Hallsteinsnesi. Leiðinni fylgir tengivegur að Djúpadal með talsverðum skeringum og fyllingum. Leið Þ-H þverar síðan mynni Djúpaþfjarðar og Gufufjarðar og raskar þar skerjum, hólum og eyjum.

Álit

Umhverfisstofnun telur að leið Þ-H muni hafa veruleg neikvæð umhverfisáhrif í för með sér vegna mikils rasks í birkiskógi sem talinn er sérstæður og vitfræðilega mikilvægur. Í skóginum mun vegurinn einnig hafa mjög neikvæða áhrif á landslag vegna mikilla skeringar en erfitt verður að milda áhrif þeirra og græða þær upp ef útlit skeringa verður með sama hætti og sýnt er á kennisniðum. Áhrif á Teigsskóg eru óafturkræf og telur Umhverfisstofnun að leið Þ-H sé að vissu leyti verri kostur en aðrar línur sem til álita hafa komið um Teigsskóg. Leið Þ-H liggur á kafla talsvert hærra í landi en fyrri línur og kallar því á auknar skeringar og fyllingar vegna þess hversu hátt vegurinn liggur í hlíðinni og í miklum landhalla. Að mati Umhverfisstofnunar skerðir línan öll landform og vistkerfi sem einkenna ströndina við vestanverðan Þorskafjörð. Línun skerðir Teigsskóg þar sem hann nær milli fjalls og fjöru og skerðir þar með hæfni vistkerfisins til að bregðast við breytingum t.d. vegna loftslagsbreytinga. Leið Þ-H mun einnig raska fjörum og tjörnum á Hallsteinsnesi. Vegna lítils undirlendis er vandséð hvernig unnt verður að koma skilgreindu mannvirki fyrir á þessu svæði án þess að skerða að mestu leyti aðra nýtingu og upplifun svæðisins.

Lína Þ-H skerðir sker, hólma og eyjar í mynni Djúpaþfjarðar og Gufufjarðar og hefur þar verulega neikvæð áhrif á landslag og þau náttúrufrýrbæri sem vernd Breiðaþfjarðar nær til.

Umhverfisstofnun telur verulega neikvætt að leið Þ-H liggur að mestu um svæði sem er lítt snortið af nútíma mannvirkjum og telst nánast óraskað. Með vísun til þess sem að ofan er rakið telur stofnunin að leið Þ-H muni hafa í för með sér umtalsverð umhverfisáhrif.

Almennar athugasemdir

Umhverfisstofnun telur að forðast eigi við mat á umhverfisáhrifum að ýkja kosti eða galla valkosta. Til dæmis er óþarft að telja til neikvæðra áhrifa að leið D2 liggja um árset í Djúpaþfjarði. Setið sem slíkt hefur takmarkað verndargildi, heldur er það gróðurinn sem þar þrífst. Þegar fjallað er um jákvæð áhrif framkvæmdarinnar á ferðmennsku telur Umhverfisstofnun að leggja ætti til grundvallar þær rannsóknir sem gerðar hafa verið um ferðavenjur á svæðinu.

Umhverfisstofnun telur að kanna eigi hvort unnt verði að endurheimta leirur í stað þeirra sem raskað verður, en þess er getið í frummatsskýrslu að Bretar hafi þróað aðferðir sem nýtast við endurheimt slíkra vistkerfa.

Þar sem vitnað er til skilgreiningar í náttúruminjaskrá um verndargildi svæðis nr. 303 á náttúruminjaskrá þar sem segir að svæðið teljist gott sýnishorn af landslagi við norðanverðan Breiðaþfjörð, verður að mati Umhverfisstofnunar að hafa í huga að sú útgáfa náttúruminjaskrár sem vísað er til er frá árinu 1996 og síðan hafa verið verulegar framkvæmdir á Vestfjarðavegi um norðanverðan Breiðaþfjörð þannig að óröskuðum svæðum sem töldust áður dæmigerð hefur farið fækkandi og ætti það að auka gildi þeirra svæða sem eftir eru. Hér er vísað til verndarmarkmiða 3. gr. laga um náttúruvernd þar sem varðveita á það sem er fágætt og verðmætt.

Umhverfisstofnun bendir á að með auknum fjölda ferðamanna er uppi umræða um að aðstaða á áningastöðum við þjóðveg sé víða ábótavant eins og sjá megi á umgengni við þessa staði. Umhverfisstofnun telur að ef Vegagerðin sjái ástæðu til að fjölga áningastöðum við þjóðvegi eigi jafnframt að kanna hvort ekki sé unnt að koma upp og reka lágmarks aðstöðu við þessa staði til að bæta umgengni í nágrenni þeirra.

Niðurstaða

Umhverfisstofnun bendir á að allar leiðir sem fjallað er um í frummatsskýrslu liggja um verndarsvæði og raska vistkerfum sem njóta verndar samkvæmt lögum um náttúruvernd.

Leið A1 og leið I

Umhverfisstofnun telur að leið A1 geti haft verulega neikvæð áhrif í för með sér vegna nýlagningar vegar um áður óraskað eða lítt raskað svæði sem kallar á miklar breytingar á landslagi til að unnt verði að koma veginum fyrir á strönd með litlu undirlendi og miklum landhalla. Á leiðinni verði raskað stórum votlendissvæðum eða allt að 17,9 ha. Þverunin mun hafa neikvæð áhrif á landslag, hólma, eyjar og sker innan verndarsvæðis Breiðafjarðar.

Umhverfisstofnun telur að leið I muni hafa umtalsverð umhverfisáhrif í för með sér. Hér er um lengstu leiðina að ræða og munu áhrif leiðarinnar á austurströnd Þorskafjarðar verða sambærileg og vegna línu A1 en um 19,3 ha af vernduðu votlendi munu skerðast. Á Hallsteinsnesi mun leið I skerða fjörur og tjarnir og Teigsskóg sem talinn er vistfræðilega mikilvægur birkiskógur. Leið I mun skerða sjávarfitjar og leirur sem njóta sérstakrar verndar en auk þess er svæðið óraskað og er þar að finna landslag sem er fágætt og sérstætt. Tæplega 32 km leiðarinnar liggja um svæði sem bera ekki merki umfangsmikillar mannvirkjagerðar auk þess sem leið I gæti haft neikvæð áhrif á arnarvarp á Hallsteinsnesi vegna truflunar sem fylgir aukin umferð.

Leið H1

Umhverfisstofnun telur að leið H1 hafi verulega neikvæð áhrif í för með sér vegna veglagningar um verndarsvæði Breiðafjarðar og landslagsáhrif sem felast í vegagerð út Djúpafjörð. Svæðið er að auki lítt raskað.

Leið Þ-H

Umhverfisstofnun telur að leið Þ-H muni hafa umtalsverð umhverfisáhrif í för með sér vegna mikils rasks í birkiskógi sem talinn er sérstæður og vistfræðilega mikilvægur. Áhrif á Teigsskóg eru óafturkræf og telur Umhverfisstofnun að leið Þ-H sé að vissu leyti verri kostur en aðrar línur sem til álita hafa komið um Teigsskóg þar sem leið Þ-H liggur á kafla talsvert hærra í landi en fyrri línur og kallar því á auknar skeringar og fyllingar. Að mati Umhverfisstofnunar skerðir línan öll landform og vistkerfi sem einkenna ströndina við vestanverðan Þorskafjörð hún skerðir einnig Teigsskóg þar sem hann nær milli fjalls og fjöru og dregur þar með úr hæfni vistkerfisins til að bregðast við breytingum t.d. vegna loftslagsbreytinga. Að auki raskar leiðin fjörum og tjörnum á Hallsteinsnesi og sker, hólma og eyjar í mynni Djúpafjarðar og Gufufjarðar auk þess að hafa verulega neikvæð áhrif á landslag og þau náttúrufyrirbæri sem vernd Breiðafjarðar nær til. Að lokum liggur leiðin að mestu um svæði sem er lítt snortið af nútíma mannvirkjum og telst nánast óraskað.

Leið D2

Umhverfisstofnun telur leið D2 besta kostinn m.t.t. umhverfisáhrifa. Umhverfisstofnun vill benda á að leið D2 liggur á stytum kafla um svæði sem telst óraskað. Leiðinni fylgja engir tengivegir. Þrátt fyrir að leið D2 hafi nokkuð neikvæð áhrif á landslag og verndarsvæði, sem og vistkerfi sem njóta verndar telur Umhverfisstofnun þessa leið besta af þeim kostum sem til umfjöllunar eru við mat á umhverfisáhrifum framkvæmdarinnar

Að mati Umhverfisstofnunar skera jarðgangaleiðirnar H1 og D2 sig nokkuð úr, en talið er í frummatsskýrslu að þessar leiðir hafi minnst neikvæð umhverfisáhrif í för með sér. Að mati Umhverfisstofnunar er leið H1 þó sínu verri kostur þar sem vegagerð út Djúpafjörð og þveranir Djúpafjarðar og Gufufjarðar þar sem sérstæðu og óröskuðu landslagi er raskað og einnig þar sem vegurinn liggur um sker, eyjar og hólma. Báðar jarðgangaleiðirnar hafa þann kost í för með sér að efni nýttist til fyllinga í Þorskafirði við leið H1 og við leið D2 við fyllingar í Þorskafirði og Djúpafirði. Efni sem tilfellur úr jarðgöngum sparar því efni sem annars þyrfti að taka úr námum.

Fylgiskjal 31

Umhverfisstofnun telur valkost Vegagerðarinnar sem er leið Þ-H einn af verri kostum sem til skoðunar eru m.t.t. umhverfisáhrifa. Umhverfisstofnun telur að við mannvirkjagerð eigi að hlífa svæðum sem ekki bera merki nútíma mannvirkjagerðar eins og kostur er. Slíkum svæðum fer fækkandi þar sem unnt er að upplifa kyrrsæld í sérstæðu og ósröskuðu umhverfi eins og á Hallsteinsnesi og Grónesi auk þeirrar upplifunar að fylgjast með fuglalífi í slíku umhverfi.

Umhverfisstofnun vill minna á að megin tilgangur laga um mat á umhverfiáhrifum er að draga eins og kostur er úr neikvæðum umhverfisáhrifum framkvæmda og kynna mótvægisáðgerðir vegna þeirra.

Kristín Linda Arnadóttir
Forstjóri

Virðingarfyllst

Gunnlaug H. Einarsson
Sviðsstjóri

Bréf

Skipulagsstofnun
Sigmar Arnar Steingrímsson,
sviðsstjóri umhverfissviðs
Laugavegi 166
150 REYKJAVÍK

Garðabær, 14. desember 2016
2015090026

Efni: Frummatsskýrsla, Vestfjarðarvegur (60) milli Bjarkalundar og Skálaness, Reykhólahreppi, umsögn

Við er til bréfs dags 24. október sl þar sem Skipulagsstofnun óskar eftir því að Náttúrufræðistofnun gefi umsögn um mat á umhverfisáhrifum Vestfjarðavegar milli Bjarkalundar og Skálaness og þá í samræmi við reglugerð nr. 660/2015 um mat á umhverfisáhrifum.

Náttúrufræðistofnun er ætlað á grundvelli starfssviðs stofnunarinnar (sbr. 68. gr. laga nr. 60/2013) að meta hvort gerð sé á fullnægjandi hátt grein fyrir fyrirhugaðri framkvæmd og umhverfi, umhverfisáhrifum og mati framkvæmdaaðila á þeim, þörf á að kanna tiltekin atriði frekar, mótvægisáðgerðum og vöktun.

Framkvæmd og umhverfi

Náttúrufræðistofnun telur að framkvæmdaaðli geri á fullnægjandi hátt grein fyrir fyrirhugaðri framkvæmd og umhverfi.

Umhverfisáhrif og mat framkvæmdaraðila á þeim

Náttúrufræðistofnun telur að framkvæmdaaðli geri í flestum tilvikum fullnægjandi hátt grein fyrir umhverfisáhrifum fyrirhugaðrar framkvæmdar og það sama á við um mat framkvæmdaaðila á þeim. Á þessu eru nokkrar undantekningar sem gerð verður frekari grein fyrir hér að neðan og er þá fylgt kaflaheitum og blaðsíðutali í frummatsskýrslu.

6.7 Fuglalíf

Haförn

Fram kemur að arnarvarp sé í Djúpafirði og að leiðir H1 og Þ-H liggi nálægt þekktum varpstað. Eins að sprengingar á leiðum D2 og H1 geti haft í för með sér mikinn hávaða og mögulega haft áhrif á arnarvarp á varptíma (bls. 181). Í samanburði á áhrifum leiða á fuglalíf (Tafla 6.7.2, bls. 182) er það mat Vegagerðarinnar að leið A1 hafi óveruleg áhrif á haförn en aðrar leiðir hafi nokkuð neikvæð áhrif.

Í niðurstöðum um mat á umhverfisáhrifum á fuglalíf er fullyrt að leið H1 muni hafa mest neikvæð áhrif á erni, en að áhrifin verði aðeins tímabundin vegna sprenginga á framkvæmdatíma (bls. 311). Ekki er ljóst hvernig komist er að þessari niðurstöðu, enda er hún í ósamræmi við það mat sem kemur fram hér að ofan. Að mati Náttúrfræðistofnunar velta áhrif á arnarvarp á framkvæmdatíma á því hvernig staðið verður að framkvæmdum. Tiltölulega auðvelt ætti að vera hnika einstökum verkþáttum þannig að framkvæmdir valdi ekki óæskilegum truflunum. Varanleg áhrif framkvæmda verða einhver en væntanlega ásættanleg svo fremi sem gefnar forsendur haldi. Þó er ljóst að umferð um veg um mynni Djúpafjarðar og aukið aðgengi að þessu svæði í kjölfarið mun valda meiri truflunum en þeir kostir sem sneiða þar hjá.

Álft

Fram kemur að 400-800 álfir felli fjaðrir á Djúpafirði og að fellifuglar hafi einnig sést í Gufufirði (kafla 6.7.1, bls. 178). Fullyrt er að „*ekkert bendi til þess að umtalsverðar breytingar verðir á fellistöðvum eða fæðuöflunarsvæðum fugla síðsumars vegna þverana Þorskafjarðar, Djúpafjarðar eða Gufufjarðar, ef tryggður verður óbreyttur vatnsbúskapur í firðinum. Þveranir fjarðanna ættu ekki að hindra ferðir fuglanna eða hafa áhrif á fæðuöflun þeirra.*“ (kafla 6.7.4, bls. 181). Vitnað er í skýrslu Náttúrustofu Vestfjarða frá árinu 2005 (Fuglalíf í Gufudalssveit og nágrenni) máli þessu til stuðnings.

Að mati Náttúrufræðistofnunar eru þessar fullyrðingar um að þveranir ættu ekki að hindra ferðir álfta og fæðuöflun þeirra ekki rökstuddar og er ekki vísað til neinna heimilda eða athugana því til stuðnings. Sama á við um mat framkvæmda aðila að framkvæmd ætti ekki að hafa áhrif á fugla á síðsumri, óháð leiðavali (kafla 6.7.4, bls. 181). Í samanburði á áhrifum leiða á fuglalíf (Tafla 6.7.2, bls. 182) er það mat Vegagerðarinnar að allar leiðir hafi óveruleg áhrif. Nær væri að segja (a.m.k.) að óvissa sé um áhrif leiða H1 og Þ-H).

Þrír valkostir gera ráð fyrir vegfyllingum um mynni Djúpafjarðar og Gufufjarðar sem hljóta að verða einhver hindrun fyrir álfirnar sem hingað til hafa fært sig mikið milli þessara fjarða. Hefði t.d. mátt styðja þessa fullyrðingu með athugunum í Gilsfirði en þar fella álfir fjaðrir sitt hvorum megin við vegfyllinguna. Auk þess skal bent á að fjöldi álfta á í fjörðunum þremur hefur aukist mikið undanfarin ár og voru þar alls um 1500 fuglar í fjaðrafelli síðastliðið sumar, langflestar á Djúpafirði. Er þetta 4-5% af íslenska álfstafninum og hefur þetta svæði því ótvírætt alþjóðlegt verndargildi fyrir álfir og hefur haft lengi. Álfstafninn var nýlega metinn og er nú um 34 þúsund fuglar (Hall o.fl. 2016. Population size and breeding success of the Icelandic Whooper Swan *Cygnus cygnus*: results of the 2015 international census. *Wildfowl* 66: 75–97).

Æðarvarp. Fullyrt er að eina mikilvæga búsvæði varpfugla sem verði raskað sé friðlýst æðarvarp á Stað og Árbæ sem leiðir A1 og I liggi um og að þessar leiðir hafi því meiri neikvæð áhrif á fugla en aðrar leiðir (kafla 6.7.4, bls 181). Í samanburði á áhrifum leiða á fuglalíf (Tafla 6.7.2, bls. 182) er það mat Vegagerðarinnar að leiðir A1 og I hafi veruleg neikvæð áhrif á varpfugla (æðarvarp) en aðrar leiðir nokkuð neikvæð áhrif. Hér telur Náttúrufræðistofnun að nokkurs misskilnings gæti. Umrætt svæði telst að vísu friðlýst æðarvarp, sbr. mynd 6.2.4, bls. 116. Æðarvarp á umræddum jörðum er væntanlega að langmestu - eða jafnvel öllu leyti í eyjum sem ekki fjarar út í og því er afar ólíklegt að vegagerð muni hafa nokkur umtalsverð áhrif á æðarvarp á Stað og Árbæ sem reyndar er eitt af stærstu æðarvörpum á landinu (sbr bls. 115). Náttúrufræðistofnun telur því of mikið gert úr

áhrifum þessara leiða á fuglavarp. Væntanlega er hægt að varpa ljósi á þetta með samtali við þá sem nýta varpið.

Straumönd. Bent er á að straumönd (er á valista sem tegund í nokkurri hættu) verpi líklega upp með Djúpadalsá og Gufudalsá en að vegaframkvæmdir ættu ekki að hafa mikil áhrif á hana. Annars staðar er fullyrt að leið D2 gæti haft meiri áhrif á varp straumandar en aðrar leiðir, því mögulegt sé að framkvæmdir við ósa Djúpadalsár gætu truflað varp hjá straumöndinni (kafla 6.7.4, bls 181).). Í samanburði á áhrifum leiða á fuglalíf (Tafla 6.7.2, bls. 182) er það mat Vegagerðarinnar að leið D2 hafi nokkuð neikvæð áhrif á tegundir á valista (les straumönd), en að aðrar leiðir hafi óveruleg áhrif. Náttúrufræðistofnun bendir á að ósar Djúpadalsár teljast ekki varpkjörlendi straumanda, þótt þær fari þar um og hafi sést þar með stálpaða unga, eins og fram kemur í fylgiskjöllum. Því er að mati Náttúrufræðistofnunar afar ólíklegt að vegagerð á þessu svæði hafi nokkur áhrif á straumendur og ætti því mat á áhrifum á straumönd að vera það sama fyrir alla kosti.

Samanburður á áhrifum leiða á fuglalíf (Tafla 6.7.2, bls. 182). Í töflunni er dregið saman mat Vegagerðarinnar á áhrifum mismunandi kosta á fuglalíf.

Náttúrufræðistofnun telur í ljósi þessi sem fram kemur hér að ofan að áhrif leiða A1 og I á æðarvarp séu ofmetin um 1-2 flokka; að áhrif leiðar D2 á fugla á valista sé ofmetin um einn flokk (sbr. umfjöllun um straumönd hér að ofan og að áhrif þeirra leiða sem þvera Djúpafjörð og Gufufjörð um mynni þessara fjarða á fugla síðsumars séu óþekkt, sbr. umfjöllun um álftr hér að ofan.

Að mati Náttúrufræðistofnunar ber því að endurskoða niðurstöðu um mat á umhverfisáhrifum á fugla (bls. 311) en þar er komist að þeirri niðurstöðu að leiðir Þ-H og H1 muni hafa minnst áhrif á fugla og verði þau óveruleg. Á sama hátt er komist að því að leið D2 muni hafa nokkuð neikvæð áhrif á fugla og er þar sérstaklega vísað í straumönd. Loks að leiðir I og A1 muni hafa mest áhrif á fugla (talsverð neikvæð áhrif) og er þar sérstaklega vísað til friðlýsts æðarvarps.

6.10 Lífríki í fjöru, leiru og á grunnsævi

Sýndar eru samantekt á skerðingu á fjörugerðum sem hljótast munu af mismunandi valkostum (Tafla 6.10.4, bls. 214); skerðingu sjávarbotns vegna vegagerðar og botnsrofs (Tafla 6.10.5, bls. 216 og myndir á bls. 217.); og skerðingu marhálms (Tafla 6.10.6, bls. 221). Þessar upplýsingar eru síðan notaðar til að bera saman áhrif leiða á lífríki í fjöru, leiru og grunnsævi (Tafla 6.10.7, bls. 223).

Að mati Vegagerðarinnar verða áhrif leiðar A1 og I talsverð neikvæð á lífríki í fjörum og leirum, en áhrif leiða D2, H1 og Þ-H þau sömu, þ.e. nokkuð neikvæð. Þetta mat virðist byggjast að mestu á flatarmáli skerðingar fjörugerða (Tafla 6.10.4). Þar kemur fram að samtals mun skerðast 11,8 ha við leið A1 og I; 9,5 ha við leið Þ-H; 6,1 ha við leið H1 og 4,2 ha við leið D2. Að mati Náttúrufræðistofnunar hefði verið nær í ljósi þessar stærðarskiptingar að skipa áhrifum af leið Þ-H með leið A1 og I en með leið H1 og D2. Álitamál er hvort það breyti heildarmatinu fyrir áhrif á lífríki og fjöru.

Mótvægisáðgerðir og vöktun

Náttúrufræðistofnun gerir ekki athugasemdir við mótvægisáðgerðir eða vöktun er varðar framvindu gróðurs, en telur áform um aðra vöktun vera ófullnægjandi, sérstaklega í ljósi tiltekinna óvissuþátta. Hafrannsóknarstofnun hefur bent á að mikilvægt sé að lífríki fjarðanna verði vaktað ef þeir verða þveraðir og þá sé jafnframt mikilvægt að gera úttekt á svæðinu áður en framkvæmdir hefjast (bls. 222). Vegagerðin gerir einungis tillögur um mælingar og vöktun er lúta að eðlisþáttum sjávar og útbreiðslu og þéttleika fiskungviðis (bls. 308). Náttúrufræðistofnun telur að áhrif á fjöru og grunnsævi séu mestri óvissu undirorpin og leggur því til að aflað verið nauðsynlegra grunnagna og í framhaldi verði t.d. eftirfarandi þættir vaktaðir:

- Lífríki fjöru innan hugsanlegra þverana
- Marhálmur, þéttleiki og útbreiðsla
- Notkun fugla á fjöru og grunnsævi, þar með taldar álfir í fjaðrafelli
- Þegar er fylgst náið með arnarvarpi á svæðinu og verður væntanlega áfram

Samlegðaráhrif

Í matsskýrslu er fjallað um samlegðaráhrif og þá einungis tveggja áfanga Vestfjarðarveggar (Tafla 6.13.2, bls. 299). Að mati Náttúrufræðistofnunar hefði Vegagerðin einnig átt að fjalla um samlegðaráhrif vegagerðar á verndarsvæðið við Breiðafjörð og í stærra samhengi. Þess má geta að þegar er búið að þvera fimm firði við Breiðfjörð (Hraunsfjörð á tveimur stöðum; Kolgrafarfjörð, Gilsfjörð, Mjóafjörð og Kjálkafjörð). Tvær þessara þverana (innri hluti Hraunsfjarðar og Gilsfjörður) höfðu mikil áhrif enda voru firðirnir í raun stíflaðir og mikið af fjörum eyðilagðist. Slík umfjöllun er í samræmi við leiðbeiningar Skipulagsstofnunar frá 2005: [samlegðaráhrif] „*getur einnig varðað áhrif sem fleiri en ein framkvæmd eða áætlanir hafa samanlagt eða sammagnað á tiltekinn umhverfisþátt eða tiltekið svæði*“.

Niðurstaða

Almennt má segja um frummatsskýrslu framkvæmda að hún sé vel unnin og ítarleg. Eins er mat á umhverfisáhrifum yfirleitt vel rökstutt og auðvelt að átta sig á forsendum þess. Náttúrufræðistofnun telur að Vegagerðin þurfi að endurskoða mat sitt á áhrifum á fugla og lífríki fjöru. Eins þarf ljósi umfangsmikilla vegagerðar og þverana á verndarsvæði Breiðafjarðar að meta samlegðaráhrif þeirra framkvæmda á svæðið í heild.

Náttúrufræðistofnun tekur undir það mat Vegagerðarinnar að leið D2 hafi minnst neikvæð umhverfisáhrif af þeim leiðum sem voru skoðaðar. Leiðaval Vegagerðarinnar virðist hins vegar alfarið byggja á öðru en niðurstöðu umhverfismatsins og því ekki vera í samræmi við b lið 1. gr. laga um mat á umhverfisáhrifum þ.e. að draga eins og kostur er úr neikvæðum umhverfisáhrifum framkvæmdar.

Virðingarfyllt
Jón Gunnar Ottósson

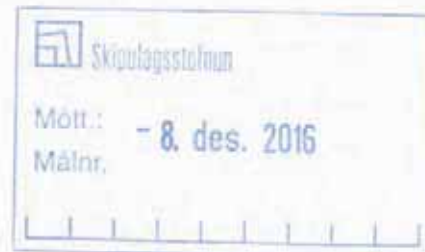
Athugasemdir við Frummatsskýrslu Vegagerðarinnar.

Ég undirritaður Stefán Skafti Steinólfsson 260467-4339 geri eftirfarandi athugasemdir við fyrirhugaða vegarlagningu milli Bjarkalundar og Skálaness sem kynntar eru í frummatsskýrslu vegagerðarinnar.

1. Fyrirhuguð vegagerð um Teigskóg mun valda miklum óafturkræfum skaða á einstökum birkiskógi.
2. Fyrirhuguð vegagerð mun hafa óafturkræf áhrif á fjörur og þang innan verndarsvæðis Breiðafjarðar. Allt að 2 % þangs í Breiðafirði mun spillast. Þverun fjarða lokar það inni og breytir vernduðu lífríki.
3. Fyrirhuguð vegagerð um þetta svæði (Leið Þ-H) mun skapa mun meiri umhverfisáhrif heldur en jarðgangnagerð.
4. Fyrirhuguð vegagerð eftir leið Þ-H er mun síðri kostur sé litð til öryggis og snjóþyngsla en jarðgangna leið. Það er þjóðhagslega hagstæðara að fara jarðgangaleið sé allt reiknað.

Akranesi 1. Desember. 2016.

Stefán Skafti Steinólfsson

Gunnlaugur Pétursson
og fólk frá Gröf í Þorskafirði

Skjalstofnun
Mótt.: - 5. des. 2016
Málnr.
_____

Vestfjarðavegur (60) Bjarkalundur - Skálanes

Athugasendir við frummatsskýrslu

Teigsskógur. – Gunnlaugur Pétursson, 18.6.2005.

Gunnlaugur Pétursson
Blesugróf 24
108 Reykjavík
gpe@verkis.is

Skipulagsstofnun
Laugavegi 166
150 Reykjavík

Reykjavík, 5. desember 2016

Athugasemdir við frummatsskýrslu frá september 2016, sérstaklega varðandi leið Þ-H í „Vestfjarðavegar (60): Milli Bjarkalundur og Skálaness í Reykhólahreppi. Mat á umhverfisáhrifum“.

Kynning

Ég er verkfræðingur á verkfræðistofu í Reykjavík. Kona mín er Arndís Ögn Guðmundsdóttir frá Gröf í Þorskafirði og einn af núverandi eigendum Grafar. Ég hef talsvert skoðað fugla í landi Grafar og víðar á þessu svæði á undanförunum 35 árum og m.a. merkt fugla þarna mörg undanfarin sumur, aðallega ýmsar tegundir spörfugla. Ég tel mig þekkja vel þau svæði sem leið Þ-H fer um.

Ég vil benda á greinargerðina sem ég gerði í matsferlinu á sínum tíma og afhenti Skipulagsstofnun. Langflest sem þar kom fram varðandi leið B á enn við um leið Þ-H.

Ég vil einnig benda á athugasemdir til tillögu að matsáætlun sem ég sendi Skipulagsstofnun í október 2015.

Leið Þ-H

Vegagerðin leggur fram ýmsa veglagningarkosti alveg frá Bjarkalundi að Kraká á Skálanesi. Þeir eru leið A1, leið D2, leið H1, leið I (ásamt núllkosti) og svo umrædda leið Þ-H. Leið Þ-H er nákvæmlega sú sama og leið B1, sem hefur verið kynnt áður, nema yst á Hallsteinsnesi, þar sem Leið Þ-H fer ofan í fjöru við Grenitrésnes.

Leið B1 þverar Þorskafjörð, Djúpaþfjörð og Gufufjörð. Hún liggur um nýtt vegarstæði í Þorskafirði vestanverðum.

Leið Þ-H fylgir leið B1 nema á kafla um Teigsskóg. Lýsing á leið B1 á einnig við um Leið Þ-H. Leiðin endar við stöð 20078 og er því 100 m lengri en leið B1.

Ofangreindar tilvitnanir eru teknar úr endurupptökubeiðni Vegagerðarinnar. Í skýrslunni „Tillaga að matsáætlun“, en þar eru umsagnir ýmissa aðila, þar á meðal mín. Ég vil vekja athygli á því að Vegagerðin bað um þessar umsagnir við skýrsluna um mitt ár 2012, en þá stóð ekki til að hafa leið B (eða B1 eða Þ-H) með:

Vegagerðin telur fullreynt að fá heimild til að leggja Vestfjarðaveg um birkiskóginn í vestanverðum Þorskafirði milli Þórisstaða og Hallsteinsness og telur því rétt að leggja ekki fram slíkan kost í mati á umhverfisáhrifum. (á bls. 18 í umræddri skýrslu frá júlí 2012).

Síðan var leiðum B1 og Þ-H bætt við án þess að ég væri beðinn um frekari athugasemdir varðandi þær. Grunar mig að svo hafi verið um alla sem gerðu athugasemdir. Ef leið B (B1 eða

Talið er að **leið I** muni hafa *talsverð neikvæð áhrif* vegna varanlegra áhrifa á friðlýsta æðarvarpið, að **leiðir H1 og Þ-H** hafi *nokkuð neikvæð áhrif* á landnotkun, vegna staðbundins rasks á beitilandi, æðarvarpi og möguleikum til þangskurðar og að **leið D2** hafi *óveruleg áhrif* á landnotkun. (V)

Leið Þ-H getur haft veruleg neikvæð áhrif á fornleifar vegna áhrifa á minjar við Gröf. (VIII)

Verði Vestfjarðavegur lagður eftir **leið Þ-H** eða **I** þarf að leggja **tengingu inn Djúpadal**, og þar með raska minjasvæði í landi Barms. (VIII)

Leiðir A1, I og Þ-H hafa *talsverð neikvæð áhrif* á fornleifar. (VIII)

Leið Þ-H hefur veruleg neikvæð áhrif á birkikjarr á svæðinu vegna mikillar röskunar á **Teigsskógi**, áhrifin eru bein, varanleg og óafturkræf. (VIII)

Gert er ráð fyrir að **leiðir D2 og H1** hafi minnst neikvæð áhrif á gróðurfar á framkvæmdasvæðinu eða *nokkuð neikvæð áhrif* og að **leiðir A1, I og Þ-H** hafi *talsverð neikvæð áhrif*. (IX)

... **leið Þ-H** vegna varanlegra áhrifa á sjávarfítjar og sérstæðan birkigróður. (IX)

Leiðir H1, I og Þ-H sem liggja nálægt arnarvarpi í Gróneshólmum geta haft nokkuð neikvæð áhrif á arnarvarp á framkvæmdatíma. (X)

Leiðir D2, H1, I og Þ-H skerða fjörur, fítjar og sjávartjarnir innan svæðis nr. 303 á náttúruminjaskrá. (XII)

Áhrif fyrirhugaðrar framkvæmdar á landslag er hvað mest af **leiðum I og Þ-H**. (XIV)

Varðandi einstakar landslagsheildir er greinilegt að mestu áhrifin verða af leiðum sem fara um Grónes og Hallsteinsnes (**leiðir H1, I og Þ-H**). Enda um að ræða heildstætt landslag sem býr yfir mikilli fjölbreytni í áferð, litum og formum. Áhrifin eru óafturkræf og varanleg og teljast því verulega neikvæð. Þar að auki fer **leið Þ-H** um Teigsskóg og veldur þar einnig verulega neikvæðum áhrifum. (XIV)

Niðurstaða Vegagerðarinnar er að framkvæmdir samkvæmt **leiðum I og Þ-H** hafi *veruleg neikvæð áhrif* á landslag á framkvæmdasvæðinu. (XIV)

Vegagerðin telur að nýr Vestfjarðavegur samkvæmt öðrum leiðum hafi veruleg neikvæð áhrif á sama svæði, vegna varanlegs rasks á landslagi, fjöru, fítjum og sjávartjörnum. **Leið Þ-H** hefur að auki áhrif á birkikjarr í Teigsskógi. (XV)

Framkvæmdir á **leið Þ-H** munu draga verulega úr vistfræðilegu gildi Teigsskógar og mótvægisáðgerðir að framkvæmdum loknum geta ekki komið í veg fyrir það. (XV)

Leið D2 raskar slíkum vistkerfum minnst. (XV)

Um er að ræða varanlega skerðingu á vistfræðilega mikilvægum birkiskógi, votlendi stærra en 2 ha, sjávarfítjum og leirum. Mótvægisáðgerðir geta aðeins dregið úr áhrifunum en ekki komið í veg fyrir að vistkerfin skerðist. Framkvæmdin mun hafa *veruleg neikvæð áhrif* á vistkerfi sem vernduð eru samkvæmt lögum nr. 80/2013 um náttúruvernd. (XV)

Af þeim leiðum sem liggja um svæði á náttúruminjaskrá liggur **leið D2** um svæðið á stystem kafla, 2,6 km en **leið Þ-H** á lengstum kafla, 11,4 km (vegtengingar innifaldar). (XVI)

Í lögnum, gr. 6. segir: „Við gerð skipulagsáætlana á því svæði sem um getur í 2. gr. skulu sveitarfélög leita umsagnar Breiðafjarðarnefndar. Í skipulagsáætlunum ber að taka tillit til verndaráætlunar Breiðafjarðarnefndar.“ Á staðfestu aðalskipulagi Reykhólahrepps 2006-2018, er gert ráð fyrir nýjum Vestfjarðavegi eftir **leið B**, en leið **leið Þ-H** liggur næst henni af þeim leiðum sem lagðar eru fram. (XVI)

Niðurstaða Vegagerðarinnar er því að framkvæmdir samkvæmt **leiðum I og Þ-H** muni hafa veruleg neikvæð áhrif á landslag á framkvæmdasvæðinu. (XVII)

Þær leiðir sem hafa mest áhrif á landslagið eru **leiðir I og Þ-H**, þær eru taldar hafa *veruleg neikvæð áhrif*. (XIX)

Vegagerðin telur að **leið Þ-H** muni hafa *veruleg neikvæð áhrif* á landslag og verndarsvæði og *talsverð neikvæð áhrif* á fornleifar, gróðurfar, jarðfræði og útsýni frá frístunda- og bújörðum. (XX)

Leið Þ-H liggur um Teigsskóg sem hefur vistfræðilegt mikilvægi. Vegagerðin telur að nýr Vestfjarðavegur sem lagður verði eftir **leið Þ-H**, geti dregið úr vistfræðilegu mikilvægi Teigsskógar. **Leið Þ-H** hefur mest neikvæð áhrif á landslag af skoðuðum leiðum. Hún getur haft varanleg, óafturkræf neikvæð áhrif á landslagsheildina Grónes og Hallsteinsnes og valdið verulega neikvæðum áhrifum á landslagið í Teigsskógi. (XX)

Um er að ræða varanlega skerðingu á vistfræðilega mikilvægum birkiskógi, votlendi stærra en 2 ha, sjávarfitjum og leirum. Mótvægisáðgerðir geta aðeins dregið úr neikvæðum áhrifum á vistkerfin en ekki komið í veg fyrir að þau skerðist. (XXI)

Um er að ræða varanlega skerðingu á vistfræðilega mikilvægum birkiskógi, votlendi stærra en 2 ha, sjávarfitjum og leirum. Mótvægisáðgerðir geta aðeins dregið úr neikvæðum áhrifum á vistkerfin en ekki komið í veg fyrir að þau skerðist. (XXII)

Verði tekin ákvörðun um að leggja Vestfjarðaveg í jarðgöngum undir Hjallaháls eftir leið D2 eða H1, þarf að ráðast í mun meiri undirbúningsrannsóknir en vegna annarra leiða. Lagning Vestfjarðavegar í jarðgöngum hluta leiðarinnar hefur minni neikvæð áhrif á umhverfið en að leggja veginn ofanjarðar. Með gerð jarðganga verður líka minni þörf á að sækja efni í námur. (XXII)

Leið Þ-H mun hafa neikvæð áhrif á notendur frístundahúsa í Gröf, Teigsskógi og Hallsteinsnesi og rjúfa friðsæld í Teigsskógi og á Hallsteinsnesi vestan Þorskafjarðar. Hún mun liggja í um 140 m fjarlægð frá íbúðarhúsi að Gröf, í um 330 m fjarlægð frá frístundahúsi í Teigsskógi og tengivegur að botni Djúpafjarðar mun liggja í um 250 m fjarlægð frá frístundahúsunum á Hallsteinsnesi. (125)

Við framkvæmdir á leiðum H1, I og Þ-H munu vegfyllingar í fjörum gera það að verkum að möguleg þangsláttusvæði minnka. Leiðir A1 og D2 hafa engin áhrif á þangsláttusvæði. (125)

Leiðir H1, I og Þ-H geta haft neikvæð áhrif á áform um kræklingarækt í Djúpafirði Leið D2 hefur engin áhrif á kræklingarækt á svæðinu og Vegagerðin telur að hún hafi óveruleg áhrif á framtíðarmöguleika skelveiða í Gufufirði. (125)

Leiðir H1 og Þ-H geta haft nokkuð neikvæð áhrif á æðarvarp í Gróneshólmum vegna nálægðar þeirra við varpið, en leið D2 mun hafa óveruleg áhrif á æðarvarp. (126)

...að leiðir H1 og Þ-H hafi nokkuð neikvæð áhrif á landnotkun, vegna staðbundis rasks á beitilandi, æðarvarpi og möguleikum til þangskurðar og að leið D2 hafi óveruleg áhrif á landnotkun. (128)

Allar leiðir munu liggja fjær Djúpadal en nú er, leið A1 lengst frá en leiðir I og Þ-H verða einnig langt frá Djúpadal. Ef nýr Vestfjarðavegur verður lagður eftir leið I eða Þ-H mun vegalengdin frá nýjum vegi og inn í Djúpadal verða um 7 km að framkvæmdum loknum (tafla 6.2.3.). Landeiganda í Djúpadal hugnast því jarðgangakostir leiða D2 og H1 best, þar sem vegir frá jarðgangamunna, samkvæmt þeim leiðum, munu liggja um botn Djúpafjarðar (135). Verði leið A1, Þ-H eða I fyrir valinu fer Djúpídalur úr alfaraleið. (136)

Eins og fram kom hjá Náttúrustofu Vestfjarða mun Leið Þ-H hafa verulega neikvæð og óafturkræf áhrif á fornleifar, sér í lagi við Gröf í Þorskafirði. (160)

Leið D2 hefur nokkuð neikvæð áhrif á fornleifar, leiðir A1, I og Þ-H hafa talsverð neikvæð áhrif á fornleifar. (162)

Þegar borin eru saman áhrif veglína á birkikjarr (tafla 6.6.1.) kemur í ljós að leið Þ-H raskar birkikjarri mun meira en aðrar leiðir, eða rúmlega 29 ha af birki, meðan leiðir H1, D2 og I raska 14-16 ha, en leið A1 aðeins tæpum 4 ha. Aðeins Teigsskógur telst sérstæður og/eða vistfræðilega mikilvægur skv. 61. gr. náttúruverndarlaga nr. 60/2013 af þeim birkigróðri sem er á mögulegu framkvæmdasvæði. Hann hefur sérstöðu sem einn stærsti samfelldi skógurinn á Vestfjörðum og sá stærsti í A-Barðastrandasýslu. ... og leið D2 [raskar] um 2,0 ha. (173)

Leið Þ-H hefur veruleg neikvæð áhrif á birkikjarr á svæðinu vegna mikillar röskunar á Teigsskógi, áhrifin eru bein, varanleg og óafturkræf. Aðrar leiðir hafa ekki veruleg neikvæð áhrif á gróðurfar. Leiðir D2 og H1 hafa minnst neikvæð áhrif á gróðurfar. (174)

Að loknum framkvæmdum hafa leiðir H1, I og Þ-H meiri áhrif á arnarvarp á svæðinu en aðrar leiðir sem lagðar eru fram. (181)

Niðurstaðan er að leiðir H1 og Þ-H skerða marhálmmest. (221)

Frá stöð 11800 á leið Þ-H og út allt nesið er að finna mikið og þétt kjarr ásamt malarkömbum og mosabreiðum þar sem þó vaxa fjölmargar tegundir melagróðurs. Þétt kjarríð mýkir útlínur formfagurra kletta þar sem það vex yfir þá en þar sem gróðurlausir hamrarnir stinga í stúf myndast sterkar andstæður í áferð, litum og heildaryfirbragði. (248)

Skóglendi í Þorskafirði milli Teigsskógar og Hallsteinsness tilheyrir svæði nr. 303 á náttúruminjaskrá. Um er að ræða þéttan birkiskóg, 667 ha að flatarmáli sem gerir hann eitt stærsta skóglendi Vestfjarða. ... Svæðið hlýtur hátt verndargildi með tilliti til fjölbreytileika, heildstæði og mikilfengleika. ... Fjölbreytt gróðurfar er á Hallsteinsnesi, bæði í votlendi, móum og fjörum. Þar á meðal sjávarfitjungur sem er

friðaður með náttúruverndarlögum. Mikilfengleiki svæðisins felst ekki síst í friðsældinni og þeim sterka staðaranda sem það býður upp á. (250)

Framkvæmdin öll mun hafa í för með sér verulegar og óafturkræfar breytingar á þáttum sem gefa svæðinu hátt verndargildi. Megin hluti þeirra þátta sem raskast er verndaður annarsvegar með 61. grein náttúruverndarlaga (nr. 60/2013) og lögum (nr. 54/1995) um vernd Breiðafjarðar. Það að auki eru fjörur, fitjar og sjávartjarnir á Hallsteinsnesi skráðar á náttúruminjaskrá. (251)

Svæði 6: Að teknu tilliti til verndargildis landslagsins og mótvægisáðgerða verða áhrif framkvæmdarinnar á landslag á svæði 6 vegna leiða I og Þ-H verulega neikvæð. (151, þetta er feitletrað í skýrslunni).

Skóglendi á norðurströnd Þorskafjarðar milli Teigsskógar og Hallsteinsness tilheyrir svæði nr. 303 á náttúruminjaskrá. Um er að ræða þéttan birkiskóg, 667 ha að flatarmáli sem gerir hann að einu stærsta skóglendi Vestfjarða. Birkiskógurinn, og leifar hans, á fyrirhuguðu framkvæmdasvæði telst einnig vera sérstæður og/eða vistfræðilega mikilvægur og fellur þar af leiðandi undir 61. grein náttúruverndarlaga (nr. 60/2013). (257)

Svæði 8: Að teknu tilliti til verndargildis landslagsins og mótvægisáðgerða verða áhrif framkvæmdarinnar á landslag svæðis 8 ... á leið Þ-H talsvert neikvæð. (259)

Svæði 9: Að teknu tilliti til verndargildis landslagsins og mótvægisáðgerða verða áhrif framkvæmdarinnar á landslag svæðis 9 vegna leiðar Þ-H verulega neikvæð. (261)

Leið I liggur svo yfir á Hallsteinsnes og áfram um Grónes, ásamt leiðum H1 og Þ-H. Áhrif þessara leiða á landslag á þessum tveimur nesjum eru **verulega neikvæð**. Vegstæði leiðar Þ-H kemur til með að liggja um Teigsskóg og hafa **verulega neikvæð** áhrif á þá landslagsheild sem þéttur skógurinn myndar. (287)

Áhrif fyrirhugaðrar framkvæmdar á landslag er hvað mest af leiðum I og Þ-H. (289)

Niðurstaða Vegagerðarinnar er að framkvæmdir samkvæmt leiðum I og Þ-H hafi **veruleg neikvæð** áhrif á landslag á framkvæmdasvæðinu. (289)

Framkvæmdir á leið Þ-H munu hafa **veruleg neikvæð**, óafturkræf áhrif á svæði sem verndað er með lögum. Mótvægisáðgerðir að framkvæmdum loknum munu að öllum líkindum ekki draga úr þeim áhrifum (kaflí 6.13.4. og 8.1.). (297)

Í skýrslunni „*Mat á áhrifum vegaframkvæmda á landslag, milli Bjarkalundar og Skálaness í Þorskafirði*“ (viðauki 21) stendur þetta á blaðsíðu 2 (áherslur eru mínar):

Fyrirhuguð framkvæmd hefur áhrif á víðfemt svæði, óháð leiðarvali enda eru þær allar um 20 km langar. Stór hluti eiginlegs framkvæmdarsvæðis hefur gildi á landsvísu vegna lagalegrar verndunar og stöðu á náttúruminjaskrá. Þessir þættir auka verndargildi svæðisins en því hærra verndargildi sem svæðið býr yfir, þeim mun viðkvæmara er það talið vera fyrir breytingum. Framkvæmdin kemur til með að hafa bæði afturkræfar og óafturkræfar breytingar í för með sér og munu sumar þeirra valda verulegum varanlegum breytingum á landslagi. – Niðurstöður mats á áhrifum leiða A1 og D2 á landslag, með tilliti til verndargildis og vægis áhrifa, gefa til kynna að fyrirhuguð framkvæmd hafi talsvert neikvæð áhrif. Áhrif af leið H1 eru nokkuð neikvæð og leiðir I og Þ-H hafa **verulega neikvæð áhrif á landslag**. **Mestu áhrif á einstakar landslagsheildir verða af leiðum H1, I og Þ-H þar sem þær liggja um Hallsteinsnes og Grónes; heildstætt landslag sem býr yfir mikilli fjölbreytni í áferð, litum og formum. Áhrifin eru óafturkræf og verulega neikvæð.**

Umsagnir um Teigsskóg og veglínu B í fyrra matsferli og eftir það

Í viðauka 1 hér á eftir eru tíundaðar ýmsar fyrri umsagnir um Teigsskóg og áhrif veglagningar um hann. Þrátt fyrir að Vegagerðin sýni nú eilítið breytta veglínu á leið B frá Þórisstöðum að Hallsteinsnesi (leið Þ-H) eiga þessar athugasemdir enn við í nær öllum tilvikum. Þess vegna læt ég þær fylgja með í viðauka. Allar feitletranir eru mínar og sumstaðar er ég með athugasemdir og skýringar.

Fjöruleið

Ein og sést á kortunum fer leið Þ-H ofan í fjöru og yfir nes (þar á meðan Grenitrésnes) utan við stöð 11500. Í skýrslunni um gróðurfar sem fylgdi matsskýrslunni á sínum tíma er einmitt talað um vegstæði á þessum slóðum (þ.e utan við þáverandi stöð 7000). Þessa setningu er t.d. að finna á bls. 17:

"Verði þessi leið fyrir valinu er lagt til að **alls ekki verði rask á eða við ströndina utan við stöð 7000**".

Það er athyglisvert að nú leggur Vegagerðin einmitt til að farið verði niður í fjöru utan við áðurnefnda stöð 7000 og gengur því þvert á fyrri skoðanir sérfræðinga hennar. Sjá einnig fleiri tilvitnanir í þessa skýrslu í viðauka 1.

Gróðurfarsrannsóknir

Þessari frummatsskýrslu fylgir gróðurfarskýrslan „*Gróðurfar á fyrirhuguðu nýju vegstæði frá Þórisstöðum í Þorskaflirði að Eyri í Kollafirði, Reykhólahreppi*“, sem gerð var 2004 (Viðauki X við frummatsskýrsluna). Undirritaður fékk Ágúst H. Bjarnason grasafræðing til að leggja mat á þessa skýrslu þegar þetta mál var fyrir Hæstarétti. Hann skilaði skýrslu um þetta í september 2007. Hún er í heild sinni í viðauka 2 hér á eftir.

Ágúst kemst m.a. að eftirfarandi niðurstöðu:

„Að þessu athuguðu má vera ljóst, að engar ályktanir er unnt að draga af þessari athugun. Skýrslan fullnægir á engan hátt þeim augljósu kröfum, sem verður að gera til einfaldra athugana á flóru og gróðri vegna umhverfismats. Sýnt er, að svæði það, sem hér um ræðir, er á margan hátt mjög sérstætt. Því var sérlega brýnt að rannsaka flóru og gróður Teigsskógar mun ítarlegar en venja er við umhverfismat. Æskilegt hefði verið að bera skóginn og lífríki hans saman við tvö eða þrjú önnur svæði á Vestfjörðum. Það skýtur því allskökku við, að ekki hafi verið lögð meiri vinna í þessa athugun. Í annan stað sætir það furðu, að ekki hefur verið fylgt grundvallaratriðum í grasafræði við gerð skýrslunnar og að hún skuli hafa hlotið samþykki opinberra stofnana.“

Í ofangreindri skýrslu kemur fram að Ágúst fann ferlaufung (*Paris quadrifolia*) í júlí 2007, en það er alfriðuð jurtt.

Kristbjörn Egilsson kannaði einnig skóginn skömmu áður (í júní 2007). Niðurstöður hans varðandi gróðurrannsóknirnar eru nokkuð samhljóða niðurstöðu Ágúst, sjá viðauka 3 hér á eftir. Meðal annars kemur þar fram:

„Þegar ég kynnti mér gögn um gróðurfar og fuglalíf sem birt voru vegna mats á umhverfisáhrifum fyrirhugaðrar vegagerðar kom í ljós að ekkert gróðurkort er til af fyrirhuguðu vegstæði. Gögn um fuglalíf eru einnig fátækleg. T.d. er útbreiðsla varpfugla í Teigsskógi ekki talin á sniðum og tengd við gróðurlendi (gróðurkort). Þess konar upplýsingar liggja yfirleitt fyrir við vegagerð í dag. Má þar nefna fyrirhugaðan Gjábackaveg og nýjar veg og brú yfir Hornafjarðarfljót.“

„Með tilliti til þessa og að finna friðaða háplöntutegund í skóginum, tel ég að margt sé á huldu um lífríki skógarins. Upplýsingar sem afa þarf áður en haldið er lengra.“

„Niðurstaða mín er að lagning vegar um Teigsskóg skeri sundur heildstætt og fjölbreitt vistkerfi og muni hafa áhrif á landslag og ásýnd lands sem ekki verður tekin til baka. Að mínu mati er ekki hægt að endurheimta vistkerfi Teigsskógs með ræktur skógar á öðrum stað.“

Í ljósu þessarar umsagna, kemur það undirrituðum afar spánskt fyrir sjónir að ekki skuli hafa verið gerð ítarleg gróðurrannsókn í Teigsskógi eftir 2007. Þegar meira að segja undirritaður hefur myndað ferlaufung í vegstæðinu í Teigsskógi (sjá mynd 2) og fundið krossjurt að auki (*Melampyrum sylvaticum*), sem ekki fannst í Teigsskógi í rannsókn Vegagerðarinnar, þá má ætla að talsvert vanti upp á gróðurrannsóknir !!

Mynd 2. Ferlaufungur (*Paris quadrifolia*) í veglinunni í Teigsskógi. – Gunnlaugur Pétursson, 5.7.2008.

Fuglarannsóknir

Það kemur verulega á óvart að ekki skuli hafa verið gerðar ítarlegar fuglarannsóknir í Teigsskógi eftir 2003. Fuglaskýrslan (í viðauka 2 með frummatsskýrslunni) er frá 2005. Þar er vitnað í undirritaðan, sem meðal annars benti á auðnutittlinga og músarrindla.

Í skýrslu Kristbjörns Egilssonar, sem minnst er á hér að ofan varðandi gróðurannsóknir (og er í viðauka 3 hér á eftir) stendur þetta meðan annars:

„Gögn um fuglalíf eru einnig fátækleg. T.d. er útbreiðsla varpfugla í Teigsskógi ekki talin á sniðum og tengd við gróðurlendi (gróðurkort). Þess konar upplýsingar liggja yfirleitt fyrir við vegagerð í dag.“

Eftirfarandi stendur í frummatsskýrslunni um áhrif leiðar Þ-H á fuglalíf:

Leið Þ-H hefur helst áhrif á skógarþresti, þúfutittlinga og hrossagauka í kjarlendi í landi Þórisstaða og Grafar. Á kaflanum frá Gröf að Grenitrésnesi hefur hún áhrif á varpfugla í Teigsskógi. Röskun á Teigsskógi hefur mest áhrif á skógarþröst en einnig á þúfutittling og hrossagauk. Á kaflanum frá Grenitrésnesi að Hallsteinsnesi hefur hún helst áhrif á skógarþröst, þúfutittlinga og tjalda. (179)

Leið Þ-H mun hafa minnst neikvæð áhrif, en hún ásamt **leið HI** munu hafa *overuleg* áhrif á fuglalíf. (X & 182)

Fullyrðingar um að leið Þ-H muni hafa minnst neikvæð áhrif á fugla er auðvitað alveg út í hött að mínu mati. Í fyrsta lagi hafa engar sniðrannsóknir farið fram í Teigsskógi né metin stofnstærð einstakra tegunda. Þetta ætti þó a.m.k. að vera skilyrði á svæði eins og Teigsskógi, sem er á Náttúruminjaskrá. Ljóst er að þarna er mikið af *auðnutittlingum* og *músarrindlum*. Það hafa fuglamerkingar mínar við Gröf sýnt. Þarna eru líka talsvert rjúpnavaarp. Ég hef séð *branduglur* á flugi yfir Teigsskógi. Hvar er minnst á þær? Hvað með hugsanlegt varp *skógar snipa* í skóginum?

Framkvæmdaaðili heldur ekki látið gera neinar athuganir á *fuglum að vetrarlagi* í Teigsskógi og er það afar miður, sérstaklega vegna þess að slíkar athuganir eru ekki fyrir hendi frá öðrum.

Þó er vitað að talsvert er um *rjúpur* á svæðinu og hefur hún átt þar gríðastað að vetrarlagi. Það hefur verið fremur óaðgengilegt hingað til og landeigendur hafa friðað svæðið fyrir rjúpnaveiði.

Ekki hafa heldur enn verið gerðar sérstakar rannsóknir á fuglum að vetrarlagi á fjörðunum tveimur, Djúpaflirði og Gufufirði. Undirritaður bendi á það strax í upphafi að slíkt væri nauðsynlegt eða í athugasemdum við matsáætlunina á sínum tíma:

Í *skýrslunni* kemur fram að fuglalíf var kannað vorið, sumarið og haustið 2003. Er ekki annað hægt að skilja í þeirri grein en þær kannanir eigi að nota í matskýrsluna sjálfa og "afla gagna sumarið 2004" verði þess talin þörf (sbr grein 1.7.2). Mér sýnist einsýnt að hér muni vanta *athugandir á fuglum að vetrarlagi*, svo sem auðnutittlingum, músarrindlum og ekki síst rjúpu og haferni á leiðum B og C. Þetta er einmitt viðkvæmasti tíminn í lífi margra tegunda og vegagerð getur haft veruleg áhrif á þær og reyndar fleiri tegundir sem hugsanlega eru þarna yfir vetrartímann (það vantar reyndar tilfinnanlega rannsóknir á hvaða tegundir eru þarna að vetrarlagi).

Svar Vegagerðarinnar við þessu var athyglivert:

"Ekki eru taldar forsendur fyrir því að reyna að meta fjölda auðnutittlinga, músarrindla eða rjúpna á svæðinu að vetrarlagi. Slíkar rannsóknir yrðu mjög viðamikla, en samt óáreiðanlegar. Vitað er að búsvæði fugla skaðast ef leið B verður valin og á það líka við að vetrarlagi."

Hér virðist sú afsökun gefin að rannsóknirnar verði viðamiklar, en samt óáreiðanlegar, þótt ekki séu færð fyrir því nein rök að þær verði óáreiðanlegar. Framkvæmdaaðili gefur sér að búsvæði skaðist, *án þess að leggja frekara mat á hvaða áhrif það hefur á fuglastofnana.*

Það er einnig ljóst að þekking á svæðinu fyrir framkvæmdir er forsenda vöktunar *eftir* framkvæmdir, en gert var ráð fyrir vöktun eftir framkvæmdir (og vonandi enn):

"Ef firðir verða þveraðir þá verða fuglar taldir vor og haust í tvö ár eftir að framkvæmdum er lokið. Talningar miðast fyrst og fremst að því að kanna hvort fuglamir nýti áfram svæðin fyrir innan þveranir að framkvæmdum loknum."

Mynd 3. Fuglamerkinganet við Gröf í Þorskafirði. – Gunnlaugur Pétursson.

Vottanir

Nýlega fékk Reykhólahreppur svokallaða *EarthCheck* vottun, sjá upplýsingar á heimasíðu hreppsins: http://www.reykholar.is/frettir/Silfurvottun_hja_EarthCheck/. Ef til þess kemur að eyða og farga um 30 hekturum af Teigsskógi, sem er á Náttúruminjaskrá, og Reykhólahreppur samþykkir það eða jafnvel hvetur til þess, þá má velta því fyrir sér hvernig það samrýmist markmiðum þessarar vottunar. Það þarf að minnsta kosti að skoða. Þetta er t.d. tekið af heimasíðunni hjá þeim, þar sem vísað er í *Sustainable forest management*.

Sustainable forest management (SFM) is the management of forests according to the principles of sustainable development. Sustainable forest management has to keep the balance between three main pillars: ecological, economic and socio-cultural. Successfully achieving sustainable forest management will provide integrated benefits to all, ranging from safeguarding local livelihoods to **protecting the biodiversity and ecosystems provided by forests**, reducing rural poverty and mitigating some of the effects of climate change. – In the 21st century, there is increasing global awareness of the threat posed by the human greenhouse effect, produced largely by forest clearing.

Djúpifjörður og þangnám

Loksins er minnst á þangnám í Djúpafljóti í frummatsskýrslunni sjálfri (bls. 110-113) og í fylgiskjali nr. 19. Í úrskurði Umhverfisstjórnar á sínum tíma var nefnilega það skilyrði sett varðandi leið B að „*Framkvæmdaraðili skuli tryggja að þverun Djúpafljótar og Gufufjarðar takmarki ekki hefðbundinn þangskurð í þeim*“. Þang hefur verið numið í Djúpafljóti eins og margoft hefur komið fram í gögnum málsins.

Til að meta hugsanleg skilyrði vegna þangnáms í Djúpafljóti til fjár hafði ég samband við Halldór Sigurðsson (HS) framkvæmdastjóra Þörungaverksmiðjunnar á Reykhólum 19. september 2006 og fékk upplýsingar um framleiðsluverðmæti hvers tonns af slegnu þangi og fleira varðandi þangnám almennt. Einnig hafði ég samband við Bergsvein Reynisson (BR) þangskurðarmann 21. september 2006 og fékk upplýsingar um þangslátt í Djúpafljóti árið 2006.

Ég tíunda ekki niðurstöðurnar hér, en ljóst er að þangnámurnar í Djúpafljóti eru mikils virði. Ef nýta á námurnar, verða bæði sláttuprammar, þangdráttarbátar og líklega þangöflunarskipið að komast undir brúna við meðalsjárhæð. Þess má geta að þangnám átti að vera mögulegt í Kolgrafarfljóti á sínum tíma. Þar hefur þang verið slegið einu sinni (skv. BR), en ekki verið unnt að flytja það út fyrir garðinn eða brúna. Reynslan hefur sýnt að þangnám þar er óraunhæft, þrátt fyrir skilyrði ráðherra á sínum tíma.

Teigsskógur og tillaga að vernd hans

Haustið 2006 bað umhverfisstjórn Ásu Aradóttur vistfræðing um sérfræðiálit um Teigsskóg vegna úrskurðar um mat á umhverfisáhrifum Vestfjarðavegar nr. 60. Þar stendur meðal annars:

"Botngróður Teigsskógar er óvenjulega fjölbreyttur og gefur það honum sérstöðu. Í birkiskógakönnuninni 2 fundust í Teigsskógi 27 tegundir háplanta fyrir utan grastegundir. Aðeins eitt annað skógarsvæði á Vestfjörðum hafði jafn margar tegundir og aðeins á þremur svæðum fundust fleiri en 25 tegundir."

"Lagning vegar í gegn um Teigsskóg gengur gegn þeim meginsteifjum náttúruverndar (a) að viðhalda skuli heilum, ósnortnum svæðum með náttúrulegu gróðurfari og koma í veg fyrir að þeim verði skipt upp með mannvirkjagerð og (b) að vernda skuli sjaldgæfa landslagsþætti."

"Af framansögðu er ljóst að lagning Vestfjarðavegar um Teigsskóg mun hafa áhrif á landslag til langframa og skera í sundur heildstætt og fjölbreytt vistkerfi og sérstaka landslagsheild, sem ekki verða endurheimt með ræktun skógar á öðrum stað."

Hinn 15. júní 2006 skipaði umhverfiráðherra nefnd sem samkvæmt skipunarbréfi var falið það verkefni að kortleggja ógnir sem stöðja að íslenskum birkiskógum, móta tillögur um hvernig megi efla vernd og endurheimt birkiskóga á Íslandi og gera tillögur að leiðbeiningum vegna athafna sem hafa áhrif á birkiskóga. Þessi nefnd skilaði skýrslu sem kom út á vegum Umhverfiráðuneytisins í mars 2007. Þar stendur meðal annars:

"Gamlir íslenskir birkiskógar eru auðlind, sem fela í sér bæði náttúru og nýtingararfleifð sem ekki er annars staðar að finna. Nefndin leggur áherslu á að tiltekni skógar séu friðaðir, t.d. vegna lífríkis, fegurðar, landslags, útivistargildis eða alhliða vistþjónustu. Hafa ber í huga að í vernd birkiskóga felst einnig ákveðin tegund nýtingar. Mikilvægt er að stýra þeirri nýtingu með þeim hætti að skógurinn geti endurnýjað sig. Ekki er ávallt nauðsynlegt að friða skóga með lögum til mjög langs tíma. Hins vegar er mjög mikilvægt að sjá til þess að nýttjar birkiskóga séu með þeim hætti að útbreiðsla þeirra aukist."

„Álag á birkiskóga í og við þéttbýli er töluvert, t.d. í nágrenni höfuðborgarsvæðisins þar sem vaxandi íbúðabyggð leggur undir sig æ meira land. Nauðsynlegt er að landeigendur og sveitarfélög axli ábyrgð í þessum efnum og stuðli eftir fremsta megni að vernd birkiskóga. Skipulagsáætlanir eru öflugasta stjórnæki sveitarfélaga í þessu tilliti. Á skipulagsstigi er hægt að gera ráð fyrir vernd og endurheimt birkiskóga, t.d. á útivistarsvæðum og á landi ofan byggða. Sveitarfélög ættu einnig að setja sér markmið um vernd líffræðilegrar fjölbreytni hvert á sínum stað og leggja þannig sitt af mörkum til alþjóðlegs markmiðs um að stöðva tap á líffræðilegri fjölbreytni fyrir árið 2010. Vernd íslenskra birkiskóga og líffræðilegrar fjölbreytni birkiskóga er verðugt verkefni í viðleitninni við að ná því takmarki.“

„Lagt er til að haldið verði áfram að vinna að friðun birkiskóga í samræmi við verndartillögur í Náttúru-verndaráætlun 2004–2008, sbr. Aðferðafræði, bls. 73–74/Tillögur Umhverfisstofnunar um friðlýsingar. Auk þess leggur nefndin til að birkiskógar þeir, sem tilgreindir eru á fylgiskjali 1 (bls. 18) með skýrslu þessari og eru hvorki á Náttúruverndaráætlun né njóta verndar umfram það sem lög um skógrækt kveða á um, verði verndaðir/friðlýstir. Nefndin telur þessa birkiskóga vera lykilsvæði þegar hugað er að vernd stórra samfelldra birkiskógavistkerfa og búsvæða ýmissa plantna og dýra sem þar þrífast í skjóli skóganna jafnframt því að vernda líffræðilega fjölbreytni birkis.“

Í fylgiskjali því sem minnst er á hér að ofan *er Teigsskógur* einn 9 skóga sem þar eru taldir upp og að hann sé "samfelldur skógur, kjarnasvæði". Lagt var til að skógurinn yrði tekinn inn á næstu náttúruverndaráætlun.

Bent hefur verið á eftirfarandi þætti sem rannsóknir vantar á, og þetta á allt enn við:

- 1) Skortur á vetrarfuglatalningum í Teigsskógi, Djúpafríði og Gufufiríði.
- 2) Útbreiðsla varpflugla í Teigsskógi var ekki talin í sniðum.
- 3) Engin gróðurkort er til af vegstæðinu en slík kort liggja yfirleitt fyrir við vegagerð í dag, s.s. við Gjábackaveg og nýjan veg yfir Hornafjarðarfjót.
- 4) Margt er á huldu um lífríki skógarins og skýrsla um gróðurfar var alls ekki nógu ítarleg. Það sést best á því að nokkrum sinnum hefur fundist friðuð planta, ferlaufungur, sem fannst ekki í rannsóknunum. Einnig fannst krossjurt ekki við rannsóknimar, þótt hún sé allvíða á svæðinu.

Fornleifar

Fornleifar hafa verið skráðar tvisvar sinnum fyrir VG vegna fyrirhugaðra veglína, fyrst 2004 (Ragnar Edvardsson 2004. NV nr. 17-04. Viðauki 17 við frummatsskýrslu) og svo aftur 2016 (Margrét Hrönn Hallmundsdóttir 2016. NV nr. 9-16. Viðauki 19 við frummatsskýrslu).

Árið 2004 var þegar ljóst að áhrif leiðar B á fornleifar væru mikil og neikvæð (að áhrifasvæði framkvæmdanna raskaði menningarminjum) og taldi Fornleifavernd á þeim tíma „leið B lakasta kostim“. Þegar fornleifar voru skráðar aftur 12 árum síðar, 2016, liggur leið Þ-H í gegnum bæjarhól Grafar sem geymir árhundraða búsetusögu, bæ, bænhús og kirkjugarð. Allar fornleifar njóta friðunar, nema annað sé ákveðið, skv. lögum um menningarminjar frá 2012 (<http://www.althingi.is/lagas/nuna/2012080.html>). Er því óhætt að taka undir mat Náttúrustofu Vestfjarða að Leið Þ-H muni hafa *verulega neikvæð og óafturkræf áhrif á fornleifar*, sér í lagi við Gröf í Þorskafirði.

Vegagerðin telur að hægt sé að breyta legu leiðarinnar og draga þannig úr neikvæðum áhrifum hennar á minjar í Gröf og kemur með tillögur (sjá mynd á bls. 161 í frummatsskýrslunni). Þessar þrjár veglínur sem sýndar eru á myndinni eru allt vondir kostir því þarna í túninu er lítið landslagsrými fyrir 60 m breiðan veg (með veghelgunarsvæði) og munu þær allar hafa mikil neikvæð áhrif á frístundabyggð og/eða á fornminjar. Enda kemur fram í skýrslu Vegagerðarinnar „að leið Þ-H muni hafa *veruleg neikvæð* áhrif á landslag og verndarsvæði og *talsverð neikvæð* áhrif á fornleifar, gróðurfar, jarðfræði og útsýni frá frístunda- og bújörðum“ (bls. XX).

Kostnaður

Á bls. 45 í frummatsskýrslunni er tafla með áætluðum kostnaði við allar leiðir. Þar á Leið Þ-H að kosta 6374 Mkr og leið D2 að kosta 10854 Mkr. Á leið D2 er reiknað með 4,5 km jarðgöngum. En staðreyndin er hins vegar sú að hægt væri að gera mun styttri jarðgöng, eða um 2,8 km löng göng ef farið er aðeins ofar, eða upp í um 100-110 m hæð. Þetta hef ég áður sýnt fram á og hefur það ekki verið hrakið. Slík jarðgöng gætu þá kostað tæplega 4000 Mkr (með vegskálum báðum megin) og verið um 2500 Mkr ódýrari en 4,5 km göng.

Ég gerði lauslegan samanburð á uppgefnum kostnaði við leið D2 og framreiknuðum kostnaði leiðar D (+ áfanga 1 frá Bjarkalundi að Þórisstöðum) miðað við fyrri tölur, en með þessum nýju 4,5 km göngum. Það kemur svipað út, sjá aftast í Viðauka 4. Þannig að tiltölulega óhætt er uppfæra eldri tölur miðað við vísitölur áætlana.

Í greinargerð minni til Skipulagsstofnunar frá desember 2005 mat ég kostnað við leið D með göngum undir Hjallháls í samanburði við kostnað leiðar B (frá Þórisstöðum að Kraká á Skálanesi í báðum tilvikum, enda kallaðist það „áfangi 2“). Síðan þá höfum við farið í gegnum tvö dómsmál (í Héraðsdómi og Hæstarétti) og ég mætt ásamt öðrum á fjölmarga fundi varðandi þetta mál, m.a. hjá Samgöngunefnd Alþingis, umhverfis- og samgönguráðherra og síðast tveimur innanríkisráðherra og einum umhverfisráðherra. Ég hef því annað slagið uppfært kostnaðartölur.

Nú hef uppfært þessar tölur enn einu sinni til verðlags í ágúst 2016 (nýrri vegagerðarvísitölur eru enn ekki til hjá Vegagerðinni). Þær eru hér í viðauka 4. Samkvæmt þessum útreikningum er leið D („D2“) með göngum undir Hjallaháls ódýrari en leið Þ-H, með þeim breytingum sem gera þurfti á henni (eða framkvæmdum við hana) eftir úrskurð fyrirverandi umhverfisráðherra í janúar 2007 og síðar.

Nú er ljóst að gera þarf lengri enn lengri brýr á firðina (Djúpafjörð sérstaklega) en gert var ráð fyrir á sínum tíma, sem eykur kostnaðinn því verulega. Kostnaður við missi þangnámunnar í Djúpafirði alfarið er einnig umtalsverður. Mestu munar þó um niðurfellingu náma í Teigsskógi. Ýmislegt er líka óljóst um aðrar skráðar námur, svo sem „Hallsteinsnesnámu“, sem getið er um á bls. 36 í Viðauka 15, *Greinargerð um jarðfræði, jarðmyndanir og efnistöku*, en það er alls óvíst að fyrir henni fái leyfi enda á þessu umdeilda og viðkvæma svæði og staðurinn einnig á náttúruminjaskrá (náma nr. 114). Ef litið er upplýsingar um aðra námustaði fyrir leið Þ-H, má sjá að nokkrar þeirra eru einnig á náttúruminjaskrá eða falla undir vernd Breiðafhjarðar, svo sem náma við Þórisstaði (nr. 104), á Grónesi (nr. 118 of 119) og reyndar fleiri.

Hagsmunir

Á bls. 20 í endurupptökubeiðni Vegagerðarinnar stóð þetta m.a.:

Fyrir liggur jafnframt að það er eindreginn vilji sveitarstjórna f.h. íbúa sem hagsmuna eiga að gæta sem og samgönguyfirvalda að þess verði freistað að bæta samgöngur á umræddri leið með lagningu nýs vegar á láglandi í stað núverandi vegar yfir Hjallaháls og Ódrjúgsháls.

Þess er nú fyrst að geta að það ætti ekki að skipta íbúa í Vesturbyggð neinu máli hvort þeir koma til með að fara leið Þ-H eða leið D með göngum undir Hjallaháls. Sama gildir um þá íbúa í

Reykhólasveit sem búa austan Þorskafjarðar. En það skiptir íbúana í Djúpadal og Gufudal heimiklu hvora leiðina þeir þurfa að fara. Þeir eru hinir einu og sönnu íbúar, sem hagsmuna eiga að gæta. Ég vona að sveitarstjórn Reykhólahrepps geri sér grein fyrir þessu.

Þarna gæfir einnig annars algengs misskilnings: Ódrjúgsháls er einungis um 160 metra hár og telst því til láglandis, en það er skilgreint sem allt neðan 200 m yfir sjávarmáli. Hann er jafnvel töluvert lægri en Svínadalurinn. Hjallaháls er hins vegar vissulega hálendi.

Svo er þarna enn og aftur verið að bera saman nýjan veg um láglandi og núverandi veg yfir Hjallaháls og Ódrjúgsháls. Það stóð aldrei til og stendur enn ekki til að nota núverandi veg yfir Ódrjúgsháls. Í leiðavalsskýrslu Vegagerðarinnar frá 2005 stóð þetta:

„Nýr vegur um Ódrjúgsháls (hæst 150–170 m y.s.) yrði seint til vandræða hvað öryggi varðar og vart hvað varðar greiðfærni“.

Lögfræði

Ég og eigendur Grafar mótmæltu harðlega beiðni Vegagerðarinnar um endurupptöku þessa máls varðandi leið B. Þetta mál hefur farið í gegnum lögformlegt umhverfismatsferli. Eftir að þáverandi umhverfisráðherra sneri við niðurstöðu Skipulagsstofnunar varðandi leið B, kærði undirritaður, ásamt landeigendum Grafar og Hallsteinsness, Fuglavernd og Náttúruverndar-samtökum Íslands, þá ákvörðun til Héraðsdóms Reykjavíkur. Málið vannst í Héraðsdómi. Vegagerðin vísaði málinu til Hæstaréttar og unnum við málið þar einnig.

Undirrituðum finnst undarlegt að hægt sé að höggva í sama knérunn aftur og aftur, enda kom það fram á fundi með Samgöngunefnd Alþingis 20. nóvember 2010 að slíkt væri vafasamt. Fyrirverandi innanríkisráðherra kallaði okkur einnig á fund ásamt henni og þáverandi umhverfisráðherra þann 7. október 2014, en þá stóð jafnvel til að setja sérlög um lagningu leiðar B. Mér skildist að það væri vafasamt fordæmi og stæðist tæplega lög.

Eftir úrskurð Hæstaréttar vann Trausti Fannar Valsson, lektor í lögfræði, álitserð fyrir Vegagerðina (dagsett 11. febrúar 2010). Hún er 29 blaðsíður að lengd. Þar er víða komið við, en í "Samantekt - niðurstöðum" stendur meðal annars þetta [feitletrun og undirstrikun er mín - GPÉ]:

"Réttaráhrif áður nefnds dóms Hæstaréttar í máli 671/2008 eru þau að sá þáttur úrskurður umhverfisráðherra frá 5. janúar 2007 sem laut að leið B í 2. áfanga Vestfjarðavegar milli Bjarkarlundar og Eyrar telst úr gildi fallinn. Af almennum reglum stjórnsluréttar leiðir að fyrri niðurstaða Skipulagsstofnunar um þann þátt framkvæmdarinnar öðlast réttaráhrif að nýju. Öðrum þáttum í úrskurði umhverfisráðherra var hins vegar ekki skotið til dómstóla og stendur úrskurðurinn óhaggaður um þá þætti. Því er nú í gildi niðurstaða Skipulagsstofnunar um mat á umhverfisáhrifum leiðar B, en niðurstaða ráðherra um leiðir C og D í 2. áfanga umræddrar vegafarmkvæmdar".

"Sú spurning kann að rísa hvað standi því í vegi að framkvæmdaraðili hafi fullt forræði á því hvort hann kys að byggja á núverandi umhverfismati framkvæmdar eða óska nýs umhverfismats. Eins og álykta má af framangreindri umfjöllun er það afstaða undirritaðs að framkvæmdaraðili hafi ekki svo óheft og sjálfstætt forræði á málinu. Ástæða þess er sú að í málinu liggja fyrir stjórnvaldsúrskurðir um umhverfismat allra þátta þeirrar framkvæmdar sem hér er um að ræða. Almennt verður á því að byggja að ef ekki er hægt að benda á nýjar upplýsingar sem áhrif hafa á umhverfismatið sem slíkt, eða aðrar málefnalegar ástæður fyrir því að umhverfismat framkvæmdarinnar fari fram að nýju, þá sé stjórnvöldum (Skipulagsstofnun eða umhverfisráðherra) ekki skylt að bregðast við ítrekuðum óskum framkvæmdaraðila um nýtt umhverfismat vegna einnar og sömu framkvæmdarinnar. Þannig telur undirritaður að Vegagerðin sem framkvæmdaraðili við þá vegalögn sem um ræðir í máli þessu gæti ekki krafist þess að málið yrði lagt í feril skv. núgildandi lögum af þeirri ástæðu einni að sú málsmeðferð yki líkur á því að framkvæmd yrði leyfð. Slík afstaða myndi að mati undirritaðs teljast svo eðlislík því sjónarmiði að verið væri að leita leiða til að komast framhjá fyrirbyggjandi mati á umhverfisáhrifum, að hún teldist af þeirri ástæðu ómálefnaleg, og þar með ólöglegt. Það hefur einnig þýðingu að Vegagerðin er, þrátt fyrir að vera framkvæmdaraðili í þessu sambandi, einnig opinbert stjórnvald. Opinber stjórnvöld verða almennt við allar þær ákvarðanir sem þau taka að gæta að meginreglum stjórnsluréttar, m.a. um að ákvarðanir byggji á málefnalegum sjónarmiðum".

Í fyrri málslið 2 mgr. 24. gr. stjórnáslulaga kemur fram að eftir að 3 mánuðir eru liðnir frá því að aðila var tilkynnt um ákvörðun samkvæmt 1 tölulið 1. mgr. verður beiðni um endurupptöku máls ekki tekin til greina nema að fengnu samþykki annarra aðila málsins. Úrskurður Skipulagsstofnunar var kveðinn upp árið 2006 og landeigendur í Gröf og á Hallsteinsnesi, *sem réttmætir aðilar að málinu*, hafa ekki samþykkt endurupptöku.

Í ágúst 2015 kærðum við ákvörðun Skipulagsstofnunar um að leyfa endurupptöku leiðar B, nú Þ-H, til Umhverfis- og auðlindaráðuneytisins. Ráðuneytið benti hins vegar á að ekki væri hægt að kæra á því stigi málsins sem það var stadd á þá. Það yrði að gera síðar.

Um náttúruvernd á sunnanverðum Vestfjörðum

Í umræðum um veginn vestur er gjarnan stillt upp byggðasjónarmiðum íbúa Vestfjarða á móti náttúruverndarsjónarmiðum. Haldið er fram að byggð á Vestfjörðum beinlínis standi og falli með nýjum vegi um Teigsskóg og yfir Djúpa- og Gufufjörð og fórnarkostnaður náttúruspjalla sé ásættanlegur. En afsláttur á náttúruvernd er ekki ásættanlegur. Höfum við ekki lært neitt af fyrri mistökum? Það er óþolandi þegar lítið er gert úr náttúruverndarsjónarmiðum og náttúruvísindum. Lausnir í vegamálum verða að taka fullt tillit til verndar náttúru Íslands.

Fyrir utan áhrif á land og lífríki hefur lítið verið rætt það náttúruverndarsjónarmið sem er hin mikla sjónmengun sem þverun fjarða ber með sér. Vestfirðirnir eru einstök náttúrupardís á ábyrgð okkar allra. Þangað sækjum við í óspillta náttúru og náttúrufegurð. Ferðamennska er mikilvæg tekjulind Vestfirðinga og ætti að geta vaxið enn frekar. Þessu breytum við stórlega með því að þvera firðina og leggja veg eftir skógunum endilöngum. Við sjóndeildarhring blasa þá stórkarlagleg mannvirki, grjótgarðar og steypa. Við höfum breytt náttúruupplifun okkar og komandi kynslóða um ókomna tíð. Það dytti engum í hug að gera brýr yfir Gullfoss eða Dettifoss eða þvera Þingvallavatn þó þar væru et til vill bestu vegstæðin.

Vegur eftir Teigsskógi og þveranir Djúpa- og Gufufjarðar hafa ekki úrslitaáhrif um byggð á Vestfjörðum eins og margir halda fram. Jafngóðum vegi má hins vegar ná fram með því að bora stutt göng í gegnum Hjallaháls og leggja síðan góða vegi um botna fjarðanna. Vegagerðin segir slíka leið eitthvað dýrari, en því er undirritaður reyndar alls ekki sammála. Þessi nýja tillaga Þ-H er líka að öllum líkindum hluthallslega töluvert dýrari en leið B var, þar sem lengra er í námur og brýr lengjast umtalsvert.

Til eru mörg dæmi um að miklu efnaminni samfélög en við Íslendingar hafi lagt í mikinn kostnað til að vernda einstaka náttúru (t.d. vegagerð í gegnum verndarsvæði í Afríku). Það er mikilvægt að hafa í huga að við mannvirkjagerð af þessu tagi erum við að taka ákvarðanir til margra áratuga. Við eigum að stíga varlega til jarðar og horfa fram veginn. Það er til dæmis næsta víst að innan einhverra ára eða áratuga verða gerð göng undir Klettsháls. Dýrari kosturinn í dag getur allt eins verið ódýrari til þegar lítið er til langs tíma. Erfitt er að meta náttúru Íslands til fjár, en eyðing eða verulegar skemmdir á skóglendi og þverun fjarða eins Djúpa- og Gufufjarðar gæti orðið þjóðinni dýrkeypt að lokum.

Að lokum

„Nauðsynlegt er að landeigendur og sveitarfélög axli ábyrgð í þessum eignum og stuðli eftir fremsta megni að vernd birkiskóga.“

Ofangreind setning er út skýrslunni „*Vernd og endurheimt íslenskra birkiskóga*“, sem kom út á vegum Umhverfisráðuneytisins í mars 2007. Þetta hefur undirritaður, ásamt landeigendum Grafar og Hallsteinsness og ýmsum náttúruverndarsamtökum, reynt að gera í fjölmörg ár eins og að ofan greinir. Nú er komið að Reykhólahreppi að gera slíkt hið sama.

Ég vil því að lokum hvetja Skipulagsstofnun að hafna alfarið eða a.m.k. mótmæla harðlega leið Þ-H, enda fylgir hún að langmestu leyti fyrri útfærslum veglína leiða B um Teigsskóg og Hallsteinsnes í matsskýrslu 2005. Það er ljóst að Vestfjarðavegur nr. 60 um Gufudalssveit liggur m.a. um verndarsvæði Breiðafjarðar (lög nr. 54/1995), svæði á náttúruminjaskrá (lög nr. 44/1999) og birkiskóg. Umhverfissráðuneytið hefur lýsti sig mótfallið leið um þetta svæði vegna umtalsverðra áhrifa hennar á mikilvæg náttúrusvæði sem hafa óumdeilanlegt verndargildi.

Rétt er að benda á að Norðurströnd Þorskafjarðar og fjörur í Djúpafirði voru settar á náttúruminjaskrá árið 1978, sjá 2. útgáfu skrárinnar. Í samræmi við þágildandi lög um náttúruvernd, bærust Náttúruverndarráði tillögur að svæðum á náttúruminjaskrá og voru tillögur í flestum tilfellum frá heimamönnum, náttúruverndarnefndum eða náttúruverndarsamtökum landshlutanna.

Í skýrslunni *Velferð til framtíðar, Sjálfbær þróun í íslensku samfélagi, Áherslur 2010-2013* sem er stefnumörkun Íslands í sjálfbærri þróun er m.a. lögð áhersla á vernd náttúru Íslands og segir þar m.a. um vernd lífríkis.

Viðhaldið verði fjölbreytileika tegunda og vistgerða.

Forðast verði eins og kostur er að skerða frekar votlendi, birkiskóga og önnur lykilvistkerfi Íslands.

Unnið verði að endurheimt votlendis og annarra mikilvægra vistkerfa þar sem slíkt er talið mögulegt.

Í skýrslu umhverfissráðuneytisins *Vernd og endurheimt íslenskra birkiskóga* (mars 2007) er lagt til að unnið verði að friðun birkiskóga í samræmi við verndartillögur í náttúruverndaráætlun ásamt nokkrum birkiskógum, 8 talsins, **þar með talið Teigsskógi**. Í skýrslunni segir: *Nefndin telur þessa birkiskóga vera lykilsvæði þegar hugað er að vernd stórra samfelldra birkiskóga-vistkerfa og búsvæða ýmissa plantna og dýra sem þar þrífast í skjóli skóganna jafnframt því að vernda líffræðilega fjölbreytni birkis.*

Einnig er gerð tillaga um að styrkja náttúruverndarlög (gr. 39) til að vernda og efla birkiskóga. Þá er eftirfarandi lagt til, m.a. varðandi stefnumótun:

1. Sett verði opinbert markmið um að birkiskógar þeki í framtíðinni 10% af flatarmáli landsins.
2. Landsáætlun um skógrækt verði nýtt til að stuðla að vernd og endurheimt birkiskóga.
3. Sveitarfélög og opinberar stofnanir setji sér markmið um endurheimt/ræktun birkiskóga.
4. Sett verði markmið um hlutfall birkiskóga í landshlutabundnum verkefnum í skógrækt.

Að framansögðu má vera ljóst að vegur sem rýrir verndargildi Teigsskógar stangast á við stefnumörkun stjórnvalda um vernd lífríkis Íslands.

Með veglínu Þ-H verður röskun á vistgerðum sem njóta verndar í 37. gr. laga um náttúruvernd (44/1999) en í greininni er fjallað um sérstaka vernd vistkerfa og eru þar m.a. taldar upp sjávarfitjar og leirur. Þá stangast veglínin á við markmiðssetningu laga um vernd Breiðafjarðar, þar sem segir að markmið laganna sé: *að stuðla að verndun Breiðafjarðar, einkum landslags, jarðmyndana, lífríkis og menningarminja.*

Breiðafjörður hefur alþjóðlegt náttúruverndargildi og ríkisstjórn Íslands hefur lagt til að svæðið verði sett á heimsminjaskrá UNESCO. Í samningnum um verndun líffræðilegrar fjölbreytni, sem Ísland er aðili að, segir að stuðla beri að vernd vistkerfa, náttúrulegra búsvæða og viðhaldi lífvænlegra tegundastofna í náttúrulegu umhverfi.

Ernir njóta sérstakrar verndar skv. lögum nr. 64/1994. Haförninn er auk þess á valista Náttúrufræðistofnunar Íslands og einnig á valista alþjóða náttúruverndarsamtakanna IUCN. Breiðafjörður er á lista yfir mikilvæg fuglasvæði í Evrópu og á lista yfir strandsvæði á Norðurlöndum sem mikilvægt er að vernda.

Vegna ábyrgðar Íslands á fuglategundum sem eiga sér búsvæði á Breiðafirði eða í þeim tilfellum þar sem svæðið er viðkomustaður á farleiðum tegunda ber að tryggja vernd þess eins og kostur er.

Þegar landeigendur Grafar og Hallsteinsness leituðu eftir því við Umhverfissráðuneytið um mitt ár 2010 að Teigsskógur í landi þessara jarða yrði friðaður í samræmi við áðurnefndar tillögur nefndar um vernd birkiskóga, leitaði ráðuneytið umsagnar Umhverfisstofnunar og

Náttúrufræðistofnunar Íslands á friðlýsingu svæðisins. Í umsögn Umhverfisstofnunar segir m.a. „Það er því álit Umhverfisstofnunar að Teigsskógur sem slíkur hafi hátt verndargildi og telur stofnunin nægar forsendur fyrir friðlýsingu þess svæðis sem um ræðir“. Í umsögn Náttúrufræðistofnunar Íslands mælir stofnunin með friðlýsingu Teigsskógar og segir m.a. „Mikilvægasta ástæða þess er fyrst og fremst mikilvægi birkiskógarins í heild sem vistkerfi og undirstaða tegundafjölbreytni fyrir dýr og plöntur. Teigsskógur er einnig hluti af búsvæði arnarins í þessum landshluta en örninn er enn í útrýmingarhættu. Teigsskógur er einnig með stærstu og heillegustu birkiskógum á Vestfjörðum og er hluti af svo til ósnortinni landslagsheild á þessu svæði“.

Ég vil benda Skipulagsstofnun og þeim sem eiga eftir að koma að málinu á eftirfarandi atriði:

- 1) Kanna þarf gróður til hlítar í Teigsskógi og öllu svæðinu sem leið Þ-H fer um. Gera þarf gróðurkort af vegstæðinu. Finna þarf útbreiðslu friðaðra tegunda (eins og ferlaufungs) og tegunda sem þarfnast friðunar (s.s. krossjurtar og fleiri tegunda).
- 2) Kanna þarf varpfugla í Teigsskógi og gera sniðtalningar. Ítarlegra rannsókna er þörf.
- 3) Gera þarf ítarlegar vetrarfuglatalningar í Teigsskógi, Djúpafirði og Gufufirði.
- 4) Kanna þarf til hlítar verðmæti birkis í Teigsskógi og verðmæti svæðisins í heild.
- 5) Vegagerðin þarf að kanna kostnað við það sem ég kalla leið „D3“ í viðauka 4 hér á eftir, þ.e. leið með um 2,8 km göngum undir Hjallaháls í 100-110 m hæð. Sú leið gæti orðið góð sátt milli manns, náttúru og kostnaðar.

Ef vegur verður lagður um endilangan Teigsskóg (hvaða nafni sem vegurinn nefnist) verður það aldrei aftur tekið!

Með bestu kveðjum

Gunnlaugur Pétursson
Blesugróf 24, 108 Reykjavík

e-mail: gpe@verkis.is
farsími: 8645099
vinnusími: 4228552

einnig f.h. eftirfarandi:
Arndís Ögn Guðmundsdóttir
Gísli Sævar Guðmundsson
Kolbrún Pálsdóttir
Ósk Jóhanna Guðmundsdóttir
og annað fólk frá Gröf

VIÐAUKAR

- 1. Umsagnir um Teigsskóg og veglínu B í matsferlinu og eftir það.**
- 2. Umsögn Ágúst H. Bjarnasonar um grasafræðiskýrsluna frá 2007.**
- 3. Minnisblað Kristbjörns Egilssonar frá 2007.**
- 4. Mat á kostnaði leiðar Þ-H og leiðar „D3“ með göngum undir Hjallaháls.**
- 5. Umsögn Skipulagsstofnunar um leið Þ-H frá 9. september 2014.**

Viðauki 1

Umsagnir um Teigsskóg og veglínu B í matsferlinu og eftir það.

Hér á efir verða tíundaðar ýmsar fyrri umsagnir um Teigsskóg og áhrif veglagningar um hann. Þrátt fyrir að Vegagerðin sýni nú eilítið breytta veglínu á leið B frá Þórisstöðum að Hallsteinsnesi (leið Þ-H) eiga þessar athugasemdir enn við í nær öllum tilvikum. Þess vegna læt ég þær fylgja með. Allar feitletranir eru mínar og sumstaðar er ég með athugasemdir og skýringar.

Teigsskógur skv. Matsskýrslu

Eins og marg oft kom fram í upphaflegu *matsskýrslunni* og meðfylgjandi sérfræðiskýrslum liggur leið B gegnum Teigsskóg. Þetta er eins og áður hefur komið fram talinn "*stærsti samfelldi birkiskógur á Vestfjörðum*" og er á náttúruminjasrá. Skógur og birkikjarr nær frá Þórisstöðum og suður undir Hallsteinsnes. Í skýrslunni um gróðurfar sem fylgir matsskýrslunni eru ágætær lýsingar á skógunum og er bent sérstaklega á bls. 2 og bls. 16-17, m.a. þetta:

"Birkiskógurinn er nálægt 400 ha stór, samfelldur frá núverandi vegi og út undir Hallsteinsnes, frá fjöru að nálægt 120 m hæð yfir sjávarmáli. Nokkuð er um opin svæði innst í skóginum og einnig gísna hann út undir Hallsteinsnesi."

"Þetta er eina stóra skóglendið sem snýr í suður og eitt af tveimur sem er á utanverðum nesjum. Hitt er á Vattarnesi, þar sem vegur fer um nú þegar og þar er nokkur sumarhúsabyggð."

"Mjög fá af þessum svæðum [þ.e. birkisvæðum] eru vaxin svo þéttum skógi og svo ósnortin af mönnum og búsmala sem þessi skógur."

"Slík vistkerfi [þ.e. gamlir birkiskógar] er annars aðeins að finna á litlum svæðum efst til fjalla og í norðurjaðri annarra skóga ..."

"Við skoðun vakti mesta athygli hve þéttur en jafnframt fjölbreyttur skógurinn er; fyrr er getið um mismun eftir landslagi þar sem skjól og vatnsmiðlun stýra vaxtarlagi trjáanna. Auk þessa er skógurinn opnari og lágvaxnari umhverfis bæina en miðhluti skógarins, (stöðvar 3500 – 8000) er í senn hávaxnari og þéttari.

Í þessari skýrslu er líka lýst afleiðingum vegagerðar þar eftir leið B. Þetta má t.d. finna á bls. 2 og bls. 17:

"Nesin tvö, Hallsteinsnes og Grónes (leiðir B og C), eru svo til ósnortin af mannavöldum og mun vegagerð um þau hafa mikið rask í för með sér. Á vesturströnd Þorskafjarðar og að Hallsteinsnesi (leið B), er þéttur og mikill birkiskógur, Teigsskógur, og mun vegagerð hafa afgerandi áhrif á hann."

"Verði þessi leið fyrir valinu raskast heildstætt, nánast ósnortið land frá Þórisstöðum að Hallsteinsnesi, (svæði 8), auk þverunar Djúpa- og Gufufjarða."

"Verði þessi leið fyrir valinu er lagt til að alls ekki verði rask á eða við ströndina utan við stöð 7000. Einnig er talið mikilvægt að raska ekki Teigsskógi (stöðvar 3500 – 8000) og að vegstæði verði þá valið annað hvort ofan skógar eða neðan. Lögum skógarins sem er langur og mjór, veldur því að vegur um hann hefur mun meiri áhrif en landssvæðið sem fer undir veg, segir til um. Líklega eru svæði mjög misjöfn í svona fjölbreyttu landslagi þar sem skiptast á skýldir, rakir bollar og opin holt. Verndargildi lýtur annars vegar að því að hér hefur skógurinn verið mjög lengi og því er um að ræða heildstætt þróað vistkerfi og hins vegar því erfðaeftni sem þarna er að finna. Hugsanlega hefur orðið einhver aðgreining á erfðaeftni eftir aðstæðum þannig að mikilvægt er að vernda samfelld svæði þar sem aðstæður eru misjafnar."

Það er athyglisvert að nú leggur Vegagerðin einmitt til að farið verði niður í fjöru utan við áður nefnda stöð 7000 og gengur því þvert á fyrri skoðanir. Hér er annars ekki annað hægt að lesa úr en að mælt sé með því að skógurinn sé verndaður og reynt sé að fara neðan hans eða ofan. Vegagerðin hafði hins vegar mælt með línu d660-014 (sbr. bls. 9 í *leiðavalsskýrslu*) í 20-40 m hæð, en hún sker skóginn endilangan. Vegagerðin hafði þegar hafnað fjöruleið (d660-010), en leggur nú til nýjan veg í fjörunnu yst á nesinu sem hluta af veglínu Þ-H. Hún hélt opnum möguleika á línu d660-015, sem færi "undir hlíðarfætinum" í 50-70 m hæð. Sú leið fer hins vegar

yfir allteins mikinn skóg og leið d660-014, enda nær skógurinn langt upp í hlíðina, eða upp í um 120 m hæð, eins og kemur fram hér að ofan, nema e.t.v. yst á Hallsteinsneshlíð, sjá einnig ljósmyndir á bls. 12 og 13 í *gróðurskýrslunni*, kort á bls. 37 og 38 í matsskýrslunni, kort B3 til B6 teikningaskránni. Nánar um þetta síðar.

Í *gróðurskýrslunni* (bls. 20) er vitnað í ferðalýsingu Sigurðar Blöndal 1980. Sigurður er ekki að skafa utan af hlutunum og segir flest sem segja þarf, þegar hann ritar:

"Skoðuðum Teigsskóg. Stórkostlega fallegt náttúrufríbær. "Viði vaxið milli ... og fjöru". Samfelt kjarr. Hæst 4-5m. Jarðvegur mest frábær Sennilega um 200 ha.

Nokkrar fyrri skoðanir á vegi um Hallsteinsnes og Teigsskóg

Í skýrslunni "*Stytting leiða: Frá Reykjavík til Eyjafjarðarsvæðisins, Norðanverðra Vestfjarða [og] Mið austurlands*" frá áætlanadeild Vegagerðarinnar, nóvember 2003 [41], kemur þetta fram:

"Leiðin um Hallsteinsnes er nefnd hér - en ekki er með henni mælt, þar eð vegagerð þar gæti valdið náttúruspjöllum".

Í *drögum að tillögu að matsskýrslunni* [24] var leið B einfaldlega hafnað af Vegagerðinni vegna fjárhagslegra sjónarmiða, umhverfissjónarmiða og verndarsjónarmiða (sjá bls. 11 í þeirri skýrslu):

"Að öllu þessu athuguðu er þessi leið ekki talin raunhæf og því ekki gert ráð fyrir að fjalla um hana í mati á umhverfisáhrifum."

Árið 2000 mynduðu sveitarfélögin í Barðastrandarsýslu og Dalasýslu (Vesturbyggð, Tálkna-fjarðarhreppur, Reykhólahreppur, Dalabyggð og Saurbæjarhreppur) samstarfshóp til að vinna að sameiginlegum hagsmunamálum þeirra er snerta vegagerð. Hópurinn sendi "*Ákall til samgönguráðherra og Alþingis. Vestfjarðavegur, lífæð byggðanna í Barðastrandarsýslu og Dalasýslu*" [42]. Þar kemur fram að þeir búast ekki við að vegur út Hallsteinsnes og yfir firði komist í gegnum umhverfismat og taka sérstaklega fram að mikið sé til þess vinnandi að koma í veg fyrir slíka mannvirkjagerð:

"Afar margt mælir með gerð jarðganga á þessum stað [þ.e. undir Þorskafjörð], ekki síst umhverfissjónarmið. Rökin eru m.a. stytting vegar um 15,6 km., þéttbýlið á Reykhólum færast í þjóðbraut, samgöngur innan sveitar batna verulega, lagðir eru af tveir fjallvegir, komist verður hjá að þvera þrjá firði og um leið að raska mjög sérstöku og falletgu landi, sem eru kjarri vaxin nes og firðir með einstöku fjöru- og fuglalífi."

"Ekki er líklegt að þveranir fjarða líkt og í Gilsfirði hafist í gegnum umhverfismat, sem þýðir styttri garða og lengri brýr og meiri kostnað. Margt er til vinnandi til að losna við þá umhverfis- og sjónmengun sem óneitanlega yrði samfara slíkri mannvirkjagerð í hinni einstöku náttúrufegurð sem er á þessum slóðum við Breiðafjörð."

Í umsögn hreppsnefndar Reykhólahrepps frá 22. október 1999 um drög að verndaráætlun Breiðafjarðar segir:

"Rekstur verksmiðjunnar [þ.e. Þörungaverksmiðjunnar] ... byggir alfarið á því að standlengja Breiðafjarðar, þar með talið eyjar og sker haldist hreint og verði ekki spilt frá því sem nú er". " ... skal hér tekið undir þau sjónarmið að verndum svæðisins verði fólgin í varðveislu fágætra minja, náttúrulegs umhverfis, sérstaklega margbreytilegu dýralífi og öðrum sérkennum Breiðafjarðar".

Jafnvel hörðustu fylgismenn vegarlagningar eftir leið B um Hallsteinsneshlíð og Teigsskóg telja skóginn einstakan. Þetta stendur m.a. í grein í Mbl. 15. júní 2005:

"Teigsskógur er helsta bitbeinið en hann er milli Grafar í Þorskafirði og Hallsteinsness. Skógurinn er gríðarlega fallegur en rosalega þéttur, svo þéttur að erfitt er að ganga í gegnum hann."

Og þetta er haft eftir öðrum fylgismanni vegarlagningar á þessu svæði í grein í Mbl. 29. ágúst 2007:

“Að sjálfsgöðu hafnaði Skipulagsstofnun þeirri leið sem Vegagerðin lagði til, um miðjan þéttasta skóginn. Jónína Bjartmars skar svo á hnútinn og heimilaði lagningu vegar með skilyrðum. En í stað þess að fara fjöruleiðina mun ætlinin vera að leggja veginn í 60-70 m hæð yfir sjávarmáli með fjallsrótunum mjög snjóþungt svæði. Símastaurar voru þar nærri í kafi í snjóþungum árum.”

Umsagnir stofnana um leiðaval

Umsögn Umhverfisstofnunar

Umhverfisstofnun fjallaði í löngu og ítarlegu máli um áhrif vegalagningar á öllum leiðum. Skýrslan er vel unnin og niðurstaðan er alveg skýr. Stofnunin telur ljóst af fyrirbyggjandi gögnum:

"að fyrirhuguð veglagning skv. leið B muni hafa umtalsverð umhverfisáhrif á birkiskóga, erni, votlendi, strendur, lífríki, landslagsheildir og jarðmyndanir og er hún að áliti Umhverfisstofnunar einnig í andstöðu við markmið laga um vernd Breiðafjarðar vegna áhrifa á lífríki, landslag og jarðmyndanir. Umhverfisstofnun telur að af þeim valkostum sem lagðir eru fram til úrskurðar muni leið B hafa mest umhverfisáhrif. Stofnunin telur að leið C muni einnig hafa í för með sér umtalsverð umhverfisáhrif. Umhverfisstofnun telur að af framlögðum valkostum hafi leið D með ákveðnum breytingum minnst umhverfisáhrif í för með sér, en hún er jafnframt ásættanlegur valkostur út frá vegtæknilegum atriðum".

Umsögn Fornleifanefndar

Umsögn Fornleifaverndar var löng, mikil og ítarleg. Hún fjallaði auðvitað eingöngu um fornleifar og niðurstaðan er skýrarðandi leiðir B og C:

"Fornleifavernd ríkisins telur leið B lakasta kostinn í áfanga 2. Leiðin liggur nærri friðlýstum fornleifum á Grímkelsstöðum. Þessi leið hefur áhrif á mun fleiri fornleifar en leiðir C og D og það þrátt fyrir að ekki sé búið að skrá fornleifar í Teigsskógi og að líkur bendi til að þar leynist óþekktar fornleifar. Leið D er besti kosturinn í áfanga 2 að mati Fornleifaverndar ríkisins, sérstaklega ef sé hluti leiðarinnar sem kallaður er "Miðhús-Melanes sunnan Brekkuár" verður fyrir valinu".

Umsögn Breiðafjarðarnefndar

Breiðafjarðarnefnd skiptist í tvo hluta í afstöðu sinni til leiðar B. Við lestur umsagnar meirihluta Breiðafjarðarnefndar verður ekki betur séð, en honum þætti ekki tiltökumál að fórna Teigsskógi og telur leið B hafa minni neikvæð umhverfisáhrif en leið D. Þetta var í hrópandi mótsögn við alla (eða a.m.k. nánast alla) aðra sem sendu inn umsagnir og athugasemdir og fjölluðu um umhverfisáhrifin yfirleitt. Meirihlutinn lagðist alfarið gegn leið C og gerði ýmsar kröfur varðandi leið B, s.s. að vegurinn um Teigsskóg verði "lagður út en ekki ýtt upp frá hlið".

Minnihluti Breiðafjarðarnefndar virtist hafa kynnt sér lög um náttúruvernd mun betur en meirihlutinn og fjallaði ítarlega um lög um verndun og alþjóðlegar skuldbindingar okkar. Niðurstaða minnihlutans var skýr:

"Eftir að hafa skoðað vandlega skýrslu um mat á umhverfisáhrifum, telur minnihluti Breiðafjarðarnefndar að hafna beri leiðum B og C í 2. áfanga þar sem hún telur að þær leiðir hafi mest neikvæð, óafturkræf áhrif á náttúru Breiðafjarðar og séu í andstöðu við markmið laga nr. 54/1995 um vernd Breiðafjarðar vegna áhrifa á lífríki, landslag og jarðmyndanir. Minnihluti nefndarinnar telur ásættanlegt að velja leið D með ákveðnum breytingum".

Umsagnir um Teigsskóg

Teigsskógur er eitt af bitbeinum varðandi leið B. Um hann og hina ósnortnu Hallsteinsnes-hlíð var fjallað ítarlega í öllum gögnum málsins. Það er ljóst að hér er um mikil verðmæti að ræða, sem eiga eftir að vaxa í framtíðinni. Það kemur fram í umsögnum og athugasemdum (m.a. frá Umhverfisstofnum og Skógræktinni), að vegur um hann mun hafa áhrif á hann allan, *sama hvaða lína er valin*. Í honum verða líka margar námur, sem skerða hann enn frekar. Um Teigsskóg er fjallað hér að framan, en hér á eftir fer nánari umfjöllun umsagnaraðila um Teigsskóg:

Áhrif samkvæmt matsskýrslunni

Í matsskýrslu Vegagerðarinnar stendur m.a. þetta:

"Verði þessi leið fyrir valinu raskast heildstætt, nánast ósnortið land frá Þórisstöðum að Hallsteinsnesi, auk þverunar Djúpa- og Gufufjarða".

"Þó að vegagerðin sjálf raski aðeins hluta skógarins, gerir lögun hans það að verkum að nánast allur skógurinn verður fyrir áhrifum af framkvæmdinni. Skógurinn er víðast 200-500 m breiður og því mun vegstæði um hann endilangan og opnun námusvæða einnig hafa veruleg áhrif á það sem eftir stendur.

Í gróðurskýrslunni sem fylgdi umhverfismatsskýrslu Vegagerðarinnar stendur þetta:

"Þetta er eina stóra skóglendið [þ.e. í A-Barð] sem snýr í suður og eitt af tveimur sem er á utanverðum nesjum. Hitt er á Vattarnesi, þar sem vegur fer um nú þegar og þar er nokkur sumarhúsabyggð". ... "Samkvæmt ofannefndri Birkiskógakönnun er nú aðeins ríflega 1% landsins vaxið birkiskógi, og er þar um að ræða misþétta og misstóra skógarteiga. Mjög fá af þessum svæðum eru vaxin svo þéttum skógi og svo ósnortin af mönnum og búsmala sem þessi skógur". ... "Við skoðun vakti mesta athygli hve þéttur en jafnframt fjölbreyttur skógurinn er". ... "Verndargildi lýtur annars vegar að því að hér hefur skógurinn verið mjög lengi og því er um að ræða heildstætt þróað vistkerfi og hins vegar því erfðaeefni sem þarna er að finna. Hugsanlega hefur orðið einhver aðgreining á erfðaeefni eftir aðstæðum þannig að mikilvægt er að vernda samfelld svæði þar sem aðstæður eru misjafnar".

Ekki er hægt að lesa annað út úr þessum umsögninni í matsskýrslunni, en að skógurinn verði nánast eyðilagður. Einnig er ljóst að samkvæmt gróðurskýrslunni er skógurinn bæði sérstakur á landsvísu og fjölbreyttur og mikilvægt sé að vernda hann. Þetta er einnig túlkun Umhverfisstofnunar.

Umsögn Umhverfisstofnunar

Umhverfisstofnun er afar ítarleg og bendir hún á að vegagerð eftir leið B hafi mikið rask í för með sér og veruleg neikvæð umhverfisáhrif. Vegagerð um Teigsskóg muni hafa áhrif á nánast allan skóginn, þegar tekið er tillit til áhrifa sem verða vegna efnisvinnslu og slóðagerðar. Niðurstaðan varðandi leið B er þessi:

"Leið B mun eyðileggja Teigsskóg í núverandi mynd, óháð því hvaða útfærsla á leiðinni verður valin, og arnarsetur við Djúpa-fjörð, auk þess sem leiðin mun hafa mikil áhrif á landslag. Óvissa ríkir um áhrif þverana á sjávarfítjar og leirur. Umhverfisstofnun telur að leið B muni hafi í för með sér umtalsverð umhverfisáhrif á birkiskóga, erni, votlendi, strendur, lífríki, landslagsheildir og jarðmyndanir og er hún að áliti Umhverfisstofnunar einnig í andstöðu við markmið laga um vernd Breiðafjarðar vegna áhrifa á lífríki, landslag og jarðmyndanir. Umhverfisstofnun telur að leið B sé ekki í samræmi við þær forsendur fyrir vali leiðar sem voru leiðarljós samkvæmt matsskýrslu, að reynt yrði að sneiða fram hjá þeim svæðum sem talin eru lífríkinu mikilvægust."

"Umhverfisstofnun telur að Teigsskógur hafi mikið verndargildi og að það rask á skóginum sem verður vegna fyrirhugaðar vegagerðar sé með öllu óásættanlegt. Slíkt er enn fremur niðurstaðan í skýrslu Náttúrustofu Vestfjarða um gróður. Í því sambandi skiptir ekki máli hvaða veglína verður fyrir valinu þar sem einstök svæði innan skógarins eru líklega mjög misjöfn í svona fjölbreyttu landslagi þar sem skiptast á skýldir, rakir bollar og opin holt."

Svör Vegagerðarinnar við umsögn Umhverfisstofnunar er í tveimur bréfum. Í öðru bréfinu er fjallað um gróður og kemur þetta fram:

"Sett hefur verið fram sú kenning að þau tré sem standa í skóglendum eins og Teigsskógi séu teinungar af aldagömlum rötum, þó að einstaka stofnar séu ekki nema hundrað ára gamlir. Þetta er ekki vítað, en ef rétt er, hlýtur það að auka verndargildi svæðisins".

"Þrátt fyrir það hversu mikið hefur tapast af birkiskógum landsins er enn gengið á þá og ekki einbert að það litla sem eftir er njóti sérstakrar verndar, samanber framlagða leið B í þeirri framkvæmd sem hér er til umræðu. Því ber að fagna þeirri stefnumörkun sem fram kemur í Velferð til framtíðar: Sjálfbær þróun í íslensku samfélagi um að: "Áhersla verði lögð á þær vistgerðir sem hefur verið raskað hvað mest á grunni vinnu við að skilgreina og kortleggja vistgerðir á Íslandi. Forgangsmál í því sambandi eru m.a. votlendi og birkiskógar"."

Hér verður ekki betur séð en að Vegagerðin sé að taka undir skoðun Umhverfisstofnunar á verndargildi Teigsskógar.

Skipulagsstofnun bað Umhverfisstofnun um frekara álit á verndargildi Teigsskógar annars vegar og framkvæmdina í heild hins vegar. Umhverfisstofnun svaraði í tveimur bréfum (bæði dags. 30.1.2006). *Vegagerðin tekur sérstaklega fram í bréfi til Skipulagsstofnunar (dags. 6.2.2006) að hún geri ekki athugasemdir við umsögn Umhverfisstofnunar á verndargildi Teigsskógar.*

Umsögn Skógræktarinnar

Umsögn Skógræktarinnar er ekki löng er skýr:

"Skógareyðing vegna vegagerðar um Teigskóg efri og neðri leið er af slíkri stærðargráðu að ekki verður við unað án sérstakra mótvægisáðgerða".

"Gera má ráð fyrir að vegagerð eftir þessum hlíðum gætu haft áhrif á jarðraka neðan vegar. Vegurinn gæti virkað eins og framræsluskurður eftir endilangri hlíðinni með þeim afleiðingum að dragi úr frjósemi svæðisins. Verulegt rask mun hljóta af fyrirhuguðum framkvæmdum vegagerðar í Teigsskógi".

Í umsögninni er lagt mat á Teigsskóg í Þorskafirði og segir þar:

"Teigsskógur í Þorskafirði hefur nokkra sérstöðu meðal Vestfirskra skóga. Samkvæmt Birkiskógakönnun Skógræktar ríkisins er hann talin vera um 378 ha að flatarmáli og skipar þannig sess með stærstu skóglendum landshlutans. ... Lengd hins fyrirhugaða vegar í skóginum er milli 7–8 km. Breidd skógarins er víðast milli 400–500 m. Þéttleiki birkisins í Teigsskógi er einstakur. Á stöku stað í miðhluta skógarins má líta stórvaxinn reynivið sem myndar yfirhæð í frekar lávöxnu birkikjarrinu. ... Forðum var Teigsskógur aðallega nýttur sem beitiskógur. Framtíðarnytjar skógarins kunna að felast í sérstöðu hans sem heildrænu og sérstöku vistkerfi. Einnig má ætla að útivist í og við Þorskafjörð vaxi í réttu hlutfalli við byggðáþróun og bætta samgöngur á Vesturlandi".

Skógræktin telur að báðir kostir við vegalagningu um Teigskóg "*muni hafa í för með sér mikla skógareyðingu*". Ennfremur fullyrðir Skógræktin að skógareyðing sem nemur 50 ha sé "*mesta samfellda skógareyðing sem átt hefur sér stað vegna framkvæmda hér á landi í seinni tíð*".

Niðurstaða Skógræktarinnar er þessi:

"Að athuguðum þeim kostum sem gerð er grein fyrir í Mati á umhverfisáhrifum Vestfjarðavegar um Þorskafjörð leggur Skógrækt ríkisins til að valin verði leið C".

Vegagerðin gerði ekki athugasemdir við þá túlkun Skógræktarinnar að velja leið C, en ekki leið B eða D, en telur hana "órökstudda".

Aðrar umsagnir

Í athugasemdum Þrastar Reynissonar koma fram verulegar áhyggjur af vegi um Teigsskóg og vill hann, ef vegur verður yfirhöfuð lagður, að "*vegurinn sé lagður sem mest eftir landinu*". Svör Vegagerðarinnar eru athyglisverð:

"Þróstur vill að vegur á leið B verði lagður sem mest eftir landinu og nefnir í því sambandi vegagerð í þjóðgörðum. Þessi skoðun Þrastar er samhljóma 35. gr. V. Kaffla Náttúruverndarlaga (nr.44/1999) um landlagsvernd".

Síðan skýrir Vegagerðin frá annmörkum slíkra vega hvað varðar greiðfærni og umferðaröryggi og segir

"Með því að leggja veg samkvæmt leið B með hraðatakörkunum hverfur megin ávinningurinn af leiðinni og hún því vart vænlegur kostur eftir".

Hér virðist Vegagerðin vera að segja að vegur um Teigsskóg, sem sé í samræmi við "*V. kaffla Náttúruverndarlaga (nr.44/1999) um landlagsvernd*", sé vart vænlegur kostur!

Úrskurður Skipulagsstofnunar

Í úrskurðarorðum Skipulagsstofnunar er lagst gegn leiðum B og C en fallist á leið D með skilyrðum. Í niðurstöðum hennar er gerð nánari grein fyrir þessu og vitnað í fjölmörg lög, reglugerðir og alþjóðleg tilmæli. Þar segir m.a. (í kaflanum um friðuð svæði):

"Skipulagsstofnun telur að lög um vernd, friðun og veiðar á villtum fuglum og villtum spendýrum, nr. 64/1994 útiloki nánast að vegur verði lagður samkvæmt leið C í 2. áfanga" og "Skipulagsstofnun telur að leið B stríði um margt gegn verndarákvæðum í ofangreindum lögum og samþykktum. Einkum vegna stöðu Teigsskógar sem er á náttúruinjasrá ásamt fjörum, fitjum og sjávartjörnum að Grónesi og samkvæmt lögum um náttúruvernd nýtur birkiskógurinn verndar".

Í úrskurði Skipulagsstofnunar tófundar hún það sem fram hefur komið í gögnum sem voru send til hennar:

"Í umsögnum og athugasemdum hefur komið fram að **óráðlegt sé að leggja veg í gegnum Teigsskóg þar sem um fágætt þróað vistkerfi er að ræða sem yrði fyrir miklum spjöllum**. Umhverfisstofnun hefur bent sérstaklega á að Teigsskógur er á náttúruinjasrá og að veglagning gegnum skóginn sé í andstöðu við 39. grein laga um náttúruvernd auk þess sem stjórnvöld hafi lagt fram stefnu til sjálfbærrar þróunar til ársins 2020 þar sem m.a. kemur fram að forðast beri eins og kostur er að skerða frekar birkiskóga. Þá hefur Skógrækt ríkisins bent á að veglagning hefði í för með sér allt að 50 ha skógareiðingu sem verði þá **mesta samfellda skógareyðing sem átt hafi sér stað vegna framkvæmda hér á landi í seinni tíð**. Skógræktin hefur jafnframt bent á að framtíðarnytjar skógarins kunni að felast í sérstöðu hans sem heildrænu og sérstöku vistkerfi".

Skipulagsstofnun dregur réttilega ákvörðum af þessu og segir í niðurstöðunum:

"Skipulagsstofnun telur að þó svo að á Vestfjörðum sé hlutfall birkiskóga mun hærra en annars staðar á landinu, eða um 4 % af láglandi, þá dragi það hvorki úr verndargildi Teigsskógar né réttlæti skerðingu skógarins **án þess að fyrst hafi verið leitað annarra leiða við vegagerð með minni áhrifum** eða stuðlað að endurheimt í stað þess sem nauðsynlegt er að eyða. Skipulagsstofnun bendir á að tvö svæði gróin birki á sunnanverðum Vestfjörðum eru á náttúruinjasrá, þ.e. **Vatnsfjörður og Teigsskógur** og því liggur fyrir að verndargildi þeirra hefur verið metið meira en annarra birkiskóga á svæðinu. Ennfremur telur Skipulagsstofnun að þrátt fyrir að unnt sé að gróðursetja í jafnstórt eða jafnvel enn stærra svæði en það sem raskast á leið B þá geti sú endurheimt aldrei komið algjörlega í stað þeirrar miklu röskunar sem verði í þróðu vistkerfi Teigsskógar. Þó svo að mismunandi vegleiðir í gegnum Teigsskóg feli í sér mismikla röskun á skóginum **þá er sá munur óverulegur** í ljósi þess að allir kostir kljúfa skóginn að endilöngu og rýra hann umtalsvert. **Skipulagsstofnun telur að ógerningur sé að leggja veg samkvæmt leið B út vestanverðan Þorskafjörð í gegnum Teigsskóg án þess að það hafi í för með sér umtalsverð umhverfisáhrif og veglagning þar samræmist ekki lögum um náttúruvernd og stefnumörkun stjórnvalda til sjálfbærrar þróunar**".

Sérfræðiálit ráðgjafa Umhverfisráðherra

Haustið 2006 bað umhverfisráðherra Áru Aradóttur vistfræðing um sérfræðiálit um Teigsskóg vegna úrskurðar um mat á umhverfisáhrifum Vestfjarðavegar nr. 60 [50]. Þar stendur meðal annars:

"Botngróður Teigsskógar er **óvenjulega fjölbreyttur** og gefur það honum sérstöðu. Í birkiskógakönnuninni 2 fundust í Teigsskógi 27 tegundir háplanta fyrir utan grastegundir. Aðeins eitt annað skógar svæði á Vestfjörðum hafði jafn margar tegundir og aðeins á þremur svæðum fundust fleiri en 25 tegundir."

"**Lagning vegar í gegn um Teigsskóg gengur gegn þeim meginstefjum náttúruverndar** (a) að viðhalda skuli heilum, ósnortnum svæðum með náttúrulegu gróðurfari og koma í veg fyrir að þeim verði skipt upp með mannvirkjagerð og (b) að vernda skuli sjaldgæfa landslagsþætti.."

"Af framansögðu er ljóst að lagning Vestfjarðavegar um Teigsskóg **mun hafa áhrif á landslag til langframa og skera í sundur heildstætt og fjölbreytt vistkerfi og sérstaka landslagsheild**, sem ekki verða endurheimt með ræktun skógar á öðrum stað."

Niðurstaða ráðgjafans er að lagning vegar í gegn um Teigsskóg (leið B) sé ekki í þágu náttúruverndar.

Úrskurður Umhverfissráðuneytisins

Í úrskurði Umhverfissráðuneytisins 5.1.2007 stendur þetta meðal annars:

"Þegar umhverfisáhrif fyrirhugaðrar framkvæmdar við leið B eru virt að teknu tilliti til þeirra mótvægisáðgerða sem settar eru fram í úrskurðarorðum og vægi umferðaröryggissjónarmiða fellst ráðuneytið ekki á það að áhrif leiðar B séu umtalsverð í skilningi b-liðar 2. mgr. 11. gr. laga um mat á umhverfisáhrifum nr. 106/2000."

Þetta er undarleg og mótsagnakennd niðurstaða þar sem allar stofnanir sem komu að þessu máli (svo og matsskýrslan og ýmis fylgirit) telja umhverfisáhrifin veruleg og í flestum tilvikum óafturkræf. Meira að segja ráðuneytið telur svo vera, samkvæmt eftirfarandi málsgreinum í úrskurðinum:

"Umtalsverð umhverfisáhrif felast skv. 1. lið 3. gr. laganna í verulegum óafturkræfum umhverfisáhrifum eða verulegum spjöllum á umhverfinu sem ekki er hægt að fyrirbyggja eða bæta úr með mótvægisáðgerðum."

"Ráðuneytið telur að lagning Vestfjarðavegar um Teigsskóg muni hafa áhrif á landslag til langframa og skera í sundur heildstætt og fjölbreytt vistkerfi og sérstaka landslagsheild, sem ekki verður endurheimt með ræktun skógar á öðrum stað. Að auki er Teigsskógur á náttúruminjasrá sbr. 68. gr. náttúruverndarlaga nr. 44/1999 sem felur í sér ákveðna stefnumörkun um verndargildi svæðisins. Birkiskógar njóta verndar skv. 39. gr. náttúruverndarlaga en þar segir að Umhverfisstofnun ásamt Skógrækt ríkisins skuli vinna að verndun og eftirliti með náttúrulegum birkiskógum og skógum til útivistar. Það er mat ráðuneytisins að taka beri sérstakt tillit til birkiskóga og verndargildis þeirra skv. 39. gr. náttúruverndarlaga en að Teigsskógur sé ekki friðaður."

Ráðuneytinu eru umferðaröryggissjónarmið ofarlega í huga og segir:

"Að mati ráðuneytisins vega umferðaröryggissjónarmið þungt við heildarmat á því hvort framkvæmd geti talist hafa í för með sér umtalsverð umhverfisáhrif í skilningi laga nr. 106/2000 um mat á umhverfisáhrifum."

"Ráðuneytið telur að óumdeilt sé að út frá umferðaröryggissjónarmiðum sé leið B betri kostur en leið C og D og að ef einungis ætti að taka tillit til umferðaröryggissjónarmiða þá væri leið B kostur sem eðlilegt væri að velja."

Hins vegar virðist ráðuneytið ekki átta sig á því eða líta fram hjá þeirri staðreynd að með *mótvægisáðgerðum* er einnig hægt að bæta verulega umferðaröryggi á leið D miðað við það sem kom út úr reikningum Línuhönnunar og gera það jafnvel sambærilegt við leið B. Ef ráðuneytið mælir með mótvægisáðgerðum á annað borð, þarf það einnig að líta til *mótvægisáðgerða varðandi vegtæknileg atriði*. Vegagerðin var margoft búin að lýsa því yfir að leið D væri *fullilega frambærileg*. Auknar mótvægisáðgerðir á þeirri leið væru líka mun ódýrari en sem nemur mismuninum á kostnaði leiða B og D.

Skýrsla Umhverfissráðuneytisins um vernd birkiskóga

Hinn 15. júní 2006 skipaði umhverfissráðherra nefnd sem samkvæmt skipunarbréfi var falið það verk-efni að móta tillögur um eftirfarandi þætti:

- Að kortleggja ógnir sem steðja að íslenskum birkiskógum.
- Að móta tillögur um hvernig megi efla vernd og endurheimt birkiskóga á Íslandi.
- Að gera tillögur að leiðbeiningum vegna athafna sem hafa áhrif á birkiskóga.

Þessi nefnd skilaði skýrslu sem kom út á vegum Umhverfissráðuneytisins í mars 2007 [51]. Þar stendur meðal annars:

"Gamlir íslenskir birkiskógar eru auðlind, sem fela í sér bæði náttúru og nýtingararfleifð sem ekki er annars staðar að finna. Nefndin leggur áherslu á að tilteknir skógar séu friðaðir, t.d. vegna lífríkis, fegurðar, landslags, útivistargildis eða alhliða vistþjónustu. Hafa ber í huga að í vernd birkiskóga felst einnig ákveðin tegund nýtingar. Mikilvægt er að stýra þeirri nýtingu með þeim hætti að skógurinn geti endurnýjað sig. Ekki er ávallt nauðsynlegt að friða skóga með lögum til mjög langs tíma. Hins

vegar er mjög mikilvægt að sjá til þess að nýttjar birkiskóga séu með þeim hætti að útbreiðsla þeirra aukist."

Lagt er til að haldið verði áfram að vinna að friðun birkiskóga í samræmi við verndartillögur í Náttúruverndaráætlun 2004–2008, sbr. Aðferðafræði, bls. 73–74/Tillögur Umhverfisstofnunar um friðlýsingar. Auk þess leggur nefndin til að birkiskógar þeir, sem tilgreindir eru á fylgiskjali 1 (bls. 18) með skýrslu þessari og eru hvorki á Náttúruverndaráætlun né **njóta verndar umfram það sem lög um skógrækt kveða á um, verði verndaðir/friðlýstir**. Nefndin telur þessa birkiskóga vera lykilsvæði þegar hugað er að vernd stórra samfelldra birkiskógavistkerfa og búsvæða ýmissa plantna og dýra sem þar þrífast í skjóli skóganna jafnframt því að vernda líffræðilega fjölbreytni birkis.

Í fylgiskjali því sem minnst er á *er Teigsskógur* einn 9 skóga sem þar eru taldir upp og að hann sé "*samfelldur skógur, kjarnasvæði*".

Viðauki 2

Umsögn Ágúst H. Bjarnasonar um grasfræðiskýrsluna frá 2007.

Ágúst H. Bjarnason

grasfræðingur, fl. dr.

Laugavegi 39
105 ReykjavíkSími 553 6306 · Tölvupóstur ahb@ismennt.is*Efni: Umsögn um »Gróðurfar á fyrirhuguðu nýju vegstæði frá Þórisstöðum að Eyri í Kollafirði, Reykhólahreppi«.**Inngangur*

Við umhverfismat á flóru og gróðri skal leitast við að komast að því, hvort þar vaxi einhverjar tegundir plantna eða þar þrífist gróðurfélög, sem eru sjaldgæf eða á einhvern hátt sérstök fyrir viðkomandi svæði, landið í heild eða hafi fræðilegt gildi.

Til þess að komast að þessu er nauðsynlegt að:

1. Gera itarlega flórulesta yfir æðaplöntur, mosa og fléttur (að hrúðurfléttum undanskildum).¹
2. Gera gróðurgreiningar í gróðurfélögum.

Í allri umfjöllun er brýnt að skilja á milli hugtakanna *flóru* og *gróðurs*. Með orðinu *flóra* er átt við plöntutegundir, sem vaxa á viðkomandi svæði. Til hægðarauka er þeim oft skipt í:

- a) *háplöntur* (æðaplöntur), það eru byrkningar og fræplöntur (dulfrævingar og berfrævingar).
- b) *lágplöntur*, það eru fléttur og mosar (blaðmosar og lifrarmosar).

Gróður táknar á hinn bóginn líffélagið, sem plönturnar mynda, án tillits til einstakra tegunda. Gróðrinum er unnt að skipa saman í heildir samkvæmt ákveðnum reglum á grundvelli mælinga, eins og gróðurhverfi, gróðursveitir, gróðurfylki og að lokum í gróðurlendi. Til þess að slík skipting sé raunhæf, verður hún að byggjast á sérstökum gróðurgreiningum. Þegar rætt er um tiltekinn gróður, án tillits til stöðu hans samkvæmt ofan nefndri flokkun, er notað orðið *gróðurfélag*.

Að auki getur verið þarflegt að tilgreina hlutdeild gróins lands af flatarmáli svæðis og stærð votlendis. Þegar dæma þarf um gildi lands, er æskilegt að það byggist á fræðilegum forsendum, sem aðeins er unnt að safna hvað viðvikur flóru og gróðri með ofangreindum hætti.

¹ Útbreiðsla æðaplantna, mosa, blað- og runnafléttna er allvel þekkt hér á landi. Því er hægt að dæma um gildi þeirra við gerð skráa yfir þær á einstökum svæðum. Á hinn bóginn eru hrúðurfléttur mjög lítið þekktar og því er nær ógerlegt að dæma um gildi einstakra tegunda; af þessum ástæðum eru þær yfirleitt ekki teknar með við umhverfismat.

Flóra

Í skýrslu þeirri, sem er hér til umfjöllunar², er ofangreindum skilyrðum ekki fullnægt. Þar er aðeins birtur listi yfir æðaplöntur (háplöntur) á átta tilgreindum svæðum og er áttunda svæði þrískipt, en það kemur einkum hér við sögu.

Listi yfir æðaplöntur virðist þokkalega gerður. Krossjurtar (*Melampyrum silvaticum*) er að visu getið í lesmáli en er ekki tilgreind í tegundalista á svæði átta. Sennilega vaxa allnokkru fleiri tegundir á svæðinu, sem algengar eru (eins og *Cystopteris fragilis*, *Selaginella selaginoides* og *Eleocharis* spp.), sem varla kemur að sök. En vist er, að ferlaufungur (*Paris quadrifolia*), sem er friðlýstur, vex þarna undir birkikjarri (fundinn 17. júlí 2007 (ÁHB)), en hans er ekki getið, þó að sérstaklega hafi verið leitað að honum.

Enginn tegundalisti er yfir mosa. Í inngangi, þar sem vinnulagi er lýst, er þess þó getið, að »sérstaklega var hugað að tegundum sem eru á valista« og eru þar til nefndar tvær tegundir: fauskabrúskur (*Dicranum tauricum*) og klettavendill (*Ditrichum zonatum*). Vist er, að þessara tegunda verður ekki leitað nema fengizt sé við greiningar á öðrum mosum. Það er því nokkuð sérkennilegt, að sá greiningarlisti skuli ekki hafa verið birtur. Þá sætir það og furðu, að í skýrslunni er aðeins getið um tvær ættkvíslir mosa (*Rhytidadelphus* og *Hylacomium*), enda þótt tegundir innan annarrar kvíslarinnar séu auðgreindar og aðeins ein tegund teljist til hinnar síðari.

Hvergi er minnst á fléttur í þessari skýrslu. Fastlega má gera ráð fyrir, að þar sé að finna hnýsilegar tegundir, sem lifa sem ásætur á birki.

Mynd 1. Ferlaufungur (*Paris quadrifolia*) í Teigs-skógi 17. júlí 2007. (Ljósm. ÁHB)

Gróður

Um gróður er farið mjög almennum orðum. Í inngangi um vinnuáferð segir svo: »Svæði voru gengin og gróðurhverfaskipting samkvæmt gróðurgreiningu Náttúrufræðistofnunar Íslands (júlí 1997) skráð á kort í mælikvarðanum 1:5000, ...«

Í þessu sambandi er rétt að taka fram, að þessi nefnda skipting N.Í á gróðri er svo almenn, að hún segir mjög lítið um sérkenni gróðurfélaga og getur því aldrei orðið grunnur að mati á gróðurfélögum vegna umhverfismats.

Hvergi í skýrslunni er greint frá því, hvernig eða hvort gróðurgreiningar hafi farið fram. Engan lista er heldur að finna yfir skilgreind gróðurfélög. Allar umsagnir um gróðurfélög eru almenns eðlis, og byggjast hvorki á mælingum á þekju né tíðni einstakra tegunda. Eina undantekningin frá þessu er lýsing á birkitrjám og skóglendinu sem slíku.

² Amlín Óladóttir (2004): *Gróðurfar á fyrirhuguðu nýju vegstæði frá Þórisstöðum í Þorskaflirði að Eyri í Kollafirði, Reykhólahreppi*. – Náttúrustofa Vestfjarða. Desember 2004.

Ályktum og niðurstöðum

Að þessu athuguðu má vera ljóst, að engar ályktanir er unnt að draga af þessari athugun. Skýrslan fullnægir á engan hátt þeim augljósu kröfum, sem verður að gera til einfaldra athugana á flóru og gróðri vegna umhverfismats.

Sýnt er, að svæði það, sem hér um ræðir, er á margan hátt mjög sérstætt. Því var sérlega brynt að rannsaka flóru og gróður Teigsskógar mun ítarlegar en venja er við umhverfismat. Æskilegt hefði verið að bera skóginn og lífríki hans saman við tvö eða þrjú önnur svæði á Vestfjörðum. Það skýtur því all skökku við, að ekki hafi verið lögð meiri vinna í þessa athugun. Í annan stað sætir það furðu, að ekki hefur verið fylgt grundvallaratriðum í grasafræði við gerð skýrslunnar og að hún skuli hafa hlotið samþykki opinberra stofnana.

Reykjavík, 26. september 2007

Ágúst H. Bjarnason

Viðauki 3

Minnisblað Kristbjörns Egilssonar frá 2007.

NÁTTÚRUFRÆÐISTOFNUN ÍSLANDS

Minnisblað

Til: Jóns Gunnars Ottóssonar forstjóra
Frá: Kristbimi Egilssyni

Reykjavík 2. júlí 2007

Efni: Skoðunarferð í Teigsskóg, Þorskafirði vegna fyrirhugaðrar vegagerðar.

Inngangur

Ferðin var farin 21. júní 2007. Þátttakendur voru: Kristbjörn Egilsson, Náttúrufræðistofnun Íslands, Hallgrímur Indriðason, Skógrækt ríkisins, Magnús Sigurðsson, Fornleifavernd ríkisins, Björn Stefánsson, Umhverfisstofnun, Gísli Eiríksson, Magnús Valur Jóhannsson og Kristján Kristjánsson frá Vegagerðinni.

Ekið var vestur að Gröf í Þorskafirði og gengið þaðan í Hallsteinssnes. Búið var að setja út tvær línur. Flögg voru á um 400 m bili. Línurnar eru nokkurn veginn efri og neðri mörk hugsanlegs vegsvæðis. Genginn var slóðin að ætluðum rústum Grímkelsstaða en þaðan haldið til fjalls og upp fyrir þéttasta kjarrið. Ní þarf að skoða betur línu yfir fjöðum þegar nýjar tillögur koma frá Vegagerðinni.

Menn virtust frekar hallast að því að fylgja neðri leið að stöð 4000, þ.e. um 500 innan meintra rústa Grímkelsstaða. Húsin að Gröf verða að vikja, líklega öll. Frá stöð 4000 verði fylgt efri leið að Grónesi en skoðað afbrigði, milli leið, milli stöðva 7500 og 9000. Falið er á námu 43. Ákveðið að sveigja veginn niður fyrir Flókavelli og skera í gegnum klapparholtið þar.

Nokkrar efasemdir eða vangaveltur komu fram hvort efri leið væri full ofarlega á stöku stað með hliðsjón af augljósum snjóastöðum, sem gróðurferið er þögult vitni um.

Rætt var um tengivegin af Grónesi inn að Hálsá í Djúpaferði vestanverðum. Ákveðið að teikna tvær línur, aðra í 200 m fjarlægð ofan Grónesborga, hina í fjörunni neðan þeirra og fá slóðan álit Náttúrufræðistofnunar á báðum kostum með hliðsjón af amnarvarpinu. Þegar þessar tillögur liggja fyrir verður efnt til fundar.

Ný háplöntutegund

Í ferðinni fann ég blómplöntuna ferlaufung (*Paris quadrifolia*). Fundarstaðurinn er í Teigsskógi nálægt línu 5800 og rétt við fyrirhugað námasvæði nr. 43. Nokkrar líkur er á að finna tegundina á fleiri stöðum í skóginum. Hún fannst ekki í gróðurfarsúttekt þeirri sem gerð var á svæðinu vegna umhverfismats fyrirhugaðrar vegagerðar og er því nýfundin í Teigsskógi.

1. mynd. Ferlaufungur (Paris quadrifolia) fannst nú í fyrsta sinn í Teigsskógi. Tegundin er friðuð samkvæmt lögum. Ljósmynd Kristbjörn Egilsson 21. júní 2007.

Ferlaufungur (*Paris quadrifolia*) er flokkuð sem sjaldgæf á landsvísu. Hún er friðlýst skv. auglýsingu nr. 184/1978 í Stjórnartíðindum og í samræmi við lög nr. 47/1971 um náttúruvernd. Í friðlýsingunni felst að lagt er bann við að slíta af jurtunum sprota, blöð, blóm eða rætur, traðka á henni, grafa hana upp eða skerða á annan hátt. Ferlaufungur er einnig á válista (Náttúrufræðistofnun Íslands 1996) og er þar talin með tegundum í nokkurri hættu (LR). Tegundin hefur fundist á nokkrum stöðum á landinu og vex þar strjált. Kjörlendi hennar er kjörlendi, hraungjótur og urðir þar sem skugga ber á.

- Ferlaufungur telst til liljuættar. Af láréttum jarðstöngli vaxa uppréttar hliðargeinar (15–35 cm) hver um sig með fjórum kransstæðum blöðum og einu blómi í toppinn. Blöðin oddbaugótt eða öfugeggjala, 5–8 cm löng og 3–4 cm á breidd, bogstrengjótt, svo til heilrennd ljósgræn og gljáandi á nedra borði. Blómið er aðeins eitt, toppstætt, legglengt; vex upp úr blákransinum og er blómleggurinn beint framhald af stönglinum. Blómið er fjórdeilt. Bikarblöðin oddmjó, græn 2–3 cm á lengd og 4–5 mm á breidd. Innri blómhlífarblöðin eru talsvert styttri gulgræn og stríklaga. Frællar eru átta með löngum gulum frjóhirsnum. Frævan dökkfjólublá og dökkar meir og verður að citruðu beri við þroskun. (Hörður Kristinsson 1986 og Stefán Stefánsson 1948).

Við fyrirhugaða vegagerð er því lagaskylda að skerða ekki búsvæði ferlaufungs, en til þess að það megi verða þarf að kanna útbreiðslu tegundarinnar á fyrirhuguðu vegstæði.

2. mynd. Krossgras (*Melampyrum sylvaticum*) vex í flekkjum hér og þar í Teigsskógi. Krossgras er ein af einkennistegundum Vestfirðna og ber að ungangast búsvæði þess með virðingu. Ljósmynd Kristbjörn Egilsson 21. júní 2007.

Krossgras (*Melampyrum sylvaticum*). Einnig tel ég ástæðu til að nefna aðra tegund sem vex í Teigsskógi. Ég fann tegundina í skóginum nálægt Grímkelstöðum. Tegundin virðist vaxa í flekkjum hér og þar um skóginn, en nákvæm útbreiðsla hennar á svæðinu er ekki kunn. Krossjurtin er hvorki friðurð né á válista. Hins vegar vex hún nær eingöngu á Vestfirðum og er því talin ein af einkennistegundum þessa landshluta. Af fundarstöðum má nefna Þorskafjörð, Djúpaþjörð, Gufufjörð, Steingrímsfjörð, Bjamaþjörð, Asparvíkurdal og Kaldbaksdal og við austanverðan Eyjafjörð á litlum blettum.

Ég tel að við fyrirhugaða vegagerð sé æskilegt að framkvæmdaðili sneiði hjá búsvæði tegundarinnar svo sem kostur er.

- Krossgras telst til grímublómaættar. Stöngullinn uppréttur, venjulegast greinóttur, stendur, tvíliðhærður. Blöðin gagnstæð, heilrend, stilkstutt eða nærri stilklaus, lítið eða ekki hærð og mjólenstilaga 3–6 cm á lengd og 8–10 mm á breidd. Blómin einsahlverf í efri blaðöxlum dökkgul. Verður 30 cm á hæð. (Hörður Kristinsson 1986 og Stefán Stefánsson 1948).

3. mynd. Teigsskógur er hellegur þéttur birkiskógur í góðu ásigkomulagi og hefur yfirbragð ósnortins lands. Ljósmynd Kristbjörn Egilsson 21. júní 2007.

4. mynd. Teigsskógur í Þorskafróði er villtur, óraskaður birkiskógur og einn af 10 skógum sem Umhverfisstofnun hefur valið til að setja á náttúruverndaráætlun. Ljósmynd Kristbjörn Egilsson 21. júní 2007.

5. mynd. Birkigrein í Teigsskógi. Ljósmynd Kristbjörn Egilsson 21. júní 2007.

6. mynd. Gróskuníklir reynivíðarlundir setja mikinn svip á Teigsskóg. Ljósmynd Kristbjörn Egilsson 21. júní 2007.

Ábendingar

Umhverfisráðuneytið flokkar Teigsskóg við Þorskafljórd sem villt íslenskt skóglendi og telur hann mikilvægan frá náttúruverndarsjónarmiðum. Ráðuneytið hefur lagt til að skógurinn verði tekið inn í næstu náttúruferndaráætlun (Umhverfisráðuneytið 2007).

Þegar ég kynnti mér gögn um gróðurfar og fuglalíf sem birt voru vegna mats á umhverfisáhrifum fyrirhugaðrar vegagerðar kom í ljós að ekkert gróðurkort er til af fyrirhuguðu vegstæði. Gögn um fuglalíf eru einnig fátækleg. T.d. var útbreiðsla varpfugla í Teigsskógi ekki talin á sniðum og tengd við gróðurlendi (gróðurkort). Þess konar upplýsingar liggja yfirleitt fyrir við vegagerð í dag. Má þar nefna fyrirhugaðan Gjáþakkaveg og nýjan veg og brú yfir Hornafjarðarfljót.

Með tilliti til þessa og að finna friðaða háplöntutegund í skóginum tel ég að margt sé á huldu um lífríki skógarins. Upplýsingar sem afla þarf áður en haldið er lengra.

Niðurstað mín er að lagning vegar um Teigsskóg skeri sundur heildstætt og fjölbreytt vistkerfi og muni hafa áhrif á landslag og ásýnd lands sem ekki verður tekin til baka. Að mínu mati er ekki hægt að endurheimta vistkerfi Teigsskógs með ræktun skógar á öðrum stað.

Mér hefur komið í hug hvort beina megi því til Umhverfisráðuneytisins hvort tilefni sé til að taka til endurskoðunar fyrirhugaða vegagerð með það að markmiði að friða megi skóginn og finna nýtt vegstæði eða göng sem komi að sama gagni fyrir samgöngur á Vestfljórdum. Þetta mætti gera í samráði við Samgönguráðuneytið.

Heimildir

- Hörður Kristinsson 1986. Plöntuhandbókin. Blómplöntur og byrkningar. Íslensk náttúra II. Örn og Örlygur. Reykjavík. 306 bls.
- Stefán Stefánsson 1948. Flóra Íslands. 3. útgáfa. Hið íslenska náttúrufræðifélag. 407 bls.
- Umhverfisráðuneytið 2007. Vernd og endurheimt íslenskra birkiskóga. Skýrsla og tillögur nefndar.

6. mynd. Horft yfir Teigsskóg og út yfir Dorskaflönd. Ljósmynd Kristbjörn Egilsson 21. júní 2007.

7. mynd. Einir vex víða í Teigsskógi. Hann er afsýprisaðit og eina innlenda tegundin sem tilheyrir barrviði. Ljósmynd Kristbjörn Egilsson 21. júní 2007.

Viðauki 4**Vestfjarðavegur 60: Þórisstaðir - Skálanes**

Mat á kostnaði leiðar Þ-H og leiðar „D3“ með göngum undir Hjallaháls

Útgáfa 9 – 05.12.2016

Hér er metinn kostnaður leiðar Þ-H og leiðar D með jarðgöngum undir Hjallaháls í ca 110 m hæð frá Þórisstöðum að Kraká á Skálanesi (mætti þá nefna leið „D3“ til aðgreiningar frá leið D2). Samkvæmt þessu er einsýnt að leið „D3“ með jarðgöngum undir Hjallaháls í viðunandi hæð er ódýrari en leið Þ-H. – Kostnaður er *án eignarnámskostnaðar* í Mkr, en hann bætist við. – Athugið: Í báðum tilvikum eru þetta leiðirnar frá Þórisstöðum að Kraká, en ekki frá Bjarkalundi að Kraká.

Vísitala Áætlana: Jan 2005: 7630; Nóv 2005: 7815; Apríl 2011: 13999; **Ág. 2016: 15709.** - Kost. í Mkr.

Leið „D3“ með göngum undir Hjallaháls	Skýring	Jan 2005	Nóv 2005	Ág. 2016
Leið D, kostnaður skv. leiðavalsskýrslu + leiðr.	21)	1133		2333
- Hjallaháls (stöð 0-7800)	22)	-150		-309
- Hjallaháls (stöð 7800-9200)	23)	-90		-185
+ Þórisstaðir að stöð 1100 (stöð 0-1100)	24)	20		41
+ Vegur frá stöð 1100 að göngum (st. 1100-1300)	24)		15	30
+ Göng undir Hjallaháls (2800 m; h~110 m) - <i>Tvíbr.</i>	26)		1755	3528
+ Vegskálar þar (2x50 m)	27)		80	161
- 0,5 km stytting í botni Djúpafjarðar	29)	-30		-62
- Nýting efnis úr Hjallahálsi í þverun Þorskafj,	31)		-55	-111
+ Breytt úr C1 í C ₈ veg +vegrið. [14,0 km]	34)			142
= Samtals (með tvíbreiðum göngum) [Mkr]				5568

Leið Þ-H	Skýring	Jan 2005	Nóv 2005	Ág. 2016
Leið B, kostnaður skv. leiðavalsskýrslu + leiðr.	1)	1776		3657
+ Lengri brú á Djúpafjörð	2)	198		408
+ Lína d660-001 í stað d660-006 yfir Djúpafj.	3)	59		121
+ Heimreið inn Djúpafjörð að austanverðu	4)	90		185
+ Girðing meðfram vegi	5)			255
+ Fornleifakostnaður	6)		20	40
+ Plöntun og vöktun á 30 ha af skógi	7)		21	42
+ Eignarnám vegna vegar (Þrst, Gröf, Hstn) +efnistk.	8)		116	???
+ Kostnaður vegna efnisfl. (niðurfellingar náma)	9)		651	1309
+ Kostnaður vegna losunar kolefnis (koltvísyrings)	10)		54	109
+ Kostnaður vegna þagnáms í Djúpafirði	11)		22	44
+ Verðmæti birkitrjáa í vegstæði leiðar Þ-H	33)			1228
+ Breytt úr C1 í C ₈ veg +vegrið. [15,35 km]	34)			156
= Samtals án verðmætis birkis [Mkr]				6326
= Samtals með verðmæti birkis [Mkr]				7554

Kostnaðarmunur í Mkr	Ág. 2016
Mismunur miðað við <i>tvíbreið</i> jarðgöng á leið „D3“ [Mkr]	758
Mismunur með <i>verðmæti birkis</i> [Mkr]	1986

Skýringar:

- 1) Kostnaður leiðar B skv. leiðavalsskýrslu og matsskýrslu VG. Sjá endurskoðaðar og uppfærðar tölur í athugasemdum mínum bls.16 í greinargerðinni til Skipulagsstofnunar (18.12.2006), (<http://www.fuglar.is/ktml2/files/uploads/Pistlar/AV60-Athugasemdir-GPe-Vef.pdf>).
- 2) Ég hef talið að lengja þurfi brúna í þveruninni yfir Djúpafljórd til að anna rennsli undir brúna með fullu öryggi, sjá athugasemdir á bls. 15 í greinargerðinni til Skipulagsstofnunar (18.12.2006) og útreikninga og umfjöllun á sérstöku blaði. Sjá einnig bréf VG til Skipulagsstofnunar varðandi þetta, dags. 10.1.2006. Ég hef hins vegar ekki getað fengið það staðfest hjá VG hvort þeir hyggist lengja brúna til að ná örugglega um 100% fallaskiptum í firðinum.
- 3) Kostnaðarmunur samkvæmt leiðavalsskýrslu. Lína d660-001 er allt of nærri arnarsetrinu í Ystey, sjá niðurstöður í arnarskýrslu Náttúrufræðistofnunar og einnig úrskurð Umhverfissráðherra, lið 3, þar sem gerð er krafa um þetta.
- 4) Þar sem Umhverfissráðherra fellst á niðurstöðu Skipulagsstofnunar um að heimila ekki leið C, er ekki um aðra raunhæfa heimreið að Djúpadal (og sumarústöðum í Djúpafljórdi) að ræða en sunnan Djúpafljórdar. Kostnaður þeirrar leiðar umfram veg að norðanverðu er $V = 80 \text{ Mkr} / 3,3 \text{ km} * (6,9-3,3) \text{ km} \approx 90 \text{ Mkr}$ (verðlag 2005). Tölur um lengdir og kostnað eru fengnar úr matsskýrslu, svörum VG (dags. jan 2006) og kæru VG til Skipulagsstofnunar (dags 30.3.2006).
- 5) Kostnaður við girðingu fenginn úr bréfi VG til Skipulagsstofnunar (10.02.2006) og í samtölum við fulltrúa VG (í apríl 2007). Þetta er m.a. tillaga eða krafa í sameiginlegri umsögn Reykhólahrepps, Vesturbýggðar og Tálknafjarðarhrepps (dags 20. desember 2005).
- 6) Ágiskun um fornleifarannsóknir og fornleifakostnað á leið B. Þetta er ekki ofmetin upphæð, samkvæmt mati fornleifafræðings.
- 7) Samkvæmt Skógræktinni kostar 200.000 kr að planta 1 ha af birkiskógi (á verðlagi í nóv. 2005). Í lið 1 í úrskurði Umhverfissráðherra hefur *auk þess* farið fram á eftirfylgni með skógræktinni. Samkvæmt Arnlín Óladóttur plöntuvistfræðingi (jan 2007), má gera ráð fyrir að í það fari um 12 mannmánuðir og kostnaður sé ekki undir 15 Mkr. – Skógur eða kjarr er einnig á leið Þ-H á Melanesi (Skálanesi) og á leið D2/D3 í vestanverðum Ódrjúgshálsi. En þetta vegur hvort annað nánast upp í aukakostnaði við hvora leið fyrir sig.
- 8) Byggt á úrskurði Matsnefndar eignarnámsbóta, 7.1.2003, matsmál nr. 2/2002. Rétt er að taka fram að viðræður VG og landeigenda um eignarnámsbætur voru ekki hafnar 1.3.2008.
- 9) Kostnaður vegna nýrra náma. Gert af GP og endurskoðað af starfsmanni VG í apríl 2007. Sjá umræðu og útreikninga á sérstöku blaði.
- 10) Reiknað út frá upplýsingum fengnum hjá Arnóri Snorrasyni, skógfræðingi hjá Skógræktinni. Sjá útreikninga á sérstöku blaði. Sjá einnig athugasemdir í lið 7. Miðað er við 30 ha. Vegsvæði, $7,5+2 \times 30$ m breitt og 9 km langt, er hins vegar 61 ha, þannig að 30 ha er líklega of lágt, þótt skógur sé ekki alveg á allri leið Þ-H frá Þórisstöðum að Hallsteinsnesi.
- 11) Byggt á upplýsingum frá Halldóri Sigurðssyni framkvæmdastjóra Þörungaverksmiðjunnar og Bergsveini Reynissyni þangsláttumanni. Einnig byggt á útreikningum verkfræðinga á Verkís. *Þessi kostnaður miðast við að hækka brúna þannig að nýta megi þangið áfram innan þverunar, en ef verksmiðjan missir alfarið möguleika á þangnámi í Djúpafljórdi er þessi upphæð um 70 Mkr á verðlagi í lok árs 2006 eða um 120 Mkr á verðlagi í maí 2013.* Sjá útreikninga á sérstöku blaði.
- 21) Kostnaður leiðar D skv. leiðavalsskýrslu og matsskýrslu VG.
- 22) Sjá leiðavalsskýrslu VG.
- 23) Sjá leiðavalsskýrslu VG. Kostnaður milli stöðva 7800 og 11600 hlutfallaður niður.
- 24) Sjá leiðavalsskýrslu VG. Kostnaður milli stöðva 0 og 7800 hlutfallaður niður. Auk þess nýr vegstubbur. $L=200$ m. 75 Mkr/km.
- 26) Tölur fengnar frá VG á verðlagi í apríl 2004, breyttar með vísitölu vegagerðar.
- 27) Tölur fengnar frá VG á verðlagi í apríl 2004, breyttar með vísitölu vegagerðar.
- 29) Sjá umfjöllun og teikningu í minnisblaði VG til Skipulagsstofnunar (janúar 2006). Við mat á kostnaði er notaður meðalkostnaður milli stöðva 7800 og 11600 á verðlagi í janúar 2002.
- 31) Göng undir Hjallaháls 2800 m á lengd. Efni $53 \text{ m}^3/\text{m}$. Sparnaður $375 \text{ kr}/\text{m}^3$, skv. tölum frá VG í mars 2006. Sjá teikninu af staðsetningu ganga á sérstöku blaði.
- 33) Verðmæti birkitrjáa í vegstæði leiðar Þ-H og námum í Teigsskógi má áætla um **1700 milljónir króna**. Ef námur eru undanskyldar er verðmætið a.m.k. **1100 milljónir króna** (verðlag í apríl 2011). Sjá útreikninga á sérstöku blaði.
- 34) Breyting vega úr vegflokk C1 í vegflokk C₈, ásamt vegriðum á þriðjungi veganna. Verð frá VG í júlí 2011 (skv apríl vísitölu 13999). Breikkun (C1 í C₈): 2,0 Mkr/km. Viravegrið: 5,0 Mkr/km. Breikkun vegna vegriða: 2,0 Mkr/km. Samtals: 9,0 Mkr/km.

Hér verður velt upp ýmsum þáttum sem ekki hafa verið teknir með í reikninginn varðandi leið Þ-H og jarðgangaleið. Í ýmsum tilvikum er erfitt eða ómögulegt að reikna út raunverulegan kostnað eða fórnarkostnað.

1) Leið Þ-H fer um Hallsteinsneslíð og yfir Djúpafjörð og Gufufjörð og veldur óumdeilanlega miklum breytingum þar, afar neikvæðum að margra mati. Ósnortið land, ósnortna firði og ósnortinn Teigsskóg, má þó örugglega reyna að meta til fjár, en ég kann því miður engar aðferðir til þess. Það gæti verið um háar fjárhæðir að ræða. Orkuveita Reykjavíkur hyggst gera þetta varðandi línulagningar á Hellsisheiði: "*Umhverfisvernd er einn af þeim kostnaðarliðum sem verður að taka tillit til*" (Mbl. 3.2.2006: 52).

2) Verðmæti birkitrjáa í vegstæði leiðar Þ-H og námum á leiðinni má áætla um **1700 milljónir króna**. Ef námur í Teigsskógi eru undanskyldar er verðmætið a.m.k. **1100 milljónir króna** (verðlag í apríl 2011). Sjá útreikninga á sérstöku blaði.

3) Ég tel möguleika Djúpadals og Gufudalsbæjanna til tekna af ferðaþjónustu skerðast við leið Þ-H. Einnig er óvíst að Landhelgisgæslan muni halda úti sumarhúsum í Djúpafirði ef leið Þ-H verður lögð (samkvæmt heimildum frá starfsmannafélagi hennar). Þetta hefur ekki verið metið til fjár. Þetta gæti haft áhrif á tekjur Reykhólahrepps einnig.

4) Leið Þ-H veldur tvímælaust hærri rekstrar- og snjómoksturskostnaði á heimreiðum að Djúpadal, Brekku, Gufudalsbæjunum og sumarhúsum í Djúpafirði. Kostnaður við þetta hefur ekki verið skoðaður.

5) Skólaakstrur Reykhólahrepps eykst nokkuð við tilkomu leiðar Þ-H, eða um 52 km á dag, ef sækja þarf börn bæði í Djúpadal og Gufudal. Ef gert er ráð fyrir að hver kílómetri kosti 140 kr með vinnulaunum inniföldum, þá eru þetta 7280 kr/dag (*á verðlagi í febrúar 2007*). Skóladagar eru um 170 yfir veturinn. Þá er þetta 1,24 milljónir kr á ári, eða 50 milljónir kr á 40 árum. Núvirði til framtíðar með 5% vöxtum, gefur 25 milljónir króna.

6) Rekstrarkostnaður verður líklega hærri á leið Þ-H en leið D2. Langir garðar og brýr eru yfir Djúpafjörð og Gufufjörð utarlega, sem þurfa meiri umhirðu en vegir á landi geri ég ráð fyrir. Kostnað við rekstur jarðganga hef ég ekki á reiðum höndum, en mér hefur verið sagt að hann sé allnokkur. Á móti kemur minni snjómoksturskostnaður.

7) Fleiri og meiri námur þarf á leið Þ-H en á gangaleið. Þetta veldur auknu álagi á landið og meiri lýtum í landslagi, sem er neikvætt (og má því meta sem fórnarkostnað), sérstaklega ef hægt er að komast hjá því. T.d. væri hægt að nýta efni úr göngum undir Hjallaháls (og Gufudalsháls) í þverun Þorskafjarðar, í stað þess að opna námur annarsstaðar.

8) Gangaleið er hægt að leggja í áföngum, en leið Þ-H varður vart lögð nema í einum áfanga (eða kannski tveimur?). Þetta hlýtur að gera gangaleiðina hagkvæmari í lagningu. Á þetta hefur ekki verið lagt mat.

9) Að lokum má ekki gleyma eftirfarandi markmiðum Vegagerðarinnar:

- **Vegur og landslag: Samband skeringa og fyllinga.** "*Í 35. gr. náttúruverndarlaga, laga nr. 44/1999 [20] segir um hönnun mannvirkja: "Við hönnun vega, virkjana, verkmiðja og annarra mannvirkja skal þess gætt að þau falli sem best að svipmóti lands."*"
- **Náttúrufar.** "*Reynt er að sneiða hjá þeim svæðum, sem talin eru lífríkinu mikilvægust. Reynt er að lágmarka röskun á grónu landi og votlendi. Jafnframt er haft í huga að efnistaka verði sem mest innan vegsvæðisins og námur verði fáar en stærri."*"
- **Fornminjar.** "*Reynt er að sneiða hjá fornminjum eins og kostur er í hverju tilviki."*"
- **Kostnaður.** "*Reynt er að lágmarka stofn- og rekstarkostnað."*"
- **Arðsemi.** "*Athuguð er hugsanleg arðsemi mismunarfárfestingar þar sem hægt er að stytta vegalengdir að einhverju marki."*"
- **Líftími mannvirkisins.** "*Við hönnun er hugað að rekstraröryggi og viðhaldskostnaði. Reynt er að uppfylla meira en lágmarkskröfur frá vegtæknilegu sjónarhorni þannig að mannvirkið úreldist ekki á skömmum tíma."*"

Vestfjarðavegur 60: Bjarkalundur - Skálanes**Mat á heildarkostnaði kostnaði leiðar D2**

Útgáfa 9 – 05.12.2016

Hér er metinn kostnaður leiðar D2, alveg frá Bjarkalundi að Kraká á Skálanesi, og borinn saman við uppgæfnar tölur í skýrslu Vegagerðarinnar.

Vísitala Áætlana: Jan 2005: 7630; Nóv 2005: 7815; Apríl 2011: 13999; **Ág. 2016: 15709.** - Kost. í Mkr.

Leið D >> Leið D2	Skýring	Jan 2005	Nóv 2005	Ág. 2016
Leið D, kostnaður skv. fyrri leiðavalsskýrslu		1133		2333
+ Áfangi 1 (Bjarkalundur - Þórisstaðir)		1001		2060
- Hjallaháls (stöð 0 að göngum í Djúpafirði)		-240		-494
+ Þórisstaðir að göngum í Þorskafirði				70
+ Göng undir Hjallaháls (4500 m) - Samkvæmt skýrslu				6474
- Nýting efnis úr göngum (t.d. í þverun Þorskafjarðar)			-88	-178
- 0,5 km stytting í botni Djúpafjarðar		-30		-62
+ Breytt úr C1 í C ₈ veg + vegrið. [~20 km]				220
= Samtals [Mkr]				10423

Leið D2 skv. skýrslu

Vegna vegagerðar	2378
Vegna brúa	1895
Vegna jarðganga	6474
Vegna vegtenginga	107
= Samtals [Mkr]	10854

Vísitala Áætlana: Ágúst 2016: 15709 – Bygg.vís.: 659,4

Viðauki 5

Umsögn Skipulagsstofnunar um leið Þ-H frá 9. september 2014.

Leið Þ-H

Í greinargerð með tillögu að matsáætlun er veglína Þ-H sýnd á loftmyndum á kaflanum um Hallsteinsnes/Teigsskóg (auðkennd sem d660-114). Jafnframt eru sýndar veglínur d660-014 og d660-015, sem eru tvær af þeim sex veglínuútfærslum sem saman mynduðu leið B í umhverfismatinu sem fram fór 2005-2007. Yfirferð á þessum gögnum og samlestur við myndir 3.1 og 3.2 úr matsskýrslu Vegagerðarinnar frá 2005 (sem sýnir allar sex veglínuútfærslurnar auk samanburðarlínu sem kölluð var fjörukostur) leiðir í ljós eftirfarandi:

- Frá stöð 4500 við Þórisstaði og nær að stöð 6500 er legan sú sama og gert var ráð fyrir í matsskýrslu 2005.
- Frá stöð 6500 til stöðvar 8000 er veglínan sú sama og kynnt var sem d660-002 (gul lína) í matsskýrslunni 2005, en nálægt stöð 8000 tengist hún inn á þá línu sem kallaðist d660-014 (rauð lína) í matsskýrslu 2005.
- Frá stöð 8000 til 8500 fylgir veglínan áfram þeirri línu sem var auðkennd d660-014 (rauð lína) í matsskýrslu 2005.
- Frá stöð 8500 til 11000 fylgir veglínan veglínunum sem auðkenndar voru d660-003 (blá lína) og d660-004 (ljósblá lína) í matsskýrslu 2005.
- Frá stöð 11000 til 12000 fylgir veglínan ekki neinum þeirra sex veglína sem lagðar voru fram sem leið B í matsskýrslunni 2005.
- Frá stöð 12000 og nær alla leið til stöðvar 14000 fylgir veglína Þ-H veglínu sem auðkennd var d660-010 (hvít lína) í matsskýrslunni 2005, en hún var þá ekki lögð fram sem framkvæmdakostur, heldur eingöngu sem samanburðarkostur (svokallaður fjörukostur).

Með hliðsjón af framangreindu fær Skipulagsstofnun ekki annað séð en að veglína Þ-H fylgi að verulegu leyti þeim útfærslum veglína sem lagðar voru fram sem leið B um Hallsteinsnes/Teigsskóg í matsskýrslu 2005. Jafnframt fylgir leið Þ-H síðan leið B áfram fyrir Djúpafjörð og Gufufjörð. Með það í huga telur stofnunin að þær breytingar sem hafa verið gerðar á leið B í tillögu að matsáætlun með veglínu Þ-H feli ekki í sér nýja framkvæmd sem unnt er að leggja fram til nýs umhverfismats heldur að veglína Þ-H sé í grunninn sama framkvæmd og leið B. Í úrskurði Skipulagsstofnunar frá árinu 2006 var lagst gegn leið B. Stofnunin hefur ekki lagalegar forsendur til að víkja úrskurðinum til hliðar með því að hefja nýja málsmeðferð samkvæmt 8. gr. laga nr. 106/2000 um sömu framkvæmd.

LÖGFRÆÐISTOFA

Skipulagsstofun

Laugavegi 166

Reykjavík

skipulag@skipulag.is

Varðar veglínu vestfjarðarvegs milli Bjarkarlungar og Skálaness.

Landeigandi að Kinnastöðum hefur haft samband við Vegagerðinna og óskað eftir því að samvinna verði höfð við sig þar sem hún hefur áður gert athugasemdir við veglínu þá er liggur í gegnum land hennar og Vegagerðin hefur teiknað.

Vegagerðin hefur lýst því yfir að málið verði unnið í samvinnu við landeiganda, en að mati hennar hefur þau loforð ekki verið efnd að hennar mati.

Má vísa til tölvupóstsamskipta frá 18. janúar 2016 en þar svarar Vegagerðin því til að hún hyggist vinna málið í samvinnu við landeiganda, Steinunni E. Magnúsdóttur áður en frummatsskýrsla yrði kennt. Ekki var staðið við þessa yfirlýsingu Vegagerðarinnar og er spyr landeigandi sig af hvaða ástæðum það var ekki gert.

Landeigandi er ósatt við þá tillögur sem Vegagerðin hefur lagt fram og krefst þess að málið verði unnið í fullri samvinnu við hennar sjónarmið.

Bréf þetta er eingöngu sent í tölvupósti og er óskað eftir að móttaka verði staðfest.

Reykjavík, 6. des. 2016

f.h. Steinunnar E. Magnúsdóttur

Smári Hilmarsson hdl.

Skálanesi, 7. desember 2016

Til: Skipulagsstofnunar Laugavegi 166, 150 Reykjavík**Efni: Athugasemdir vegna Vestfjarðavegar milli Bjarkalundar og Skálaness og námum tengdum þeirri framkvæmd.**

Eftir að hafa rýnt í öll gögn er koma þessari framkvæmd við virðist landsvæðum innan hennar vera gert mishátt undir höfði. Þetta á við um austurhlíð Skálanes, einkum Melanesið sem verður varla svipur hjá sjón eftir framkvæmdirnar. Í töflu 13 samanburður á áhrifum leiða á landslagsheildir er Melanesið ekki tekið með. Við nánari athugun virðist Melanesið „gjaldfellt“ vegna túna, flugbrautar og þjóðvegjar.

Vegtengingu fyrir Gufudalsbæina á að gera eftir Melanesröndinni, ef frá er talin leið D2, en er hvergi sjáanleg á teikningu.

Það er ósk okkar landeigenda að sama aðferð verði notuð við lagningu vegarins í gegnum Melanes og ráðgerð er í gegnum Teigskóg og engin afsláttur gefin frá því. Lengd vegstæðisins sem um ræðir markast af stöð 16.800 til stöðvar 19.860 sem er samhljóma úttekt á lífmassa á þessu svæði.

All nokkrir hafa velt þeim möguleika upp að byggja sér fristundahús á Melanesi en ævinlega kippt að sér höndum vegna óvissu um legu nýs vegar, þetta hefur verið ákaflega bagalegt og valdið tjóni. Þess vegna er mikilvægt að vegurinn falli vel að landslaginu, allt umfram rask og óþarfa rót verði sem allra minnst, til að Melanesið geti orðið fýsilegur kostur fyrir fristundabyggð eftir að framkvæmdum líkur.

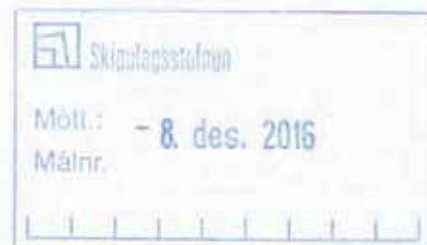
Þá að námum, en auk framkvæmdar við nýjan veg er gert ráð fyrir námum á fjórum stöðum á austurhlíð Skálanes, en náma 113 er á tveimur stöðum. Námur valda oft óafturkræfum breytingum á landslagsheildir og stínga iðulega í stúf við nærumhverfið.

Af þessum sökum verður ekki leyfð efnistaka úr námu 132 í Skálaneshrauninu, en þegar vegað var í gegnum framhlaupin á sínum tíma var gengið ferklega í efnistöku, sér í lagi úr austaraframhlaupinu. Eftir standa miklar skeringar og uppfyllingar sem eru risastór ör í landslaginu, rjúfa heildarmyndina um ókomna tíð og er ekki á bætandi. Unnið er að því að gera Skálaneshraunin að hverfisvendarsvæði.

Úr námu 133 vestan Krakár verður einungis leifð efnistaka vegna nauðsynlegrar skeringar í vegstæðinu, það mætti endurskoða ef svo ólíklega vildi til að leið A1 yrði fyrir valinu. En skiljanlega yrði þá margfalt minna rask á Melanesinu.

f.h. okkar eigenda Skálanes

Sveinn Hallgrímsson

Efni: Athugasemdir vegna mats á Vestfjarðavegi 60, milli Skálanes og Bjarkalundar.

Patreksfirði, 8. desember 2016.

Ég undirritaður geri eftirfarandi athugasemdir vegna Vestfjarðavegar (60), milli Skálanes og Bjarkalundar. Þær snúa annarsvegar að fornleifaskráningu svæðisins. Hins vegar eru aftast athugasemdir og umræður um leiðaval með tilliti til óafturkræfra áhrifa á menningarminjar og byggðastefnu sem ríkið og ríkisstofnanir gætu haft í huga við stórfamkvæmdir.

Fornminjum á þessu svæði er mikil hætta búin þegar lagt er af stað í eins umfangsmikið verkefni og lagning nýs vegar er. Landsvæðið hefur þá sérstöðu að láglandi er víða lítil ræma og skammt milli fjallsróta og fjöru. Láglandi er svo sá hluti lands sem maðurinn hefur nýtt mest til allra athafna frá fyrstu tíð og því erfitt að koma nútímavegi fyrir án þess minjum stafi ógn af.

1. Í matsgögnum Vegagerðarinnar er enn notast við fornleifaskráningarskýrslur NV nr.17-04 frá 2004 og NV nr. 25-08 frá 2008. Báðar skýrslurnar samræmast hvorki stöðlum þá eða nú og var það ástæða þess að Fornleifavernd ríkisins / Minjastofnun Íslands fór fram á að allt svæðið yrði endurskráð. Í þessar skýrslur vantar teikningar og ljósmyndir; og kort og hnit vantar eða eru ónákvæm í eldri skýrslunni. Í inngangi nýjustu skýrslunnar vegna endurskráningar fornleifa á svæðinu (NV nr. 9-16) er tekið sérstaklega fram að stöðlum Minjastofnunar Íslands sé fylgt. Þar virðist reynt að gera lítið úr ástæðu þess að Minjastofnun fór fram á að svæðið yrði skráð aftur og gallarnir útskýrdir á þann hátt að þegar eldri skráningar fóru fram hafi fornleifaskráning verið ný af nálinn og vanþróuð. Þetta er alls ekki rétt og enn byggir fornleifaskráning á Íslandi á sama grunni.

2. Þær reglur sem gilda varðandi fornleifaskráningu á deiliskipulagsstigi má finna í *Lögum um menningarminjar* og *Skráningastöðlum* Minjastofnunar Íslands, sem bæði tóku gildi árið 2013. Minjastofnun gerir auknar kröfur til vettvangsvinnu, uppmælingar og ítarlegri leitar að fornminjum þegar skráð er vegna deiliskipulags

Af samtölum undirritaðs við heimafólk á svæðinu og af heimildaskrá nýjustu skýrslunnar má ráða að **ekki hefur verið stuðst við neinar munnlegar heimildir** frá ábúendum eða staðkunnugum sem þekkja vel örnefni og sögu tiltekinna jarða. Þetta veldur undirrituðum miklum áhyggjum og setur spurningu við gæði skráningarinnar. Slíkar upplýsingar eru grunnur í nákvæmri fornleifaskráningu eins og skráning á deiliskipulagsstigi á að vera og tekið er fram í skráningarstöðlum Minjastofnunar, en þar segir m.a.: „*Heimildarvinna er sjálfsgæddur hluti af skráningarvinnunni.*“ Þar stendur einnig: „*Munnlegar heimildir, viðtöl við ábúendur og/eda svæðiskunnuga, á að vera sjálfsgæddur hluti af fornleifaskráningu...*“ Ennfremur segir: „*Skrásetjarar ættu ætíð að byrja á því að kynna sér þær fornleifarannsóknir og skráningarverkefni sem þegar hafa farið fram á svæðinu. Það er ómögulegt að koma með tæmandi lista yfir þær heimildir sem skrásetjarar ættu að kanna því það getur verið nokkuð bundið svæðinu sem þeir eru að skrá.*“ Þessar grunnupplýsingar geta hjálpað til við að öðlast nauðsynlega þekkingu á staðháttum jarðar en einnig til að skrásetjari fá ábendingar um eða sé jafnvel visað á minjar sem heimildarmenn vita af. Að sneiða algjörlega framhjá slíkum grunnupplýsingar og þekkingu heimafólks stefnir menningarminjum svæðisins í stórhættu.

Sjálfur er undirritaður uppalinn á Reykhólum og hefur unnið töluvert að skráningu örnefna og fornleifa í sýslunni og er því vel að sér í sögu og staðháttum. Eins er undirritaður ættaður frá Skálanesi og hefur farið um þá jörð nákvæmlega með heimildarmönnum. Vegna góðrar þekkingar á þeirri jörð, verður hún eða nánar tiltekið vegkafllinn sem nær frá Syðrahrauni (námustæði) og út á Melanes notaður sem dæmi í þessari athugasemd. Þessi vegkafli er rétt rúmlega 2 km langur. Í

skýrslu NV nr. 9-16 frá árinu 2016 eru taldar upp 11 fornleifar eða minjastaðir, en ekki tekst að staðsetja þá alla. (Númer fornleifa sem hér koma á eftir eru úr skýrslu NV nr. 9-16).

Það veldur undirrituðum einnig miklum áhyggjum að ekki séu leitað betur í rituðum heimildum og þá sérstaklega frumheimildum sem akademísk vinnubrögð byggjast á. Á það má benda að til eru þrjú ritverk um byggðasögu svæðisins. Vísað er til einnar af þessum bókum, *Par minnst fjöll og firðir*, í texta fornleifaskráningarinnar um fornleifar nr. 67 í landi Þórisstaða, en ekki í heimildaskrá aftast. Þessar fornleifar fundust ekki, þó góð lýsing á staðsetningu væri fyrir hendi. Árið 1974 voru gerðar fornleifarannsóknir á nokkrum stöðum á svæðinu og rannsóknarskýrsluna má finna á heimasíðu Þjóðminjasafns Íslands. Í fornleifaskráningarskýrslunni nú er getið vitneskju um þessar rannsóknir í tengslum við fornleifar nr. 67, án þess að frumheimildin sé könnuð frekar. Upplýsingar um fleiri minjar innan vegkaflans á Melanesi í landi Skálanes er að finna í sömu bók og einnig í rannsóknarskýrslunni frá 1974. Þetta eru fornbylíð Kiðaberg (nr. 248, sem er nú ranglega staðsett) og naust niður á Melanestá (í nágrenni við nr. 250, en ekki skráð). Þá hafa komið út greinar í árbókum sem tengjast svæðinu. Meðal annars má nefna greinar sem innihalda upplýsingar um minjar á fyrrgreindum 2 km vegkafla í *Árbók Barðastrandasýslu*. Elsta heimildin um akurgerðið á Mariutröð (nr. 249) undir Syðrahrauni er í máldaga Gufudalskirkju frá um 1238. Þess er einnig getið í fleiri máldögum kirkjunnar allt fram á 16. öld. Hleðslurnar umhverfis akurgerðið á Mariutröð og ritaðar heimildir eru sterk heimild, þó að í skýrslunni sé sagt að ekki sjáist minjar eftir akur.

Af 11 skráðum fornleifum á kaflanum í landi Skálanes eru þessar rangt eða ekki skráðar:

- Fornleifar nr. 246 voru ekki staðsettar og ekki virðist hafa verið lögð mikil vinna í að reyna að staðsetja þessar minjar.
- Nr. 250 virðast bara hafa verið gróflega staðsettar á korti en ekki nákvæmlega skoðaður eða heimildir um minjarnar kannaðar. Finna má ritaðar heimildir um þessar minjar á fleiri en einum stað eins og sýnt er hér að framan.
- Nr. 248 eru ranglega staðsettar og eru bæði örnefnalýsing, fyrri rannsóknir og ritaðar heimildir um minjarnar sem staðfesta það. Þarna virðist staðþekking skrásetjara ábótavant. Samkvæmt núverandi veglinu mun þetta fornbylí lenda undir miðjum vegi.
- Nr. 251 er talið sem hluti af nr. 248 og sagt vera „greinilega fornar hleðslur.“ Þetta er í rauninni kartöflugarður frá síðari hluta 20. aldar og hefur undirritaður sett niður og tekið upp kartöflur þar í nokkur skipti. Síðast var hann líklega notaður í kring um 2010.

Fornleifar nr. 246 og 250 virðast hafa verið fljótt afgreiddar með því að segja að þær finnist ekki vegna gróðurs og kjarrs. Þá standa eftir 7 af 11 fornleifum sem geta talist að hluta eða öllu réttar í skýrslunni. Einnig fer skrásetjari á mis við nokkrar fornleifar sem hvergi koma fram í rituðum heimildum, en hefðu átt að finnast ef svæðið hefði verið gengið skipulega og nákvæmlega eða þá að haft hefði verið samband við heimildarmenn. Undirritaður telur sig geta til viðbótar staðsett 9-11 minjastaði eða fornleifar sem annaðhvort voru ekki skráðar eða ranglega skráðar á þessum rúmlega 2 km langa vegkafla. Þar má nefna staðsetningu fornra tófta, skotbyrgis, smalabyrgis, hlaðins garðs, nausta, mógrafa (sem þó eru nefndar í texta við fornleifar nr. 249 og sjást á loftmynd, án þess að vera skráðar), fornbylís og fleiri minja.

Minjavörður Vesturlands og Vestfjarða skoðaði fornleifar í og við vegstæði Vestfjarðavegar 60 í Kollafirði og minjar á kaflanum frá Hrauni og inn að Melanesi árið 2006. Athuginin varð til þess að farið var fram á endurskráningu alls svæðisins. Sumar af þeim minjum sem minjavörður skoðaði eru ekki skráðar í nýju skýrslunni. (NV nr. 9-16).

Því getur undirritaður ekki hugsað þá hugsun til enda ef eins er farið með allar aðrar jarðir á vegsvæðinu suður að Bjarkalundi og er með þennan stutta kafla í landi Skálanes og hvaða óafturkræfu áhrif það gæti haft á menningarminjar í stórum hluta sveitafélagsins Reykhólahreppi. Dæmin hér á undan eru einungis frá litlum hluta fyrirhugaðs framkvæmdasvæðis og er undirritaður hræddur um að raunin gæti verið sú sama innan landamerkja allra hinna jarðanna sem skráðar voru.

3. Leiðaval. Af augljósum ástæðum vegna takmarkaðs láglendis, stefna leiðir á láglendi menningarminjum í meiri hættu en aðrir kostir og hefur óafturkræf áhrif í för með sér á fornleifar.

Menningarminjum er mikil hættu búin á leið Þ-H. Þessi leið liggur nærri öll um óraskað láglendi að þeirri stærðargráðu sem nútíma vegaf framkvæmd telst til með tilheyrandi fláum, fyllingum, skeringum, námum o.fl. Vegna aðstæðna er erfitt að finna og staðsetja minjar á hluta leiðarinnar vegna skógar. Þetta gæti orðið til þess að áður óþekktar fornleifar finnist á framkvæmdatíma, með tilheyrandi töfum og auknum kostnaði við rannsóknir eða breyting á veglínu.

Þetta á einnig við um leið I. Þar er menningarminjum mikil hættu búin og nær öll leiðin liggur um áður óraskað land og menningarlandslag. Af því leiðir að víða verða áhrif á menningarminjar óafturkræfar og mikil hættu á að óskráðar áður óþekktar minjar komi í ljós á framkvæmdatíma.

Varðandi leið A1, setur undirritaður stóra spurningu við þá hugmynd Vegagerðarinnar að ætla með nýjan veg um óraskað land inn sunnanverðan Þorskafjörð. Nú þegar liggur vegur inn Reykjanesið, framhjá Reykhólum og tengist Vestfjarðavegi 60 við botn Berufjarðar. Þessa leið má laga svo að hún standist nútíma kröfur um öryggi. Lega núverandi vegar um Reykjanes, framhjá Reykhólum telur undirritaður að hafi lítil áhrif á menningarminjar, en þó verður að gæta varúðar í Berufirði. Hins vegar hefur ný vegagerð inn Þorskafjörð í för með sér óafturkræf áhrif á menningarminjar og mikil hættu á að áður óþekktar minjar komi þar í ljós. Margir íbúar svæðisins velta fyrir sér hvort þessi hugmynd að vegi inn Þorskafjörðinn sé einungis sett fram til að hleypa kostnaði við leiðina upp úr öllu og um leið til að slá hana strax út af borðinu. Leið sem kæmi Reykhólum í þjóðbraut hefði mest styrkjandi áhrif á sveitarfélagið og þéttbýliskjarnann á Reykhólum og væri því mikið byggðamál. Auk þess ætti að vera meira öryggi fólgið í því, sérstaklega á veturna, að vegur lægi um svæði í byggð. Þetta ætti að vera sjónarmið sem ríkið og stofnanir þess ættu að taki meira tillit til. Um leið yrði Grónesi, Hallsteinsnesi og sunnanverðum Þorskafirði hlíft við óþarfa raski.

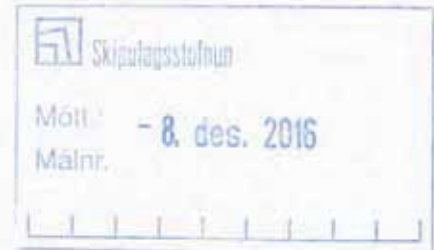
Leið D2 með göngum hefði minni áhrif á menningarminjar en leiðir Þ-H og I. Auk þess tryggði þessi veglína veltengingu allt árið um kring og betri búsetuskilyrði í norðurhluta hreppsins.

Við vegaf framkvæmdir vegna nýlagningar Vestfjarðavegar 60 hafa minjastaðir skaðast eða eyðilagst á liðnum árum. Því er mjög mikilvægt að Vegagerðin bæti úr með því að láta gera vandaða fornleifaskráningu fyrir svæðið. Það getur ekki talist vönduð vinnubrögð að sama stofnunin skili af sér í þriggja útseldri vinnu sem ekki telst fullnægjandi. Ófullnægjandi fornleifaskráning á vettvangi getur leitt til tafa og þar með aukins kostnaðar við framkvæmdina. Menningarminjar og saga svæðisins eiga betra skilið og með vandaðri skráningu yrði komið í veg fyrir óþarfa eyðileggingu á þeim.

Virðingarfyllt,

Óskar Leifur Arnarsson

fornleifafræðingur og áhugamaður um bætta samgöngur, sögu og menningarminjar svæðisins.

Hverfisgötu 105, 2.h. ♦ 101 Reykjavík ♦ (+354)562 0477 ♦ fuglavernd@fuglavernd.is

Skipulagsstofnun
Laugavegi 166
105 Reykjavík

Athugasemdir við frummatsskýrslu frá september 2016, sérstaklega varðandi leið Þ-H í „Vestfjarðavegur (60): Milli Bjarkalundar og Skálaness í Reykhólahreppi. Mat á umhverfisáhrifum”.

Stjórn Fuglaverndar telur breytingar þær sem Vegagerðin leggur til (B/Þ-H) vera svo óverulegar, að allar fyrri ákvarðanir umhverfisráðherra og tveggja dómsstiga skulu standa, sem og þær athugasemdir sem fram hafa komið um vegalagningu þessa.

Arnavarp í hættu

Tvö mjög mikilvæg arnarsetur eru í hættu útaf veginum. Ernirnir hafa oftast orpið í Grónesborg en einnig í Gróneseyjum (Ystey) í mynni Djúpaþarðar. Í Grónesi komust upp 5% af öllum af arnarungum í íslenska stofninum á árunum 1964–2004 og um fimmtungur þeirra arnarunga sem komust á legg við norðanverðan Breiðafjörð á sama tíma. Grónes hefur því um áratugaskeið verið meðal mikilvægustu arnarsetra landsins; frá árinu 1964 hafa komist þar upp samtals 33 ungar á 23 árum. Á aðeins tveimur arnarsetrum á landinu var meiri viðkoma á þessu tímabili (viðauki 4).

Skortur á rannsóknum

- Skortur á vetrarfuglatalningum á öllu svæðinu.
- Útbreiðsla og samsetning varpfugla í Teigsskógi hefur ekki rannsökuð, aðeins metin útfrá hæpnum ágiskunum (viðauki 2).
- Athugun á rauðbrystingum vorið 2012 byggir aðeins á einni talningu, sem er alltof lítið!!! (viðauki 5).
- Skýrslan um fuglalíf í Gufudalssveit (viðauki 2) er skrifuð 2005 og því orðin of gömul skv. 10 ára reglunni.
- Tölur um felliálfir í Djúpaþarði og Gufufirði eru úreltar (viðauki 2) og þeirra er ekki getið í frummatsskýrslu. Felliálfurinn er nú um 1500 fuglar (Finnur Logi Jóhannsson, munnl. uppl., eigin athuganir), um 5% af íslenska stofninum. Það nægir til að svæðið nái lágmarksviðmiðum *BirdLife International* til að teljast alþjóðlega mikilvægt fuglsvæði (IBA). Brýr fyrir mynni þarðanna mun hindra samgang álfta milli þeirra. Þetta kemur hvergi fram í gögnum matsins.

Brot á lögum og sáttmálum

1. og 2. málsgrein 61. greinar laga nr. 60 frá 2013, laga um náttúruvernd, hljóðar svo:

- 1) Sérstök vernd tiltekinna vistkerfa og jarðminja.

Eftirtalin vistkerfi njóta sérstakrar verndar í samræmi við markmið 2. gr., sbr. og c-lið 3. gr.:

a. votlendi, svo sem hallamýrar, flóar, flæðimýrar, rústamýrar, [20.000 m²] að flatarmáli eða stærri, stöðuvötn og tjarnir, 1.000 m² að flatarmáli eða stærri, og sjávarfitjar og leirur,

b. [sérstæðir eða vistfræðilega mikilvægir birkiskógar og leifar þeirra þar sem eru m.a. gömul tré].

Báðar þessar málsgreinar eru brotnar með veglínu Þ-H. Leiðirnar eru því ólöglegar og dæma sig þar með úr leik.

Leið Þ-H eru skýlaust brot á lögum um vernd Breiðafjarðar, 54/1995, sbr. verndaráætlun fyrir Breiðafjörð, samþykkt af umhverfisráðherra 10. október 2001. Jafnframt brot á Ramsar-sáttmálanum um vernd votlendis. Leirur og sjávarfitjar njóta auk þess sérstakrar verndar skv. lögum um náttúruvernd nr. 44/1999.

Eyðilegging fjarða

Brúun og stíflun (þverun) fjarða ætti að vera í algjöru lágmarki og helst ekki að líðast. Slæm reynsla af nokkrum slíkum framkvæmda styðja þessa skoðun: Gilsfjörður var eyðilagður með stíflu, lífríki hans rústað og hann gerður nær óbyggilegur, vegna lækkunar hitastigs. Síldardauða í Kolfgrafarfirði má hugsanlega rekja til vegagerðar yfir fjörðinn. Borgarfjörður er að fyllast af framburði Hvítár, eftir að hann var brúaður. Það eru fyrst og fremst leirur og grunnsævi, sem mjög oft fóstra ríkulegt fuglalíf, sem skaðast af brúun fjarða. Við hvetjum Vegagerðina til að leggja þennan ósið af.

Lokaorð

Að sjálfsögðu þarf að ljúka vegagerð um Barðaströnd, en við gerum þá kröfu að það sé gert í sem mestri sátt við náttúruna og langtímahagsmunum. Bent hefur verið á að jarðgöng um Hjallaháls, aðeins ofar en D2, séu síst dýrari en leið Þ-H og þau munu hlífa bæði Teigsskógi og Djúpafirði.

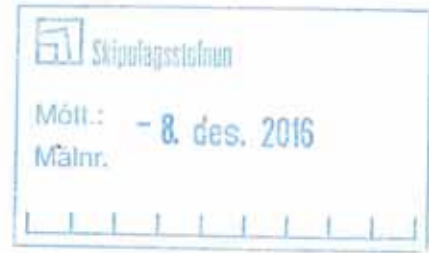
Óvenju frjósamt arnarvarp er í hættu. Einnig má benda á Náttúruminjaskrá, Skrá um Alþjóðlega mikilvæg fuglasvæði, Válista fugla, Norrænan lista um mikilvæg strandsvæði, stefnumörkun ríkisstjórnarinnar um sjálfbæra þróun. Umræddar framkvæmdir eru á skjön við allar þessar skrár og stefnumarkanir. Hér væri því verið að fórna meiri hagsmunum fyrir minni.

Reykjavík og Stokkseyri 8. des. 2016

Hólmfríður Arnardóttir
Framkvæmdastjóri Fuglaverndar

Jóhann Óli Hilmarsson
Formaður Fuglaverndar

Skipulagsstofnun
Laugavegi
101 Reykjavík

Reykjavík 8.12.2016

Vestfjaravegur 60 Bjarkalundur – Skálanes
Athugasemdir við frummatsskýrslu

Eigendur Hallsteinsness mótmæla enn aftur áætlunum vegagerðarinnar um veg eftir línu Þ-H. Því er haldið fram að minna rask verði á Teigsskógi vegna þessarar veglínu en leið B, en slíkt getur ekki staðist. Fram kemur á teikningum varðandi veglínu Þ-H, sbr. meðfylgjandi skjal, að mögulega þurfi að „færa veglínu vegna landslags“. Eigendur telja mikla hættu á að þessi veglína, þ.e. veglína Þ-H, verði færð eftir að framkvæmdir hefjast, líkt og Vegagerðin telur líkur á. Telja landeigendur þetta algjörlega ótæka stöðu.

Í skýrslu Vegagerðarinnar kemur fram að Vegagerðin muni ekki fara í námur sem fyrirhugað var að nota varðandi leið B sem var aðalleiðin á undan leið Þ-H. Að nota stórar námur á Hallsteinsnesi var áður forsenda veglagningar um þetta svæði. Það vekur því furðu að Vegagerðin telji sig geta verið án þeirra núna. Við teljum að farið verði í þessar námur eftir að vegalagning hefst þar sem engar opnar námur eru í nágrenni vegsvæðisins, og að mikil þörf verði á efni í þessa vegalagningu.

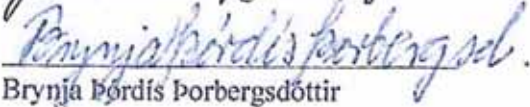
Enn fremur telja eigendur ekki til staðar heimild til handa Vegagerðinni til endurupptöku á úrskurði Skipulagsstofnunar frá 28. febrúar 2006, þar sem þetta er nánast sama veglína og leið B sem Skipulagsstofnun hafnaði vegna allt of mikilla umhverfisáhrifa. Með vísan til þessa vekur það furðu að Skipulagsstofnun heimili nú endurupptöku á þeim úrskurði.

Landeigendur ítreka ofangreint og fyrri afstöðu í málinu.

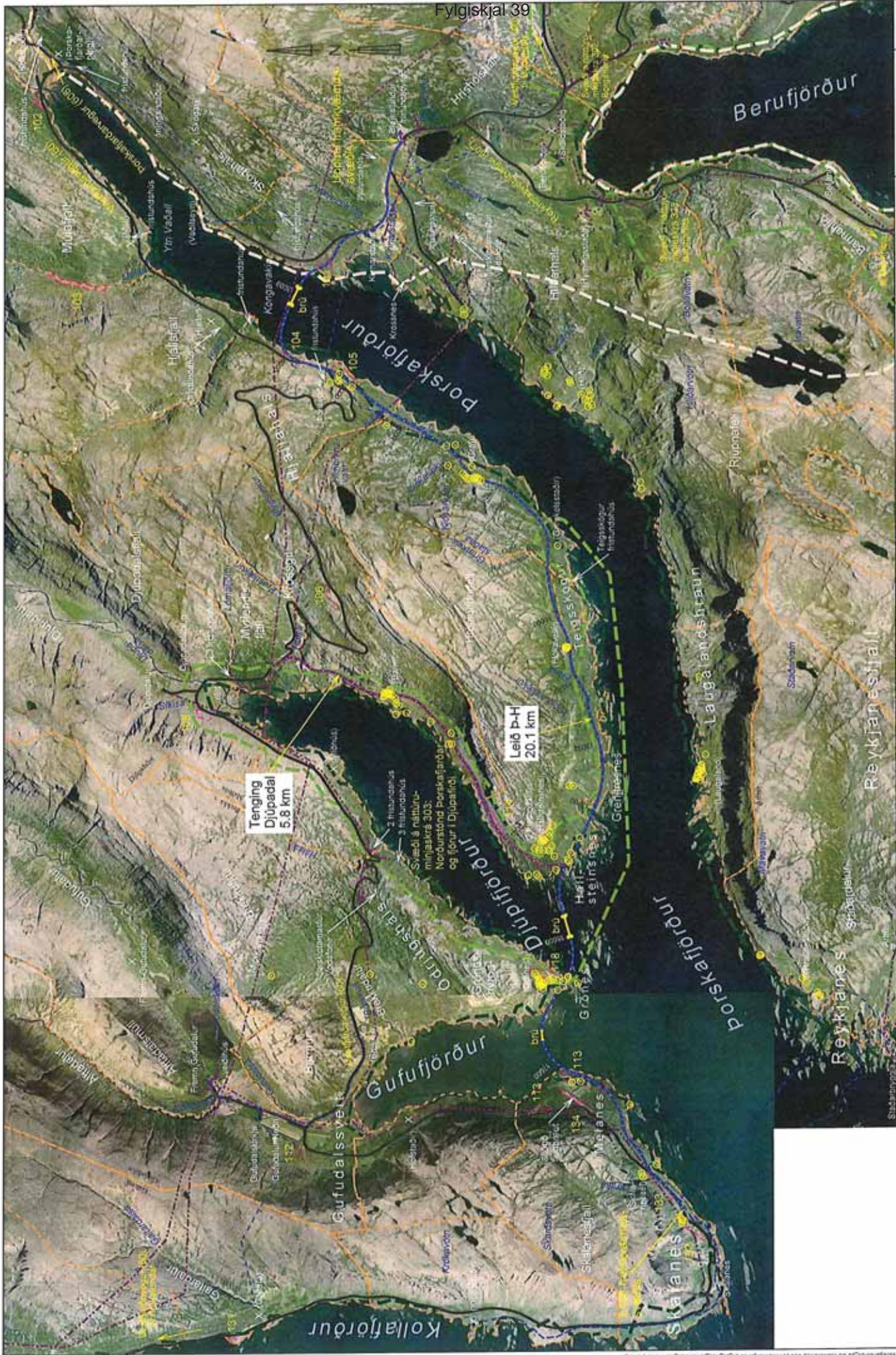
Virðingarfyllst,

Guðrún Ólöf Þorbergsdóttir

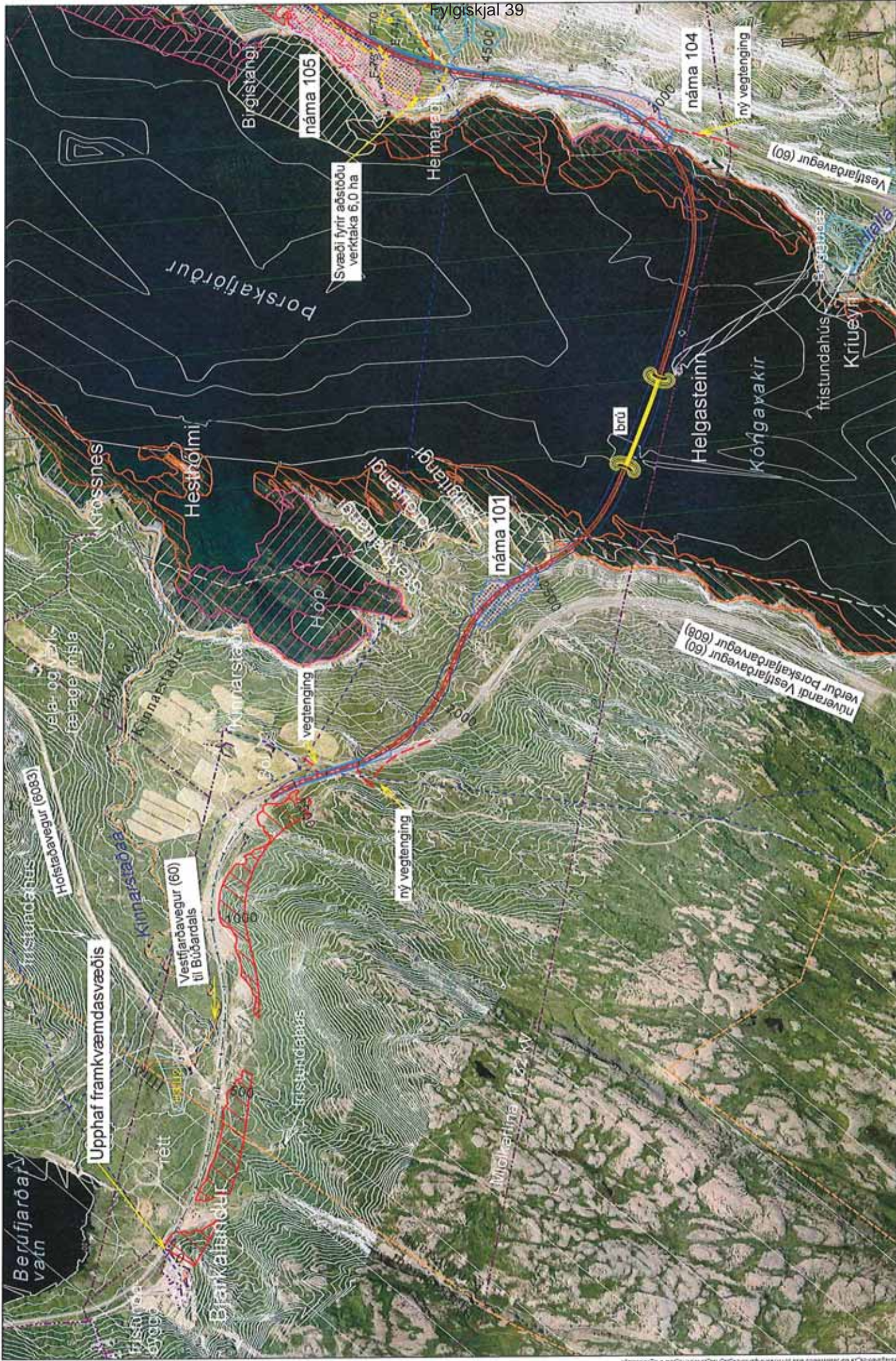

Brynja Þórdís Þorbergsdóttir

		Hórnunardéla Vestfirðavegur Blákalundur - Súlaeva Grunnmynd Leið þ-H	
Útvald 1:10,000 Útgáfa Júní 2010	Hórnunardéla 60-2428 1:10,000 Júní 2010	Hórnunardéla 60-2428 1:10,000 Júní 2010	Hórnunardéla 60-2428 1:10,000 Júní 2010
náma	núverandi vegir	fornteljar	fríþýningar
landamerki	rafliða	farskiptatalgagnir	náttúruminjaskera
hvernifærslusvæði	Hórnunardéla 60-2428 1:10,000 Júní 2010		

Útvald og útgáfa: VEGAGEFIRN
 Útvald og útgáfa: VEGAGEFIRN
 Útvald og útgáfa: VEGAGEFIRN
 Útvald og útgáfa: VEGAGEFIRN
 Útvald og útgáfa: VEGAGEFIRN

Verktakari: Vegagerðin

Útvefing: Ljósmyndun og hönnun, Ljósmyndun og hönnun, Hönnun og hönnun, Hönnun og hönnun, Hönnun og hönnun

Stærð: 2 af 8

Dagsetning: 10. Marsi 2008

Skala: 1:10000

Höfundur		Höfundur	
Nafn	Stærð	Nafn	Stærð

Stofnun: Vegagerðin

Netfang: vegagerdin.is

Stofnun: Vegagerðin

Netfang: vegagerdin.is

Stofnun: Vegagerðin

Netfang: vegagerdin.is

Stofnun: Vegagerðin

Netfang: vegagerdin.is

Stofnun: Vegagerðin

Netfang: vegagerdin.is

Upphaf framkvæmdasvæðis

Svæði fyrir aðstöðu
verktaka 6,0 ha

ný vegtenging

vegtenging

brú

ný vegtenging

Frítt
evgi

rétt

Bjarkafarður

Vestfjarðavegur (60)
tí Búðardals

Hofstabaðvegur (6083)

núverandi Vestfjarðavegur (60)
vendir Þorskaftórður (608)

náma 101

náma 105

Helgasteinn

Kóngavakir

Frístundahús

Kríueyri

Vestfjarðavegur (60)

náma 104

Þorskaftórður

Hestrómi

Krossnes

veja- og vöðv
fættageimsia

Kinnarstæðaa

Kinnarstæði

Kinnarstæði

Kinnarstæði

Kinnarstæði

Kinnarstæði

Kinnarstæði

Kinnarstæði

Kinnarstæði

Kinnarstæði

Kinnarstæði

Kinnarstæði

Kinnarstæði

Kinnarstæði

Kinnarstæði

Kinnarstæði

Kinnarstæði

Kinnarstæði

Kinnarstæði

Kinnarstæði

Kinnarstæði

Kinnarstæði

Kinnarstæði

Kinnarstæði

Kinnarstæði

Kinnarstæði

Kinnarstæði

Kinnarstæði

Frítt
evgi

rétt

Bjarkafarður

Hofstabaðvegur (6083)

núverandi Vestfjarðavegur (60)
vendir Þorskaftórður (608)

náma 101

náma 105

Helgasteinn

Kóngavakir

Frístundahús

Kríueyri

Vestfjarðavegur (60)

náma 104

Þorskaftórður

Hestrómi

Krossnes

veja- og vöðv
fættageimsia

Kinnarstæðaa

Kinnarstæði

Kinnarstæði

Kinnarstæði

Kinnarstæði

Kinnarstæði

Kinnarstæði

Kinnarstæði

Kinnarstæði

Kinnarstæði

Kinnarstæði

Kinnarstæði

Kinnarstæði

Kinnarstæði

Kinnarstæði

Kinnarstæði

Kinnarstæði

Kinnarstæði

Kinnarstæði

Kinnarstæði

Kinnarstæði

Kinnarstæði

Kinnarstæði

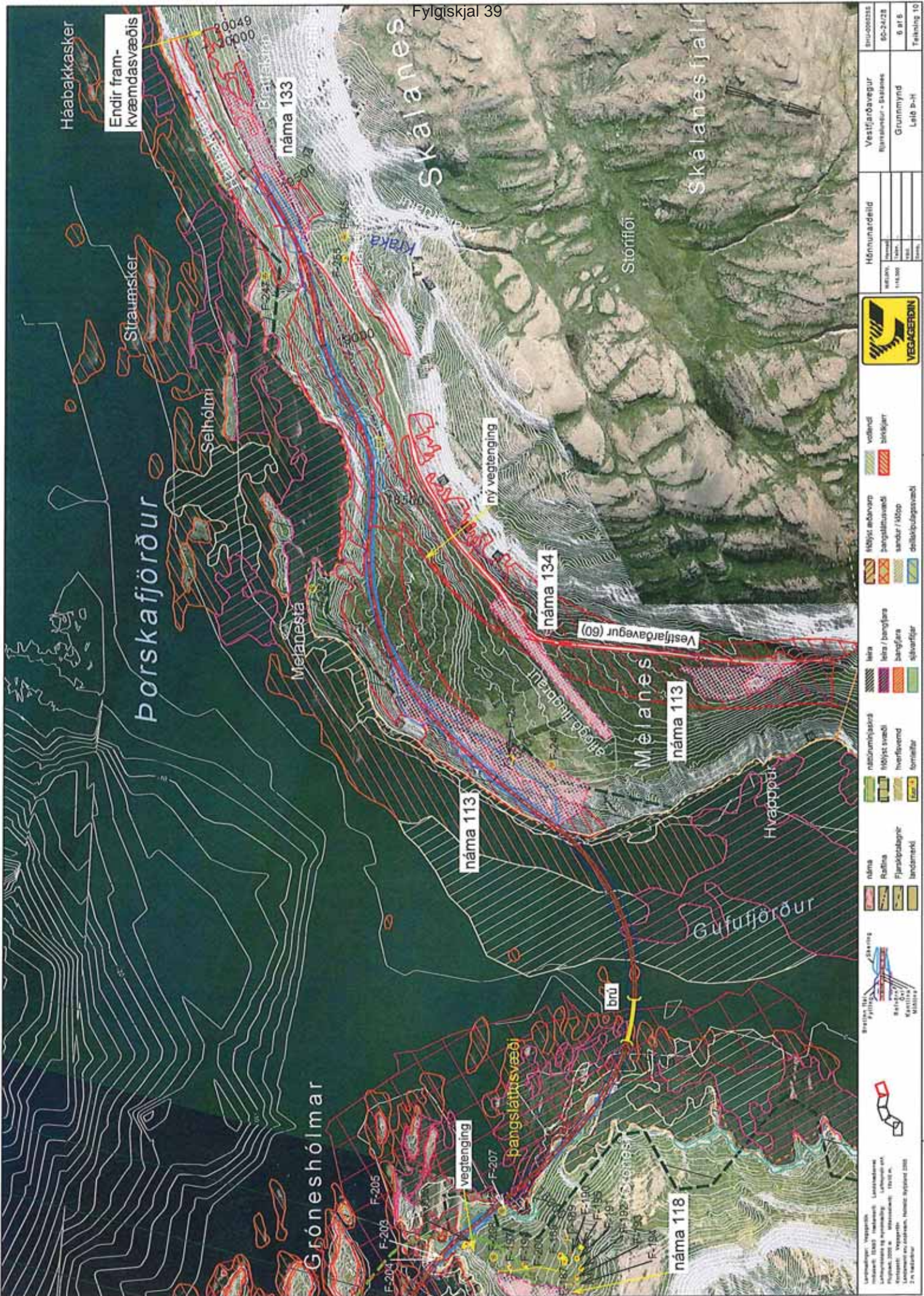
Kinnarstæði

Kinnarstæði

Kinnarstæði

Kinnarstæði

Kinnarstæði

Legend:

- náma
- Raðina
- Flóraklappur
- landsmarki
- náttúrumeðgarður
- Mjúst sveði
- hvefsvand
- foriálar
- leita
- leira / bangljara
- bangljara
- sívarfiar
- Mjúst aðvarp
- þangsláttusveði
- sandur / Klöpp
- deilipjúgusveði
- vöðind
- blakkjar

Scale: 1:10,000

Map Information:

- Hönnunardeild
- Vestfirðingavegur
- Ráðgjafi - Skálanes
- Grunnmynd
- Leið B-I-I

Project ID: 60-2428

Date: 6.11.18

Scale: 1:10,000

Scale: 1:10,000

Scale: 1:10,000

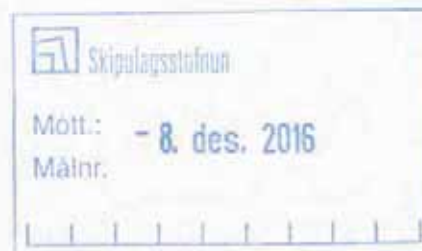

Landmæling: Veggerðin
 Útvefi: 10.000
 Landmælingar
 Landmæling og vefmyndun
 Útvefi: 1:10,000
 Útvefi: 1:10,000
 Landmæling og vefmyndun
 Útvefi: 1:10,000
 Útvefi: 1:10,000

Skipulagsstofnun
Laugavegi 166
105 Reykjavík

Aðeins sent á netfang: skipulag@skipulag.is

8. desember 2016

EFNI: Umsögn um frummatsskýrslu Vegagerðarinnar um Vestfjarðaveg

Inngangur

Landvernd hefur yfirfarið frummatsskýrslu Vegagerðarinnar: "Vestfjarðarvegur (60). Mat á umhverfisáhrifum". Í skýrslunni eru bornar saman og umhverfismetnar fimm mögulegar leiðir fyrir nýjan Vestfjarðaveg á sunnanverðurm Vestfjörðum á leiðinni milli Bjarkarlundar og Skálaness. Leiðirnar eru nefndar: A1, D2, H1, I og Þ-H. Fleiri mögulegar veglínur hafa verið dæmdar úr leik, þar á meðal leið A um Reykjanes og þaðan um brýr eða jarðgöng yfir á Skálanes.

Breiðafjörður með sínum mörgu eyjum og skerjum og víðattumiklu strandlengju er einstakt svæði á landsvísu. Fjörðurinn er verndaður með lögum nr. 54/1994. Verndunin beinist einkum að eyjum, hólum og skerjum, auk fjara, leira og sjávarfitja við innanverðan fjörðinn. Leirur og sjávarfitjar njóta auk þess verndar samkvæmt 61. gr. náttúruverndarlaga nr. 60/2013. Við norðanverðan Breiðafjörð er einnig óvenjumikið kjarrlendi á landsvísu, vaxið birki, sem einnig nýtur sérstakrar verndar samkvæmt 61. gr. náttúruverndarlaga. Auk þess er um hverfisverndað svæði að ræða og svæði nr. 303 á náttúruminjaskrá.

Í verndaráætlun fyrir Breiðafjörð segir:

Meðal mikilvægustu búsvæða fyrir margar [fuglategundir] eru lífríkar leirur en um 40% leira Íslands eru við Breiðafjörð. Helsta ógnin sem að þeim stafar er vegagerð, sem þegar hefur skaðað mikilvægar leirur á svæðinu, t.d. í Gilsfirði og Hraunsfirði.

Af tilliti til almannahagmuna hafnar Landvernd alfarið leið Þ-H og setur á þessu stigi fram eftirfarandi athugasemdir við kynnt umhverfismat Vestfjarðarvegar.

Verndarsvæði

Landvernd leggur ríka áherslu á að spornað sé við frekari þverun fjarða með eyðileggingu á leirum og sjávarfitjum en þegar hefur orðið vegna vegagerðar við

Breiðafjörð (sbr. Gilsfjörður). Landvernd krefst þess að leitað verði allra leiða til að komast hjá því að fara um óraskað land sem nýtur verndar. Krefst Landvernd þess að fullt tillit sé tekið til ofangreindra laga um verndun við umbætur í vegasamgöngum á sunnanverðurm Vestfjörðum. Um leið og Landvernd lýsir yfir ánægju með að Vegagerðin sé ákveðin í að halda fullum vatnsskiptum þegar/ef firðir eru þveraðir og draga að sama skapi úr áhrifum á lífríki, ítreka samtökin að þveranir hafa líka afar neikvæð áhrif á landslag og landslagsheildir. Í verndaráætlun Breiðafjarðar 2014-2019 segir og:

Leirur geta orðið fyrir skaðlegum áhrifum af vegagerð. Brýnt er að þeir sem taka ákvarðanir um legu vega, jafnt sem framkvæmdaaðilar, hlífi leirum eins og kostur er.

Viðfangsefni umhverfismats – valkosturinn leið A

Landvernd leggur áherslu á að mat á umhverfisáhrifum fer fram á forsendum umhverfisins og náttúrunnar. Í umhverfismati er kostnaður ekki meðal matsþátta lögum samkvæmt.

Landvernd fellst ekki á að valkosturinn leið A (um Reykjanes og með brúm/jarðgöngum yfir í Skálanes) sé ekki meðal valkosta í umhverfismati. Landvernd hefur áður bent á að leið A með brúm eða jarðgöngum sé líkleg til að hafa minnst neikvæð umhverfisáhrif þeirra valkosta sem til skoðunar eru, sbr. umsögn samtakanna um drög að matsáætlun frá 13. ágúst 2012 sem fylgir með umsögn þessari. Leið A myndi ekki hafa í för með sér röskun á fjarðabotnum Þorskafjarðar, Djúpafjarðar og Gufufjarðar. Vegarstæði er til staðar stærstan hluta leiðarinnar, þó svo að sá vegur teljist óviðunandi eins og hann er í dag.

Landvernd fellst ekki á rök Vegagerðarinnar fyrir að hafna því að meta umhverfisáhrif þessarar leiðar til samanburðar við þá valkosti sem nú eru lagðir fram. Rök Vegagerðarinnar byggja einkum á því að leið A stytta vegalengdir, t.d. milli Ísafjarðar og Reykjavíkur, um 6 km minna en aðrar leiðir. Að mati Landverndar eru það ekki nægilega málefnaleg rök fyrir því að valkosturinn sé ekki borinn saman við aðra valkosti í umhverfismatinu og minnir Landvernd á lagaskyldur í því efni.

Leið D2 til samanburðar við leið Þ-H

Vegagerðin leggur til að valin verði leið Þ-H þrátt fyrir veruleg umhverfisáhrif á gróður (Teigsskóg), landslag og landslagsheildir, auk verndarsvæða. Fram kemur í matsskýrslu að leið Þ-H hafi mest áhrif allra leiða á landslag og landslagsheildir. Rök Vegagerðarinnar fyrir að velja þessa leið eru einkum eftirfarandi: Leiðin er mun ódýrari en aðrar leiðir (um 4 milljörðum ódýrari en næst ódýrasta leiðin I, og 4,5 milljörðum ódýrari en sú sem þar kemur á eftir, leið D2). Fjórir og hálfur milljarður er

vissulega umtalsverð fjárhæð en verður lítil þegar horft er til líftíma vegarins sem telst í mörgum áratugum. Í umhverfismati er kostnaður ekki meðal matsþátta eins og áður sagði.

Landvernd telur aftur á móti einboðið, verði leið A ekki fyrir valinu, að velja leið D2 sem er líkust núverandi veglínu að öðrum kosti en því að Þorskafjörður er þveraður eins og raunar allar leiðirnar gera ráð fyrir. Í matsskýrslu vegagerðarinnar kemur skýrt fram og er viðurkennt að umhverfisáhrif þessarar leiðar eru umtalsvert minni en allra annarra leiða sem bornar eru saman í frummatsskýrslunni. Rök Vegagerðarinnar fyrir því að hafna leið D2 eru eftirfarandi (skáletrað) og athugasemdir Landverndar á eftir:

- *Hún er of dýr.*
 - Landvernd fellst ekki á þessi rök og telur þau ekki eiga heima í umhverfismati skv. lögum nr. 106/2000.
- *Reykholahreppur mun hugsanlega neita vegbótum sem ekki fylgja láglandi og að forðast eigi „erfiða fjallvegi“.*
 - Landvernd fellst ekki á að Ódrjúgsháls sem einungis fer í 168 m hæð yfir sjó sé fjallvegur, hvað þá að hann verði „erfiður fjallvegur“ eftir vegabætur. Hvað mega þá Sunnlendingar segja varðandi Hellisheiði? Eða Norðlendingar varðandi Holtavörðuheiði? Leið D2 fer einungis 100 m hærra en Leið Þ-H. Brattinn er að vísu aðeins meiri á leið D2 en á leið Þ-H (8 á móti 6.5) en ekki svo að skipti sköpum. Landvernd telur þessar röksemdir ekki nægilegar.
- *Vegur D2 er síður í samræmi við gildandi skipulagsáætlanir Reykholahrepps en t.d. Þ-H.*
 - Skipulagsáætlunum má breyta og er alltaf verið að breyta um allt land. Landvernd fellst ekki á að þetta séu málefnaleg rök.
- *Í nýjustu samgönguáætlun (2015-2026) er ekki lengur gert ráð fyrir jarðgöngum undir Hjallaháls*
 - Landvernd undrast þessa ákvörðun löggjafans áður en leiðarval liggur enn ekki fyrir varðandi Vestfjarðaveg en bendir á að breyta má samgönguáætlun ef vilji löggjafans stendur til þess.

Í nokkrum tilvikum virðist matsskalinn í frummatsskýrslu ekki ná að greina hinn mikla mun í áhrifum D2 og Þ-H. Þetta á sérstaklega við um áhrif á landslag og

verndarsvæði. Leið D2 er, skv. töflu 13 í samantekt, talin hafa talsvert neikvæð áhrif á landslagsheildina "Botn Djúpafjarðar" og nokkuð neikvæð áhrif á Brekkudal. Aftur á móti kemur fram í sömu töflu að áhrif Þ-H leiðarinnar eru veruleg á Grónes, Hallsteinsnes, Teigsskóg og Gröf. Varðandi verndarsvæði eru áhrif allra leiðanna talin þau sömu eða *veruleg* (Tafla 14, samantekt). Þar er þó ólíku saman að jafna, leið D2 fer um sérstök verndarsvæði (61. gr. náttúruverndarlaga) og svæði sem heyra undir vernd skv. Breiðafjarðarlögum á 4,5 km kafla, en leið Þ-H á tæpum 15 km kafla (sbr. tafla 2.4.1). Sú leið (Þ-H) fer m.a. um norðanverða strönd Þorskafjarðar frá Gröf alla leið út á Hallsteinsnes, sem að hluta er á náttúruminjaskrá og þar sem náttúruverndarhagsmunir eru einna mestir.

„Brýn nauðsyn“

Samkvæmt 61. gr. náttúruverndarlaga skal sýna fram á *brýna nauðsyn* til að unnt sé að raska vistkerfum og jarðmyndunum sem verndar njóta skv. ákvæðinu. Um orðalagið brýna nauðsyn sagði í athugasemdum með ákvæðinu í frumvarpi er varð að lögnum:

Mælt er fyrir um bann við röskun þeirra náttúrufyrirbæra sem undir greinina falla nema brýna nauðsyn beri til og sýnt þyki að aðrir kostir séu ekki fyrir hendi. Með orðalaginu „brýn nauðsyn“ er lögð áhersla á að **einungis mjög ríkir hagsmunir** geti réttlætt röskun og þá fyrst og fremst brýnir almannahagsmunir.

Í fupmatsskýrslu er sagt að brýna nauðsyn sé að fara um verndarsvæði. Landvernd fellst hinsvegar ekki á að sýnt hafi verið fram á að brýna nauðsyn beri að fara frekar leið Þ-H en D2, eða leið A, en mest röskun á svæðum sem njóta verndar 61. gr. náttúruverndarlaga yrði óumdeilanlega af leið Þ-H. Fram kemur í fupmatsskýrslu að tvær af fimm leiðum sem metnar voru hafa í för með sér minni röskun á svæðum sem verndar njóta heldur en leið Þ-H, en leið D2 hefur í för með sér minnsta röskun á vistkerfum sem njóta verndar og leið H1 kemur þar næst á eftir. Þannig er alls ekki sýnt fram á að brýn nauðsyn sé til þess að raska verndarsvæðunum á þann hátt sem leið Þ-H myndi gera.

Skortir þess vegna lögmætar og málefnalegar forsendur fyrir að velja leið Þ-H. Þar sem ljóst er að við leyfisveitingar verður leyfisveitandi að fara að ákvæði 61. gr. náttúruverndarlaga, mælist Landvernd til þess að Vegagerðin velji strax þá leið sem minnstu raski veldur á svæðum sem nóta sérstakra verndar skv. málefnalegu umhverfismati, en með því verður komst hjá ágreiningi um leyfisveitingar á grundvelli umhverfismatsins að því er varðar hvort uppfyllt eru ákvæði 61. gr. náttúruverndarlaga um brýna nauðsyn.

Náttúruvernd eru almannahagsmunir, sem verndar njóta m.a. með sérstakri vernd í náttúruverndarlögum. Brýnir almannahagsmunir liggja í þeim skilningi til grundvallar því sjónarmiði að fara aðra leið en Þ-H. Ekki er fallist á að sýnt hafi verið fram á að brýna nauðsyn beri til þess að raska þeim vistkerfum og jarðmyndunum sem sérstakrar verndar njóta og raskað yrði með leið Þ-H í meira mæli en þeim leiðum sem Landvernd bendir á. Aðrir framkvæmdakostir eru fyrir hendi en leið Þ-H.

Af þessum ástæðum hafnar Landvernd alfarið leið Þ-H.

Nánar um valkosti á leið D2

Landvernd telur að skoða beri að draga úr neikvæðum umhverfisáhrifum leiðar D2 enn frekar með því að fylgja gamla vegstæðinu lengra vestur af Ódrjúgshálsi og þvera Gufudal/Gufudalsá nær gamla vegstæðinu. Þetta lengir leiðina að vísu aðeins, en ekki umtalsvert. Hvergi í skýrslunni er rætt um þennan möguleika að því er séð verði. Þegar um svo mikilsverð náttúruverðmæti er að ræða sem hér um ræðir, eru skyldur framkvæmdaraðila til að skoða valkosti ríkari en ella. Þennan valkost hefði þurft að skoða og leggja mat á umhverfisáhrif hans.

Aðgengi að gögnum

Umfangsmikil fylgigögn fylgja frummatsskýrslu og eru þau öll sett fram á vefsíðu Vegagerðarinnar, þannig að hver viðauki er einn og sér. Það í sjálfu sér getur verið til hagsbóta þegar velja þarf sérstakan viðauka, en Landvernd beinir því til Vegagerðarinnar að hægt sé jafnframt að nálgast alla viðauka í einu skjali. Sama gildir um teikningar. Þá vill Landvernd einnig taka fram að samantekt frummatsskýrslu er góð framsetning sem þægilegt er að byrja að lesa til að öðlast yfirsýn um framkvæmdina.

Virðingarfyllt,

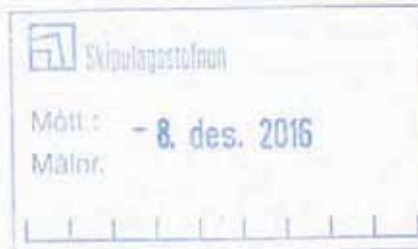
f.h. stjórnar Landverndar

Snorri Baldursson
formaður

Fylgiskjal:

Umsögn Landverndar um drög að matsáætlun, 13. ágúst 2012

Vegagerðin
b/t Kristjáns Kirstjánssonar
Borgartúni 5-7
105 Reykjavík

LANDVERND

13. ágúst 2012

Athugasemdir Landverndar vegna draga að tillögu að matsáætlun Vestfjarðavegar (60) milli Bjarkalundar og Melaness í Reykhólahreppi

Breiðafjörður er einstakt svæði og innan þess er stór hluti af fjörum, leirum og sjávarfitjum á Íslandi. Leirur og sjávarfitjar njóta sérstakrar verndar samkvæmt 37. gr. náttúruverndarlaga nr. 44/1999 og skal forðast röskun þeirra eins og kostur er. Fjörur á svæðinu njóta auk þess verndar samkvæmt lögum 54/1995 um vernd Breiðafjarðar. Landvernd leggur ríka áherslu á að fullt tillit sé tekið til þessara laga við umbætur í vegasamgöngum við Vestfjarðaveg.

Landvernd leggur áherslu á að spornað sé við frekari þverunum eða eyðileggingu á leirum og sjávarfitjum og leitað leiða til að komast hjá því að fara um óraskað land. Landvernd telur að Vegagerðinni beri að fjalla um fleiri kosti í frummatsskýrslu en gert er ráð fyrir í drögum að matsskýrslu. Mikilvægt er að matsáætlun geri ráð fyrir því að skoðaðir séu sem flestir mögulegir kostir, þannig að finna megi hvaða leiðir eru líklegar til að hafa minnst umhverfisáhrif. Mat á umhverfisáhrifum á þannig að nýtast sem samanburður á mismunandi kostum framkvæmda.

Þrátt fyrir að jarðgöng yrðu sett undir Hjallaháls (leið D1 og H), myndi það ekki koma í veg fyrir þveranir fjarða og umtalsverða röskun á strandlengjunni. Með leið I yrði líklegast ekki um jafn mikla röskun leira og sjávarfitja í fjörðunum þremur, en hinsvegar yrði farið um tiltölulega lítt snortið landsvæði við austanverðan Þorskafjörð. Landvernd setur sig ekki á móti því að fjallað verði um leiðir D1, H og I í frummatsskýrslu, en að auki telja samtökin að það þyrfti að fjalla um eftirfarandi í frummatsskýrslu:

1. Veglína um Reykjanes og í jarðgöngum undir Þorskafjörð

Landvernd telur að kanna beri kosti þess að fara leið A um Reykjanes og í jarðgöngum undir Þorskafjörð. Jarðgöng hafa oftast ekki lítill umhverfisáhrif í samanburði við aðra vegagerð og getur verið heppilegur kostur á svæðum þar sem náttúrufar er viðkvæmt við röskun, líkt og er á umræddu svæði. Þrátt fyrir mikinn kostnað við jarðgangnagerð, er umhverfiskostnaður líklega mun meiri við aðrar leiðir.

Líklegt er að með þessari aðgerð mætti koma í veg fyrir neikvæð umhverfisáhrif á líffriki Breiðafjarðar, ekki síst við strandlengjuna frá Þorskafirði að Skálanesi. Framkvæmdin fæli ekki í sér neina þverun fjarða á svæðinu, en allmargir firðir hafa þegar verið þveraðir á Vestfjörðum, eða að þveranir eru fyrirhugaðar. Þá yrði komist hjá röskun leira og sjávarfitja í fjörðunum á svæðinu. Landvernd leggur ríka áherslu á að þessi kostur verði kannaður.

2. Leið A um Reykjanes og yfir Þorskafjörð

Landvernd mótmælir því að Vegagerðin hyggist ekki fjalla um leið A (sjá bls. 14 í drögum) í frummatsskýrslu og fer þess á leit við stofnunina að hún bæti úr því. Þessi veglína, eins og henni er líst í drögum Vegagerðarinnar, myndi draga úr röskun á fjarðabotnum Þorskafjarðar, Djúpafjarðar og Gufufjarðar. Vegarstæði er til staðar stærstan hluta leiðarinnar þó svo að sá vegur teljist óviðunandi eins og hann er í dag. Landvernd leggur áherslu á að halda leið A inni í umfjöllun frummatsskýrslu.

3. Leið D1

Landvernd telur að í leið D1 ætti einnig að meta uppbyggingu vegarins í Djúpadal á núverandi veglínu, því það gæti mögulega dregið úr raski í botni fjarðarins.

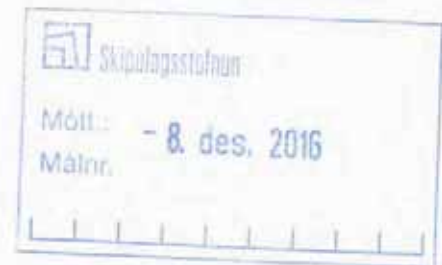
4. Varðandi þveranir

Mikilvægt er að halda fullum vatnsskiptum þar sem firðir eru þveraðir, en einnig þarf að taka tillit til þess að straumakerfi geta gjörbreyst með tilheyrandi áhrifum á setfnasöfnun og lífverur. Það er mikilvægt að fjallað verði um þessa þætti í tengslum við hugmyndir um þveranir umræddra fjarða.

Reykjavík, 13. ágúst 2012

Með vinsemd og virðingu,

F.h. stjórnar Landverndar
Guðmundur Ingi Guðbrandsson,
framkvæmdastjóri Landverndar

Reykjavík 8/12 2016

Efni

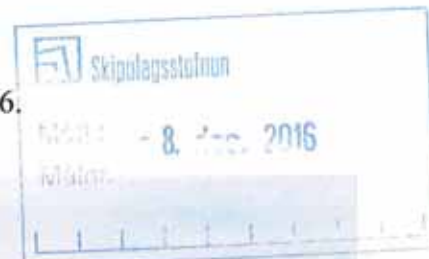
Vegna fyrirhugaðar breytingar á Vestfjarðaleið(60) í Reykhólahreppi.

Fyrir hönd STAFL eða Starfsmannafélags Landhelgisgæslunnar sem er þinglýstur eigandi jarðarinnar Grónes í vestanverðum Djúpaflirði og er þar með sumarhús. Gerum við þá athugasemd að hugsað verði til þess að ef leið H1 tengingu Djúpadals við leið Þ-H, að tenging frá Djúpadal að landi okkar sem er hluti af núverandi leið um 7,5 Km verði viðhaldið.

Fyrir hönd STAFL

A handwritten signature in black ink, which appears to read "Sigurður Ásgrímsson". The signature is written over a horizontal line.

Sigurður Ásgrímsson

Mat á umhverfisáhrifum Vestfjarðavegar um Gufudalssveit október 2016.
Um Þangöflun í Djúpafríði. Í Frummatsskýrslu 2016 kafli 6.2.1.3.

Mynd 4 - Þangöflun í Djúpafríði

Árið 2006 voru tekin meira en 1000 tonn af klóþangi úr Djúpafríði og Grónesshólmum. Myndin sýnir þangrossu sem biður þess að fá flutning í Reykhóla.

Þess er getið að hjá Þörungaverksmiðjunni séu 32 stöðugildi. Ekki orð um sjómenn sem afla þangs. Það eru allir, bæði innan héraðs og utan sammála um að Þörungavinnsla í verksmiðju á Reykhólum, hafi í 40 ár verið burðarás samfélagsins á Reykhólum og hafi einnig haft áhrif á nærliggjandi svæðum innan og utan Reykhólahrepps áhrifasvæðið náði ótvírætt inná svæði Barðastrandar, Dala, Stykkishólms, Helgafellssveitar og Eyrarsveitar. Fyrstu áratuginu voru allmargir landeigendur sem öfluðu þangs og seldu verksmiðjunni þangið. Aðrir leigðu frá sér öflunarsvæðin og öflunarréttinn til aðila sem unnu á eigin vegum að þangöflun. Verksmiðjan hafði látið eigin starfsmenn vinna að þangöflun árin 1975 og 1976 en það gafst illa og síðan hafa öflunar aðilar verið óviðkomandi verksmiðjunni á Reykhólum nema að öflunarmenn hafa alltaf notað sláttupramma verksmiðjunnar við öflun. Bata hafa öflunarmenn oftast átt sjálfir en þó hefur á stundum verið unnt að leigja Dráttarbát frá verksmiðjunni. Verksmiðjan fékk greidda umsamda leigu fyrir tækin. Sjá Fylgiskjal.....Vertíðar uppgjör Öflunarfélagsins Við fiskarnir.

Frá árinu 1978 hefur verksmiðjan árlega unnið úr ca 8000-18000 tonnum af blautu þangi. Þangið hefur verksmiðjan keypt frá sjálfstætt starfandi mönnum. (Ekki verktökum.)

Þanginu var landað daglega 5 daga vikunnar um 150 tonn -180 hver farmur úr flutningaskipunum Karlsey. (nú síðar Gretti) Þangið var vegið við löndun. Verksmiðjan gerði afreikninga og greiddi umsamið verð fyrir hvert tonn af klóþangi auk vsk. Öflunarfélag sjómanna skilaði vsk til RSK og allt að 10% af þangverði til landeigenda. sem var umsamin leiga fyrir öflunarréttinn. Þangmagni af hverri landareign var því haldið til haga daglega í dagbókarfærslum og jafnframt í hverjum farmi til verksmiðju.

Nú hefur verið lokað fyrir möguleika til þangöflunar með vegagerð í eftirtöldum fjörðum. Kolgrafafjörður, Kjálkafjörður og Mjóifjörður við Kerlingarfjörð.

Vegagerðin hefur aftur og aftur haldið því fram að þangöflun væri unnt að stunda með því að sigla undir brýrnar. Dyrnar á Verkstæði verksmiðjunnar séu 4,5 m háar. Því líkt endemis kjaftæði. Gæta ber að því að straumhraði við brýrnar getur verið allt að 2 m á sekúndu.

Fjöru liggjandi er mjög stuttur tími vegna þrengingar fjarðarops. Næsta ólíklegt er að koma skipsins og há fjara standist á eða ef það gerði það í dag þá gerist það alls ekki þegar afgreiða skal eftir 2-3 daga. Fallinu seinkar um allt að 1 klst á sólarhring. Sjávarhæð á háfjöru og hæð undir brýrnar er eftir vill svipuð og dyrnar á verkstæðinu þegar stórstreymt er en minnar um 1-2 metra um smástraum. Þá kemur viku tími sem líklega er alófært. Starfsemi 3 skipa sem vinna að öflun er með öllu útilokuð. Ekki yrði unnt að afgreiða skip hnökralaust. Á stórstraum er háfjaran eftir hádegi þá er flutningaskip verksmiðjunnar búid að bíða utan við brú á Djúpafirði í 2-3 tíma. Afgreiðslan er í því fólgin að draga þangtrossur að skipshlið og taka olíu á 3 skip og tórn net, úti eru 2 menn með 3 skip. Annar pramminn slapp innfyrir brú að því búnu í bullandi aðfalli, en tilkynnti um leið að hann hafi sloppið innfyrir á síðustu stundu. Dráttarbátur beið þess að viðgerðarmaður frá Reykhólum lyki viðgerð á hjóldælu á hinum prammanum og samkvæmt upplýsingum frá P 3 myndi hann ekki komast inn nú. Það hefur nú fallið að í 2 klst og háflæði er eftir rúmlega 4 stundir og þá þarf að falla út aftur í 5-6 klukkustundir áður en reynt yrði að sigla inn. Það hefur engum öflunarmanni dottið í hug að telja fært að stunda þangöflun og flutninga og siglingar eftir þörfum undir brýrnar sem loka fjörðunum. Nú fyrir stundu skildum við eftir menn í vandræðum, maturinn kójan og kaffið allt í Dráttarbátnum, sem misti af því að komast inn og verður að fresta því um 9 klstundir og þá er jú komið myrkur, voða gaman að sigla undir brúna með skip í togi. Vestan hroði í uppsiglingu hvergi aðgengilegt skjól. Maðurinn og pramminn sem eru utan brúar eru óvirkir næstu 8 klst vegna þess að þeir eru á röngum stað. Hinn pramminn mun næstu 8 klukkustundir geta aflað 20-30 tonna af verðmætri afurð sem við löndun gefur af sér 60 þús kr. Eða jafnvel meira.

Það er búid að ljúga því aftur og aftur að þangöflun og siglingar geti átt sér stað undir brýrnar á Djúpafirði og Kolgrafarfirði. Það er ekki hægt að kalla það mat á umhverfisáhrifum að bera fram rangar fullyrðingar og ætlast til þess að skipulagsyfirlönd, fjárveitingarvaldið, þingmenn og sveitarstjórnir trúí því sem sagt er af fullkomnu ábyrgðarleysi í fallettri bók. Þessi bók er skrifuð þannig að tipplað er framhjá því sem mestu máli skiftir og annað er afbakað.

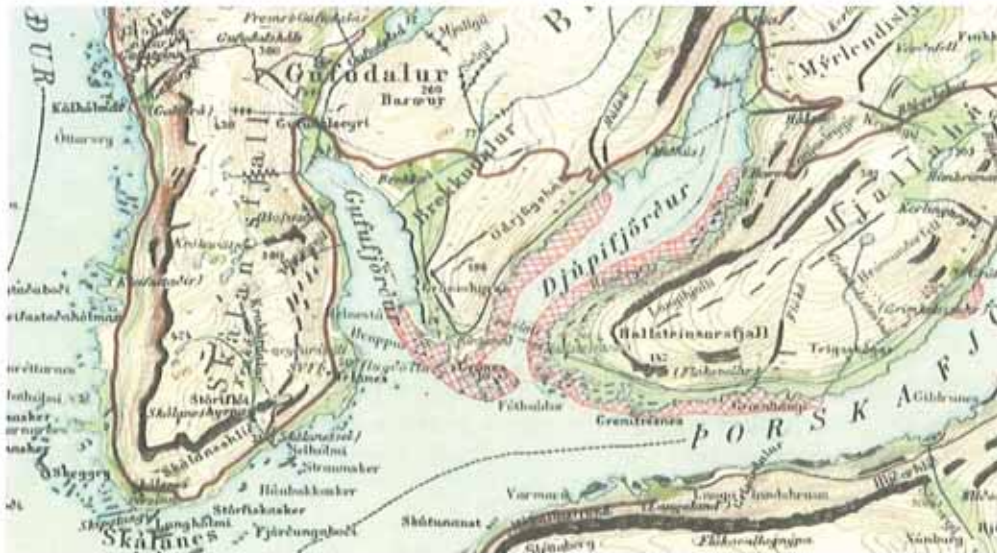
Þar sem fjörðum hefur verið lokað með vegi og brú munu straumar og þrengsli torvelda svo mjög þangöflun að afköst verksins og tekjuöflun mun ekki standast tilkostnað.

Það er alveg til skammar fyrir vegagerðina og Sveitarstjórn Reykhólahrepps að gæla við það að brúa Þorskafjörð eins og ráðgert er á leið A1. Svo kemur Vegagerðin og segir að leið A1 muni engin áhrif hafa á þangnytjar. Sveitarstjórn á Reykhólum sem á allt undir því að starfsemi Þörungaverksmiðjunnar gangi vel leggur ekki hið minnsta til málsins. Tilbúin að torvelda starfsemi verksmiðjunnar hversu óþarft sem það er. Framkvæmdaleyfi vegna þverunar Kjálkafjarðar og Mjóafjarðar munu hafa verið afgreidd af hreppsnefnd Reykhólahrepps þó enginn ávinningur fengist af því fyrir íbúa Reykhólahrepps. Þá er eitt ónefnt þangtrossum er lagt í ból þar sem minnst mæðir á þeim fyrir veðrum oft er löndunarbið hjá verksmiðju. Trossum er þá gjarnan lagt þannig að á einu bóli sé fullfermi fyrir Karrlsey fyrrum nú Grettir. Skipið hefur þannig alloft afgreitt sig sjálft. Meðal annars inn á Djúpafirði.

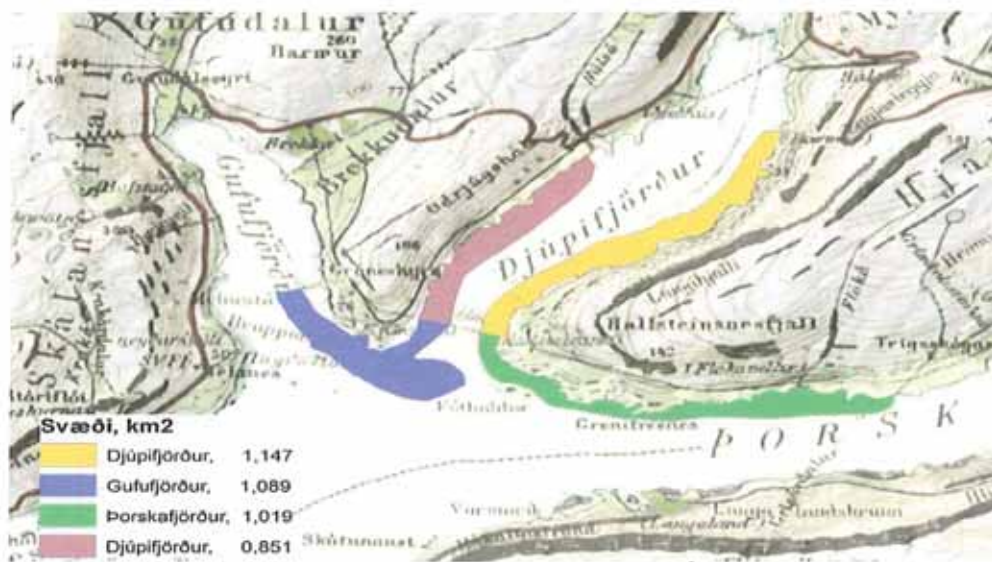
Rannsókn á þangöflun Öflunarfélagsins við fiskarnir c/o Reynis Bergsveinssonar í Djúpafirði

Þann 15 sept 2015 sendi ég skipulagsstofnun mynd. Texti myndarinnar greinir frá þangöflun úr Djúpafirði og lítilræði úr norðanverðum Gróneshólum ekkert er getið um þang sem var slegið í þeim sjó sem tilheyrir Þorskafirði eða Gufufirði. Þá segir í texta myndarinnar “meira en 1000 tonn voru slegin inn á Djúpafirði.” EKKI var getið um þangmagnið sem 2006 var slegið utan Djúpafjar. Eg gat þess í erindi til Skipulagsstofnunar í okt 2015 að í matsskýrslu yrði að greina hve mikil verðmæti lægju í þangi Djúpafjarðar sem ekki yrði unnt að nýta vegna lokunar fjarðarinnar.

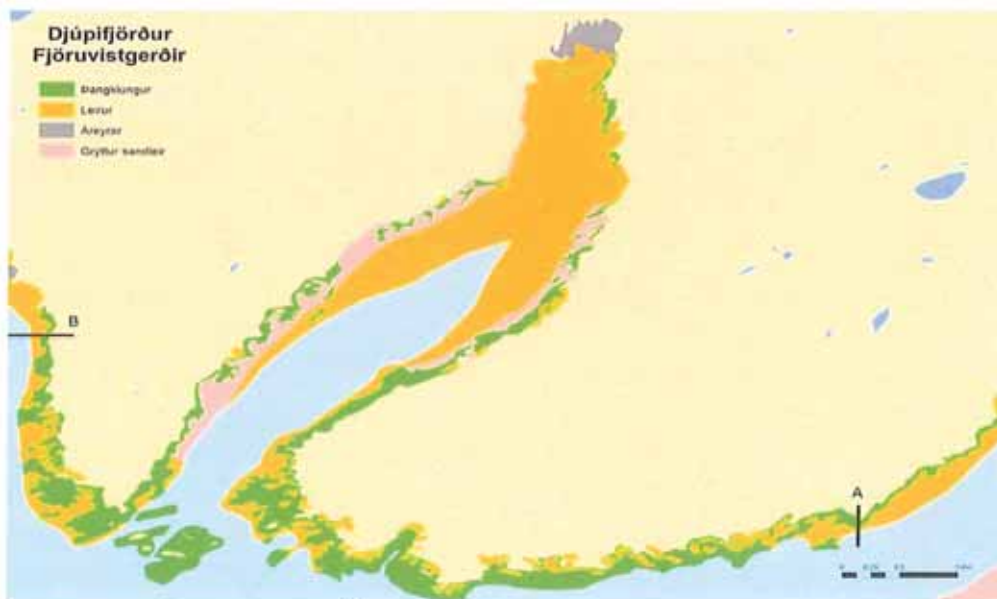
Vegagerðin brást alveg fullkomlega við framkominni kröfu um mat á tjóninu. Náttúrufræðistofnun teiknaði fjörugerðir bls.113. Á bls 112 segir “Vegagerðin óskaði eftir að RORUM ehf myndi yfirfara upplýsingar frá Reyni Bergsveinssyni (mynd 6.2.1.) um þangsláttusvæði við fyrirhugað framkvæmdasvæði. Grunnur rannsóknarinnar er væntanlega kort Frá Reyni Bergsveinssyni 2009 og það sama kort unnið yfir í lituð svæði. Einnig er teikning Náttúrufræðistofnunar Íslands, er sýnir fjörugerðir á sama svæði og er væntanlega hluti rannsóknarinnar. . Á næsta blaði sjást kortin.

Pangöflun við Grónes, Barm, Hallsteinsne og Gröf árið 2006, teiknað 2009.

Djúpi fjörður innan vegar 1,998 ferkm. (48,6% af heild) Óljóst hver reiknaði flatarmál.

Teikning Náttúrufræðistofnunar Íslands, fjörugerð. Myndirnar eru úr matsskýrslu í okt 2016

Svo virðist sem vel sé byggt undir rannsóknina. En spyrja má fylgdu ekki kortinu frá Gunnlaugi Péturssyni upplýsingar um þangmagn af kortlagða svæðinu.?

Skilja má að rannsókn RORUM hafi leitt í ljós að ekki hafi verið aflað nema 314 tonna innan þverunarinnar og að þar hafi ekki verið nema 31% þess öflunarsvæðis sem unnið var á árið 2006. Reynir hafi samkvæmt því logið til um þangmagn úr Djúpafirði um að minnsta kosti 700 tonn. Með örum orðum upplýsingar Reynis hafi verið mestan part uppspuni.

Þessu munu margir trúna það eru jú sérfræðingar að störfum.

Alveg sérstaka athygli vekur hve óskaplega rýrt þangið verður í meðförum kunnáttumanna, aðeins 370 grömm á fermetra. Það stendur hér á prenti, bls 113. “Nú lágu danir í því.” Nei ekki ég, RORUM vann árið 2015 að rannsóknnum á þangi við Ísafjarðardjúp. Skýrsla var prentuð, FÝSILEIKA KÖNNUN Á VINNSLU ÞANGS VIÐ ÍSAFJARÐARDJÚP. 2015.

Í skýrslunni vitna höfundar til þess að árið 2004 hafi Ívka M Munda stundað rannsóknir á klóþangi. Magn þess í fjöru hafi að jafnaði verið þannig að vestan og norð vestanlands hafi að jafnaði fundist utan til í fjörðum 6,3 kg á fermetur en að hámarki 12 kg.

RORUM hafði því allgóðar heimildir um eðlilegann þangvöxt við matið á þangi í Djúpafirði.

Árið 1973 vann Karl Gunnarsson ásamt Erlingi Haukssyni að rannsóknnum á klóþangi á svæði Breiðafjarðar til undirbúnings Þörungavinnslunni á Reykhólum. Skýrsla var gefin út 1973.

Þess er getið að meðal þangvöxtur á 14 rannsóknarstöðum við Breiðafjörð hafi verið 4,8 kg á ferm.

En mest 13,3 kg. Á blaðsíðu 113 í frummatsskýrslu er gefið upp að 31% af þang svæðum á kortunum lenti innan brúar í Djúpafirði eða 827700 fermetrar. Samkvæmt þeirri reikni forsendu sem fylgir í ramma á korti þá eru svæðamörk þannig að innan brúar verða 1,998 ferkm af þangfjörum og þá talið vera 48 % Það er algjörlega óhrakið að af fjörum sem myndu lenda innan vegar voru sumarið/ haustið 2006 tekin og seld um 1300 tonn af þangi.

Af kortlagða svæðinu í heid var landað 2466 tonnum af Klóþangi.

Af landi Gróness voru tekin 1333 tonn,

af Barmslandi 360 tonn,

af Hallsteinsnesi 1149. tonn,

af landi Miðhúsa 12,5 tonn. Vera kann að 12,5 tonn liggi óvart í afla frá Grónesi löndun 26.09.

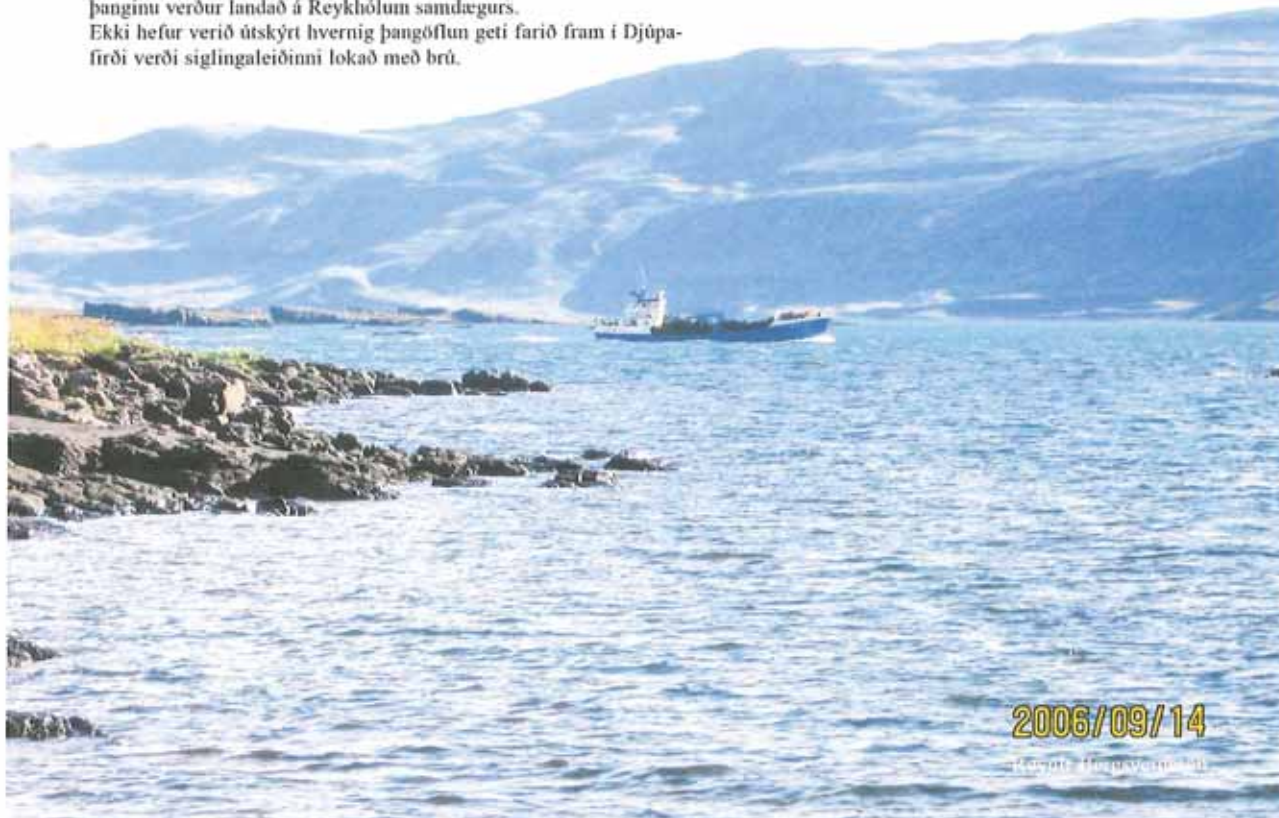
Eg annaðist í nokkur ár uppgjör til öflunarmanna og samninga við landeigendur fyrir hönd Öflunarfélagsins við fiskarnir um nokkurra ára tímabil. Einnig vann eg árlega að þangöflun á vegum þess félags. Öflunarfélagið var á minni kennitölu og ég bar ábyrgð á greiðslum og hlutaskiftum. Þetta ár komu 5-6 aðilar að öfluninni við Djúpafjörð fleiri annarsstaðar, (Hvammsfjörðurum vorið.) Það veit enginn betur en við sem unnum þarna árið 2006 hversu mikils var aflað en við skoðun á vigtarnótum, aflauppgjöri og greiðslum á leigu til landeigenda lætur nærri að tekin hafi verið 1300 tonn af þangi innan við brú og jafnmikið af kortlagða svæðinu utan við brú. Greinilegt er að hvorki RORUM né Vegagerðin hafði vilja til þess að fá rétta niðurstöðu um þangvöxt Djúpafjarðar. Þeir einfaldlega báru fyrir almenning fasaða niðurstöðu 370 grömm af fermetra í stað 5000-6000 grömm. Skipulagsstofnun ætti að gera kröfu til þess að rétt niðurstaða verði byrt. Ásamt skýringum á málinu.

1300 tonn af þangi eru verðmæti sjómanna sem missa það úr sínum öflunarkvóta ef lokað er firðinum. Eigendur viðkomandi landareigna, Gróness, Hallsteinsness, Barms og Starfsmannafélag Landhelgisgæslunnar fengu greidd um 10 % þangverðs í öflunarleigu samtals 460 þús kr fylgiskj.....Lokun fjarðarins er að fullu og öllu óafturkræf. Það er mjög alvarlegt mál þegar unnt er að kaupa “Hlutlausu aðilar” til þess að lygin verði meistaraverk.

Það er hinsvegar ekkert meistaraverk að halda því fram að unnt verði að stunda þangöflun og flutninga undir brýrnar, það er bara ódýr fullyrðing einhverra landkrabba. Nú er nýjast í gerð Sjávarfalla brúa að tala um rofvörn og jafnvel þröskulda í brúaropi. Djúprista báta er eitt en hitt þarf líka að athuga að 50-70metra löng þangtrossa verður ekki dregin á 7 mílna hraða nema á rúmu dýpi 6 – 10 m. Djúp rista þangpoka er oft 3-4 metrar, að trossan skekkist vegna straums og rekist utan í eða vegna skekkjunnar ná hún til botns er ekki bara vont mál með tjóni á farmi og þangpokum heldur einnig alvarleg slyshætta.

Mynd 9 - Þangöflun í Djúpafrði

Á myndinni kemur Karlsey fulllestuð út úr Fótbaldrussundi og þanginu verður landað á Reykhólum samdægurs. Ekki hefur verið útskýrt hvernig þangöflun geti farið fram í Djúpafrði verði siglingaleiðinni lokað með brú.

Flutningaskipið karlsey sigldi 7eða 8 sinnum út af Djúpafrði um Fótbaldrussund með fullferni af þangi árið 2006.

Þangöflun árið 2006 úr uppgjöri Öflunarfélagsins Við fiskarnir. Kt 3011383509			
Löndun tonn	landareign		öflunarleiga
19,07	142,11 Hallsteinsnes		27029
21,07	148,11 Hallsteinsnes		28170
27,07	70,41 Hallsteinsnes		13391
10,08	155,08 Hallsteinsnes		29496
15,08	129,42 Barmur		24615
17,08	149,34 Grónes Starfsm fél Landhg		28404
30,08	44,64 Barmur		8491
30,08	114,09 Hallsteinsnes		21700
1,09	153,98 Hallsteinsnes		38295
8,09	53,43 Hallsteinsnes		13289
8,09	92,3 Barmur		22954
12,09	93,91 Barmur		23355
12,09	56,84 Grónes		14136
14,09	93,72 Grónes		23309
14,09	57,68 Hallsteinsnes		14344
20,09	30,39 Hallsteinsnes		7557
20,09	124,08 Grónes		30857
22,09	157,04 Hallsteinsnes		39055
26,09	155,08 Grónes		38568
	Miðhús		2377
saamt.	1661,01	Samtals :	449392

26,09 er síðasta löndun Öflunarfélagsins Við fiskarnir árið 2006 c/o Reynir Bergsveinsson

Útgerðarfélagið Styrja ehf aflaði auk þessa fram á haustið af löndum Hallsteinsness 52 tonnum og Gróness 753.16 tonnum, c/o Jóhannes Haraldsson.

Samkvæmt kynningargögnum vegagerðar verður algjörlega útilokað að afla þangs inn á Djúpafirði ef vegur og brú verður líkt og ráð er fyrir gert samkvæmt tillögum Vegagerðar um veglínu milli Hallsteinsness og Gróness. Svipað dæmi kom fram við þverun Kolgrafafjarðar, Þangöflun á svæðinu sem lenti innan vegar var reglubundin fyrir lokun en engin síðan.

Nú þegar hefur verið lokað fyrir þangöflun, með fjarðaþverunum, á um 2-4% af þangmiðum Breiðafjarðar og eru menn farnir að tala um yfirvofandi ofnýtingu. (Reikhólavefur sept 2015) Fulyrðingar vegagerðarinnar um að þangs verði unnt að afla inn á Djúpafirði þó brúað verði Fótbaldurssund standast alls ekki. Nú á árinu 2015 kemur fram stóraukin ásókn í auðlindina og áhyggjur manna um vottun sjálfbærrar nýtingar. Rætt er um byggingu nýrar þörungaverksmiðju Það kann að verða vandamál Þörungaverksmiðjunnar á Reykhólum og ef til vill annara slíkra að geta ekki aflað þangs inn á Kolgrafafirði, Djúpafirði, Mjóafirði vestra og Kjálkafirði.

Þangöflunarmöguleikar hafa oftast verið nær fullnýttir á þessum svæðum sem og öðrum.

Skipulagsstofnun er í þessum kafla bennt á að ekki eru allar fulyrðingar Vegagerðarinnar traustar
Lík hér umræðu um Þangöflun

Reynir Bergvinsson

Skipulagsstjórnun	
Mótt.:	9 des. 2016
Mátnr.	
201605060	

Gilsfjarðarbrekku 27 nóv 2016.

Til Skipulagsstofnunar

Varðar framkomna frummatsskýrslu vegagerðarinnar vegna nýrra vega í Gufudalssveit.

Ég undirritaður Reynir Bergsveinsson hef áður og oft gert athugun á bestu kostum í leiðavali um Gufudalssveit. Einn þeirra kosta sem ég vakti athygli á með hjálp Háskólans á Akureyri var að leggja jarðgöng undir Gufudalsháls og þvera Gufufjörð frá Hofstöðum með efni úr Jarðgöngunum ef jarðgangagerð væri möguleg þar sem styttest var í gegn um hásin.

Hugmyndin og álit Háskólans var þá kynnt nokkrum sveitarstjórnnum á Vestfjörðum og vegamálastjóra. Enginn áhugi fannst á þeim landshluta og ekki heldur hjá vegamálastjóra. Vestfjarðavegur gat með jarðgöngunum undir Gufudalsháls orðið ódýrari og 13-14 km styttri en þeir kostir sem bjóðast í dag.

Vegurinn var lagður út fyrir Skálanes og nú á að leggja veginn með þverun á Gufufjörð og brú sem yrði 70 m eða 130 m. Tækifæri koma og fara. Það er stundum betra að flýta sér hægt.

Nú liggur alveg lifandi ósköp á að komast á leiðarenda. Fyrir liggur í málinu að ekki verður þveraður Þorskafjörður frá Skálanesi yfir á Reykjanes og ekki heldur frá Hallsteinsnesi yfir að Laugalandi. Eftir standa 3 kostir leið Þ-H um Teigsskóg, leið D-2 um Ódrjúgsháls og leið H1.

Leið H1

Leið H1 er frekar dýr lausn á litlum vanda. Fjallið Ódrjúgsháls er liðlega 100 metra hátt þar sem lægst er. Og er engum vandkvæðum bundið að leggja veg yfir hálsinn í um 100 metra hæð og með langshalla í eðlilegu formi. Þar er engin vá eða háski sem hindri slíkt. En til að forðast þennan stað. leggur vegagerðin til að þvera Djúpafjörð og einnig Gufufjörð með samtals 430 metra í brúm.

Vestfjarðavegur um Ódrjúgsháls Myndina tók Jónas Guðmundsson. Mynd: úr frummatsskýrslu

Leið D 2

Krafist er endurbóta á birtum forsendum leiðar D2

Veginn yfir Ódrjúgsháls er þægilegt að leggjaog í 100m hæð með hóflegum langshalla.

Leið 2 fær ófullnægjandi umfjöllun í frummatsskýrslu. Það er óþarfi að teikna leiðina með 8% bratttri brekku ofan við Miðhús. Það er óþarfi að draga veginn norður á fjall þar sem er tíðari hætta á skafrenningi og dimmu, auk þess liggur þá leiðin hærra en nú er. Fram kemur í frummatsskýrslu að ný veglína sé í 168 metra hæð. Nú liggur leið D2 af Melanesi inn eftir Hofstaðahlíð og þverar Gufufjörð og kemur á land utan við Brekkuá. Til eru eldri teikningar vegagerðar úr eldri matsgöngnum Vg sem sýna veg frá Skipatanga við Brekkuá og upp á Ódrjúgsháls örskamt frá Lómatjörn. Vegagerðin leysti þá þann vanda að teikna veg með viðunandi formi frá sjó

á þeim stað sem lagt er til nú að leiðin liggi um. Því er gerð krafa um að Vegagerðin sýni þann kost að fara yfir Ódrjúgsháls nákvæmlega þar sem Lómartjörn er nú. Gera þar á Fjallsöxlina efnisnámu og lækka þannig fjallið um 10 m eða 20m eða meira ef þykir henta eða þurfa. Þá er fenginn þægilegur langshalli á veglínu að núverandi vegi við Hálsá. (Svipuð Náma var tekin í Vegstæðið á Eiðinu við Skálmarnes við Kerlingafjörð, vegurinn liggur síðan um námubotninn.

Það mátti skylja á fulltrúa Vg við kynningu á Frummatsskýrslu, að bústaðir Landhelgisgæslunnar væru í uppnámi ef farið yrði með nýjann veg um skriðurnar ofan við sumardvalarhúsin. Ljóst er þó að þau liggja nokkuð fjarri. (500m + ?) Fyrir liggur einnig í málinu að við Þórisstaði eru ráðgerð nokkur hús mjög nærri veglínu ÞH og eru þau ekki nefnd sem hindrun á leið ÞH, hinsvegar er þar látið að því liggja að þau hin sömu hús trufla jarðgöng á leið D2.

Stytttri jarðgöng á leið D2, minni kostnað . Sparnaður á leið D 2 gæti líklega orðið 1000 mj kr.

Vegagerðin getur þess í frummatsskýrslu að vegna nýs deiliskipulags sumarhúsa við Þórisstaði verði jarðgöngin 300-400 milj kr dýrari og lengri. Jarðgöng á leið D2 eru kynnt 4,5 km löng, en styttesta leið undir Hjallaháls með báða gangnamunna í eðlilegri hæð er 3,5 km. Göngin Djúpafjarðarmegin yrðu með op í sömu hæð og á svipuðum slóðum og gert er ráð fyrir opi í jarðgöng samkvæmt leið H1 nákvæmlega þar sem vegagerðin gerði ráð fyrir gangnamunna í tillögu sinni 2015 Núverandi kynning Vg á jarðgöngum undir Hjallaháls er að þau fari í fjallið rétt ofan við veg að Gröf en komi út nánast niður við árósa í Djúpadal. **Gerð er krafa til þess að Vegagerðin Rökstyðji þá ákvörðun og byrti jafnframt hvar hún vildi hafa jarðgangaop á leið D2 við Þórisstaði eða Gröf áður en áform spilltust af nýju skipulagi sumarhúsabyggðar við Þórisstaði.** Það er afar ólíklegt að kyrrð og næði verði hlutskifti þeirra húseigenda sem skipulagt hafa sumarhúsabyggð þannig að húsin yrðu í nokkurra metra fjarlægð frá hraðbrautinni. Engar byggingar eru nýreistar á svæðinu. **Kostnaður við jarðgöng á leið D2 myndi lækka um 900 miljón kr. Ef jarðgöng yrðu 1 km styttri.** Það kom til umræðu á kynningarfundum hvort jarðganga munni væri á réttum stað, nánast við sjávarmál sunnan við brú á Djúpadalsá. Fulltrúi Vg útskýrði að æskilegast væri að jarðgöng kæmu út sem næst láglandi til að draga úr líkum á snjó við gangaop. **Möguleg stytting leiðarinnar D2.**

Veglínu D2 er með tilfærslum og tilbrigðum unnt að stytta að hámarki um 4 km. Þá yrði farið austur yfir Gufufjörð yst í firðinum og austan fjarðarins frá brú inná Ódrjúgsháls. Við tjörn hjá Lónanúp yrði farið niður af hálsinum. Ef farið yrði yfir Djúpafjörð neðan við Miðhúsamel eða Miðhúsatún og komið að landi utanvert við/í Hálsgil fengist stytting líklega um 3-4 km. Þá yrði landtaka í efnisnámu í Hálsgili sunnanverðu en þessi aðkoma leiðir til brattari aðkomu að landinu og jarðgangamunna sem gæti leitt til þess að ganga munninn yrði að lækka til að ná takti við veglínu og hugsanlega lengdust þá göngin etv lítillega.

Hér er án frekari útlistunar bent á stystu möguleika.

Brú á Djúpafjörð milli Miðhúsa og Hálsgils má vera djúp -3 til 4 m. og ætti að nægja 70 m löng. Brú yst á Gufufjörð var ákveðin 130 metrar.

Sé svo að besti kostur felist í vegstyttingum þá hefur Vg sést yfir einfaldann kost. Þar sem Leið D2 gat komist niður í 18 km milli endasöðva verksins.

Samfélagsþjónusta

Samfélagið er samfélag okkar. Samfélag okkar er ekki Vestfjarðavegur hjá Dalsmynni og ekki Vestfjarðavegur hjá Þingeyri og ekki hjá Flateyri og jafnvel ekki á Patró. Það er dapurlegt hversu Vegagerðin hampar því að leið ÞH sé veruleg samgöngubót fyrir samfélagið.

Yrði leið ÞH fyrir valinu þá fylgir því visst óhagræði fyrir flesta íbúa Gufudalssveitar.

Vegir að bæjunum í Gufudal og Djúpadal falla um flokk og verða Héraðsvegir. Á þessum bæjum eru 5 fjölskyldur með fasta búsetu og nokkur börn í skóla. Auk þess vinnur fólk, jafnvel í fastri vinnu á Reykhólum en einnig í tímabundinni vinnu á Reykhólum eða í Króksfjarðarnesi, en hvort sem er börn eða fullorðnir þá er gert ráð fyrir því að mæta á réttum tíma í skólann og vinnuna.

Nú verður þó sú afturför að snjómokstur og viðhald vegarins fer halloka fyrir samgöngum sem efla skulu samfélagið. Síðustu ár hefur verið daglegur snjómokstur og hálfkuvarnir á veginum eftir þörfum. Það stefnir í afturför í samfélagsþjónustu og samgönguþjónustu Vegagerðarinnar fyrir 5

fjölskyldur af 6 Veglína ÞH ef valin verður veldur hrörnun daglegrar þjónustu við flesta íbúa Gufudalssveitar. Samkvæmt leið Þ H, yrðu vegalengdir frá Vestfjarðavegi að Djúpadal 7 km og að Gufudölunum um 6 km. Leiðin Djúpidalur Reykhólar lengist um 6 km.

Þess verður ekki vart að Reykhólahreppur hafi áhyggjur af snjómokstri og skólaakstri, póstdreifingu og fleiru. Hvort mun nú Íslandspóstur setja póstkassa fyrir íbúana í 6-7 km fjarlægð frá bæjunum.? Hvort mun nú sveitarstjórn mæla með leið ÞH eða D2?

Leið D2 þjónar hagsmunum samfélagsins best.

Ég undirritaður hef gagnrýnt og gagnrýni enn fyrirætlanir manna um brú á Dúpafjörð og veg inn Hallsteinsnes.

Lýsing leiðarinnar D2 með styttingu uppá jafnvel 4 km er ekki tillaga mín, heldur framlagðar staðreyndir í málinu. Álit mitt um hagkvæmasta fyrirkomulag leiðarinnar byggir meðal annars á því að nálgast bæina í fjarðarbotnum. Einnig að komast hjá því að leggja í rúst tún og ræktunarmöguleika á Skálanesi og Hofsstöðum. Á landi Skálaness eru áform um að vegur og námur þeki 20 hektara túna og ræktunarlands á Melanesi ef farin yrði leið ÞH (námur 113) Það hagar þannig til að Melaneshvappurinn er eitthvert besta og fallegasta túnstæði sem finnst í Gufudalssveit og þó víðar væri leitað. Vera kann að svæðið sé um 40 ha. En skaðinn að taka 20 ha af þessu indælis ræktunarlandi er óafturkræfur og óbætanlegur.

Veglína samkvæmt tillögu um leið D2 fer ekki yfir þettað ræktunarland, leiðin liggur líkt og núverandi vegur ofan við flugvöllinn áfram inn yfir Melanesið um efri námur 113, ofan við túnin á Hnausamýrum í landi Hofstaða og síðan hallandi niður að sjó, á leiðinni er farið yfir nokkra hektara ræktunarlands. Æskilegt hefði verið að taka veginn niður að sjó neðan við núverandi tún Hofstaðamegin við landamerkin. Skipulagsstofnun er bent á að taka þann þátt til athugunar hvort unnt væri að gera stefnubreytingu á veglínu D2 þar sem vegurinn yrði lagður um námuna, sem mun stækka mikið við aukna efnistöku. náman (efri 113) er opin náma. (Æskilegt væri ef farin verður leið D2 að beina efnistöku einkum í efri námuna og hlífa algjörlega túnnum og ræktarlandi í neðri námu 113.) Það er óneytanlega galli á framkominni matsskýrslu að orðið ræktunarland finnst varla í þeirri bók. Þeir sérfræðingar sem komið hafa að matinu virðast ekki trúá á mátt og gildi moldarinnar.

Sterkasti sérfræðingur sem ég þekki á því sviði gæti verið Björn Fiðbertsson bóndi í Botni í Súgandafirði. Sérfræðingar sem Vegagerðin velur til sinna verka varðandi Umhverfismat nálgast líklega verk sitt með þá undirliggjandi sannfæringu að það sé þeirra hlutverk að gefa veiðileyfi á landið og sjóinn og bændurna og túnin. Það er mikils virði fyrir lífríki Breiðafjarðar að hfa bónda á Skálanesi sem ætíð lætur sér annt um lífríki sjávar um vikur og voga. Friðun strandarinnar í Gufufirði á 200-400m kafla skiftir minna máli þó lög standi til friðunar þess svæðis.

Friðun bænda og ræktunarlands í útrýmingarhættu er ekki ofarlega í hugum þeirra sem mæla með leið ÞH. Vegagerðin taki til athugunar leiðina af Melanesi neðan við túnin frá Hofsstöðum og inn með sjónum og í línuna yfir Gufufjörð líkt og teiknað hefur verið. Einnig verði athugað hvort teiknuð brú á þeirri veglínu sé ekki óþarflega stór (70m) Brúin er á teikningum grunduð á sandleiru sem Vg setur fram efasemdir um vegna botngerðar en rétt er Vg að taka til athugunar fyrirkomulagsbreytingu á staðsetningu brúarinnar.

Rensli Gufudalsár hefur lengi legið nærri Brekkulandinu, stutt frá klöppum við Skipatangann. Vg ætti að athuga hvort þar sé ekki unnt að finna klappir undir brúna. Brúaropið sem kynnt er í Frummatsáætlun á leið ÞH ytst í Gufufirði er 130 metrar og þess getið að flatarmál innan brúar sé 2,8 ferkm. Brúin á leið D2 er kynnt með brúarop 70 m og greint að innan brúar sé flatarmál 0,8 ferkm. flatarmáls svæðisins rímar ekki við stærð brúarops. Skipulagsstofnun þarf að taka til athugunar hvers vegna Vegagerðin gerir ráð fyrir svo langri brú á leið D2 um Gufufjörð. Sé brúin óþarflega stór kann leiðrétting að lækka kostnað á leið D2. Brúin á Gufudalsá er 25 m og rennislidypi þar að hámarki 2-2,5 m. rennislidypi við Skipatanga getur orðið 3-6 metrar eftir sjávarhæð. Einhversstaðar í matsskýrslu er þess getið að mesti munur flóðs og fjöru sé 5 metrar. Réttara er að mesti munur flóðs og fjöru á þessum slóðum sem verið er að fjalla um getur orðið 6 metrar. *Kort fylgir málinu R B*

Reynir Bergveinsson

Kort úr frummatsskýrslu sem kynnt var í nóvember 2016.

Jarðgöng eru nú kynnt lengri en fyrir ári, án sjáanlegrar ástæðu. Vegur yfir Ódrjúgsháls er kynntur eftir sömu forsendum og undanfarin ár. Skipulagsstofnun ætti að krefjast þess að veglína yfir hálsinn verði hönnuð og kynnt líkt og tillögur minar á fyrra ári voru. Það er að fara yfir Ódrjúgsháls í grend við Lómahnjúk.

Nýtt vegstæði yfir Ódrjúgsháls lægi eftir beina vegkaflanum á myndinni, unnið þar aðallega úr aðfluttu efni. Á miðri myndinni lægi vegurinn yfir hálsinn í um 100 metra hæð. Eldri tekiingar Vegagerðarinnar sýna veglínu í grend við Lómatjörn sem sveigist eftir landinu og til sjávar við Skipatanga utan við Brekkuá. Allar veltengingar til bæja og fólks sem býr á svæðinu eru með leið D 2 nær fólkinu.

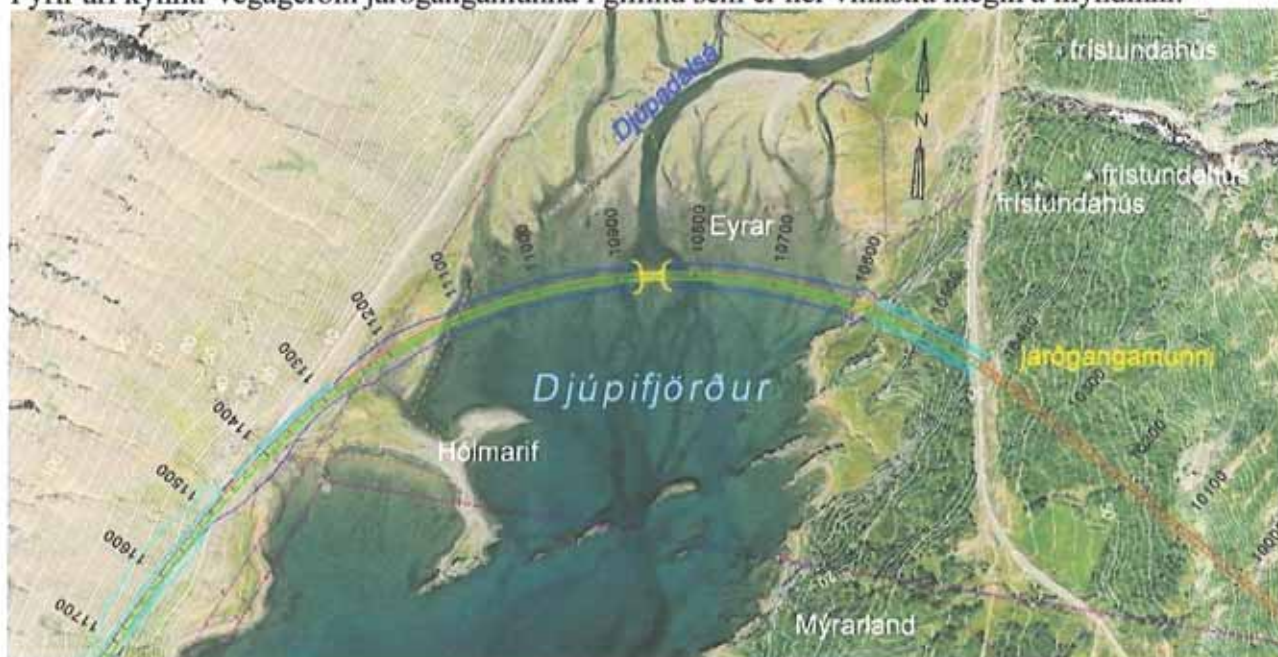
Veglína RB D2 rakin. Myndirnar eru flestar fengnar að láni úr Frummatsskýrslu (nóv 2016)

Hjallaháls er fjallið á myndinni. Gróðurinn á myndinni sýnir að lítil átök eru í vindum þar sem vel er gróið. Frá veginum yfir Þorskafjörð lægi vegurinn að jarðganga opi í 80-90 metra hæð öðruhvora megin við Búlká. Með jarðgangaop á sama stað og Vegagerðin kynnti í eldri gögnum. Óþarft er að fara hér með göngin neðar vegna snjóá.

Fyrir ári kynnti Vegagerðin jarðgangamunna í giilinu sem er hér vinnstra megin á myndinni.

Nú kynnr Vg jarðgangaop í um 20 m. Hæð. Lenging gangnanna frá fyrri hugmynd í Hálsgili á sér engin rök. Hér er gangnaopið undir frekar þunnum jarðlögum. Snjór utanvert í Hálsgili er ekki til.

Brúarstæðið sást vel á síðustu mynd.(korti) Athugandi væri hvort betra fyrirkomulag væri að brúa utar. Til dæmis líkt og sjór liggur á leirunni samkvæmt þessari mynd. Þá væri forsendan stytting leiðar og ef til vill einfaldari aðkoma að jarðgöngum í Hálsgili. Ekki nokkur rök hafa verið byrt um að gangaop í Hálsgili sé slæmur kostur. Á þessari mynd sést núverandi vegur og vesturlína og bæjaveita. Með brú út á “Vaðlinum” lægi vegurinn suður yfir Miðhúsamel sem sést á myndinni.

Efnisnámu á Miðhúsamel. Með því að samþætta efnistöku og veghalla kann að fást viðunandi veglína til sjávar og unnt yrði að leggja veg yfir fjörðinn með stefnu að jarðgöngum í Hálsgili. Jarðgangaop í Hjallaháls ætti að geta verið í 20-40 m hæð. Frá efnisnámunni til vesturs yrði veglinan felld að núverandi vegstæði eins fljótt og aðstæður leyfa.

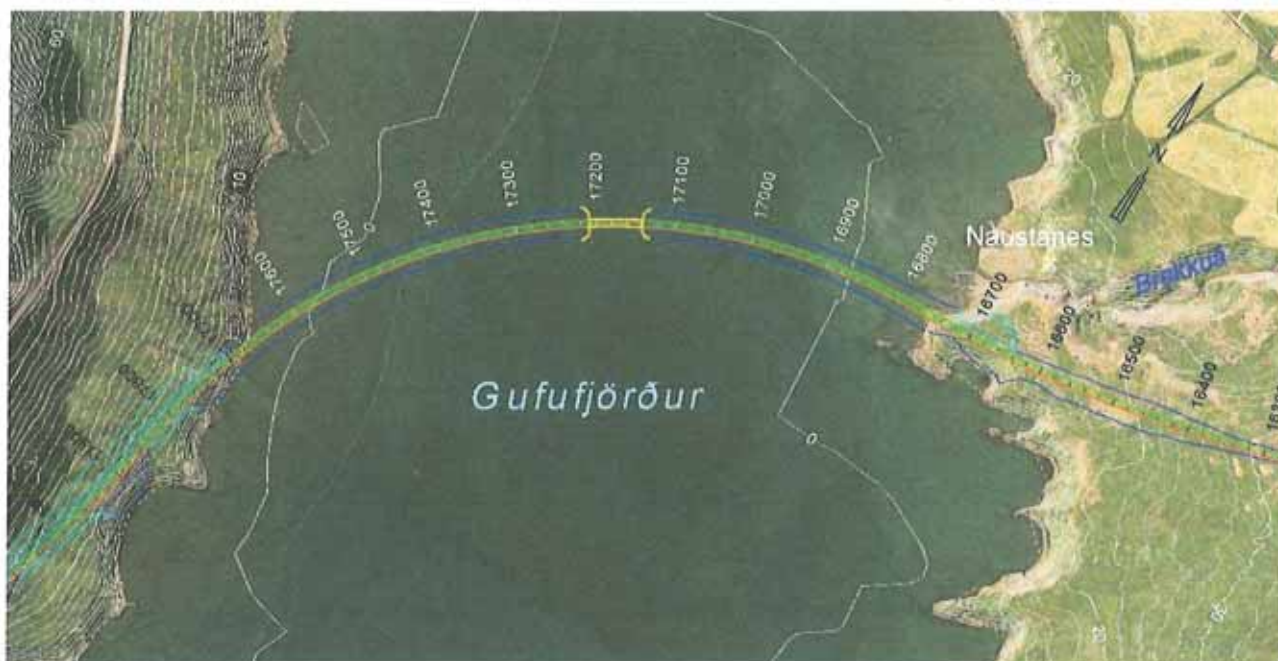
Veglína frá efnisnámu við Miðhúsamel héldi núverandi veglínu eins og unnt er

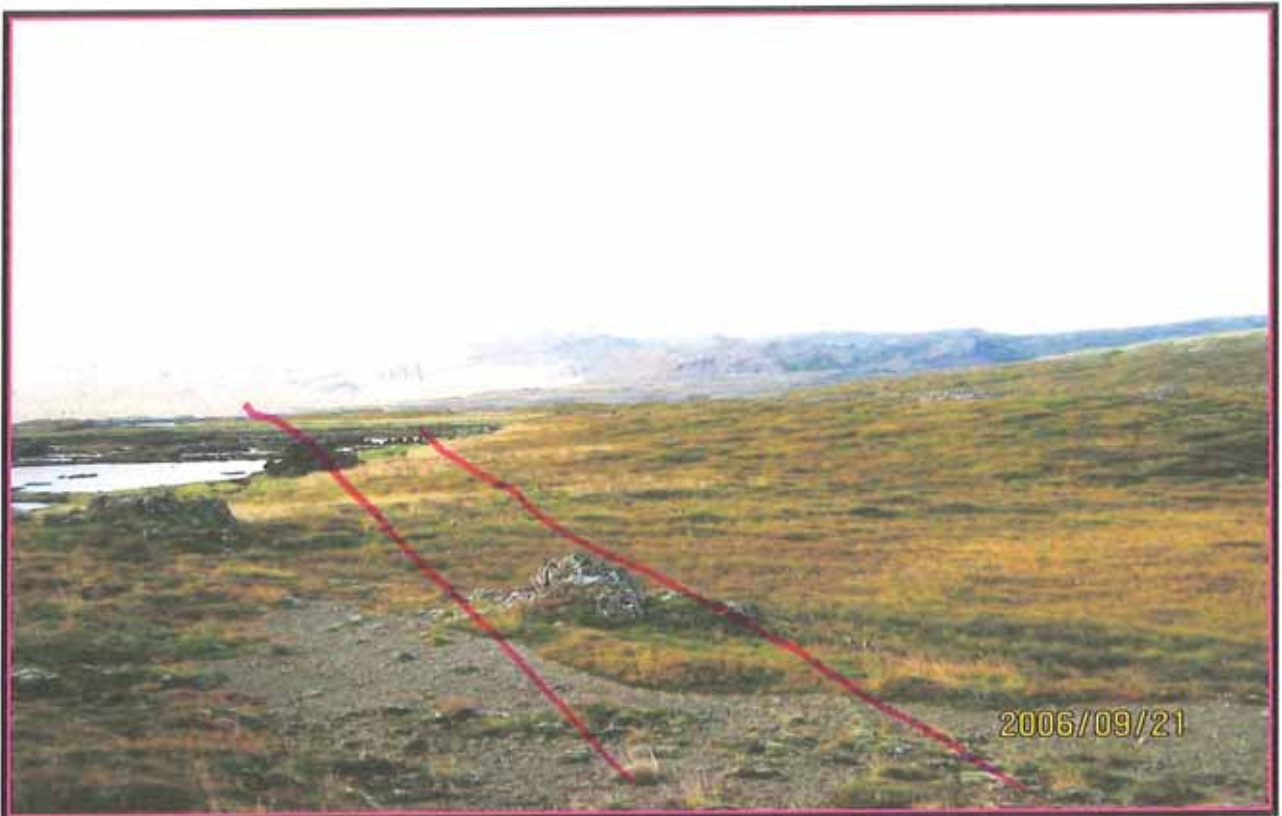
Við Hálsá sem fellur af Ódrjúgshálsi myndi veglínan liggja í þægilrgri brekku og ná hæsta punkti í nánd við 100 m hæð.

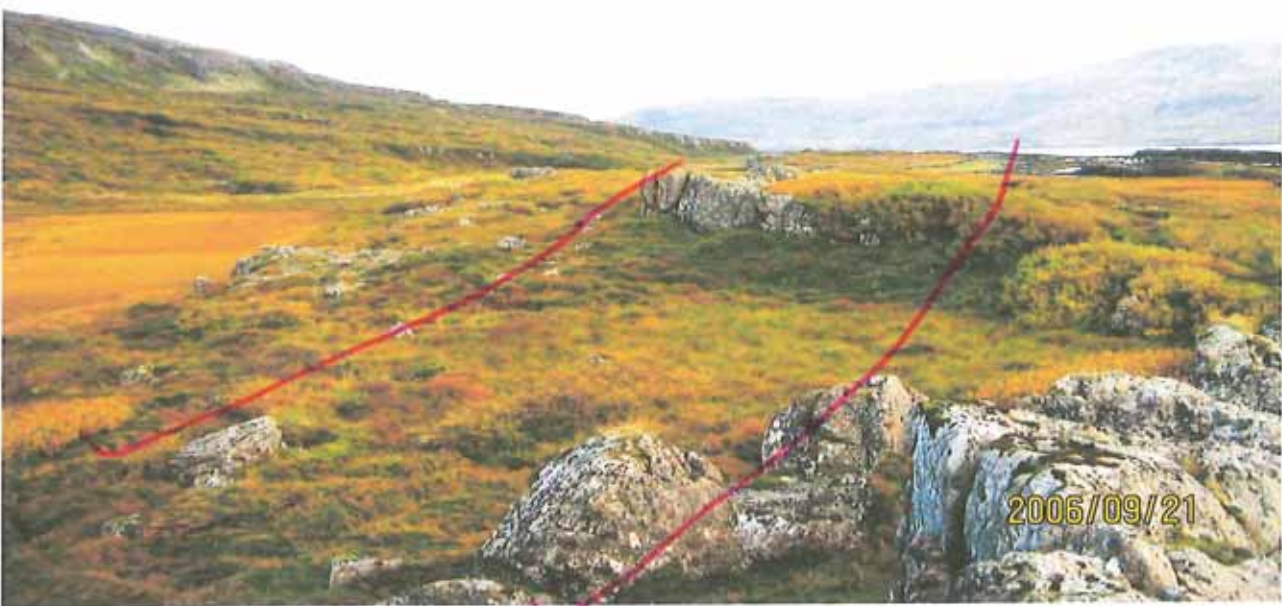
Veglína D2 tillaga RB um afgbrigði valinnar línu Vegagerðarinnar. Vegurinn kæmi vestur yfir Ódrjúgsháls við Lómanúp lægi þægilega sveigður til sjávar við Gufufjörð. Vegagerðin hefur áður teiknað þá veglínu. Frá sjó að Lómanúp og þá norður á "fjall"

Brúarstæðið getur verið nærri Brekkulandi og 40-50m brú er nægjanlega stór Landtaka brúarinnaryrði á sömu slóðum og tillaga VG en með lítillega aðra stefnu vegurinn færir út með sjó að nokkru ofan við flæðarmál en neðar við túnin í Hofstaðalandi og upp á Melanesið í efnisnámu 113 efri námu Náman og veglínan felld saman til þess að hagræða linunni inn með sjó. **Ekki rakið frekar.** Með því fyrirkomulagi sem hér er rakið er dregið úr tjóni á landi og nytjum þess eins og unnt er. Veglínur í sjó í Gufufirði og Djúpafirði Valda því sem næst engum neikvæðum áhrifum. Samgöngubæturnar nálgast fólkið á svæðinu eins og unnt er.

Mynd úr veglínu ÞH. Úr stöð 13000 sér til Gróness. Vegurinn kæmi hér á land eftir að hafa farið yfir voginn sem gengur upp í landið vestan við Grenitrésnes myndin tekin á Grenitrésnesi.

Myndin tekin í nánd við stöð 12650. sér yfir vegsvæðið ofan við Grenitrésnes til austurs. Vegurinn kæmi hér frá hlíðinni yfir mýrarsundið og á ská fram í holtið. Mynd RB.

Myndin er tekin í Veglínu Þ H við stöð 12500 sér inn Þorskaftjörð

Þessi mynd er einnig tekin í grend við stöð 12500 og sýnir hlíðina og landið í grend. Austan við strandvíkina hækkar veglínan og er komin ofartega í skóginn austan við grasbrettinn og er þá á spöl austar í stöð 11000. Takið eftir klettahorninu fjærst á myndinni ber í fjallið í fjarska.

Þessi mynd er austurjaðar Hvammsins sem þarf að fylla upp í í urðinni neðan við holtið var stundum tófugreni.

Hestavegurinn lá hér líkt og símalínan og frá Flókavöllum til Hallsteinsness lá hann undir og meðfram lágrí klettabrún sem var ofan við Skóginn. Það má sémilega sjá það á þessari mynd að skó er nú tæpast hægt aðkalla það lyng sem veð hér upp á fjallið.

Kletthornið á síðustu mynd er undir s inu í Kleifarnes

Hér sér aftur í Klettholtið Kleifarnes. Þessi mynd er úr matsskýrslu og textinn er: úr stöð 11820, Hoft yfir þann stað sem fyllt verður upp í

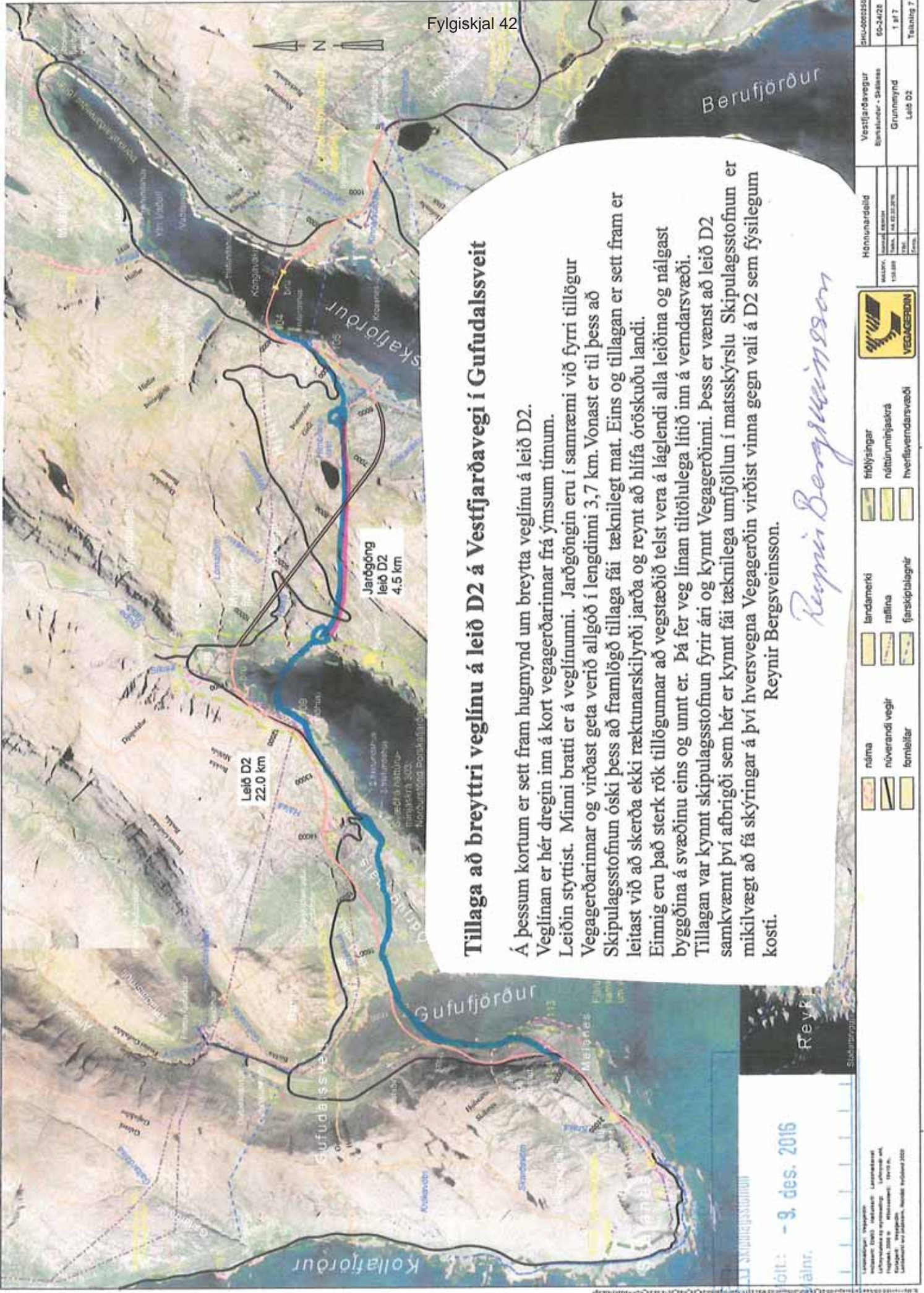
Flókavellir eru í stöð 10500 Veglínan liggur hér neðan við símalínuna hjá Flókavöllum. Í texta segir að landið sé lítt snortið en sjáist gömul raflína á timbur staurum.

Ætlunin er að við frakvæmdina þurfi 1 miljón rúmmetra af efni og að lítið þurfi að flytja inn á svæðið, efnið fáiist úr skeringum á svæðinu. Miljón rúmmetrar gefa til kynna að óvanalega mikið rask verði við val á veglínu ÞH. Alveg ótækt niðurrif . Þessi mynd gefur ágætlega til kynna að Landið er sérlega erfitt og óhentugt til vegagerðar. Ekkert malar eða sandefni er á svæðinu Umhverfi Sprenginga er oft á stórum svæðum stór spillt af grjótkasti úr óvörðum sprengingum. Flókavellir eru merktir með stjörnu. Mikið niðurrif mun þurfa beggja megin við Fókavelli, Á mynd 1.11 er teiknuð veglínun og lætur lítið fyrir sér fara.

Veglínur eru dregnar til fróðleiks á myndirnar hér í heftinu. Hvort þær séu nokkurnveginn réttar er vonandi ekki að ráði rangt enda verður ekki smíðað eftir þeirri teikningu.

Tillaga að breyttri veglinu á leið D2 á Vestfjarðavegi í Gufudalssveit

Á þessum kortum er sett fram hugmynd um breytta veglinu á leið D2. Veglinan er hér dregin inn á kort vegagerðarinnar frá ymsum tímum. Leiðin styttest. Minni bratti er á veglinunni. Jarðgöngin eru í samræmi við fyrri tillögur Vegagerðarinnar og virðast geta verið allgöð í lengdinni 3,7 km. Vonast er til þess að Skipulagsstofnun óski þess að framlögð tillaga fái tæknilegt mat. Eins og tillagan er sett fram er leitast við að skerða ekki rektunarskilyrði jarða og reynt að hlífa öröskuðu landi. Einnig eru það sterk rök tillögunnar að vegstæðið telst vera á láglandi alla leiðina og nálgast byggðina á svæðinu eins og unnt er. Þá fer veg línán tiltölulega lítið inn á vermdarsvæði. Tillagan var kynnt skipulagsstofnun fyrir ári og kynnt Vegagerðinni. Þess er vænst að leið D2 samkvæmt því afbrigði sem hér er kynnt fái tæknilega umfjöllun í matsskýrslu Skipulagsstofnun er mikilvægt að fá skýringar á því hversvegna Vegagerðin virðist vinna gegn vali á D2 sem fýsilegum kosti.

Reynir Bergsveinsson

Reynir Bergsveinsson

☐	náma	☐	landamerki	☐	fríþýsingar
☐	núverandi vegir	☐	rallína	☐	nátturumínjaskrá
☐	formleitar	☐	flarskiptiblaðir	☐	hverfisvermdarsvæði

Höfundurdeild	Vestfjarðavegur
Stofnun	Eignastuðul - Spáness
Dagsetning	19.10.16
Skilríki	NA 02.02.2016
Örnúmer	

Skilnúmer	60-24/28
Bláttölur	1 þf 7
Útgáfudagur	Talning 7

Dagsetning: - 9. des. 2016

Stofnun: - 9. des. 2016

náma 106

Jardgöng undir Hjallaháls, 4,5 km

Hjallaháls

náma 105

Svæði fyrir aðstöðu
vertíaka 6,0 ha

Geymslusvæði
fyrir úgróft úr
göngum 6,0 ha

náma 104

ný vegtenging

ný vegtenging

vegtenging

heimleið
að Gröf

Jardgangamunni

Gröf
Þórisstaðir

Gröf
Barnur

Vestfjarðavegur (60)

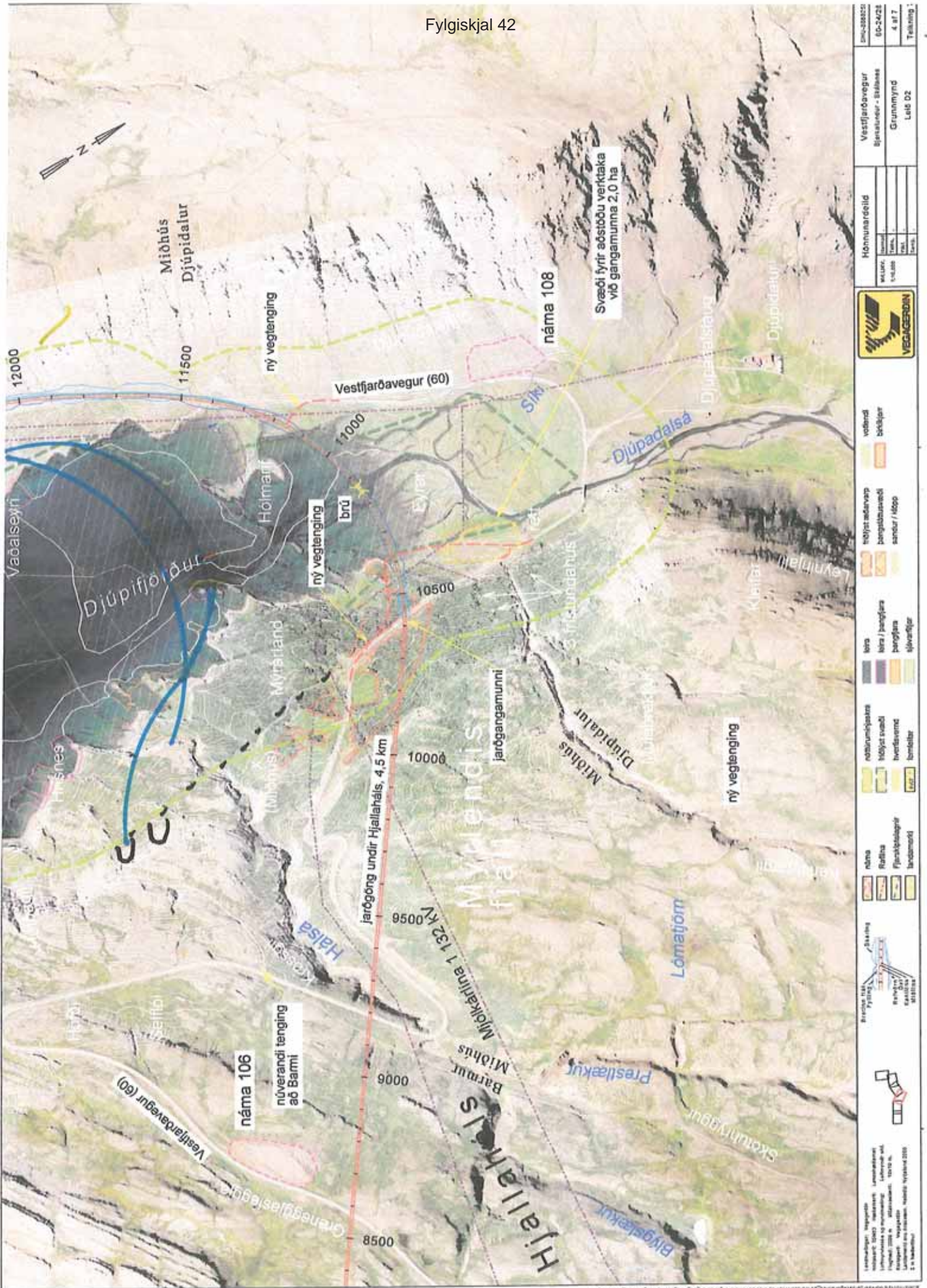
Blygsiáakur

Barnur
Míðhus

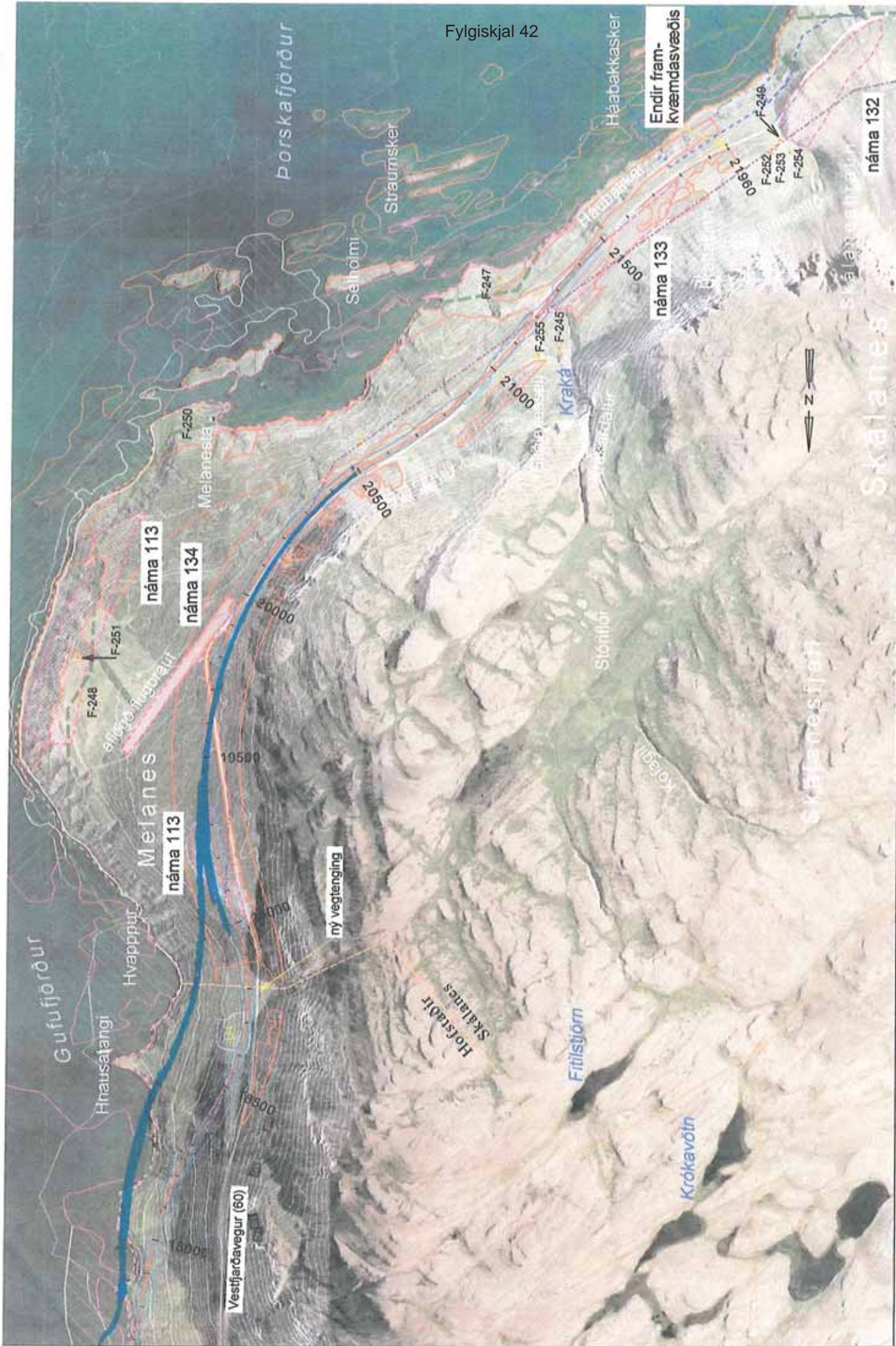
Hallsteinsnes
Gröf

Engisliáakur

	<table border="1"> <tr> <th colspan="2">Hönnunardagbl.:</th> </tr> <tr> <td>MAÐUR</td> <td>1/10/2008</td> </tr> <tr> <td>DAÐUR</td> <td>1/10/2008</td> </tr> <tr> <td>ÁR</td> <td>1/10/2008</td> </tr> <tr> <td>ÞRÍ</td> <td>1/10/2008</td> </tr> <tr> <td>FOUR</td> <td>1/10/2008</td> </tr> </table>	Hönnunardagbl.:		MAÐUR	1/10/2008	DAÐUR	1/10/2008	ÁR	1/10/2008	ÞRÍ	1/10/2008	FOUR	1/10/2008	<table border="1"> <tr> <th colspan="2">Vestfjarðavegur</th> </tr> <tr> <td>Birtunúmer - Svæðiss</td> <td>60-24/28</td> </tr> <tr> <td>Grunnmynd</td> <td>Lc10 02</td> </tr> <tr> <td>Bláning 7</td> <td>3 af 7</td> </tr> <tr> <td>Talning 7</td> <td>Talning 7</td> </tr> </table>	Vestfjarðavegur		Birtunúmer - Svæðiss	60-24/28	Grunnmynd	Lc10 02	Bláning 7	3 af 7	Talning 7	Talning 7	<table border="1"> <tr> <th colspan="2">Eignastætt</th> </tr> <tr> <td>60-24/28</td> <td>3 af 7</td> </tr> <tr> <td>Talning 7</td> <td>Talning 7</td> </tr> </table>	Eignastætt		60-24/28	3 af 7	Talning 7	Talning 7													
	Hönnunardagbl.:																																											
MAÐUR	1/10/2008																																											
DAÐUR	1/10/2008																																											
ÁR	1/10/2008																																											
ÞRÍ	1/10/2008																																											
FOUR	1/10/2008																																											
Vestfjarðavegur																																												
Birtunúmer - Svæðiss	60-24/28																																											
Grunnmynd	Lc10 02																																											
Bláning 7	3 af 7																																											
Talning 7	Talning 7																																											
Eignastætt																																												
60-24/28	3 af 7																																											
Talning 7	Talning 7																																											
<table border="1"> <tr> <td>veitend</td> <td>veitend</td> </tr> <tr> <td>skóglýðun</td> <td>skóglýðun</td> </tr> <tr> <td>þingráðgjafi</td> <td>þingráðgjafi</td> </tr> <tr> <td>landeigandi</td> <td>landeigandi</td> </tr> <tr> <td>skóglýðun</td> <td>skóglýðun</td> </tr> <tr> <td>þingráðgjafi</td> <td>þingráðgjafi</td> </tr> <tr> <td>landeigandi</td> <td>landeigandi</td> </tr> </table>	veitend	veitend	skóglýðun	skóglýðun	þingráðgjafi	þingráðgjafi	landeigandi	landeigandi	skóglýðun	skóglýðun	þingráðgjafi	þingráðgjafi	landeigandi	landeigandi	<table border="1"> <tr> <td>veitend</td> <td>veitend</td> </tr> <tr> <td>skóglýðun</td> <td>skóglýðun</td> </tr> <tr> <td>þingráðgjafi</td> <td>þingráðgjafi</td> </tr> <tr> <td>landeigandi</td> <td>landeigandi</td> </tr> <tr> <td>skóglýðun</td> <td>skóglýðun</td> </tr> <tr> <td>þingráðgjafi</td> <td>þingráðgjafi</td> </tr> <tr> <td>landeigandi</td> <td>landeigandi</td> </tr> </table>	veitend	veitend	skóglýðun	skóglýðun	þingráðgjafi	þingráðgjafi	landeigandi	landeigandi	skóglýðun	skóglýðun	þingráðgjafi	þingráðgjafi	landeigandi	landeigandi	<table border="1"> <tr> <td>veitend</td> <td>veitend</td> </tr> <tr> <td>skóglýðun</td> <td>skóglýðun</td> </tr> <tr> <td>þingráðgjafi</td> <td>þingráðgjafi</td> </tr> <tr> <td>landeigandi</td> <td>landeigandi</td> </tr> <tr> <td>skóglýðun</td> <td>skóglýðun</td> </tr> <tr> <td>þingráðgjafi</td> <td>þingráðgjafi</td> </tr> <tr> <td>landeigandi</td> <td>landeigandi</td> </tr> </table>	veitend	veitend	skóglýðun	skóglýðun	þingráðgjafi	þingráðgjafi	landeigandi	landeigandi	skóglýðun	skóglýðun	þingráðgjafi	þingráðgjafi	landeigandi	landeigandi
veitend	veitend																																											
skóglýðun	skóglýðun																																											
þingráðgjafi	þingráðgjafi																																											
landeigandi	landeigandi																																											
skóglýðun	skóglýðun																																											
þingráðgjafi	þingráðgjafi																																											
landeigandi	landeigandi																																											
veitend	veitend																																											
skóglýðun	skóglýðun																																											
þingráðgjafi	þingráðgjafi																																											
landeigandi	landeigandi																																											
skóglýðun	skóglýðun																																											
þingráðgjafi	þingráðgjafi																																											
landeigandi	landeigandi																																											
veitend	veitend																																											
skóglýðun	skóglýðun																																											
þingráðgjafi	þingráðgjafi																																											
landeigandi	landeigandi																																											
skóglýðun	skóglýðun																																											
þingráðgjafi	þingráðgjafi																																											
landeigandi	landeigandi																																											
<table border="1"> <tr> <td>veitend</td> <td>veitend</td> </tr> <tr> <td>skóglýðun</td> <td>skóglýðun</td> </tr> <tr> <td>þingráðgjafi</td> <td>þingráðgjafi</td> </tr> <tr> <td>landeigandi</td> <td>landeigandi</td> </tr> <tr> <td>skóglýðun</td> <td>skóglýðun</td> </tr> <tr> <td>þingráðgjafi</td> <td>þingráðgjafi</td> </tr> <tr> <td>landeigandi</td> <td>landeigandi</td> </tr> </table>	veitend	veitend	skóglýðun	skóglýðun	þingráðgjafi	þingráðgjafi	landeigandi	landeigandi	skóglýðun	skóglýðun	þingráðgjafi	þingráðgjafi	landeigandi	landeigandi	<table border="1"> <tr> <td>veitend</td> <td>veitend</td> </tr> <tr> <td>skóglýðun</td> <td>skóglýðun</td> </tr> <tr> <td>þingráðgjafi</td> <td>þingráðgjafi</td> </tr> <tr> <td>landeigandi</td> <td>landeigandi</td> </tr> <tr> <td>skóglýðun</td> <td>skóglýðun</td> </tr> <tr> <td>þingráðgjafi</td> <td>þingráðgjafi</td> </tr> <tr> <td>landeigandi</td> <td>landeigandi</td> </tr> </table>	veitend	veitend	skóglýðun	skóglýðun	þingráðgjafi	þingráðgjafi	landeigandi	landeigandi	skóglýðun	skóglýðun	þingráðgjafi	þingráðgjafi	landeigandi	landeigandi	<table border="1"> <tr> <td>veitend</td> <td>veitend</td> </tr> <tr> <td>skóglýðun</td> <td>skóglýðun</td> </tr> <tr> <td>þingráðgjafi</td> <td>þingráðgjafi</td> </tr> <tr> <td>landeigandi</td> <td>landeigandi</td> </tr> <tr> <td>skóglýðun</td> <td>skóglýðun</td> </tr> <tr> <td>þingráðgjafi</td> <td>þingráðgjafi</td> </tr> <tr> <td>landeigandi</td> <td>landeigandi</td> </tr> </table>	veitend	veitend	skóglýðun	skóglýðun	þingráðgjafi	þingráðgjafi	landeigandi	landeigandi	skóglýðun	skóglýðun	þingráðgjafi	þingráðgjafi	landeigandi	landeigandi
veitend	veitend																																											
skóglýðun	skóglýðun																																											
þingráðgjafi	þingráðgjafi																																											
landeigandi	landeigandi																																											
skóglýðun	skóglýðun																																											
þingráðgjafi	þingráðgjafi																																											
landeigandi	landeigandi																																											
veitend	veitend																																											
skóglýðun	skóglýðun																																											
þingráðgjafi	þingráðgjafi																																											
landeigandi	landeigandi																																											
skóglýðun	skóglýðun																																											
þingráðgjafi	þingráðgjafi																																											
landeigandi	landeigandi																																											
veitend	veitend																																											
skóglýðun	skóglýðun																																											
þingráðgjafi	þingráðgjafi																																											
landeigandi	landeigandi																																											
skóglýðun	skóglýðun																																											
þingráðgjafi	þingráðgjafi																																											
landeigandi	landeigandi																																											
<table border="1"> <tr> <td>veitend</td> <td>veitend</td> </tr> <tr> <td>skóglýðun</td> <td>skóglýðun</td> </tr> <tr> <td>þingráðgjafi</td> <td>þingráðgjafi</td> </tr> <tr> <td>landeigandi</td> <td>landeigandi</td> </tr> <tr> <td>skóglýðun</td> <td>skóglýðun</td> </tr> <tr> <td>þingráðgjafi</td> <td>þingráðgjafi</td> </tr> <tr> <td>landeigandi</td> <td>landeigandi</td> </tr> </table>	veitend	veitend	skóglýðun	skóglýðun	þingráðgjafi	þingráðgjafi	landeigandi	landeigandi	skóglýðun	skóglýðun	þingráðgjafi	þingráðgjafi	landeigandi	landeigandi	<table border="1"> <tr> <td>veitend</td> <td>veitend</td> </tr> <tr> <td>skóglýðun</td> <td>skóglýðun</td> </tr> <tr> <td>þingráðgjafi</td> <td>þingráðgjafi</td> </tr> <tr> <td>landeigandi</td> <td>landeigandi</td> </tr> <tr> <td>skóglýðun</td> <td>skóglýðun</td> </tr> <tr> <td>þingráðgjafi</td> <td>þingráðgjafi</td> </tr> <tr> <td>landeigandi</td> <td>landeigandi</td> </tr> </table>	veitend	veitend	skóglýðun	skóglýðun	þingráðgjafi	þingráðgjafi	landeigandi	landeigandi	skóglýðun	skóglýðun	þingráðgjafi	þingráðgjafi	landeigandi	landeigandi	<table border="1"> <tr> <td>veitend</td> <td>veitend</td> </tr> <tr> <td>skóglýðun</td> <td>skóglýðun</td> </tr> <tr> <td>þingráðgjafi</td> <td>þingráðgjafi</td> </tr> <tr> <td>landeigandi</td> <td>landeigandi</td> </tr> <tr> <td>skóglýðun</td> <td>skóglýðun</td> </tr> <tr> <td>þingráðgjafi</td> <td>þingráðgjafi</td> </tr> <tr> <td>landeigandi</td> <td>landeigandi</td> </tr> </table>	veitend	veitend	skóglýðun	skóglýðun	þingráðgjafi	þingráðgjafi	landeigandi	landeigandi	skóglýðun	skóglýðun	þingráðgjafi	þingráðgjafi	landeigandi	landeigandi
veitend	veitend																																											
skóglýðun	skóglýðun																																											
þingráðgjafi	þingráðgjafi																																											
landeigandi	landeigandi																																											
skóglýðun	skóglýðun																																											
þingráðgjafi	þingráðgjafi																																											
landeigandi	landeigandi																																											
veitend	veitend																																											
skóglýðun	skóglýðun																																											
þingráðgjafi	þingráðgjafi																																											
landeigandi	landeigandi																																											
skóglýðun	skóglýðun																																											
þingráðgjafi	þingráðgjafi																																											
landeigandi	landeigandi																																											
veitend	veitend																																											
skóglýðun	skóglýðun																																											
þingráðgjafi	þingráðgjafi																																											
landeigandi	landeigandi																																											
skóglýðun	skóglýðun																																											
þingráðgjafi	þingráðgjafi																																											
landeigandi	landeigandi																																											
<table border="1"> <tr> <td>veitend</td> <td>veitend</td> </tr> <tr> <td>skóglýðun</td> <td>skóglýðun</td> </tr> <tr> <td>þingráðgjafi</td> <td>þingráðgjafi</td> </tr> <tr> <td>landeigandi</td> <td>landeigandi</td> </tr> <tr> <td>skóglýðun</td> <td>skóglýðun</td> </tr> <tr> <td>þingráðgjafi</td> <td>þingráðgjafi</td> </tr> <tr> <td>landeigandi</td> <td>landeigandi</td> </tr> </table>	veitend	veitend	skóglýðun	skóglýðun	þingráðgjafi	þingráðgjafi	landeigandi	landeigandi	skóglýðun	skóglýðun	þingráðgjafi	þingráðgjafi	landeigandi	landeigandi	<table border="1"> <tr> <td>veitend</td> <td>veitend</td> </tr> <tr> <td>skóglýðun</td> <td>skóglýðun</td> </tr> <tr> <td>þingráðgjafi</td> <td>þingráðgjafi</td> </tr> <tr> <td>landeigandi</td> <td>landeigandi</td> </tr> <tr> <td>skóglýðun</td> <td>skóglýðun</td> </tr> <tr> <td>þingráðgjafi</td> <td>þingráðgjafi</td> </tr> <tr> <td>landeigandi</td> <td>landeigandi</td> </tr> </table>	veitend	veitend	skóglýðun	skóglýðun	þingráðgjafi	þingráðgjafi	landeigandi	landeigandi	skóglýðun	skóglýðun	þingráðgjafi	þingráðgjafi	landeigandi	landeigandi	<table border="1"> <tr> <td>veitend</td> <td>veitend</td> </tr> <tr> <td>skóglýðun</td> <td>skóglýðun</td> </tr> <tr> <td>þingráðgjafi</td> <td>þingráðgjafi</td> </tr> <tr> <td>landeigandi</td> <td>landeigandi</td> </tr> <tr> <td>skóglýðun</td> <td>skóglýðun</td> </tr> <tr> <td>þingráðgjafi</td> <td>þingráðgjafi</td> </tr> <tr> <td>landeigandi</td> <td>landeigandi</td> </tr> </table>	veitend	veitend	skóglýðun	skóglýðun	þingráðgjafi	þingráðgjafi	landeigandi	landeigandi	skóglýðun	skóglýðun	þingráðgjafi	þingráðgjafi	landeigandi	landeigandi
veitend	veitend																																											
skóglýðun	skóglýðun																																											
þingráðgjafi	þingráðgjafi																																											
landeigandi	landeigandi																																											
skóglýðun	skóglýðun																																											
þingráðgjafi	þingráðgjafi																																											
landeigandi	landeigandi																																											
veitend	veitend																																											
skóglýðun	skóglýðun																																											
þingráðgjafi	þingráðgjafi																																											
landeigandi	landeigandi																																											
skóglýðun	skóglýðun																																											
þingráðgjafi	þingráðgjafi																																											
landeigandi	landeigandi																																											
veitend	veitend																																											
skóglýðun	skóglýðun																																											
þingráðgjafi	þingráðgjafi																																											
landeigandi	landeigandi																																											
skóglýðun	skóglýðun																																											
þingráðgjafi	þingráðgjafi																																											
landeigandi	landeigandi																																											

	Hönnunardeild		Vestfirðavegur Sjávaráætur - Bálbáss	DN-28820 00-24/23
	Númer Vísir Dát.	Dát.		
Svæði fyrir aðstöðu verktaka við gangamunna 2,0 ha				
náma 106				
náma 108				

Leitun: 1:10.000
 Málav. 1:10.000
 Skala: 1:10.000
 Dát. 2011
 Útg. 2011

Önnunardala:
 Höfundur: [Blank]
 Útgefandi: [Blank]
 Útgefið: [Blank]

Stærð: 100x100 cm
 Blátt: 100x100 cm
 Rött: 100x100 cm
 Grunnmynd: 100x100 cm
 Leik D2: 100x100 cm

Stærð: 100x100 cm
 Blátt: 100x100 cm
 Rött: 100x100 cm
 Grunnmynd: 100x100 cm
 Leik D2: 100x100 cm

Legend:

- vottandi
- blátt
- höfjót áðvarp
- hangstúsurvæði
- sandur / úðpp
- leita
- leita / þangfjara
- þangfjara
- sjúvatfjara
- eldurumjálakra
- höfjót svæði
- hverfisvæmi
- býndjar
- náma
- Rallina
- Fjaralþinglögur
- landnámslí

Þetta er: Skjalanes

Skjalanes: Skjalanes

Leitun: 1:10.000
 Málav. 1:10.000
 Skala: 1:10.000
 Dát. 2011
 Útg. 2011

Vestfjarðavegur (60) milli Bjarkalundar og Skálaness í Reykhólahreppi

Kynningafundur í Reykhólaskóla þann 8. nóvember 2013 kl. 17:00 – 19:00

Mættir frá Vegagerðinni voru:

- Bríet Arnardóttir
- G. Pétur Matthíasson
- Ingvi Árnason
- Kristján Kristjánsson
- Magnús Valur Jóhannsson
- Reynir Óli Þorsteinsson
- Sigurður Mar Óskarsson
- Sóley Jónasdóttir
- Sæmundur Kristjánsson

Fundargestir voru um 35-40 talsins. Auk Vegagerðarfólks voru mættir Sigmar Arnar Steingrímsson og Jakob Gunnarsson frá Skipulagsstunon og Hafdís Sturlaugsdóttir frá Náttúrustofu Vestfjarða.

Vegagerðin dreifði tveimur teikningum og kynningarbæklingi um framkvæmdina til kynningargesta áður en formleg dagskrá hófst, auk þess sem forsvarsmenn Skipulagsstofnunar dreifðu blöðum með upplýsingum um mat á umhverfisáhrifum.

Yfirlitsteikningar með veglínunum og helstu upplýsingum lágu á borðum til kynningar, auk rannsóknarskýrsla. Þá voru skýrslur Vegagerðarinnar, um tillögu að matsáætlun og frummatsskýrsla, auk teikninga og fylgigagna, einnig til skoðunar.

Dagskrá:

Magnús Valur setti fundinn og fór yfir aðdragandi núverandi verkefnis og umhverfismats.

Kristján tók svo við með umfjöllun um framkvæmdina sjálfa. Sýndi m.a. teikningu frá árinu 1976 með fyrstu hugmyndum um ný vegstæði í Gufudalssveit.

Reynir Óli kynnti umhverfismat framkvæmdarinnar og helstu niðurstöður þess.

Eftir kaffihlé tóku við fyrirspurnir sem G. Pétur stýrði.

Eftirfarandi athugasemdir og spurningar komu fram:

1. Geta ekki myndast kuldapollar við þröskulda á **leiðum A1 og I**?¹
2. Hve mikill er hluti undirbúningskostnaðar af heildarkostnaði framkvæmdarinnar, þ.e. kostnaður við hönnun og umhverfismat?
3. Villa fannst í upplýsingatöflu um helstu kennistærðir. Þar er heildarlengd brúa í **leið D2** skráð 330 m. Hið rétta er 362 m. Þarf að leiðrétta.
4. Af hverju er **leið Þ-H** svona nálægt raflínunum þar sem hún þverar Þorskafjörðinn? Ætti vegurinn ekki að liggja utar í firðinum, en gert er ráð fyrir, og þá fjær raflínunum?
5. Bergsveinn Reynisson og faðir hans gerðu athugasemd vegna þangskurðar. Þeir sögðu að útilokað yrði að stunda þangskurð ef leiðir um mynni Djúpafljótarar yrðu valdar því ekki yrði hægt að koma tækjum undir brú á þessum stað að framkvæmdum loknum. Sögðu þeir magn þess þangskurðar sem kemur fram í frummatsskýrslu, þ.e. 78 tonn, verulega vanáætlaðað. Samkvæmt þeirra bókhaldi væri hann nær 300 tonnum.
6. Athugasemd þeirra feðga var mótmælt og sagt að þeir væru að gera allt of mikið úr þessu þar sem að þangið í Djúpafljóti væri það versta sem þörungaverksmiðjan fengi sökum alkalí-eitthvað í þanginu og væri nánast ónothæft.
7. Þá kom einnig fram að upplýsingar sem Vegagerðarinnar hefði um skelrækt á svæðinu væru uppspuni.
8. Hvað kostar einn kílómeter í jarðgöngum?
9. Því er ekki skoðað að leggja jarðgöng undir Þorskafjörð?
10. Hefur verið rætt við landeigenda á Grónesi?
11. Hefur verið rætt við Starfmannafélag Landhelgisgæslunnar?
12. Karl Kristjánsson óskaði eftir því að farið yrði yfir það samráð sem haft er við landeigendur í öllu ferli framkvæmdarinnar, frá undirbúningi til loka hennar.
13. Eru e-h verklagsreglur hjá Vegagerðinni eða e-h í lögum um samráð framkvæmdaraðila við landeigendur vegna vegafamkvæmda að þessu tagi?
14. Núverandi vegur sem verður fyrirhuguð tenging inn í Gufudal lokast vegna snjóá. Væri ekki hægt að hafa lagfæringar þessa vegar með í framkvæmdinni til að bæta greiðfærni vegarins inn í Gufudal?
15. Matthías Sævar Lýðsson sagði fáránlegt að leggja nýjan veg inn í Djúpadal en ekki inn í Gufudal.
16. Á að halda við núverandi vegum yfir hálsana tvo að framkvæmdum loknum?
17. Getur umhverfismat nokkurn tíma verið annað en persónulegt mat þar sem ákveðnir aðilar ákveða að vissir náttúrufarsþættur séu meira virði en einhver annar? Af hverju fær t.d. votlendi meira vægi en mólendi, sem á sér engan málsvara.
18. Töluverðar vangaveltur voru um áfangaskiptingu framkvæmdarinnar með þeim forsendum hvort hægt væri að taka hluta framkvæmdarinnar í notkun þó heildarframkvæmdinni yrði ekki lokið.
19. Hve langan tíma tekur hver fjarðarþverun?
20. Verður verkið boðið út í einu lagi?
21. Er það aðallega votlendið á **leiðum A1 og I** sem útilokar þær sem framkvæmdakosti Vegagerðarinnar?
22. Mikil umferð orðin um svæðið, ekki síst þungaflutningar vegna laxeldis á Vestfjörðum.
23. Tók Vegagerðin flugvöllinn á Melanesi eignanámi?
24. Væri **leið D2** ásættanlegur kostur ef skipulagsmál í Reykhólahreppi væru með öðrum hætti?

¹ Vitnað var í Kolgrafarfjörð en þar eru djúpir pollar í firðinum þar sem sjór getur orðið kaldara vegna þess að sjór nær ekki að blandast.

25. Var einhverntíma gert ráð fyrir jarðgangakosti á svæðinu í samgönguáætlun?
26. Hafa snjóalög verið skoðuð m.t.t. leiðavals.

Fundi lauk um kl. 19:45.

Gestir voru ítrekað hvattir til að nýta sér athugasemdafrestinn sem er til 8. desember.

19.1.2017

Þorleifur Eiríksson
Guðmundur Víðir Helgason
Kristján Lilliendahl

Botndýr, fiskseiði og marhálmur: greinargerð um umsögn Hafrannsóknastofnunar.

Vegagerðin (Reynir Óli Þorsteinsson) bað um athugasemdir og aðstoð við að svara greinargerð er fylgdi athugasemdum Hafrannsóknastofnunar. Rannsókn- og ráðgjafastofnunar hafs og vatna (01.12.2016) um Vestfjarðaveg nr. 60 milli Bjarkalundar og Skálaness (Helga Aðalgeirsdóttir og fl. 2016).

Sérstaklega var beðið um aðstoð við það er sneri að botndýralífi, fiskungviði og marhálmi, en greinargerð Hafrannsóknastofnunar, varðandi þessa þætti, má skipta í nokkra kafla.

Botndýralíf

Athugasemdir varðandi hugsanleg áhrif á botndýralíf skiptast þannig í þrjá meginkafla. Í fyrsta lagi rannsóknir á botndýrum. Í öðru lagi er mikið lagt upp úr samanburði við Borgarfjörð og í þriðja lagi virðist samanburði við Dýrafjörð hafnað. Yfirlit yfir fjarðaþveranir á Íslandi er að finna í tveimur ritum (Böðvar Þórisson og Þorleifur Eiríksson 2011; Björn H. Barkarson 2012).

Rannsóknir á botndýralífi

Þorskafjörður:

Botn Þorskafjarðar var athugaður 2012 (Böðvar Þórisson og Gallo 2016) og voru þar teknar 9 botnstöðvar en einungis unnið úr 4 sem allar eru við utanverðan fjörðinn. Agnar Ingólfsson (1976) kannaði botndýr í firðinum og voru tekin botnsýni á 12 stöðvum eftir endilöngum firðinum frá Hjalla innarlega í firðinum og nokkuð út fyrir Laugaland sem er utarlega í firðinum. Stöð 6 er nálægt fyrirhuguðu brúarstæði og stöð 5 fyrir innan. Í rannsókn Agnars (1976) voru einungis greind skeldýr og krabbadýr til tegunda en þó einnig burstaormar á stöð 6. Af tegundasamsetningu í báðum rannsóknum má sjá að samfélagsgerð á botni virðist lík því sem þekkt er í öðrum fjörðum hérlendis þ.e. stærsti hluti lífþyngdar er vegna samloka, aðallega kolkuskel (*Yoldia hyperborea*), gljáhnytla (*Nucula tenuis*) ásamt halloku (*Macoma calcarea*). Á stöð 5 var harður botn og náðist aðeins eitt sýni og þar fundust marflær, mest þanggeitur (*Caprella septentrionalis*) sem bendir til að þar hafi verið þang á botni. Agnar (1976) kortlagði

RORUM ehf

Brynjólfsgrata 5 • 107 Reykjavík • +354 577 3337 • +354 864 7999 • rorum@rorum.is • www.rorum.is

einnig allar fjörur og leirur fjarðarins og nefndi hann að botn Þorskafjarðar innan við Þórisstaði kæmi að mestu upp á fjöru. Árið 2005 var fjaran í nágrenni Þórisstaða, nærri fyrirhuguðu brúarstæði kortlögð (Þorleifur Eiríksson og Böðvar Þórisson 2005) og 2012 var tekið fjörusnið við Laugaland við utanverðan fjörðin við hugsanlegt brúarstæði (Gallo og Hafdís Sturlaugsdóttir 2016)

Djúpifjörður;

Djúpifjörður kemur af stærstum hluta upp á fjöru (5 km² af 7,2 km²) eins og fram kemur í rannsóknum Agnars Ingólfssonar (1976) en hann kortlagði samfélagsgerðir leiru fjarðarins. Einnig voru tekin fjörusnið 2005 við utanverðan fjörðinn við fyrirhugað brúarstæði (Þorleifur Eiríksson og Böðvar Þórisson 2005) og fjörur nálægt hugsanlegum brúarstæðum í firðinum kortlagt (Gallo og Hafdís Sturlaugsdóttir 2016).

Gufufjörður;

Eins og Djúpifjörður kemur Gufufjörður að mestu upp á fjöru (3,8 km² af 4,8km²) og voru samfélagsgerðir á leirunni kortlagðar af Agnari Ingólfssyni (1976). Einnig voru þar tekin fjörusnið við fyrirhugað brúarstæði, fjörur kortlagðar og tvö snið á leirunni (Þorleifur Eiríksson og Böðvar Þórisson 2005, Gallo og Hafdís Sturlaugsdóttir 2016). Að framansögðu er ljóst að upplýsingar um lífríki fjarðanna þriggja innan fyrirhugaðra þverana eru umtalsverðar. Því verður að hafna því álit Hafrannsóknastofnunar að skortur sé á upplýsingum.

Borgarfjörður

Áður en framkvæmdir við þverun Borgarfjarðar hófust voru gerðar margvíslegar athuganir og reynt að spá fyrir um áhrif brúargerðarinnar. Gerðar voru vistfræðilegar rannsóknir á umhverfisþáttum (Agnar Ingólfsson og Svend-Aage Malmberg 1974), fjörulífi (Gísli Már Gíslason 1973) og botndýralífi (Jón Baldur Sigurðsson 1973). Rannsóknir á fjörulífi voru síðar endurteknar að hluta árið 2000 og niðurstöður bentu frekar til þess að lífmagn hefði aukist innan þverunar (Agnar Ingólfsson og Arnþór Garðarsson 2000). Árið 2011 var gerð önnur athugun og þá kom í ljós að breytingar höfðu orðið á kornastærð, og fjölbreytni lífríkis á sýnatökustöðvum hafði minnkað (Hrafnhildur Tryggvadóttir 2011). Svo virðist sem niðurstöðurnar frá 2011 séu í mótsögn við athugunina frá 2000 (Agnar Ingólfsson og Arnþór Garðarsson 2000; Hrafnhildur Tryggvadóttir 2011).

Vitað var að breytingar höfðu orðið á eyrum í Borgarfirði áður fyrr og eins og búist var við urðu breytingar á eyrum við tilkomu brúarinnar (Helgi Jóhannesson 1990, 1993, 1994). Í rannsókninni frá 2011 (Hrafnhildur Tryggvadóttir 2011) voru sýni tekin á sömu stöðum og höfðu verið athugaðir áður en brúin var byggð. Vegna breytinga á eyrum á milli rannsókna veita niðurstöðurnar ekki svör um þær heildarbreytingar sem kynnu að hafa orðið á lífríkinu. Eðlilegri aðferð hefði verið að fara á samsvarandi staði eins og gert var árið 2000 (Agnar Ingólfsson og Arnþór Garðarsson 2000), og sem einnig var beitt í sambærilegum athugunum í Önundarfirði (Þorleifur Eiríksson og Böðvar Þórisson 2008b).

Aðstæður í Borgarfirði eru verulega frábrugðnar þeim í Gufudalssveit. Borgarfjörður er árósl þar sem mjög stór á með stórt vatnasvæði fellur til sjávar með tilheyrandi setflutningum. Hreyfingar á seti voru miklir fyrir þverun og eyrar breyttust stöðugt eins og vel þekkt er við slík vatnsföll (Helgi Jóhannesson 1990, 1993, 1994). Það er ekki ástæða til að ræða einstakar rannsóknir eftir þverun Borgarfjarðar þar sem aðstæður í Borgarfirði eru því svo ólíkar þeim í Gufudalssveit. Þar að auki kom það fram í undirbúningi framkvæmdarinnar að svæði væri miklum breytingum undirorpið, eyrar t.d. á hreyfingu og erfitt að spá um framvinduna (Agnar Ingólfsson og Svend-Aage Malmberg 1974). Aðstæður í Borgarfirði og Þorskafirði eru svo ólíkar að samanburður á þeim á ekki rétt á sér.

Dýrafjörður

Gerð hefur verið athugun á áhrifum lífríkis fyrir og eftir þverun í Dýrafirði, þar sem stefnt var að óbreyttum vatnsskiptum (Agnar Ingólfsson 1986; Jörundur Svavarsson og Arnþór Garðarsson 1986; Böðvar Þórisson og Þorleifur Eiríksson 2004; Þorleifur Eiríksson o.fl. 2006; Böðvar Þórisson og Þorleifur Eiríksson 2008; Þorleifur Eiríksson og Böðvar Þórisson 2008a,b,). Rannsóknir á Dýrafirði leiddu í ljós að þverun hafði ekki haft nein merkjanleg áhrif á fjölbreytni lífríkis en lífmagn virtist hafa aukist (Þorleifur Eiríksson o.fl. 2015). Seinni athugun frá 2015 styður fyrri ályktanir um að veruleg aukning hafi orði í lífmagni beggja vegna brúarinnar (Þorleifur Eiríksson o.fl. 2016).

Dýrafjörður er á Vestfjörðum og er um margt sambærilegur fjörður og Þorskafjörður og þar var ekki gert ráð fyrir miklum breytingum innan þverunar, en í Borgarfirði var búist við að eyrar hreyfðust og að erfitt væri að spá um framvindu svæðisins með eða án þverunar (Agnar Ingólfsson og Svend-Aage Malmberg 1974). Þverun Dýrafjarðar virðist því vera augljós kostur til samanburðar á áhrifum þverunar Þorskafjarðar.

Fiskungviði

Í greinargerð frá 1.12.2016 leggst Hafrannsóknastofnun gegn fyrirhuguðum vegaframkvæmdum á sunnanverðum Vestfjörðum. Ein ástæða þessarar afstöðu er sú að stofnunin telur nauðsynlegar frekari rannsóknir á fiskseiðum og búsvæðum þeirra í Djúpafirði, Gufufirði og Þorskafirði.

Með nýlegri skýrslu um rannsóknir á seiðum í fjörðunum þremur (Björn Gunnarsson o.fl. 2016, er þetta svæði nú á meðal best rannsakaða grunnsævis við Ísland. Í meginatriðum liggur nú fyrir að seiði skarkola og þorsks er að finna innan fyrirhugaðra þverana í fjörðunum þremur. Það er í góðu samræmi við fyrri rannsóknir á þessu svæði þar sem skarkolaseiði fundust víða í fjörðunum en ufsaseiði á annesjum (Jónbjörn Pálsson og Einar Hjörleifsson 2004), auk eldri athugana hér við land (sjá Gunnar Jónsson 1992). Umfangsmeiri rannsóknir á svæðinu gætu aukið við þekkingu á fiskseiðum, en virðast ólíklegar til að breyta verulega þeirri heildarmynd sem nú liggur fyrir.

Þveranir í fjörðunum þremur eru líklegar til að draga úr öldugangi innan þverana frá því sem nú er. Einnig má búast við auknum straumþunga við og undir brúarop, einkum á stórstreymi. Ef litið er á setmyndun innan þverana er líklegt að minni öldugangur auki setmyndun en meiri

straumþungi minnki setmyndun. Líkur benda til þess að heildaráhrif verði lítil og áhrif á lífríkið frekar jákvæð ef einhver, þegar lítið er til athugana á áhrifum þverana á Íslandi hingað til (Agnar Ingólfsson og Arnþór Garðarsson 2000, Þorleifur Eiríksson o.fl. 2015). Gera má ráð fyrir að útbreiðsla fiskseiða endurspegli að einhverju leyti lífríkið á hverjum stað og því má búast við litlum eða jafnvel jákvæðum áhrifum af þverunum fyrir seiði. Lítil áhrif þverana fundust þegar gerður var samanburður á þéttleika seiða þorskfiska í þremur fjörðum við sunnanvert Ísafjarðardjúp. Þéttleiki seiða í Mjóafirði eftir þverun, var svipaður þéttleiki í Hestfirði og Skötufirði sem ekki hafa verið þveraðir (Leu 2010).

Þveranir munu minnka það flatarmál sjávarbotns sem fiskar, bæði stórir sem smáir, hafa til að komast á milli svæða sitt hvoru megin við þverun. Ef far fiska á milli svæða er fall af flatarmáli mætti búast við neikvæðum áhrifum af þverun fjarða á göngur fiska. Líklegra er þó að fjöldi fiska sem gengur um þverun megi betur skýra með því rúmmáli sjávar sem fer um þrengingarnar. Yfirleitt er talið að t.d. botnlægar tegundir fiska lyfti sér upp af botninum þegar fiskarnir vilja nýta sér hagstæðan straum, en haldi frekar kyrru fyrir á botninum þegar straumur er óhagstæður (sjá t.d. Björn Gunnarsson o.fl. 2016). Aukinn straumþungi gæti því hugsanlega verið jákvæður fyrir þá fiska sem mest nýta sér strauma til ferðalaga, sem vel getur átt við seiði skarkola og þorsks.

Í greinargerð Hafrannsóknastofnunar er bent á að ekki sé vitað hvort nytjafiskar hrygni í fjörðunum. Svæðin innan fyrirhugaðra þverana í bæði Djúpafirði og Gufufirði fara nánast alveg á þurrt á fjöru (sjá t.d. Björn Gunnarsson o.fl. 2016) sem og meginhluti svæðisins í Þorskafirði, og ekki hafa fundist heimildir um að nytjafiskar við Ísland hrygni við slíkar aðstæður. Ekki er vitað til þess að nytjafiskar hrygni í Þorskafirði, hvað þá í þeim mæli að það geti skipt einhverju máli. Varðandi Þorskafjörð má einnig geta þess að við fyrirhugaða þverun er grófur sjávarbotn sem getur bent til umtalsverðs straumþunga á þeim stað. Gert er ráð fyrir því að straumþungi kunnir að aukast í brúaropi eftir þverun miðað við núverandi aðstæður. Ef hrygningarfiskur á þessu svæði nýtir sér strauma á göngu sinni getur aukinn straumþungi sparað fiskunum orku á för sinni og áhrif á fiskana þannig orðið jákvæð.

Marhálmur

Eins og áður hefur komið fram (Þorleifur Eiríksson 2015, Kristján Lilliendahl o.fl. 2016) munu efri flóðmörk ekki breytast og því munu leirur innan þverana ekki þorna. Því mun útbreiðsla marhálms ekki breytast af þeim sökum. Ef straumur eykst á marhálms svæðum mun það líklega hafa neikvæð áhrif á marhálmi. Aftur á móti getur aukinn straumur á einum stað orðið til þess að straumhraði minnki annar staðar sem yrði marhálmi hagstætt.

Það er athyglisvert að marhálmur virðist hafa breitt veruleg úr sér frá 1976, sérstaklega í Þorskafirði (Agnar Ingólfsson 1976, Hafdís Sturlaugsdóttir 2016). Í þessu ljósi virðist sem óþarft sé að hafa áhyggjur af hugsanlegum neikvæðum áhrifum þverana á marhálmi.

Heimildir:

Agnar Ingólfsson. 1976. Forkönnun á lífríki Gilsfjarðar, Þorskafjarðar, Djúpafjarðar, Gufufjarðar og nærliggjandi fjarða. Líffræðistofnun háskólans. Fjölrit nr. 8.

- Agnar Ingólfsson. 1986. Fjörulíf í innanverðum Dýrafirði. Líffræðistofnun háskólans. Fjölrit nr. 24.
- Agnar Ingólfsson og Arnþór Garðarsson 2000. Rannsóknir á lífríki við Borgarnes: leirur, fitjar, gróður á landi og fuglar. Líffræðistofnun háskólans. Fjölrit nr. 53.
- Agnar-Ingólfsson og Svend-Aage Malmberg 1974. Vistfræðilegar rannsóknir í Hvalfirði, Borgarfirði og Hraunfirði. Líffræðistofnun háskólans. Fjölrit nr. 3.
- Björn H. Barkarson. 2012. Þverun fjarða. Áhrif á náttúru, landslag og landnotkun Rannsóknaverkefni styrkt af Rannsóknasjóði Vegagerðarinnar. VSO ráðgjöf.
- Björn Gunnarsson, Hjalti Karlsson og Hlynur Pétursson 2016. Frumathugun á lífríki þriggja fjarða í Austur-Barðastrandarsýslu með áherslu á fiskungviði. Hafrannsóknastofnun.
- Böðvar Þórisson og Gallo, C. 2016. Botndýraathugun í Þorskafirði í Reykhólahreppi 2012. Náttúrustofa Vestfjarða. NV nr. 05-16.
- Böðvar Þórisson og Þorleifur Eiríksson 2004. Dýralíf í Önundarfirði og Dýrafirði. Áfangaskýrsla 1. Náttúrustofa Vestfjarða. NV nr. 4-04. 7 bls.
- Böðvar Þórisson og Þorleifur Eiríksson 2008. Dýralíf í Önundarfirði og Dýrafirði: Fuglar. Áfangaskýrsla 5. Náttúrustofa Vestfjarða. NV nr. 19-08. 12 bls.
- Böðvar Þórisson og Þorleifur Eiríksson. 2011. Greinargerð um fjarðaþveranir og rannsóknir fram til ársins 2011. Náttúrustofa Vestfjarða.
- Gallo, Cristian og Hafdís Sturlaugsdóttir. 2016. Athugun á fjöru við Laugaland í Þorskafirði og fjöruflokkun á veglínunum Bjarkarlundur – Skálanes í Reykhólahreppi. Náttúrustofa Vestfjarða. NV nr. 06-16.
- Gísli Már Gíslason. 1973. Fjörulíf í Borgarfirði. Könnun í maí 1973. Líffræðistofnun háskólans.
- Gunnar Jónsson 1992. Íslenskir fiskar. 2. útg. Fjölvi. Reykjavík.
- Hafdís Sturlaugsdóttir 2016. Útbreiðsla marhálms frá Stað að Skálanesi í Reykhólahreppi. Náttúrustofa Vestfjarða. NV nr.13-16
- Helga Aðalgeirsdóttir, Sóley Jónasdóttir, Kristján Kristjánsson, og Reynir Óli Þorsteinsson. 2016. Mat á umhverfisáhrifum, frummatsskýrsla. Vestfjarðavegur (60): Milli Bjarkalundar og Skálaness í Reykhólahreppi.
- Helgi Jóhannesson. 1990. Botnbreytingar í innanverðum Borgarfirði frá 1945 til 1989. Vegagerð ríkisins.
- Helgi Jóhannesson. 1993. Botnbreytingar í innanverðum Borgarfirði frá 1945 til 1993. Vegagerð ríkisins.
- Helgi Jóhannesson. 1994. Botnbreytingar í innanverðum Borgarfirði samkvæmt dýptarmælingum frá 1974, 1978 og 1994. Vegagerð ríkisins.
- Hrafnhildur Tryggvadóttir. 2011. Áhrif Borgarfjarðarbrúar á lífríki og kornastærð í Borgarfjarðarfjörum. BS – ritgerð. Landbúnaðarháskóli Íslands. Umhverfiseild.
- Jónbjörn Pálsson og Einar Hjörleifsson 2004. Könnun á dreifingu skarkolaseiða við norðanverðan Breiðafjörð dagana 2. - 4. júlí 1998. Hafrannsóknastofnun.
- Jón Baldur Sigurðsson 1973. Botndýralíf í Borgarfirði. Líffræðistofnun háskólans.
- Jörundur Svavarsson og Arnþór Garðarsson 1986. Botndýralíf í Dýrafirði. Líffræðistofnun háskólans. Fjölrit nr. 25.
- Kristján Lilliendahl, Þorleifur Eiríksson og Guðmundur Víðir Helgason 2016. Umsögn varðandi vegagerð í Gufudalssveit. Minnisblað. RORUM.

- Leu, T. C. 2010. Methods for monitoring juvenile fish in variable coastal habitats The effect of a bridge construction on gadoid numbers in Mjóifjörður, Iceland. Master's thesis. University of Akureyri, Faculty of Business and Science University Centre of the Westfjords. Master of Resource Management: Coastal and Marine Management. Ísafjörður.
- Þorleifur Eiríksson, Böðvar Þórisson og Guðmundur Víðir Helgason 2015. Samanburður á fjöru og botndýralífi fyrir og eftir þverun Dýrafjarðar. Náttúrufræðingurinn 85(1-2), bls. 74-85.
- Þorleifur Eiríksson og Böðvar Þórisson 2005. Fjörur í Gufudalssveit: Þorskafjörður, Djúpihfjörður og Gufufjörður. Unnið fyrir Vegagerðina. Náttúrustofa Vestfjarða, júlí 2006, NV nr. 07-05.
- Þorleifur Eiríksson, Böðvar Þórisson og Guðrún Steingrímsdóttir 2006. Dýralíf í Önundarfirði og Dýrafirði. Áfangaskýrsla 2. Rannsóknir á fjörum í Önundar- og Dýrafirði. Náttúrustofa Vestfjarða. NV nr. 11-06. 10 bls.
- Þorleifur Eiríksson og Böðvar Þórisson 2008a. Dýralíf í Önundarfirði og Dýrafirði. Áfangaskýrsla 3. Rannsóknir á botndýrum í Dýrafirði. Náttúrustofa Vestfjarða, NV nr. 08-08, 12 bls.
- Þorleifur Eiríksson og Böðvar Þórisson 2008b. Dýralíf í Önundarfirði og Dýrafirði. Áfangaskýrsla 4. Rannsóknir á fjörum í Önundar- og Dýrafirði. Náttúrustofa Vestfjarða, NV nr. 21-08.
- Þorleifur Eiríksson 2015. Minniblað um athugasemdir Hafró við rannsóknir vegna þverunar Þorskafjarðar.
- Þorleifur Eiríksson, Guðmundur Víðir Helgason og Þorleifur Ágústsson 2016. Botndýrasamfélög utan og innan þverunar í Dýrafirði. RORUM 2016 002.